A
22-334

H
22-334

134

16 a 8

2'1181659H

BIBLIOTECA HOSPITAL REAL
GRANADA
Sala: A
Estante: 22
Numero: 334

A
22
334

esi mesmo la ... obra q̄ fizo ... dixo ... diga / ... [illegible]

los ymagines delas obras delas q̄tro planetas q̄ ... [illegible]

... de bano dize lo ouydio en el q̄rto libro del su libro mayor

... vierssos en latin & de todas ... por q̄ ...

... ante q̄ por contar lo adelante ... vos dire

... delos gentiles por glos ... los planetas & los ...

... estos ... asi como lo cuenta agustin en el libro

... muy ... mente delo q̄ dize en latin ouy...

... dioses ... dize ... jupiter ...

... libris est cu ... ... [illegible]

... caput ... saturnia ... [illegible]

... ibidem ... dize ... asi ouydio desta ...

... vierssos ... latin ... glos dixo asi ...

... gigantes ... dioses ... aquellos

... en somo

... a gran femençia (et) afogaron todos en tierra (et) murieron q(ue) no

nin guno biuo (et) salio dellos la sangre & esparziose por lo

(et) andaua bulliendo como biua (et) enboluiese en el polu(o)

tierra. E dize ouidio q(ue) como aquella sangre cuerpos de a...

tierra (et) biuieron aquellos cuerpos (et) fueron de cabo gigantes. ...

...ur de parte vn doctor de los frayres menores q(ue) se trabaio de

...ar trasladar de ouidio mayor / atologia. dis q(ue) fablo aq(ui) ...

encubierta mente por semeiança. E q(ue) esto de beuir aquellos ...

de aquella tierra no q(ui)ere al dezir si no los del linaie de aquellos

...ncaua en la tierra ninos (et) pequenos. E adonde q(ue) dessa fuera quedo

en vestiero de los bienes & de sus parientes como se en veste de

la tierra la sangre & de sus mayores como ... e ouidio ...

Ba
R-9870

ANDREAE TIRAQVELLI REGII in Senatu Pariſienſi Conſiliarii TRACTATVS,

Ceſſante cauſa ceſſat effectus.

correctione non indiget.

APVD GVILLIELmum de Millis.

1553

Coll.o dela Comp.a de Jh.s de Granada

+

Quod operatur propositum in proposito, idem oppositum in opposito, teste Aristot. lib. 1. Ethico. et probat in l. si ut proponis C. de inuf tis. in l. si ex toto. in pri ff. de leg. 1° not. tr. au thor. p. 1a part. n° 17. huius rei exemplu esse pot. prohibita alienatione censet prohibita prescriptio L. si fundum, cum simil. ff de fund. dot. ergo permissa alie natione censet et permissa prescriptio. not tr. in tract primogen. q. 30. n° 4.

---

del hre doctor ferrer

Ceſſante cauſa ceſ-SAT EFFECTVS.

1 NVLLA omnino eſt iuris regula, nulla legū ſententia, nullū axioma, quod latiùs pateat, nec ex quo plus vtilitatis & emolumenti capi poſsit in explicādis, diffinien diſque, ac iudicandis forenſibus negotiis. Vix enim ex cūctis milibus vnum reperias, quod hac regula, aut iis quæ ad eam pertinent, non magnopere indigeat. præſertim quòd ea generalis ſit in legibus, cō tractibus, & cæteris diſpoſitionibus, vt atteſtatur Pet. Ancha. con. 47. pro clariori deciſione, col. 1, verſic. hæc eſt enim regu la generalis. Quò magis miror noſtros re gularum conſarcinatores hanc prætermiſiſſe, cùm alias multas non adeo vtiles & neceſſarias poſuerint.

Vtilitas huius tractatus.

2 ¶ Illud autem tibi imprimis præfandum duximus, cauſam à ratione in hoc differre, vt pleriſq; placet: quòd cauſa eſt id ex

Cauſa quid ſit.

quo, vel per quod, vel à quo, vel propter quod aliqd fit: ex quo illud frequẽs apud bonos authores, Quid cauſæ eſt? Et vt ſcribit Cicero, in libro de fato, ex Carneade: Cauſa ea eſt, quæ id efficit, cuius eſt cauſa: vt vulnus, mortis, cruditas, morbi: ignis, ardoris. Itaque non ſic cauſa intelligi debet, vt quod cuique antecedat, id & cauſa ſit: ſed quòd cuique efficienter antecedat. Et paulò pòſt, Intereſſe autẽ, vtrũ eiuſmodi, quid ſit, ſine quo aliud effici nõ poſsit: aut eiuſmodi, cũ quo aliquid effici neceſſe ſit. Nulla igitur earum cauſa eſt, quoniã nullam rem ſua vi efficit, cuius dicitur cauſa: nec id ſine quo quippiam nõ fit, cauſa eſt: ſed id quod, cũ acceſsit, id cuius cauſa eſt, efficit neceſſariò. Hæc ille.

Iterum quid cauſa ſit.

Ratio qd ſit.

Cauſa ſine ratione poteſt eſſe, nõ ẽ diuerſo tamẽ, infra nũ.10.

3 ¶ Ex noſtris autẽ Io. Mona. in. c. vlti. de iura. calũ. lib. 6. dicit cauſam multipliciter accipi: & cauſam eſſe animi impulſum ad aliquid agendum, vt accipitur in. l. 1. §. ſexum. ff. de poſtulã. Rationem autem eſſe gerẽdorum ordinem ex cauſa veniẽtium. Vnde (inquit) cauſa poteſt eſſe ſine ratione: at ratio non poteſt eſſe ſine cauſa. Cui adde id quod ſcribit Cicero in lib. 2. ad Herennium, ſi is ſit, Rationem eſſe cauſam,

quæ

quæ demonſtrat verum eſſe id quod intẽdimus, breui ſubiectione. Ex quo id certè apparet, nullam rationem eſſe ſine cauſa. Sed & Paul.Elear.in cle.dudum.§. nos autẽ,verſi. in ſtudiis, & ibi poſt eum Card. Flo.in verſ. ab olim,col.1.in.3.oppo.Imo. col.eiuſdẽ.c.12.verſ.3.Paul. hîc, de ſepultur. hinc occaſione ſumpta,quòd ille text. vtitur his verbis,ex aliqua ratione vel cauſa,idem dicunt quod Io.Mona.vbi ſuprà. vti etiam facit Ioan.And.in. c. cùm dilecti,col. 2.verſi.in gl. cauſa,ibi,de accuſati.

Cauſa quibusmodis dicatur.

4 ¶ Et ſubdunt ipſi Ioan.Mona.Ioã.And. & Card.Flor. quibus aliis modis cauſa dicatur.quæ nos prætermittimus, veluti ad hunc noſtrum tractatũ nihil pertinẽtia. Si quis tamen id ſcire cupiat, præter ipſum Monach. videat Hoſtien.in.d. c. cum dilecti,in verbo, ex cauſa,& ibi quoque Io. And.col.vlt. verſ.in glo.cauſa,extrà de accuſati. Bart. in.l.demonſtratio,§. quod autem,col.1.per totum.ff.de cond.& demonſtra.& Luc.Pen.in.l.1.col.2.verſicu. item no.quòd cauſa. C. de his qui non imple. ſtipẽd.lib.10. & Henri.Boh.in c.forus.§. cauſa,de verbo.oblig.

Iterũ quid ſit ratio.

5 ¶ Ratio igitur, vt illis, & aliis plurimis

placuit, eſt ordo gerendorum ex cauſa venietium. vel, vt ſcribit Bal. in. l. omnes populi, col. 7. verſi 3. quęro. ff. de legib. eſt vrgens diſputatio vel euidens demõſtratio, vt dicit notari in. l. 1. §. veteres. ff. de acq. poſſeſs. & in l. non omniũ. ff. de legib. vel, vt ſubdit ipſe Bald. ratio eſt quidam motus animi, viſum acuens, veráque à falſis diſtinguens, vel eſt mentis motus, in his quæ dicuntur, decernere vel conuertere valens, per. l. vlt. C. de indic. viduit. tolen. & l. his ſolis. C. de reuocand. donati.

6 *Cauſa de præterito aut præſenti: Ratio de futuro.*

¶ Ex quibus vides cauſam de præterito eſſe aut præſenti. Rationem, de futuro, vt etiam ſcribit Bart. in. d. l. demonſtrat. §. quod autem, col. vlt. verſi. in. 8. quæſtio. ff. de cõd. & demonſt. & in. l. 2. §. vlt. colũ. 2. verſ. 3. ſumitur. ff. de donatio. & Salic. in. l. generaliter, in fi. C. de epiſco. & cle. Aegid. Bellemer. in c. poſt tranſlationē col. 4. verſic. de ratione verò, de renunciatio.

7 *Cauſa & ratio ſæpe confundu.tur.*

¶ Verũtamen hæc ſæpius confundũtur, alterúmque pro altero ponitur, vel optimis authoribus. Cicero lib. epiſt. famil. 15. ad Catonem. Cùm autem ad Cybiſtra propter rationē belli quinque dies eſſem moratus. Cæſar lib. 8. belli Gallici, Quãtum hyber-

hybernorum opportunitas bellíque ratio poſtulabat. Et apud nos in.l. eas obligatio nes.ff.de cap.diminutio.quam in hoc expēdit Alber.in ſuo lexico,in verbo, ratio aliquãdo.& Paul.Pariſ.conſ.12. trãſactio, nu.186. lib.2. Nonnunquam autem ſimul hæc coniungũtur, vt apud Terentium in Eunucho. Num parua cauſa, aut parua ratio eſt. Ciceronē lib.1.Officior. Cauſa autem & ratio efficiēs magnos viros in priore eſt. Arnobium ín lib. aduerſus gentes, vbi in infinitis propè locis hæc verba cõperies, Quæ cauſa? quæ ratio eſt?

8 ¶ Et hãc quoque confuſionem videbis apud noſtros iuris interpretes, vt apud Bar.in.l.2. §. vlt.ante fin.ff.de donatio. & in extrauagã.ad reprimendum, in verbo, abſentia.Bald.in.l.1. col. 1. verſi.in ea glo. ibi,ſed impulſiua.ff. de feri. & in. l. data, col. 9. verſic.item not. quòd non dicitur. C.qui accuſar. non poſ. & in.c. & ſi Chriſtus,col.vl.verſi. adde quòd ceſſante vna. de iureiuran. Card.Flo.in.c.ſi quando, ad fi.de reſcrip,& alios plurimos quos infrà in hoc tractatu citabimus, nunc cauſam, nunc rationem,rem vnam appellantes. *De eadē re.*

9 ¶ Cæterũ Philip. Dec.in.c. cũ ceſſante, *De eadē re.*

col.1.ſtatim poſt princip.de appellatio.dicit cauſam pro ratione tunc accipi,cùm dicimus ceſſante cauſa ceſſare effectũ. Ante eum Imo.in c. poſt tranſlationem, col. 6. num. 40. de renun. dicit quòd cauſa finalis legis propriè dicenda eſt ratio, & allegat Bart. in. l. 2. §. vlt. ff. de donat. vbi id non adeò expreſſè dicit.

Cauſa finalis legis propriè dicitur ratio.

10 ¶ Et facit ad ſuperiora quod ſcribit Bal. in c,monaſterium,de vit.& honeſt. cleri. quòd illa dicitur cauſa,cui ratio ineſt. Nã ſi ratio non ineſt,non dicitur propriè cauſa,ſed abuſiuè,l. ſi ita ſtipulatus fuero te ſiſti,§ poſſum,in fi. ibi,nec raró probabilis cauſa eſt.ff.de verb.oblig.& ſequitur Phili.Dec.in d.c.cũ ceſſante,haud multò poſt prin. de appel. & Paul. Pariſ.conſi.32.potiſſima dubitatio,col.5.num.53.li.1. Quod nos ideo dicere voluimus, quòd in hoc ipſo tractatu,qui de cauſa ceſſante eſt,aliquando etiam cõfuſim & promiſcuè poſt alios tractabimus de ceſſante ratione.

Cauſa cui ratio ineſt.

11 ¶ Ceſſante igitur cauſa ſeu ratione (vt vtrumque copulemus,& ad noſtrũ principale inſtitutum redeamus) ceſſat effectus: vulgatiſsima apud noſtros ſententia,& vice prouerbij celebrata, quam neſcio quis

Ceſſante cauſa ceſſat effectus.

in verſum redegit non admodũ elegantē:

Cauſatũ perimit cauſa perempta ſuum.

vt videre licet ex glo. in c. ita quorundam, in verbo ferrum, de iudæ. Ego autem maluiſſem ita dicere.

Effectum perimit cauſa perēpta ſuum.

Eſtq; ex lib. 2. Phyſicorum Ariſtotelis (ni fallor) deprompta, tandémque etiam pontificiis ſanctionibus ſæpe, veluti cōceptis quibuſdam verbis vſurpata, vt videre licet ex c. & ſi Chriſtus, paulò ante fi. de iureiur. & c. cũ ceſſante, in prin. de appella. & in c. cũ infirmitas, de pœnitē. & remiſ.

12 ¶ In ídque allegātur l. in omni, vbi Bart. ff. de adopt. & l. licet. §. ea obligatio, ff. de procurat. & l. actione. §. item ſi alicuius. ff. pro ſoci. & l. vlt. & ibi glo. & Bar. ff. de teſt. tut. & l. ſi duas. §. pe. ff. de excuſat. tut. &. l. ex facto, in princip. & ibi doctores, id trahētes ad quaſdã quæſtiones, & inter alios Alex. col. 2. verſ. itē nota quòd ceſſante. ff. de vulg. & pupil. & l. adigere. §. quãuis. ff. de iure patrona. & l. qui cũ hærede. ff. de actio. & obli. & l. adulter. §. vlt. & ibi gl. et doct. ff. de adul. & l. planè. ff. de oper. libertor. & l. nec magiſtratibus. ff. de iniur. & l. generaliter, vbi gl. & omnes. C. de epiſcop. *De eadē re.*

epiſcop.& cleric. ex quibus Paul.Caſtr. eam.l.ſemper ad hoc dicit allegari. & authen.ſed neque curialem,& authen.ſi ſeruus. C.eod.tit.&.l.1.C.de hæret. &.l. vlt. C.de reſtitut.milit.&.l. 1. in princ. & ibi glo.in verb.imaginem. C. de lat.liber.tollen.&.l.vlt.C.de teſta.milit.&. §. illos autem,& ibi glo.Inſtit.eod.tit.&.§. vlt. Inſtit.de author.tutor.&.§. hi qui reipublicę.Inſtit.de excuſat.tutor.

13 *De eadē re.* ¶ Et alij tex. iuris canonici, præter eos, quos ſupra citauimus,videlicet.c.poſt trāſlationē, verſi.cęterū,extra de renūciat.& ibi omnes doctor.ex quibus Card.Flor.in 4.not.dicit eū quoq; tex.ſemper ad hoc ſolere allegari.&.c.magna,in fi.de voto, &. c.nō debet,& ibi Anto.in.6.not.de cōſan. & affini.&.c.2.de tornea.ex quo not.Anton.in.1.not.quòd ceſſante fine facti, ceſſat facti effectus.&.c.ſuggeſtū, de decim. &.c.vlt.de vit.& honeſt.cleri.&.c.cùm ex iniūcto,de oper.no.nūci.&clem.1.de regular.ex qua not.Imo.in.3.not. ad remotionē cauſæ ſequi remiſsionem effectus &.c. quia ſtatuimus.§.his omnibus. 61. diſtinctio.&.c.quia ſancta.§.verū.63. dinſtinct.

14 ¶ Et ex hoc fit,vt dicamus paria eſſe nul

lam

lã ab initio fuiſſe cauſã, vel fuiſſe aliquã, ſed eã eſſe finitã, per tex. in. l. 1. ff. de cõdic. ſine cau. & l. nihil ĩtereſt. ff. de naut. fœno. Et ita voluit per eos tex. glo. in cõſtitut. Siciliç, incip. ſi quem noſtrum fideliũ, & ibi quoque Matth. Afflict. col. 2. verſi. tertiò not. ex tex. *Paria ſunt non eſſe cauſam, & eã eſſe finitã.*

15 ¶ Sed & ex eo illud procedit quod noſtrates ſæpe ſolẽt dicere, quicquid eſt cauſa cauſæ, id quoque eſſe cauſam cauſati, id eſt effectus, per. l. dotem dedit. ff. de collat. bonor. & l. manumiſsiones, & ibi Iacob. Butrigar. & Raph. Fulgoſ. col. 1. verſi. not. quòd quicquid. ff. de iuſtit. & iure. Bald. in. l. ex placito, colũ. ſecunda, verſicu. decimotertio, quia actiones. C. de rer. permutat. Raph. Fulgoſ. in. l. cũ hic ſtatus, §. ſi inter virũ, in fi. ff. de donat. inter vir. & vxo. Corne. cõ. 144. viſo themate, col. vlt. in litera p. vbi & ad hoc citat Proclum philoſophum in lib. de cauſis. Soci. conſi. 156. pro fundamento, col. 6. verſi. præterea reſpondetur alio modo, lib. 2. & omnes vbique. *Quicquid eſt cauſa cauſæ, eſt et cauſati.*

16 ¶ Et illud quoque, quòd falſa cauſa (intelligo de finali, propter ea quę dicemus infrà ĩ 1. limitatione) errãter emiſſa, vitiat & legatũ. l. 1. & ibi not. C. de falſ. cau. adiec. le. *Falſa cauſa.*

Et con-

Et contractum.l. ſi diuortio, cum glo. & ibi Raph. Comen. Paul. Caſt. & Alexander.ff. de verb. obligat. & l. 2. §. circa. ff. de doli exceptione. Alexand. conſi. 89. viſo puncto, & inſtrumentis, verſi. & benefacit, lib. 2. Carol. Ruinus conſi. 137. verbis vtriuſq; teſtamenti, col. pen. nu. 11. lib. 3.

17 ¶ Et illud item quod eſt veluti noſtrę regulæ oppoſitũ, vt durante cauſa durare & perſeuerare debeat effectus, vt dicit Signor. conſi. 135. paterfamilias, col. 1. nu. 6. per l. ſemper. §. negociatores, ff. de iure immunita. & l. ſi cui. §. 1. ff. ex quib. cauſ. maior, & l. 2. §. omnes. ff. de iud. & l. Titia. §. vſuras. ff. de leg. 2. & l. qui nominibus. ff. de excuſat. tut. Nam vt hoc ei addas, quod operatur propoſitum in propoſito, idem oppoſitum in oppoſito, vt tradit Ariſtoteles in lib. 1. Ethicorum & probatur in l. ſi vt proponis. C. de nup. cum ſimilib. à me collectis in noſtro tractatu Retractuũ tit. 1. §. 12. in glo. 1. num 16. incip. poſſet item.

Durãte cauſa, &c.

18 ¶ Et hæc procedunt, vt ſcilicet ceſſante cauſa vel ratione ceſſet diſpoſitio etiam in foro quod conſciẽtiæ appellatur. Ita enim expreſsè voluit Franc. Curt. iunior conſi. 12. videtur prima cõſideratione, col. 3. ver. ſed

Hæc regula etiam in foro cõſciẽtiæ procedit.

ſed quòd fortius, per text. bonum (vt ipſe dicit) text. in c. quoniam contra falſam, de probat. & ibi Panor. col. 4. verſi. vltimò hîc nota, qui ex eo tex. no. quòd quando conſtitutio continet aliquid non propter ſe principaliter, ſed ad aliquem finem, nõ illaqueat tranſgreſſores ad pœnam: ſi finis ad quem principaliter tendit cõſtitutio, non violatur, etiam reſpectu peccati mortalis: dummodo id non fiat in contemptũ conſtitutionis, & alios allegat, quos ibi videre poteris.

19 ¶ Sed vt ad ſpecies rerum deſcendamus, & quidem ordine alphabeti, vt faciliùs & promptiùs quod quiſque volet, reperiat.

A

20 ¶ ABLATIONIS cauſa ceſſante, ceſſare debet & ipſa ablatio. verbi gratia, princeps poteſt ex cauſa auferre rem alterius. l. item ſi verberatum, §. 1. ff. de rei vendic. & l. Lucius. ff. de euictio. glo. & doct. in. l. vlt. C. ſi cõtra ius vel vtilit publ. cum aliis multis concord. à me traditis, in repet. l. ſi vnquam, in verbo, donatione largitus, nu. 42. incip. 22. ex l. item. C. de reuocand. donatio. Certè ſi ea cauſa aliquando ceſſet, *Ablationis cauſa ceſſã-te ceſſat ipſa ablatio.*

debet

debet ea res reſtitui, vt nuncupatim voluit Inno.in.c.quia pleriq;,ad fi. de immuni.eccleſ. Anto.& Imo.in.c.quæ in eccleſiarum:ille col.3.verſic.venio ad ſecundū: hic col.5.verſic.quid autem ſi ſtatutum,& ibi latè Feli.col.11.verſic.ſecunda declaratio,de conſtit.& Iaſon in.l.1.col.14.verſic. quartò adde tex.ff.de offi. eius cui mand. eſt iuriſ.& conſ.92.illuſtriſsimus,col. antep.ver.dictum inſtrumentum,li.3.

Abſolutionis cauſa ceſſante, ceſſat abſolutio.

21 ¶ ABSOLVTIONIS cauſa ceſſante,
ceſſat abſolutio.l.ſi à te, & ibi Soci. qui
id no.in.1. no. ff. de except.rei iudic. Et
id quoque ſatis apertè probatur ex.l. 2. &
l.ſi mater.§.eādem,eod.ti. Et facit quod ex
Paul.Pariſ.dicemus infrà in ceſſante ratio
22 ne legis,nu.17.incip.hócque illud eſt, &
quod itē dicemus in ſētētiæ cauſa ceſsāte.

Actionis cauſa ceſſante ceſſat actio.

Fideiuſſori ante ſolutionem an & quomodo cōpetat actio.

¶ ACTIONIS cauſa ceſſante, ceſſat ipſa actio,aut certè illius perſecutio ſiue exercitium.verbi gratia,Fideiuſſori ante ſolutionē cōpetit actio cōtra reum dilapidantem bona ſua.l.ſi pro ea.C.manda. Si igitur reus ad frugalitatem redierit, deſierítque bona ſua dilapidare,ceſſabit ea actio, vt dicit Bald.ibi,in.8.quæſtio.

23 ¶ Nā & aliâs ceſſante eo quod intereſt,

ob

ob quod competebat actio, deſinit eadem actio competere.l.ſi procuratorē,§.mandati,ff.manda.& voluit glo.in.l.ad comparādas,C.eod.tit.Sed quoniā id recipit multas ac varias diſtinctiones,limitationes,reſtrinctiones,vide ampliùs ſuper hoc glo. in.l.qui autem.§.illud tenendū,& ibi Bar. Bald.Salyc.Raph.Fulgo.Roma.& Iaſon. ff. ſi quis cautio. Cy. latè poſt alios antiquiores. Bald.Salyc.& Paul. Caſt. in. d.l. ad comparandas.Et vide etiam quòd dicemus infrà in Redhibitionis cauſa ceſsāte. *Actio an ceſſet ceſſante intereſſe.*

24 ¶ ADEMPTIONIS cauſa ceſſante,ceſſat adēptio,vt voluit Bart.in.l.cùm ſeruus.ff. de adimend.leg.per tex.in.l.quòd ſi redierunt,quę eſt.4.eod.tit.vbi ademptio legati quę interuenit ob inimicitias quę interuenerunt inter teſtatorem & legatarium, ceſſat,ſi iterum in amicitiam redierint.reſpondétq; Bart.ad.d.l.cùm ſeruus,quę videbatur probare contrariū, ſcilicet quòd ſi ſeruus alienatus à teſtatore ita vt legatū ademptum ſit,poſtea ſit redemptus , manet tamē adēptio, nec debetur legatario, niſi ſi noua volūtas teſtatoris acceſſerit. Nā vt dicit ipſe Bar.inimicitię,de quibus ī.d.l.4.fuerūt cauſa adēptionis, vnde illis ceſſan- *Adēptionis cauſa ceſſante, ceſſat ademptio.* *Amicitia redintegrata reſtituit quod inimicitiæ ademerant.*

ceſſantibus prçſumitur ceſſare voltas adi- voluntas
mendi. At in d.l.cũ ſeruus, ea alienatio nõ
eſt cauſa volũtatis adẽptionis, ſed præceſ
ſit voluntas adimendi, quæ oſtẽditur per
actum ipſius alienationis: vnde ſecuta re-
demptione non ſequitur quòd remaneat
voluntas legandi, quia nõ erat eius cauſa.

25 *Aetate ceſſante ceſſat effectus illius.*

¶ AETATE ceſsãte ceſſat effectus illius.
verbi gratia, filius minor qui nõ redemit
patrem excuſatur, ne priuetur illius hære
ditate, auth. ſi captiui. C de epiſcop. & cle-
ric. Quid ergo? ſi factus eſt maior patre
ſemper captiuo, nec poſtea eum redemit.
certè priuatur, ceſſante ſcilicet ætate mi-
nore, quç illum excuſabat, vt voluit Bald.
in d. authen. ſi captiui, poſt mediũ, in verſ.
ſecunda quæſtio eſt. Nã priuilegium da-
tum ætati, nõ durat poſt eam ætatem. per
l. Titia. §. vſuras. ff. de lega. 2. & l. doli. §. di-
uerſũ. ff. de nouationib. & quia obſequiũ
filij erga patrem, habet in ſe actum ſucceſ-
ſiuum, & non inſtãtaneum. Licèt ſecus ſit
in matre minore, quæ non petiit tutorem
filio impuberi: nam cùm ſit minor, lex ſta
tim prouidet de alio tutore: ideo mater li-
beratur ab onere petendi, quia prouiden
tia legis ſufficit, mater enim à iure prçuẽ-
ta eſt,

ta eſt,arg.l.cauſam.§. puella. ff. de manumiſſio.de quo & nos dicemus in.4.limita. num.6.incipien.nec hinc longè diſtat.

26 ¶ Et facit etiam ad hoc noſtrum propoſitum,quod ſcribit Cyn.poſt Pet.in.l.1.C. in quibus cauſ.in integ. reſti. non eſt neceſ.& in.l.minoribus,& ibi quoq; Ange. C.de his quib.vt indig.& Ang.in.§.illud, in authen.conſti.quæ de dignita.Alex.in l.ſi cùm dotem.§.ſi maritus,col.2.verſi. & iſtud in terminis,ff.ſolu.matrimo.Et vide quæ dicam infrà in illa.4.limita.nu. 7. incip.& quod in ſimili,& ſequen. *De eadẽ re.*

27 ¶ AFFINITATIS cauſa ceſſante, ceſſat & ipſa affinitas, & proinde effectus, qui inde ſequebatur, vt bene probat tex. in.l. cui eorum.§.affinitatis.ff.de poſtulan.&.§ Affinitatis.3.quæſt.7.& gloſſ.not.in l.ſed hoc,in princi.in verb. ſuccurrendū. ff. de re iudic.quæ dicit (vt oẽs ſentiunt) quòd ſoluto affinitatis vinculo, ſicut amor qui ex affinitate proceſſerat,ſoluitur:ita & priuilegij,quod inde oriebatur, beneficium, quod ſcilicet ibi datur ratione affinitatis, quam glo.dicit valde not.Alex.qui eam.l. legit,cum.l.non tātùm,col.vlt.verſi. capio glo. & eā quoq; expendit & ſequitur Bal. *Affinitatus cauſa ceſſante, ceſſat affinitas.* *Amor ex affinitate, ea ſoluta, ſoluitur.* *Affinitatis priuilegium ceſſat finita affinitate.*

in l. affinitatis. C. com. de ſucceſsioni. & in d. l. cui eorũ. §. affinitates. ff. de poſtulã. vbi & eam dicit no. & in l. vlti. & ibi quoque Pau. Caſtr. & Iaſon qui eam dicit ſolennem. C. de verb. ſignificat. & ipſe Bal. in c. accedens, vt lite non conteſta. vbi eam dicit ſingul. & rurſum in c. in literis, in fin. de teſtib. Alexan. qui eã quoque dicit no. conſi. 207. ponderatis verbis ſtatuti, col. 3. verſic. quartò per id, lib. 6.

Frater mariti an poſſit teſtificari pro vxore ipſius fratris.

28 ¶ Ex quo ipſe Bald. & Ange. poſt Guil. Cu. in d. l. cui eorũ, §. affinitates, dicunt ꝙ licet quis pro vxore fratris viuentis non poſsit ferre teſtimonium, ſaltẽ non faciat fidem integrã: intelligitur tamen quãdiu durat affinitas: nã ſi frater eſt mortuus, & ita ea affinitas ſit ſoluta, poterit pro ea teſtificari. quod & ſequitur Alex. d. cõſi. 207 ponderatis verbis ſtatuti, col. 3. verſic. tertiò, quia hoc expreſſè, lib. 6. Lãfran. Oria. in repe. c. quoniã contra falſam, in materia teſtamenti, de probat. vbi & ipſe id trahit generaliter ad oẽs affinitates. Hyppo. Marſil. qui & illã glo. ad hoc dicit ſingul. in l. 1. §. idem Nummio, col. 1. ff. de quæſtio.

Quid de cæteris affinibus.

Amoris vinculũ nõ om-

29 ¶ Sed hic paulisper aduerte lector amantiſsime, quoniã ea glo. in d. l. ſed hoc, non dicit

dicit omnino diſſolui amoris vinculū ſoluta affinitate, ſed decreſcere: quaſi diceret non tantum eſſe amorem affinitate ſic ſoluta, quantus erat ea durāte, ſed diminui per ſolutionē affinitatis, non quòd omnino perierit: tanquam ſcilicet adhuc maneant quædam veſtigia & reliquiæ ipſius, quod facit vt nō omnino ceſſet cauſa, ſecūdum ea quę dicemus infrà in 17. limitatione. Pręſerim ſi ex ea affinitate ſiue matrimonio, ex quo cōtracta ea erat, māſerint liberi. vt ſimili cōſuluit Pa. Caſt. cōſi. inci. vertitur quęſtio, an ſtatutum de cōpromiſſis, quem refert Alex. d. conſi. 207. ponderatis verbis, col. 2. verſic. quartò per tex. li. 6. quod tamen conſiliū reperire nō potui. Ideo relinquendum eſſe arbitrio boni viri cenſeo, quanta fides ſit his abhibenda.

mino ſoluitur ſoluta affinitate.

Præſertī ſi remāſerint liberi ex ea affinitate.

¶ Et hinc quoque (vt redeamus) fit quod 30
ſcribit idem Bald. in l. 1. col. 10. verſi. ſuper tertio articulo de affinibus. C. de his qui accuſa. non poſſunt, quòd licèt affinis poſſit accuſare propter ſui affinis iniuriam, per l. 1. §. 1. ff. de poſtulan. hoc tamen procedit durāte affinitate, ea enim ſoluta nō poteſt, per d. gl. in d. l. ſed hoc, de re iudic. & d. l. cui eorū. §. affinitates, & l. quod ait, ibi,

Affinis accuſare poteſt.

Durante tamen affinitate, non ea finita.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

finita eſt.ff. de diuor. Et id ſequitur Alex. d.conſi.207.colun.4. verſi.& quòd non ſit omnino eadem ratio,lib.6.

31 ¶ Sed & hinc quoq; illud fit,vt ſtatutum iubens quæſtiones affinium inter ſe compromitti,cuiuſmodi eſt Bononiæ,& in aliis multis locis, intelligatur durante affinitate,non etiã ea ſoluta, vt voluerũt Bar. Bal.& Ange.in.d.l.cui eorũ,§. affinitates, per eum tex.ff.de poſtulan.Bal.in.d.l.vlti. col.1.in.1.not.C.de verbo. ſignifi. vbi dicit hoc quoque tenuiſſe antiquos aduocatos Peruſinos,& in.d.l.affinitatis,col.1.verſic. item nota quòd aduocati.C.comm. de ſucceſsio.& in.d.c. accedens,vt lite non conteſta.& in ſua margarita, in verbo, affinitas.Pet.Anchar.in repet.c.1.in.14.quęſtio. princip. verſicu. quæro vlteriùs de verbo conſanguinei,de conſtitu.Pau.Caſtr.in.l. ex diuerſo,quam legit cum.l.rei iudicatæ, §.vlti.& ibi etiam Franc.Areti. & Alexã. ff.de re iudic.idem Pau.conſi.80.ſuper primo dubio ſeu quæſito reſpondetur, in. 3. dubio,lib.2.& Ioan.Anan.in.c.ſalubriter, colu.1.verſicu.nunquid autem dicatur, de vſur.Alexand.in.d.l.ſed hoc,colu.vlti. ff. de re iudic.vbi dicit ita cõmuniter teneri.

Statutũ de compromiſſo affinitũ non obtinet finita affinitate.

& latè

& latè.d.conſi.207.per totũ.lib.6.vbi multa allegat ad hanc rem pertinentia.

32 ¶ Verum Salyc. ſubdubius tamẽ in. d.l. vlt.C.de verb.ſigni.hoc intelligit,niſi maritus aut vxor ſuperſtes, manerent in viduitate,nam tũc tantiſper cenſeretur manere in eodẽ matrimonio, quod affinitatẽ produxit,per.l.vlt.C.de bon.mater.& gl. in.l.1.§.exactio.C.de rei vxor. actio. cum aliis multis cõcordãt.à me adductis in tractatu Nobilitatis.c.18.nu.9.incip.nam interim dum eſt vidua.Et hoc dictum Salyc. ſequitur & extollit Barb. in repet.l. cùm acutiſsimi. col. 59. verſic. Do. Saly. in.d. l. fi. C. de fideicommiſſ.

Niſi ſuperſtes ex cõiugibus maneret in viduitate.

Viduus aut vidua cenſetur manere in eodẽ matrimonio, ſed impropriè, num. ſeq.

33 ¶ Sed id nõ recepit Alex.in.d.l.ſed hoc, vbi ſuprà,dicens ſe contrariũ conſuluiſſe, vti latiſsimè cõſuluit,d.cõſ.207.lib.6. verba enim ſtatuti debere intelligi propriè, nec extẽdi debere ad caſum fictum,c. ſuceptum,de reſcrip.lib.6.&.l.3.§. hæc verba, & ibi Bart.ff.de nego.geſt.Idem Bart. plenè in.l. omnes populi,in. 6. quæſt. ff. de iuſti.& iu.& in.l.apud Iulianũ.§.vl.ff. quib.ex cauſ.in poſſeſsio.eat.Sed quòd videatur eſſe in eodem matrimonio,quæ durat in viduitate,id ex fictione eſt, cum nõ

Qui contrariũ tenent.

Statuta non extendũtur ad caſum fictum.

Vidua ĩpropriè cẽſetur eſſe in ma-

 ſit

trimonio. ſit verè matrimonium, vnde ea non voca-
Vidua nõ di tur vxor.l.1.cum gl.1.C. vnde vir & vxor,
citur vxor, & not.Bart.in.l.Titia Seio.§.vſuras. ff.de
vide nu. 35. legat. 2. & eam quoque Salyc. ſententiam nulla Alexand. mentione facta, reprobat Iaſon in.d.l. vltima,colum. 3. in. 3. nota. C. de verbo.ſignifi.

34 ¶ Tamen vt verum fatear, iſtud non eſt
Statutũ id ſine ſcrupulo, nam huiuſmodi ſtatutũ eſt
de cõpromiſ fauorabile, vt per ſe ſatis patet, & voluit
ſis affinium Bald.in.d.l. affinitatis,circa medium, ibi,
fauorabile. pone ſtatutum dictat.C.com.de ſucceſsionib.& in.l. qui ſe patris,colũ.vlt.C. vnde liber.vbi ex hoc infert,quòd extẽditur ad caſum improprium: quem ſequitur Paul.
Et trahitur Caſtr. & ipſe Rom. ibi, ex quibus idem
ad caſum Paul. dicit tale ſtatutum comprehendere
impropriũ. etiam eos qui ſunt in ea affinitate, quam ius non conſiderat, quod ſequitur & extollit Iaſen ibi,colũ. 22. verſi. 2. infert, & multis ſequent.& in.l.quiq; litigandi cauſa,quę eſt.l.4.quam legit cum.l.2.§.prętor ait,col.2.in 4.not.ff. de in ius vocan.

35 ¶ Sed & tale ſtatutũ eſſe fauorabile prę-
De eadẽ re. ter illos, Hoſt.& Io. And.in.c.1. de trãſac. Bart.in.1.conſti.C. Anto.in.c.1.de mut.petit.Petr.Anch.conſi.187.apud me quęſtio

iſta,

iſta,ad fi.vbi& hoc dicit,in hoc ſtatuto cō prehendi affines & conſanguineos naturales.Raph.Fulg.cōſ.109. item ſi qui quæſtio,col.pe.ver. & in propoſita quæſtione Alex.in.l.1.§.lex Falcidia, col.1. ff.ad leg. Falcid.& in rub.ff.ſol.matri.colū.6. verſi. ſed mihi plùs placet.Mari.Soci.Senior,cō ſi.4.incip.viſis actis & actitatis,in fi.et cō. 27.pro deciſione præſentis cōſultationis, in fi.Phil.Dec.conſ.13.cuius ſuperſcriptio incipit, an appellatione agnatorum, poſt princip.verſi.2. ad iſtud. Sed de hoc vide omnino Alex.in.d.l.qui ſe patris,col.pen. verſi. & ideo dicunt, C vnde liberi. *Id ſtatutū cōprehendit affines naturales.*

36 ¶ Quid? quòd & leges noſtræ etiā ſolut. matri. vxorem vocant. l. diuortio, iuncta glo.in verbo,vxoris.ff.de negot.geſt.&.l. ſi quis reum.§.idē Iulianus,le.1. cum glo. parua.ff.de liber.lega.quam ad hoc expēdit ipſe Alex.conſi.20.viſo proceſſu cauſæ inter Katharinam, col.1. lib. 2. Quibus concinens Ouidius lib.1. faſtorum. *Vxores vocātur etiā ſoluto matrimonio.*

Per totidē menſes à funere coniugis vxor
Suſtinet in vidua triſtia ſigna domo.

Et alibi leges vocant generum & ſocerum etiā ſoluto matrimonio.d.l.vlt.C.de verb. ſignific.quibus concinens Lucanus lib.3. *Gener et ſocer ſoluto matrimonio.*

 Pharſalicæ

Pharſalicæ, paulò poſt princ. vmbra Iuliç defunctç Pōpeio viro in ſomnis apparēs, renūciat illū Iulii Cæſaris patris ſui generū vel inuitū eſſe, tametſi illa defuncta ſit.

—— Nunquā tibi Magnæ per vmbras, Perq; meos manes generum non eſſe licebit. Et Cæſar ipſe apud eundē Lucanū tū multis in locis, tū li. 9. eiuſdē operis Pōpeiū poſt mortē eiuſdē Iuliç, generū vocat. Exiliū, generiq; minas Romamq; timebā. Et paulò pòſt ſe illius ſocerum appellat. Sentiat aduentum ſoceri.

37 *Concordia præcedentium opi.* ¶ Porrò Oldrad. quem refert & ſequi videtur. Bal. in. d. l. vlt. C. de verb. ſigni. pro horū cōcordia dicit, quòd in illa. l. volebat quis ad actū fauorabilē ſine alterius iniuria in ſubſidiū admitti, tāquā gener ſiue ſocer, quod ei permittitur, quia latiſſimè in fauorabilibus fit interpretatio. At in. d. l. cui eorū. §. affinitates. ff. de poſtula. volebat ſub affinitatis velamine cōtra ius commune admitti. Cui cōcinens Paul. Caſt. d. cōſi. 80. lib. 2. Aut quis, ait, tāquam affinis vult admitti ad aliquid quod ſit de iure cōmuni, & admittitur etiam ſoluta affinitate, per. d. l. vlt. Aut ad aliquid de iure ſpeciali, & cōtra ius cōmu. & non admittitur.

Certum

Certũ eſt autẽ quòd de iure cõmuni quis ad cõpromittendũ non cogitur, l.ſi dictũ. §.ſi compromiſerit.ff.de euictio.Bart.in.l. furti.§.qui iuſſu.ff.de hisqui no.infa. Bal. in.l.ex ſtipulatione.C.de ſenten.Et eandẽ fermè diſtinctionem tradidit idem Paul. in.d.l. ex diuerſo. ff. ſolu.matrimo.

38 ¶ AMORIS cauſa ceſſante, ceſſat amor, vt oſtendit Plutarchus in lib. cui titulum fecit *Gamikà paraggélmata,* id eſt, cõnubialia præcepta, quòd quẽadmodum ignis in paleis leporiniſq; pilis accẽditur, ociúſque reſtinguitur: ita breuẽ amorem nouorũ coniugũ corporis forma inflãmatum, nec durare poſſe, nec firmũ eſſe exiſtimãdũ. tanquã id dicat: vt forma, cuius gratia amor cõciliatus eſt, citò abit, ita amor ipſe: nã cùm propter formam ames, idem amoris & formæ finis eſt. vnde etiam eſt illud Terentii in heautontimorumeno,

Amoris cauſa ceſſante ceſſat amor.

Quippe forma inpulſi noſtra nos amatores colunt.

Hæc vbi immutata eſt, illi ſuũ animũ aliò cõferũt. Et illud quoq; Iuuenalis Satyr.6.

Cur deſiderio Bibulę Sertorius ardet?
Si verũ excutias, facies non vxor amatur.
Tres rugę ſubeant, & ſe cutis arida laxet,

Fiant

Fiant obſcuri dentes, oculíque minores,
Collige ſarcinulas dicit libertus, & exi,
Iam grauis es nobis.

Quod & plurimis declarat Ariſtoteles li. Ethi. 8. amicitiā quę ex forma & pulchritudine proficiſcitur, deficiēte ipſa pulchritudine, eā quoq; deſinere. De quo & nos quoq; diximus in noſtris legibus connubialibus in. l. 2. nu. 21. nec ſoli ſunt.

Appellationis cauſa ceſſante, ceſſat appellatio.

39 ¶ APPELLATIONIS cauſa ceſſante, id eſt grauamine, propter quod appellatio eſt emiſſa, ceſſat ipſa appellatio, cuius rei eſt tex. expreſſus in. c. cūm ceſſante, & ibi Panor. in. 1. no. de appel. Eſt enim (vt dicit ipſe Panor.) grauamē appellatiōis cauſa. c. vt debitus, eod tit. Igitur eodē grauamine ceſſāte, ceſſat appellatio, vt in. d. c. ceſſāte.

Arbitriorū cauſa ceſſante, ceſſant arbitria.

40 ¶ ARBITRIORVM extraordinariorū conceſſorū ob cauſam timoris aut periculi, ea cauſa ceſſante, ceſſant & eadē, vt nuncupatim voluit Bal. & poſt eum Saly. qui dicit no. in. l. 1. per eum tex. C. de nautic. fœno. Ideo, inquit, arbitrium conceſſum, quod illi bailiam vocant, tempore diſcordiæ, exerceri nō poterit tēpore pacis. & ſequitur Iaſon in. l. 1. col 13. ver. & circa hoc, ff. de offic. eius cui mand. eſt iuriſdict.

¶ BANNI

B

41 ¶ BANNI cauſa ceſsãte, ceſſat bannum ipſũ, Bar. & Bal. in l. 1. §. vlt. ff. de requirẽ. reis, Bal. in l. 1. ad mediũ, verſi. extra opponitur. C. de poſtul. de quo vide quæ dicã infrà nu. 58. incip. alibi autem, & iterũ in. 12. limitat. nu. 3. inci. propterea dicit glo.

Bãni cauſa ceſſante, ceſſat bãnum.

42 ¶ BELLO ceſſante ceſſat omnis effectus ex ipſo bello ſecutus, vt poſt Odofred. voluit Bal. in. §. hoc quod nos, in verbo, caſsẽtur, titu. de pace. Cõſtan. per tex. ibi, & in. §. ſententiæ, vbi & hoc not. idẽ Bal. Et facit etiã tex. in. l. 1. in prin. C. de caduc. tollend. ex quo & ipſe Bal, col. 1. in. 2. not. dicit quòd tempore pacis debent tolli ſtatuta facta tempore belli ad locupletandũ fiſcum. & ſequitur Barb. con. 1. magnus ſcri pſit pſalmiſta, col. 3. ver. & ideo colligit, & iterũ col. pen. verſic. 26. adduco quòd tempore pacis, lib. 3. vbi plus videtur tenere, huiuſmodi ſtatuta hoc caſu ipſo iure eſſe reuocata, arg. ei⁹ quod habetur ĩ. l. ex facto. ff. de vulg. & pupil. & c. penu. de cleric. nõ reſidẽt. Quãuis Bal. in. d. l. 1. de cadu. toll. ſẽtiat cõtrariũ, per tex. ibi, ex quo not legẽ etiam ratione eius abolita manere illæſam, donec tollatur noua cõſtitutione

Bello ceſſante, ceſſat illius effectus

Statuta facta tempore belli, bello ceſſante, ceſſant.

Ad reſecãdas impoſitiones tẽpore belli impoſitas.

Ideò

Ideóque fuiſſe neceſſarium legem Papiā illic corrigi.

43 ¶ Sed vtcunque ſit, de quo tamē poſtea dicemus in ceſſante ratione legis, ad hoc certè caput pertinet, quod tradit Hoſtien. in.c.dilecti, col.2. in verbo,& ſi, de for. cōpet. quòd priuilegium à ſede apoſtolica conceſſum Anglis, ne citra mare conueniri poſſint, de quo in eo tex. Quia ſcilicet non poterāt citra mare ſecurè morari vel venire propter inimicitias capitales & bella, quę illis cum Gallis erant: ea enim cauſa poſita erat in priuilegio. vt ipſe Hoſti. vidiſſe ſe dicit, quia tamen ea cauſa ceſſabat, cum pax eſſet inter reges, ceſſabat quoq; effectus illius priuilegij ob bella conceſsi. & ſequitur Aegid. Bellem. in. c. poſt tranſlationem, col. 2. verſicu. ſecùs de priuilegio, de renunciat. vbi plus dicit, quòd ſi etiam hodie eadem cauſa reuiuiſceret, non haberet locum illud priuilegiū ſemel extinctū ob cauſę ceſſationē, quod & dicit voluiſſe Hoſtien. vbi ſuprà, qui tamen id poſtremū nō dicit, ſed vide quod dicā in ſimili, infrà in priuilegij cauſa ceſſante, verſi. incip. nā glo. in c.

De eadē re.

Priuilegiū Anglis conceſſū ob bella, bellis ceſſantibus ceſſat.

44 ¶ Sed & huc quoque ſpectat quod apud Li-

Liuium lib.belli Macedonici.4.elegantiſ ſimè diſſeruit aduerſus Catonem Cenſorium L.Valerius Trib.Pleb.ad legis Oppię derogationem,quę lata fuerat in medio ardore belli Punici:qua cautum erat, ne qua mulier plus ſemiuncia auri haberet, nec veſtimento verſicolori vteretur. Nam inter non parum multa quę in eam legis abrogationem propoſuit,hoc quoq; carptim pronunciauit,legem latā per bellum temporibus duris,in pace,& florente ac beata republica abrogandā eſſe.Eam enim ſcripſiſſe latores tamdiu manſuram, quandiu cauſa ſcribendę legis manſiſſet. Nam vt quę in pace latę ſunt, plerunque bellum abrogat:ita quę in bello,pax. *De eadēre.*

45 ¶BENEFICII à iure conceſſi ceſſante cauſa,ceſſat beneficium.verbi gratia,parētes & patroni etiam adoptiui in ius ſine venia vocari non poſſunt, ſed tandiu tamē quamdiu durat adoptio.l.ſed ſi hac lege.§.liberos,verſi.parentes.ff.de in ius vocā.Ex qua Angel.& Iacob.à S. Geor. illud notāt quod diximus, videlicet beneficium cōceſſum ob certā cauſam finiri cauſa finita.& ſequitur Maria.Soci.iunior dū eos allegat,con.160. circa pręſentem conſulta- *Beneficii cauſa ceſſāte ceſſat beneficium.*

ſultationem col.pe.nu.78.lib.2.& bene fa cit.l.filio.§.mater,ff.de adimend. leg. ex qua no.Alex.con.19.circa primũ dubiũ, col.1.verſi.ſecũdò probatur, nam quando vnum,lib.6.quòd quando vnum beneficium datur contemplatione alterius, hoc ſublato tollitur & illud. Et vide infrà in Priuilegij cauſa ceſsãte, neque enim longè diſtat priuilegium à beneficio: vt videre licet ex no.in.l.vl.ff.de cõſt. princi.

46 ¶ BENEFICII alterius,id eſt ſacerdotij (quod& ipſum vulgus beneficium appel lat)ceſſante cauſa,ſcilicet officio,propter quod datur,ceſſare debet & ipſum beneficium,ſi credimus Petr.Anch.id ipſum di centi in.d.c.& ſi Chriſtus,in.13.no.de iureiurand.hinc occaſione ſumpta,quòd ibi dicitur.ceſſante cauſa ceſſare effectũ. Nã hinc aſſumit quod diximus, ſcilicet quòd clericus qui non dicit officium, nõ debet habere beneficiũ,quod propter illud datur per.c.vl.de reſcri.li.6.Et ad hoc quoq; bene facit quod ſcribit glo. in. §. illis, in verbo,adiuuantur, Inſtit. de milit. teſta. quòd ceſſante clerico ab eccleſia, ceſſat præbenda, de quo & tu vide Doc. ibi.

Sacerdotij cauſa ceſsãte, ceſſat ſacerdotium.

Clericus qui non dicit officium, non debet habere beneficiũ.

47 ¶ Sed & ſuper eo, an ſcilicet ceſſante offici-

ficio ceſſet beneficium, ita vt qui priua-
tur vel ſuſpenditur ab officio, cõſequẽter
priuetur vel ſuſpendatur à beneficio, vi-
de tex. in. c. ſi quis ſacerdotum, & ibi glo.
1. & iterũ in. c. eos. 81. di. & gl. in. c. latores,
in verbo, ab officio, & ibi Hoſti. Io. And.
Car. Flo. Pet. Anch. Anto. & Panor. de cle
ri. exco. mini. glo. in. d. c. vlt. in verbo, da-
tur, & ibi quoque alios, de reſcript. lib. 6.
& glo. ĩ. c. 1. in verbo, officij, & ibi Io. Mo-
na. & Archi. in eodem verbo. de re iudi.
lib. 6. & glo. in clem. cupiẽtes, in verbo, ſu-
ſpenſi, col. 2. ver. & quia ſuprà poſui, &
ibi Card. Flo. in verſi. quòd ſi, in. 3. quæſt.
de pœnis. glo. in. c. pręter hoc, in verbo, ab
eccleſia, & ibi Archid. ſuper glo. 1. & Do-
mi. latè, in princ. col. 3. verſi. ad ſecũdum,
32. diſt. Bal. in. c. 1. col. penul. verſi. & ſi re-
mouetur officium, tit. an mut. vel imper-
fect. Anto. in. c. inter ſollicitudines, col. 1.
in. 3. no. de purg. cano. Cardi. Flo. poſt Lau
rẽ. in cle. 1. §. ſi quis in. 9. quæſt. de reb. ec-
cle. non ali. Et vide etiam quod ſcribit Pa
nor. in. c. 1. col. penult. verſic. ſed hîc cadit,
de celebrat. miſſar.

Suſpẽſus vel priuatus officio, an ſit ſuſpenſus vel priuatus beneficio.

C

48 ¶ COMMISSIONIS cauſa ceſſante,

Cõmiſsionis cauſa ceſſante, ceſſat commiſsio. ceſſat commiſsio, Bald. in. l. 1. §. conſules, paulò ante fin. ibi, item nota ex prędictis. ff. de offic. Conſul. & ſic inquit eſt argum. quòd ſi iudex propter abſentiam notarij deputati in cauſa a lege vel à ſe cõmittat alteri ſcripturam actorum, eo reuertente ceſſat cõmiſsio: & primus ipſo iure reaſſumit officiũ, ad quod dicit facere. l. quęſitum, ff. de tutel. Vide quę dicã infrà de officij cauſa ceſſante. *Cõmiſsio ob alterius abſentiã ceſſat per præſentiam.*

49 *Cõmodi cauſa ceſſante, ceſsat commodum.* ¶COMMODI cauſa ceſſante, ceſſat & cõmodum, vt probat tex. in. l. eum qui iurauit, in princip. & ibi Bar. Alex. vterque in ſummar. & Iaſ. in. 1. no. & plerique omnes. ff. de iureiuran. ibi enim grauamen, ſcilicet onus probandi quod actori incumbebat, erat cauſa eius cõmodi, vt duplũ pro ſimplo deberetur, ratione inficiationis. Ideo ſi reus defert iuramẽtum actori qui iurat ſibi deberi, condemnabitur tantum in ſimplo, cùm liberauerit actorem eo onere probandi. Ceſſante igitur grauamine quod erat cauſa illius commodi, ceſſabit & ipſum commodum. *Iuramenti delatio facit vt ſimplum tantum debeatur.*

50 *Cõceſsionis cauſa ceſſante, ceſſat conceſsio.* ¶CONCESSIONIS cauſa ceſſante, ceſſat & ipſa conceſſio. c. relinqui, & ibi Panor. qui id expreſſè no. in. 3. no. extrà de cuſtod.

cuſtod.euchariſ.Matth.Afflic. in. c. 1. §. moribus,col.1.nu.3.ti.ſi de feud.fuer. controuerſ.inter do.& agna.

51 ¶CONFESSIONIS cauſa ceſſante, ceſſat eiuſdem effectus. verbi gratia, ſtatuto ſtāte quòd accuſatus de crimine, ſi paſſus ſit ſe poni in banno, habeatur pro confeſſo: quiſpiam accuſatus de crimine famoſo, paſſus eſt ſe poni in banno, deinde ex nouo ſtatuto cancellatus eſt de banno, quæſitū fuit an hic tanquā infamis repellatur à teſtimonio. quæ quæſtio diſputata fuit à Iacob. Butriga. & relata à Baldo. in. l. cùm mulier,col.2.verſi.quæro igitur circa præmiſſa.ff.ſolu.matrimo. Et ex ea tres quæſtiones collegerunt: primam, an bannum ex cauſa famoſa tranſiens in vim ſententiæ infamet. Secūdā, an ficta confeſſio infamet. Tertiā, an per cācellationē bāni tollatur infamia. Et de hac tertia tātū loquor, vt quę ſola ad hūc noſtrū tractatū ꝑtineat. *Confeſſionis cauſa ceſſante, ceſſat & effectus.*

52 ¶Et quod huiuſmodi infamia ſit ſublata his rationibus probauerunt. ſicut ſe habet cauſa ad effectū in productione, ſic & deſtructio cauſæ, ad deſtructionē effectus, quia eſt par potentia contrariorū. l. ab emptione. ff. de pac. & l. vl. ff. de leg. 3. ſed bā- *Infamia ob bānū iniuſta an ceſſante banno tollatur.* *Cōtrariorū par potētia.*

num ſe habet ad infamiam in producendo, ergo abolitio banni ſe habet ad infamiam in tollendo eam. nam origine ſublata non debeant ſequentia remanere, l. 1. in prin. ff. de lat. liber. tollen. Item bannũ eſt cauſa finalis confeſsionis & infamiæ, ergo eo ſublato, & ſic ſublata cauſa finali, tollitur effectus. Hæc illi.

Origine ſublata, tollũtur ſequentia.

53 ¶ CONSTITVTIONIS ceſsãte cauſa vel ratione, nã vtrãque hîc noſtri copulant, ſiue veriùs cõfundũt, ceſſat & ipſa cõſtitutio. c. neophytus, & ibi gl. in verbo, cauſa, 61. diſtinctio. & c. quod pro remedio, & ibi glo. in verbo, ceſſante, 1. quęſti. 7. Sed tamẽ cõtrariũ videtur, vt ſcilicet ea non ceſſet, niſi aliter reuocetur per cap. licet ex quadã, de teſtibus, & c. deteſtanda, & ibi Domini. in ſecundo no. de conceſsio. prębend. lib. 6. & not. in. l. 1. in princip. C. de caduc. tollend. Philipp. autẽ Franc. in. d. c. deteſtanda, in. 1. not. dicit, quòd ſi cauſa omnino ceſſet, non ceſſat cõſtitutio, niſi vt diximus reuocetur. Si partim ceſſet, certè pro ea parte ceſſabit & conſtitutio, per. l. adigere, §. quãuis. ff. de iure patrona. & no. in. c. cùm ceſsãte, de appellatio. Sed tu hîc omnino vide quę dicam infrà, de ceſſante ratio-

Conſtitutionis cauſa ceſſante, ceſſat conſtitutio.

ratione legis,nam id eodem recidit.

54 ¶ CONSTITVTI cauſa ceſſante(de eo lo quor,quo quis ſe conſtituit poſſidere nomine alterius)ceſſat ipſum conſtitutū , vt probatur ex.l.ſi debitor,& ibi Bar. & alijs,ff.de precar. & latiſsimè diximus in noſtro tractatu de iure Conſtit.poſſeſſor. par.3,limitat.29.vbi videre poteris, an & quomodo id verum ſit,neque enim hîc repetere aliter ducimus. *Conſtituti cauſa ceſſante, ceſſat conſtitutum.*

55 ¶ CONSVETVDINIS cauſa ceſſante, ceſſat & ipſa conſuetudo,vt expreſsè voluit Bal.in rubr. extrà de conſuetud. col. vlt.per iura loquentia de conſtitutione, vt intelligas id dependere ex eo,an ceſsāte cauſa conſtitutionis vel legis,ceſſet cōſtitutio vel lex,de quo diximus in penulti.articu.& dicemus latiùs infrà in ceſſatione cauſæ legis. Quamuis ſit quędā ratio,vt faciliùs ceſſet conſuetudo, quę tacita eſt cōſtitutio vel lex:quàm lex ipſa aut conſtitutio expreſſa,cùm tacitum faciliùs reuocetur quàm expreſſum. *Conſuetudinis cauſa ceſſante, ceſſat conſuetudo.*

56 ¶ CONTRACTVS cauſa ceſſante,ceſſat idē contractus,l.1.& ibi gloſſ vlt. Cyn.in. 1.not.Bal.in princip. C. de condictio. ob cauſ. Idq; etiam in contractu nominato, *Contractus cauſa ceſſante,ceſſat contractus.*

 per *Etiā inno-*

minatus. per tex.not.in.l.cum te. C. de pact. inter empto.& vendit.quem ad id expendit,& dicit ſingul. Alex.id intelligens de cauſa finali,in.l.dedi,quæſt.vlt. colu. 7. verſicu.aliam etiam aſſignat.ff.de cōdictio. ob cauſ.vide tamen infrà in. 36. limitatione.

57 *Cōtumacia ceſſante, ceſſat effectus illius.* ¶ CONTVMACIA ceſſante, ceſſat effectus illius,ſcilicet pœna quæ ob eam irrogatur.l.1.§.ſi frater,verſic.& ſi quidem per cōtumaciam.ff.de collat.bonor.in fi.&. c. ex literis,de conſtitut.vbi eſt tex.expreſſus,quòd is qui propter contumaciam cō munione priuatur, eiuſdem reſtitutionē obtinet,cōgrua ſatisfactione exhibita.quē tex.valde notab.dicit Bald.in.c. vlt. col.1. titu.per quos fiat inueſtit.vbi & illud dicit, Quod contumacia abſtulit, reſtituit obedientia.

58 *Cōtumacia ceſſante ceſſat eius pœna.* ¶ Et authoritate illorum duorum text. ſcribit idem Bald.in.l.puto.§.ſi quis aduocationem, & iterum in.l. quos prohibet. ff.de poſtulan.rurſúmq; in.1.in addi.paulò ante fi.ff.de off.eiuscui mand.eſt iuriſdic.quòd ceſſante contumacia ceſſat eius pœna,quod & ipſum per text. in. d. c. ex literis tradit Bart.in.l. ſi quis adulterium, §.1.ff.de adulter.

Alibi

59 Alibi autem ipſe Bald.per duos illos tex.in.l.1.circa medium, ibi, extrà opponitur. C. de poſtul. quòd ſententia lata ex contumacia eſt eius naturæ, vt tādiu ſolū duret, quādiu durat cōtumacia. Et ideo, inquit, bannū, quod fertur ex cōtumacia, bannito cōparēte legitimo tēpore, reducitur ad ſimplicē citationē, nec hic amplius dicitur eſſe bannitus, quod eſt, vt ipſe dicit, notabile. Et idē fermè voluit ipſe Bal. & ante eum Barto.in.l.1.§.vl. ff. de requi. reis. & Paul. Ca.con.31. ſuper primo quęſito, vt eū allegāt Feli. & Philip. Dec. qui id ſequūtur in.d.c.ex literis: ille, col.9.ver. ſecūda declaratio: hic col.4.ver. quarta declaratio, ſed illud cōſiliū repiri nō potui.

Sententia ob cōtumaciā lata tandiu durat quādiu cōtumacia durat.

Bannū ob cōtumaciā bānito comparente reducitur in ſimplicem citationem.

60 Sed & per illū tex.in.d.c.ex literis ſcribit Inno.in.c.ſicut, in verbo, ſatisfactionē congruā, ibi, & idem ſi pro cōtumacia, de cohab. clerico. & mulierū, quòd clericus ſuſpenſus pro contumacia, cùm primùm obediuerit, primū ſtatū recuperat. Et Dominic.in cap.contumaces, colu. 2. verſi. conclude quòd aut clericus. 50. diſtinct. quòd clerici depoſitio pro cōtumacia, videtur eſſe impoſita, vt duret ad limitationem ipſius cauſę, propter quā imponitur:

Clericus ſuſpēſus ob cōtumaciam cōparando recuperat primū ſtatū

ceſſante ergo cõtumacia debet ceſſare, per d.c.literis. Quod & ipſum bene probat.c. 1.extrà de ſupplen.negligẽ. prę̨la. ex quo no. Anto. & Panor. vtrique in vlti. not. quòd ceſſante contumacia ceſſat diſpoſitum ob contumaciam, & ſic, inquiunt, ad limites contumacię menſuratur pœna illius, & allegant etiam.d.c.ex literis. Et idẽ propemodum dicit ipſe Anto.in.c.ab excommunicato, col.5.verſi.venio ad ſecundum membrum, de reſcript.per.d.cap. ex literis. & Iaſon, in.l.1.col.13. verſi. vltimò no.ff.de offi.eius cui mãd.eſt iuriſdic. per illos duos tex.ſuprà in princ.allegatos.

Cõtumaciæ pœna mẽſuratur ad limites illius.

61 ¶ Et hęc quidem procedũt etiam ſi in impoſitione pœnę ob cõtumaciam poneretur dictio perpetuò, quia id intelligeretur quãdiu contumax maneret in cõtumacia, per glo.in.c.clericos, in verbo, perpetuã, de cohabitatio, clericor. & mulier. quę interpretatur, perpetuã, id eſt, donec reſipiſcant. & glo.in.c.actus legitimi, poſt principi.de reg.iur.lib.6.per.d. c. ex literis, & alia glo.in.c.reperiuntur, in glo.vlt. 1. q.1. quę & ipſa exponit id verbũ, ꝑpetuò, ſcilicet quouſq; emẽdet, per.d.c.ex literis, & in.c.de viduis & puellis, in glo. quoq; vl.

Hæcq́; etiã ſi in impoſitione pœnæ poneretur dictio perpetuò.

quę

quę ſimilē expoſitionē dat dictæ dictioni, per illū eūdē tex.& Arc.in.c.quia ſacerdotes,in fi.10.q.1.vbi ſimiliter interpretatur ea verba in excōmunicationē ꝑpetuā. Do.poſt Io.Frā.in.c.quāuis,in fi.depœn. li.6.Fel.& Phi.Dec. in d.c.ex literis,: ille col.10.verſi.amplia.1. hic col.4.vbi ſuprà.

62 ¶ Procedunt item quę diximus,etiam ſi pœna fuerit ſimpliciter appoſita ſine declaratione,an eſſet propter contumaciam quæ interuenit, an propter delictū ſuper quo contumacia facta eſt.tamen in dubio cenſetur fuiſſe irrogata ob contumaciā,& non ob delictū, ita vt ea ceſſante ceſſet & pœna,vt voluiſſe videtur Imo.poſt Gof. in.d.c.ex literis,col.pe.verſic. vbi autē ſit dubiū,per no.in.c.in pœnis,de reg.iu. li. 6.& in.l.ſi præſes,ff.de pœnis.& idem voluit Panor.in eoipſo.c.ex literis, col.vlt. *Quid ſi pœna ſimpliciter imponatur.*

63 ¶ Quæ ſententia ex eo cōfirmatur,quod in ſimili dicitur, abſentem cōdemnatum, magis videri condemnatum ob contumaciam,quàm propter malā cauſam,per.l. ſi ideo. ff.de euictio.ex qua Bart.not. quòd bannitus & condemnatus de falſo, videtur condemnatus magis ob cōtumaciam, quàm quòd falſum commiſerit : ideo po- *Abſens magis cenſetur eſſe condēnatus ob cōtumaciā, quā ob malam cauſam.*

teſt inſtrumenta conficere. & idem Bart: in.l. Papinianus,§.meminiſſe,in 3:no.per eũ text.ff.de in oficio. teſta.& in.l. ſi ſuperatus, circa medium.ff.de pignoribus: Bal.in.l.2.col.2.verſic.quęro ſecundũ, ibi, ſecundum eſt neceſſarium, & ibi etiã Salyc.in.l.1.oppoſitio.C.quib.res iudic.non noc.Panormit.in.c.in cauſis,col. vlt. ver: ſed ego vltra alios, de ſenten. & re iudic. Roma.con.329.præſens conſultatio.col.3: verſic.eſt enim iuris regula,per multa ibi allegata.Feli.qui & alios quoque allegat, in.d.c.ex literis, col.10.verſic.pro quo facit optimè,& ibi quoque Deci.col.5.verſic.ſaluando dict a.

64 ¶ Et bene facit quod traditur in.l. hæ enim.ff.de ſuſpe.tutor. quòd ſi quis remotus ſit tutela,nec apparet an ſit ob dolũ,& ſic ex cauſa famoſa:an ob culpã,& ſic non famoſa, cenſetur ob hanc potiùs eſſe remotus,vt ſit integrę famę,& ſic intelligũt eum tex.glo.ibi in verbo,& verum eſt,in fi.& Bart. & cæteri.& voluit etiam Fran. Cremen. ſingul.37.pone quod ſententia, vbi in hoc dicit ſingularem illam glo.

Remot⁹ à tutela ĩ dubio cenſetur potius ob culpam, quàm ob dolum.

65 ¶ Nam & ſemper aliâs ſi non apparet ex qua cauſa iudicatũ ſit,in dubio præſumitur

Condẽnatus

tur ex ea quæ minus lædit cōdemnatum, vt voluit Imola.in l. ſi is ad quē, in fin. ff. de acquirend.hæred. per textum & gl.in d.l.hæ etiā.ff.de ſuſpect.tutor.&.l. ſi quis ad exhibendum.ff. de except. rei iudica. &.c.ſi fortè, de electio.lib. 6. quòd & id ipſum voluit Roma. in eadē.l.ſi is ad quē, col.3.verſic.ex qua cauſa.

in dubio q̄s cenſetur ex cauſa quæ minus lædit.

66 ¶ Sed hoc tamen intellige, quod dictum eſt de cōtumacia. Niſi vt ſubdit ipſe Feli. de delicto conſtaret ex actis cauſæ, quia tunc nō procederet.d.l.ſi ideo, de euictio. Ita enim voluit glo. not.in.l. 2. in verbo, abſens, & ibi Bal. qui eam glo. admodum commendat. C.de contrar.iudici.tutel. & ipſe Bal.in d.l.2.C.quib.res iudic.nō noc. & in.l.ingenuum, col.1. verſic. ſed quæro quis dicatur, ff.de ſtat.hom . cū alijs concord. citatis à Feli.in. d.c.ex literis, vbi ſupra, vbi & de hoc dicit eſſe caſum in. c. cū olim, ibi, ei licet abſenti cum de ſubreptione liquidò conſtet, de re iudic.

Limitatio præcedētiū. Niſi aliter cōſtaret ex actis.

67 ¶ Quod autem diximus in princip. ceſſante contumacia ceſſare & pœnā illius, tempera vt procedat, niſi cōtumacia trāſiret in ſpecificum & peculiare delictum: quia tūc pœna pro eo ſemel impoſita nō ceſſa-

Quid ſi cōtumacia trāſit in ſpeciale aliquod delictum.

ceſſaret, etiam ſi poſtea cōtumax ille vellet obedire, vt voluerunt Anto. Imo. Panor. & Fely. in. d.c. ex literis: ille col.2. verſic. quandoque pœna imponitur: alter col.vlt.verſic.item aduerte, quia contra, Panor.col.penul.verſic.ſecundò caſu principali, Fely.d.col.10. verſic. fallit tamen iſta declaratio, ita intelligentes nonnulli ex illis. c.ex his, de cleric.non reſid. vbi ſi clericus eſt contumax in reſidendo in ſuo beneficio, pœna priuatiōis eſt perpetua, quia illa contumacia tranſit in delictum nō reſidentiæ, quamuis ipſe Imo. dicat, poſſe etiam dici, quod ibi cōſtabat de mente proferentis, quòd ſcilicet intelligebat de priuatione perpetua, dum mandat prouideri alteri de beneficio.

c. ex gestis

68 ¶ Secundò tempera vt procedat, niſi pœna irrogata propter contumaciam fuiſſet momentanea, vt etiam voluit Panor.in.d. c.ex literis col. penult. verſic.& intelligo quando pœna, & ibi quoque Fely. vbi ſuprà, verſic.fallit ſecundò vbi pœna, per.c. ad audientiam, extrà de crimi.falſ.& not. per Archidi.& Domi.in. c.1.50.diſtin.Et facit quod dicemus infrà in.23. limitatio. qua tractamus de effectu momentaneo, & quod

Quid ſi pœna ſit momentanea.

quod ſcribit Archidiac.in.c.cupiētes,col. 4. verſi. rurſus ſi clericus, ibi, & eſt ratio, quia cùm lex certum,de electio.lib.6.

69 ¶ Tertiò intellige,vt ceſſante cōtumacia ceſſet pœna pro tempore futuro, vt dicit Bald.in.d. l.1.in addit. paulò ante fi.& ibi quoque Iaſon colu. 13. verſi.vlt.not. ff. de officio eius cui mandat. eſt iuriſdic. tanquam ſcilicet ſentiant non ceſſare pro tēpore præterito. Quod intelligo reſpectu impenſarum iam factarum per aduerſariū ob illius contumaciam: neque enim purgare poterit contumaciam quin refundat eas impenſas, per.l.ſancimus, C. de iudic. at reſpectu pœnæ ob eam contumaciā irrogatæ, nō video quin ceſſare debeat, per ea quæ dicta ſunt. *Quod antē pro tempore præterito.*

70 ¶ CVRATIONIS cauſa ceſſante, ceſſat curatio. quod hinc videmus, quòd curatio data impuberi, ob ſuſpitionē tutoris finitur tutela ceſſante.l.potuit. C.in quib. caſib.tutor.hab.Et idē ſi ob abſentiā alterius l.1.eodem tit.vel ob aliam cauſam,l.curatorem .ff.de tutor. & curator. dat. ab his. Et data ob minorem ætatem, ceſſat ea minori ætate ceſſante iuribus vulgaribus, vt etiam tutela ob impubertatē, ea ceſſante.l. *Curationis cauſà ceſſante,ceſſat curatio.*

nisi,

niſi, in prin. ff. de tutel. & ratio. diſtrahen. &. §. 1. Inſtit. quibus modis tute. finit. Et quod poſtea dicemus infrà in furore ceſſante, quòd curatio ob furorem data ceſſat furore ceſſante. Et quòd item dicemus in prodigalitate ceſſante, vt ſcilicet ceſſet curatio ob eam data, ea ceſſante.

D

71 *Delegationis cauſa ceſſante, ceſſat delegatio.*

¶ DELEGATIONIS cauſa ceſſante, ceſſat & delegatio. verbi cauſa, ſi delegatio facta fuerit ob abſentiam delegantis, eo reuerſo ceſſat delegatio. l. 1. verſi. non aliter itaque, & ibi Bart. colu. vlt. verſic. quæro, præſes vel ordinarius, Bald. in addi. eius. l. Alex. col. 19. verſi. quærit etiam hîc. Iaſ. col. 13. verſi. vlt. no. in verbo, non aliter, & Philip. Dec. hoc tamen intelligens re integra, col. antepe. verſi. ſucceſsiuè Bart. concludit, & Franc. Curt. iunior col. quoque antep. verſi. circa ſeptimã quæſtionem. ff. de offic. eius cui mand. eſt iuriſdic.

Re tamẽ integra.

72 *De eadère.*

¶ Et hoc verum eſt, licèt Roma. ibi, colu. 2. verſi. dubitatur etiam præſes, per. c. cùm plures. iuncta glo. in verbo, nequibunt, & in verbo, recuſarit, de offi. deleg. lib. 6. vbi ſi fuerint delegati duo iudices cum clauſula de qua ibi, & vnus incœpit & occupauit

uit cognitionẽ alterius, poterit alius proſequi. At ſi vnus ægrotet, eo ſanato nõ expirat cognitio illius alterius, per text. loquentem de duobus procuratoribus in.c. ſi duo. ver. cæterùm, de procurator. lib.6. Et ſic ex illis patet quòd ceſſante impedimento vnius, non extinguitur officiũ translatum in alium ratione illius impedimenti. Sed huic obiectioni reſpõdet Alex. vbi ſuprà, vti apud eum videre poteris.

73 ¶ DEPOSITIONIS cauſa ceſſante, ceſſat depoſitio. verbi gratia, quis depoſitus ob contumaciam ceſſante ea contumacia ceſſat depoſitio, vt expreſsè voluit Domi. à. S. Geminiano in.c. contumaces, colũ.2. verſi. conclude quòd aut clericus. 50. diſtinctio. & diximus etiam ſuprà num. 59. incip. ſed & per illum.

Depoſitionis cauſa ceſſante, ceſſat depoſitio.

74 ¶ DILATIONIS cauſa ceſſante ceſſat dilatio. l. liberto. §. vl. vbi Dy. ita eum text. ſummat, & ibi quoque Alber. in princip. Bart. in fi. & alii. ff. de annu. lega. & . l.3. §. Stichus. ff. de ſtatu lib. & . l. ſi quis hæres ita ſcriptus, & ibi Bart. Angel. Imo. Paul. Caſt. & Franc. Aretin. ff. de acqui. hæred. & . l. 1. §. ſi intra. ff. de ſucceſſo. edic. & . l. cõtinuus. §. cùm ita, in fi. ff. de verb. oblig.

Dilationis cauſa ceſſãte, ceſſat dilatio.

&.l.à filia.§.alumno.ff.ad Sc.Trebellia.& l.vlt.ff.ad.leg.Falci. Et facit &.l.hoc iure, ff.de verb. oblig.&.l. ſi maritus,§.ſi negauerit.ff.de adult.&.l.vlt.ſecundum vnum intellectum,& ibi Bald.C.qui admit.&.c. ab eo, & ibi no. de appellat.lib.6.&.§.pe. Inſtit.de bonor.poſſeſsio.& quod no. gl. & docto.in.l. in illa ſtipulatione ſi calendis.& glo.in.c.vlt. in verbo, duntaxat, in fi. & ibi doct.de conſue.lib.6.& Io.And. in addit. Specul.in rub.de cōceſſ.præbēd. Bald. in.l. 1. §.1. in vtraque lec. ff. de offi. eius cui manda.eſt iuriſdict. & conſi.379. thema ſuper quo petitur conſiliū,col. vlt. verſi. item reſpondeo, lib.4.& Alex.conſi.34. viſo inſtrumento,in fi. lib.2.

75 *Iudex poteſt procedere durāte dilatione cauſa eius ceſſante.*

¶ Ex quo inferunt Dv. Bart. in d.§.alumno,non impediri iudicem procedere in cauſa, durante tempore dilationis, ſi cauſa ipſius ceſſat.puta ſi iudex præſcripſit tibi tēpus ad comparendum vel reſpondendum poſitionibus in tres dies,& in continenti compareas,& reſpondeas,iudex nō expectato illo tempore trium dierū , non impeditur quòminus poſsit procedere ad vlteriora, cùm ſit finita cauſa dilationis.

76 *De eadē re.*

¶ Et idem voluerunt ipſe Bart.Bal.Imo. Paul.

Paul. Caſt. & Franc. Aret. in. d. l. ſi quis hę res ita ſcriptus. Bar. in. l. 2. in fi. de re iudic. & in. l. ſiue pars, ad fi. C. de dilatio. & cõſi. 164. proceſſus & ſententia. Bald. in auth. ſi omnes, col. 2. ver. item licèt citatur. C. ſi vt ſe ab hæred. abſti. & in. l. vl. in. 4. quæſt. ff. de feri. & in ſua marga. in verbo, dilatio. & cõſ. 212. cũdo ad veritatẽ, lib. 4. vbi ex hoc deciditpulchrũ caſum. & conſi. 379. thema ſuper quo petitur conſiliũ, col. pen. verſi. item reſpondeo, eod. lib. 4. Angel. conſi. 146. ſuper primo dico, poſt princip. Pet. Anch. in. c. ſignificante, col. 2. verſic. item intellige regulã quòd procedit, & ibi quo que Anto. colu. 4. verſi. fallit ſextò, de appellatio. Domi. in. c. cupientes. §. hac generali, colu. vlt. poſt gloſſ. vlt. ibi, in verſic. & ſcias quòd ſi electus. & conſi. 121. attenta forma col. 2. verſi. Paul. Caſt. conſi. 303. ſuper primo dubio videtur dicendum quòd iuſtificatio, col. 2. verſi. & quòd iſta fuerit intẽtio, lib. 1. Rom. in. l. quãdiu inſtitutus, col. 2. verſi. ſed firma remanet, & ibi Fran. Aret. col. 4. verſi. & hæc dicta. ff. de acqui. hæred. & idem Rom. conſi. 503. diligenter inſpectis. col. 3. ver. tertiò moueor quia teſtator. Angel. Areti. §. ſi minus, col. 7.

verſi.

ver. quæro, data eſt dilatio, Inſti.de actio. Alex cóſ.34. viſo inſtrumẽto, col.2. verſi. non obſtat ſi diceretur, libro.2. & Georg. Na. in repe.clem.ſæpe. in princ. colũ. 51. verſi. aut terminus probatorius, de verb. ſignifi. Iaſ. in.d.l.1. col.13. verſi. vlt. nota. ff. de offic. eius cui mand. eſt iuriſdic. & in.l. vlti. colu.5. verſic. item aduertendum eſt. C. de iure emphyteut.

77 *Siue dilatio data ſit à teſtatore, ſiue à lege, ſiue à iudice.*

¶ Ex illis autẽ vides id procedere, vt ſcilicet ceſſante cauſa dilationis, ceſſet dilatio, ſiue ea dilatio data ſit à teſtatore, nã de ea loquitur. d. l. ſi quis hæres ita ſcriptus, ff. de acqui. hæred. ſiue à lege, de ea enim loquitur. d.l.pen.§.ſi intra.ff. de ſucceſſor. edic. & glo.& doctor. in.d.c.vlt. de cõſue. lib.6. ſiue à iudice, de ea enim loquuntur omnes doctor. allegati in ſuperiore verſic.

78 *Dominus q. ſuũ animũ declarauerat, non amplius eſt expectandus.*

¶ Ex hoc quoque illud fit quod ſcriptũ eſt à Canoniſtis, præſertim Imo. & Panor. in.c. potuit: illo colũ.1. verſi. itẽ quòd vbi tempus: hoc colu. 2. verſic. nota quòd ſi datur alicui, de loca. quòd licèt dominus ab emphyteuta certior factus de futura rei emphyteuticariæ venditione, debeat expectari per duos menſes. l. vlt. C. de iure emphyteu. tamen ſi ipſe dominus ante id

tempus

tempus ſuum animum declarauerit, non debet vlterius expectari: quoniam vbicũque alicui ſtatuitur tempus ad declarandam volũtatem ſuam, ſi antè declarauerit, ceſſat præfixio temporis. quod & in eadem ſpecie firmauit Specul.titu. de loc.§. nunc aliqua, in. 100. quæſt. & Iaſ. in. d.l. vlt. col. 5. verſic. item aduertendum eſt, & iterum col. 7. verſic. & nota bene hæc verba. C.de iure emphy.

Legatũ relictum vxori dum vidua erit, & poſt ei⁹ mortẽ alteri an ſtatim vidua maritata, poßit peti à legatario.

79 ¶ Et huc quoq; ſpectat, quod ſcripſit Ioã. And. in addit. Specul. in rub. de ſecund. nupt. quòd ſi maritus reliquerit vxori ſuę vſumfructũ bonorum toto tempore vitæ ſuę, donec tamen vidua remãſerit: & poſt eius vxoris mortẽ eadem bona alteri reliquerit: mulier aliquo pòſt tẽpore ſeſe maritauit, & ita vſumfructũ perdidit: quęſtio erat inter hęredem mariti, & illum alium legatarium: hæres enim dicebat debere illum expectare mortem vxoris, ille contrarium. cùm ceſſaret cauſa dilationis legati. Et pro iſto legatario tenuit ipſe Io. And. poſt alios à ſe relatos. Et ſequitur Paul. Caſt. in.d.l. ſi quis hæres ita ſcriptus, de acquir.hęred.de quo tamen vide omnino Roma. contrarium tenentem quibuſdam

rationibus,& Franc.Aret.illi reſpondentem in ea ipſa. l.

80 ¶ Sed & ipſe Paul.Caſt.in.d.l.ſi quis hæres,ad fi.dicit ſe cõſuliſſe Florentiæ,quòd ſi ex ſtatuto quis intra decem dies debeat appellare, & poſt eos decẽ dies teneatur proſequi ſuã appellationẽ intra ſexaginta dies,ſi appellauerit prima die,ſtatim currit altera dilatio ſexaginta dierum,ceſſante ſcilicet cauſa primæ dilationis. Verùm Franc.Aret.in.d.ea.l.etiam ad fi.tradit, id determinatũ eſſe per text.& glo. in clem. ſicut,in verbo, à die, de appellat. vbi decem dies dati ad appellandũ , non conſumuntur cum tempore dato ad proſequendum:nec id poſtremũ tempus currit, niſi priore elapſo.Et eam glo.ſequitur Bald.in l.2.in princ.C.de tempor.appellat. Et tamen ſi appellatio fuerit interpoſita intra decẽ dies à die interpoſitæ appellationis, currit terminus proſequendi,per text.ibi. quod & ipſum diſputabatur in.c.ex ratione, extra de appellat. vnde inquit. d. clement.vera eſt.

De eadẽ re.

Appellanti prima die an ſtatĩ currat tempus proſequendi.

81 ¶ Et illud item quod ſcribit And.Iſer.in c.1.col.3. verſi. quid ergo ſi data dilatione, titu.de controuerſi. inter vaſal. & aliũ de beneſ.

De eadẽ re.

benef.quòd cùm ex cōſtitutione regni Siciliæ, ſi quiſpiā ex regno citetur, detur ei terminus. 3o. dierum: ſi extra regnū. 60. & quis extra regnum degens citetur, & detur ei terminus. 60. illorum dierū, & intra paucos dies rediit in regnum, & citatio ad eius notitiā peruenit, nec tamen cōparuit intra. 30. dies, ſed vult expectare finem 60. dierum illi datorū, an ſit cōtumax. Et concludit And. & poſt eum Matth. Affli. ibi, col. pen. verſi. ſubſequenter Andr. tangit, quòd non debet expectare, cùm cauſa dilationis ceſſet, ſitque reducta ea dilatio ad non cauſam, vt in. l. 1. ff. de condict. ſine cau. & ſic debuit comparere cùm potuit. Et idē in ſimili propè caſu voluit Archid. in. c. cupientes, col. 4. in verbo, commodè, verſi. ſed quid ſi facta, poſt gloſſ. ibi, in. d. verbo, cōmodè, verſic. & ſcias quòd ſi electus, de electio. lib. 6.

82 ¶ Quod tamē intelligūt. d. gl. in ver. item ſcias, Archid. And. Iſer. & Math. Afflict. locis ſuprà citatis, in dilatione ſtatuta à iudice: ſecus ſi à lege. Neq; enim beneficiū legis eſt alicui auferendū. c. de his. 28. diſt. & cap. indultum, de regul. iur. lib. 6. nec ei debet ſua diligentia obeſſe. Sed quia id *Quid in dilatione data à lege.*

videtur aduerſari ei quod diximus in prę-
cedē.verſi.id declarant Archid.& Matth.
Afflict. vbi ſuprà, quos ſuper hoc videre
poteris. Atque etiā Pet. Anch. in.d.c.cu
piētes,in princip.col.2.ver.quæro in hoc.

83 *De eadē re.* ¶ Denique & illud manat ex eo quod di
ximus,ceſſante cauſa dilationis ceſſare di-
lationem.quod à Bal. reſponſum eſt con-
ſi. 212. eundo ad veritatem, lib. 4. quòd ſi
quis ſtipulatus fuerit ab alio certam ſum-
mam ſoluēdam hinc ad decennium, & in-
terim ſtipuletur aliquid annum, ſi oppo-
nitur quòd ea annua ſtipulatio eſt vſura-
ria,poterit creditor petere, vt debitor ſol-
uat totam ſortē,vt ſic ceſſante cauſa dilatio
nis ceſſet dilatio. Cuius ſentētiæ mentio-
nē fecit Fran.Curt.iunior,in.l.2.§.omnes,
col. 2. verſi. poſtremò vltra prædictos. ff.
de iud.& dicit in contrarium obſtare for-
tē tex.in.l. pecuniæ fœnebris. ff. de vſur.
iuncto arg.de toto ad partem.l.quæ de to-
ta, ff. de rei vendicat.

84 *De eadē re.* ¶ Niſi dixeris creditorē ibi ſaltem legiti
mas vſuras cōſequi, & ſic non videri ean-
dem rationē totius & partis. Et præterea
ob illam promiſsionem annuam deficien
tem, non videri in totum ceſſare cauſam
dila-

dilationis, quæ nõ ſolùm conceditur propter illud annuũ, ſed plerumque contemplatione debitoris, qui aliâs non erat promiſſurus, vt per gl. Bar. Pau. Caſt. et Alex. in. l. qui Romæ, in prin. ff. de verb. oblig. Aduertendúmq; eſſe quòd in hoc caſu dilatio continet fauorem vtriuſque, cui non poteſt eodem tempore ſatiſfieri. Et ad hoc optimè facit quod voluit Barto. in. d. l. ſi quis hæres ita ſcriptus, in fi. de acquir. hæredit. dum dicit quòd in quibuſdam legibus contrariis non erat omnino finita cauſa dilationis, & ibi etiã Franc. Areti. col. 2. verſi. & ad illas.

85 ¶ Intellige tamẽ vt ceſſante cauſa dilationis ceſſet dilatio, niſi tẽpus ſit aſsignatum per dictionẽ ſignificantẽ extremitatẽ temporis, vt ſi dicatur, tunc decẽ Seio dato, nã & tunc non ceſſat dilatio ceſſante cauſa dilationis, per text. in. l. 4. §. 1. ff. de condi. & demõſtrat. & voluit glo. in. d. l. ſi quis hæres ita ſcriptus. ff. de acquir. hæred. & ibi Fran. Aret. col. 1. in. 2. no. & iterũ col. 3. ver. tu aduerte quod. vbi dicit et de hoc eſſe gl. no. in. d. c. cupiẽtes, in verbo, cõmodè, relata ad tex. de elect. lib. 6. Et idẽ voluit Bart. in. l. vxori vſumfructũ. ff. de vſufru. lega. 85

Quid ſi tempus aſsignetur per dictionẽ ſignificantẽ temporis extremitatem.

 ¶ Intellige

86 ¶ Intellige ſecundò vt ſcilicet ceſſante cauſa dilationis ceſſet dilatio, cùm dies dilationis certa eſt, ſecus ſi incerta: quia huiuſmodi dies incerta facit conditionem. l. quibus diebus. §. quidam Titio, & l. hæres meus, in fi. ff. de conditio. & demõſtrat. & voluit Fran. Areti. in d. l. ſi quis hæres ita ſcriptus, col. 2. verſic. extra glo. & iterum col. ſequẽ. verſic. vel potes dicere. ff. de acqui. hæred. vbi ita intelligit. d. l. vxori. ff. de vſufruc. lega.

Quid ſi dies dilatiõis eſt incerta.

87 ¶ Intellige tertiò, vt ceſſet dilatio data à iudice ceſſante cauſa dilationis, quia certũ eſt fieri non poſſe quòd iudex ipſe iuſsit fieri intra certũ terminũ, non quidẽ ipſo iure, ſed poteſt iudex eam reuocare deficiẽte cauſa, ob quam dilatio data eſt. vt voluit Ioan. And. in addit. Specul. tit. de dilatio. §. 1. verſic. probatoria quod ſing. dicit Frã. Aret. in. d. l. ſi quis hæres ita ſcriptus, verſi. in materia autẽ noſtra, vbi tamen id non probat, cùm ſit eadem ratio ad hoc, vt iudex poſsit procedere ad vlteriora.

An ipſo iure ceſſet dilatio, ceſſante cauſa illius

88 ¶ Nec etiam in hac tractatione omittendũ eſt quod pulchrè voluit ipſe Frã. Are. in. d. l. ſi hæres ita ſcriptus, col. 4. verſic. & aduerte diligenter, multùm referre, vtrùm quæramus,

Pœna an poßit peti ante tẽpus

quæramus,an dilatio impediat procedere ad vlteriora, quando ceſſat cauſa dilationis:an verò,vtrum ille qui debet aliquid facere intra aliquod certum tempus ſub pœna,poſſit conueniri ad pœnā ante elapſum illud tempus,cùm certum eſt illum nō poſſe id præſtare ante illud tēpus, de quo per Bar.Imo.& ipſum Areti. latè in. l.cùm ſtipulatus ſim mihi à Proculo,ff.de verbo.obligat.& quod in ſimili tradit Io. And.in.c.irrefragabili,col.1.in verbo,extunc,de offic.ordinar.& Bal.in.c.1.co.pe. verſi.quæro quando par citat parem,ti.de milit.vaſal.qui contu.eſt,Fran.Aret.in. l. in illa ſtipulatione ſi calēdis,col.3.ver. ſed extra diſtinctionem.ff.de verbor.obligat.

præſtitutū, cū certū eſt intra illud rem perfici non poſſe.

D

89 ¶DISPENSATIONIS cauſa ceſſante, ceſſat diſpenſatio.c.priſcis,quod eſt. 1. & ibi Archid.poſt princ.&Domi.col.1. ver. quæro an iſta conſtitutio.55.diſtinct.&.c. cenomanēſem.56.diſtinct.& c.monachus. 67.diſtinc.&.c.vlt in fi.77.diſt.&.c.quod pro neceſſitate,& ibi glo.& alij.1.q.1.&.c. eos.1.q.5.&.c. quod pro remedio, & ibi Card.Alex.& c. exigunt. 1. q. 7.&.c.ordinationes,verſicu.quamuis autem.9.q.1.

Diſpenſationis cauſa ceſſante, ceſſat diſpenſatio.

glo.in c.poſt tranſlationem,in verbo,ceſſante,de renunciatio.& in.c. quod pro remedio,1.q.7.&.c.quia circa . & ibi Cardi. Alex.in.4.no.de conſangui.& affini.Archid.in.c.neophytus,in fi.61.diſtinct.Bal. in rub.de conſuetud. col.vlt.verſi. ceſſante cauſa, &in.c.ſi alicuius,quod eſt pe. ad fi.de elect.& in c.at ſi clerici.col. 4. verſic. quęro nunquid epiſcopus,de iudic.Henric.Bohic in.c.& ſi Chriſtus,col.vlt.deiureiuran.

90 ¶ Quod tamen ita nõnulli intelligũt, vt ceſſante cauſa diſpenſationis nõ fiat poſthac ſimilis diſpenſatio:nam quę ſemel facta fuerit cuipiam ob cauſam,non reuocatur ob eius ceſſationem,per.c. ex tua nobis parte,& ibi glo.in verbo,irritari, de filijs presbyter.Et quod in ſimili dicitur de remiſsione iniurię,in.c.ſi illic.23.q. 4. Et ita expreſsè voluit glo.in.c.in armentum, ad fi.de regul.iur.lib.6.Archidiac. & Cardi. Alex.in.d.c.quod pro remedio,1.q.7.& Henr.Bohic in.d.c.& ſi Chriſtus. Et facit ſecũdũ eã gl.c.factũ legitimè,de re.iu.li.6.

Sed an reuocatur diſpẽſatio ſemel concessa.

91 ¶ Secundò intellige,(& id propemodũ idẽ eſt,)vt ſcilicet ceſſante cauſa diſpenſationis,ceſſet diſpẽſatio quoad alios,ſecus autem

Quid quantũ ad eũ cui

autem quantum ad ipſum, cum quo eſt di ſpenſatum. & ita nūcupatim voluit Imo. in.c.poſt tranſlationem, col.5.verſi.in glo. in verbo, ceſsāte, de renūciat. per id quod habetur in.l.vl.ff.vnde lib. *diſpenſatio cōceſſa eſt.*

92 ¶ Tertiò intellige (quod & fermè in idē recidit) vt ceſſet diſpēſatio cauſa illius ceſſante, cū adhuc diſpenſatio eſt in fieri, vt noſtri loquūtur, ita ſcilicet, vt ex ea nondum ius ſit in perfecto eſſe, vt & ipſi loquūtur. Si autē ius eſt perfectè quęſitum, & eſt cauſa generalis, tunc ceſſante ea cauſa generali, nō ceſſat lex, ſed reuocari debet, c.ſuggeſtum, de decim. Ita voluerunt Anto. & Panor. in.d.c. poſt tranſlationē, vterque col.4.verſi.tu dic latiùs, de renuntiat. de quo etiá dicemus inferiùs in ceſſatione rationis legis, nu.165.incip. Ant. in. d.c. Sed interim vide quę dicam in.12. limitat.ver.nu. 25. incip.l.intellige quintò. *Quid ſi ius ſit perfectè quæſitum.*

93 ¶ Quartò intellige, niſi loco neceſſitatis ob quam diſpenſatio conceſſa eſt, ſuccedat vtilitas. verbi gratia, argento penuria clericorum diſpenſatum eſt cū monachis vt ad clericatū promouerētur, ceſſante ea neceſſitate non ceſſat promotio, quia loco illius neceſſitatis ſucceſſit vtilitas eccleſię. *Quid ſi loco neceſſitatis ſuccedat vtilitas.*

Ita

Ita voluit Card. Alex. in. d. c. quod pro remedio, in fi. 1. q. 7. & dicemus etiam inferiùs in neceſſitatis cauſa ceſſante, nu. 177. incip. ſed hoc primo.

E

94 *Excluſionis cauſa ceſſante, ceſſat excluſio.*

¶ EXCLVSIONIS cauſa ceſsãte ceſſat excluſio. l. ſi inſtituta, & l. pater filium, & l. ſi is qui, ff. de inofficio. teſtamẽ. & l. Gallus. §. in omnibus, & l. inter cætera. ff. de liber. & poſthum. & l. 2. §. ſi mater, ibi, cùm enim prælatio. ff. ad Sc. Trebellia. & l. ſi poſt mortem. §. liberi. ff. de bonor. poſſeſſio. contra tabul. Et voluit Bald. conſil. 21. punctus quæſtionis, verſi. & ideo videtur, lib. 3. quod repetitur mutato initio, cõſil. 178. anno domini, lib. 5. vbi loquitur de filia excluſa à ſucceſſione ob dotem. & cõſil. 271. ſubſtitutio fidei commiſſaria, vbi dicit, ceſſante cauſa finali excluſionis ſubſtituti, debere ceſſare excluſionẽ. & cõſi. 379. thema ſuper quo petitur conſilium, col. vlt. verſic. item quando excluſio. Angel. in. §. ſi quis autem. col. vlti. in authen. de hæred. & Falcid. & Philipp. Dec. loquens etiam de excluſione filiæ dotatæ, con. 379. requiſitus, col. 3. nu. 5. & ſequ. vbi & alios multos citat.

¶ Hinc-

95 ¶ Hincque etiam plurimi dicunt filiam excluſam à ſucceſſione patris ob maſculos, his deficientibus admitti tanquam ceſſet excluſionis cauſa, Ange. in. d. §. ſi quis autem, ſuper verbo, auferri, de hæred. & Falcid. Raph. Comen. con. 8. dominus Petrus. col. 3. verſic. & ſanè hæc ſentētia. Pau. Caſtren. conſil. 191. viſis & diligenter examinatis, col. 2. verſicu. ex his videtur, lib. 2. Angel. Aretin. in. §. admonendi, verſicul. & hoc facit, Inſtitut. de hæredi. quæ ab inte. defer. Matth. Afflict. in. cap. 1. §. quinetiam, col. 1. verſic. & propterea iſte text. titul. epiſcop. vel abba. cum ſimilibus.

Filia ob filios excluſa illis deficiētibus admittitur.

96 ¶ Quod tamen intellige, cùm nulli ſunt maſculi tempore delatæ hæreditatis, qui poſſint aut velint ſuccedere: nam ſi qui ſunt qui ſuccedant & ita excludant filias, eæ perpetuò erunt excluſæ, etiam ſi maſculi poſtea deficiant, niſi ſtatutum excludens vteretur his verbis, quouſque, donec, quamdiu erunt maſculi, Bartol. in leg. vltim. in prima quæſtio. ff. ad Sc. Tertuli. Bald. in auth. ſed & ſi quis, verſicu. & per hoc infertur, C. de ſecund. nupt. & in l. Gallus. §. & quid ſi tantùm. in fin. & ibi quo-

Si tamen nulli ſunt maſculi cū hæreditas defertur.

Niſi ſtatutum vtatur verbis temporalibus.

quoque Angel.& Franc. Are. ff. de libe. & poſthum.cum alijs multis concordan. à me collectis in repet.l.ſi vnquam,in verbo,ſuſceperit liberos,nu.193.incipi.ſed & huc ſpectat,& duob.nu.ſequẽtibus.Quod ideo fit quia effectus excluſionis per maſculorũ ſucceſſionem eſt omnino conſummatus.ideóq; ceſſante ratione non ceſſat is effectus,vt dicã poſtea in.10. limitatio. & ita ſemper.Quamuis aliud voluiſſe videntur Raph.Co.& Pau.in. dd. conſi. in

97 præced.verſi.allegatis.

Excommunicatione ceſſante, ceſſat eius effectus.

Excõicati abſoluti oĩa iura recuperant.

Excõicationis cauſa ceſſante, ceſſat excõicatio.

¶ EXCOMMVNICATIONE ceſſante, ceſſat eius effectus, vt videre licet ex eo quod dicit glo.in.c.quia diligentia, in fi. extra de electio.per eum tex. quòd excõmunicati poſtea abſoluti omnia iura recuperant,&ad id multa alia allegat.atque ex eo quod tradit Cardinal.Floren.huc proxime pertinens,in.c.ab excommunicato, col.2.verſi.quartò deficiente cauſa, de reſcript.ceſſante cauſa excommunicationis ceſſare excommunicationem. Sed is in.2. no.& in.1.oppoſitio.eiuſdem. c. declarat, quomodo id intelligatur.

98

Vaſſallo excommunica

¶ Et hoc quoq; non mediocriter fulcitur ex eo quod tradit alia gl.no.in.c.vlt.in. fi.

tit.

tit. per quos fiat inueſtit. quòd quemadmodum fidelitas pariter cum fama domini finitur, cùm ipſe dominus excommunicatur, ſic & pariter cùm fama eadem fidelitas eo abſoluto reſtituitur, per. c. domino guerram, tit. hîc finit lex, & c. alius, & c. vlt. 15. q. 6. Et eam glo. ſequitur. Bald. ibi. & in. l. 1. in. 31. quæſtio. verſic. & nota iuramentum fidelitatis, ff. de rer. diuiſio. Et facit etiam quod dicemus infrà in ſuſpenſionis cauſa ceſſante.

to abſoluto reſtituitur fidelitas ei adempta ob excõmunicationem.

99 ¶ EXCVSATIONIS cauſa ceſſante, ceſſat excuſatio. verbi gratia, excuſatus à tutela ob abſentiam reipublicæ cauſa, ſi deſinit abeſſe, ampliùs non excuſatur, ſed onus tutelæ ſuccipit, §. item qui reipubl. Inſtitu. de excuſat. tutor. Bald. in. l. generaliter, col. 2. verſic. quædam eſt cauſa ſucceſsiua. C. de epiſcopis & clericis. Et optimè faciunt quæ dicam infrà in paupertatis cauſa ceſſante. Vide tamen quæ ſcribã inferiùs in. 4. limitat. verſic. & ad hoc facit, in fi. & verſi. ſeq. & iterũ in. 21. limitat.

Excuſationis cauſa ceſſante, ceſſat excuſatio.

100 ¶ EXPVLSIONIS cauſa ceſſante, ceſſat expulſio. verbi gratia, dominus poteſt expellere inquilinum ob neceſſariam domus refectionem. l. æde, & ibi glo. & doctores

Expulſionis cauſa ceſſante, ceſſat expulſio.

Inquilinus expulſus ob refectionem domus, ea facta reſtituitur.

ĉto.C. de loca. Quid igitur ſi domus refectio facta fuerit, durante adhuc tempore conductionis, an inquilinus poſsit petere ſe redintegrari & reponi in priorem ſtatum, vt ſcilicet vtatur ſua conductione, quamdiu durabit tempus illius. Et certè poteſt, cùm ceſſet cauſa ob quam expulſus fuerat. Ita voluit gloſſ.no.in l.1.§.cùm inquilinus, in verbo, dominū, in fi. & ibi Bar. etiam in fi. & Fran. Cremen. ſingu. 71. tu ſcis, quòd poſſum.

F

101 *Famulitio ceſſante ceſſat eius effectus.* *Famulus qui olī fuit & nūc non eſt, pōt eſſe teſtis pro domino antiquo.*

¶ FAMVLITIO aut (vt vulgò loquimur) ſeruitio ſiue domeſticitate aut familiaritate ceſſante, ceſſat effectus qui inde ſequebatur. puta, famulus domeſticus repellitur à teſtimonio in cauſa domini, ob id quòd talis eſt. l.2.C. de teſtib. & l. pe. ff. eod. & c. conſanguinei, quod. 1. eſt, 3. q. 5. Ideo ea cauſa ceſſante, q̄a ſcilicet amplius non eſt famulus, ceſſat ille effectus, poteritque pro eo cuius olim dominus fuit, teſtificari, vt voluerūt Ia. Ra. Cy. Bald. Bar. Salyc. Pau. Caſt. & alij in d. l. 2. Io. Fran. in d. c. conſanguinei. Specul. tit. de teſte, §. 1. verſi. quid ſi olim fuit eius clericus, & ibi Ioan. And. in addit. Bartol. in. l. 1. §. idem

Num-

Nummio, per eum tex. & rurſum in. l. vnius, §. penul. ff. de quæſtio. & in. l. deferre, §. item decreuerũt, in fi. ff. de iure fiſci. Bald. in. l. 1. circa medium, C. de epiſcop. & cleric. & in. l. nihil, in princ. ff. de inoffic. teſta. & in c. in literis, in fi. & ibi quoque recentiores, præſertim Fely. qui id declarat poſt alios, de teſtibus, & ipſe Bal. in c. inſuper, col. 1. verſic. & eſt argumentum pro famulo. eo. tit. Saly. in. l. ſeruos. C. de quæſtionib. Imol. in. c. inſinuante, de offic. delegat. Alexand. con. 5. in caſu inquiſitionis formatæ, col. penult. verſic. poteſt etiam reſponderi, lib. 2. & conſi. 149. viſo proceſſu inter Michaëlem, col. 2. verſic. non obſtat ſi dicatur, lib. 5. Fran. Are. in. l. ad teſtium, in princip. colum. 3. verſic. de primo ponit, ff. de teſtament. Hyppoly. Marſil. in d. l. idem Nummio, col. 1. & iterũ in. l. etiam ſi redhibitus, col. 2. verſic. vlteriùs hæc lex poteſt. ff. eo. tit. de quæſtionibus.

102 ¶ Sed hoc tamen primò intelligas niſi in fraudem receſſerit, vt expreſsim voluit Specu. vbi ſuprà. & Bald. in d. l. 2. col. 2. verſic. ſed quid econtra. & in d. c. inſuper, de teſtibus. Iacob. Butri. Angel. & Sa- *Niſi in fraudem receſſerit.*

lyc.in.d.l.ſeruos, C.de quæſtio. Ad quod Saly.allegat.l.1.§.ſi ſeruus ad hoc,&.§.ſequen.ff.eod.tit.&.l.penult. C.de adulter. Et fortè, inquit, iſta fraus poſſet probari ex eo quòd poſtea ad famulitium reuertitur cauſa finita, ar.l.ſi quis adulterium, §. 1.ff.de adulter.& ar.l.ſicut.§. ſuperuacuũ. ff.qui.mod.pig.vel.hyp.ſol.&.l. ſitis qui, ff.de acquirend.hęre.&.l.ſi quis ſeu liber. §.& quod de ſubeũda, C.de natura.liber. Quod & ipſum voluit Ioan.Andr.in addit.Specul.vbi ſuprà. Nam tunc ait, præſumitur familiaris manſiſſe, & inter eos ſic actum fuiſſe, cùm ſtatim reuertitur. ſecus ſi ex interuallo, l.ſi ventri, §.vlt. cũl.ſ. ſequen.ff.de priuileg. credito.&.l. petẽs. C.de pactis.

Quomodo autem ea fraus probetur.

¶ Intelligas ſecundò, ſecundum ea quæ diximus ſuprà in affinitatis cauſa ceſſante, nume.28.incipien.ex quo ipſe Bald. vt ſcilicet nõ hic ſit omnino teſtis omni exceptione maior, cùm maneãt quędam reliquiæ & veſtigia amicitię, honoris, & reuerentiæ dominicæ, arg.eius quod ſcribitur in.l.ſi vnus, §.ſeruus, vbi in honorem priſtini dominij, ff.de quæſtio. cum concordat.quas afferemus infrà in 15.& in 16.

An autem hic antiqu⁹ famulus ſit omni exceptione maior.

limita-

limitatio.præſertim ſi hic famulus diutiſſimè manſit in famulitio eius,qui nunc in teſtem producit, & cum bona gratia ex eodem famulitio diſceſſit.arg.not.alicubi de vxore,quæ bona gratia diſceſsit à marito,&id quidẽ totũ arbitrio iudicis relinquimus.Et facit ad ſupradicta quod ſcribũt Spe.& Io.An.in ad.illius, vbi ſuprà.

104 ¶ FAVORIS cauſa ceſſante,ceſſat & illius effectus, quod ex eo ſatis videmus, quòd priuilegiũ conceſsũ filijs,fauore parentũ, vel vxoribus fauore maritorũ ceſſat illis mortuis, & ſic ceſſante fauore, vt probat tex.in,l.vlt.& ibi Cy.qui dicit mẽti tenendũ, in 3.no. & Bal.poſt princ.& voluit etiam glo.in.l. medicos, in verbo, & filijs. C. de profeſſor. & medic. lib.10. quę eum text.non allegat, ſed alium in.l. archiatros, C.de metat. & epid.lib. 12.& in.l.2.C.de epiſcop.& cleric.quæ quidem poſterior nihil facere videtur.ſed illud idem voluiſſe videtur glo.ibi,in verbo,filij,quã ſequũtur Cy.Iaco.Bart.Bal.Albe. & Saly.ibi, ex quibus Cy. id tribuit noſtræ regulæ,qua ceſſante cauſa, ceſſat effectus,dicitq; & poſt eum Alberic.col. vlt. id generale eſſe,vt priuilegiũ alicui con-

Fauoris cauſa ceſſante, ceſſat fauor. Filiorũ priuilegium ob parentes ceſſat mortuis parentibus. Et vxorum priuilegia ob maritos, vide nu.105

C.de inpuis

ceſſum ratione perſonæ alterius, tamdiu tãtum durat, quamdiu ille alter viuit, per l.ſi tibi, §.pactũ, &.l.hæredi.ff.de pact.& d.l.vlt.C.de iniur.Sed & Iacob.& Bald.in d.l.2.dicunt, quod priuilegia conceſſa famulis fauore dominorum, intelliguntur durare quamdiu ſunt in ſeruitio, cùm ceſſante cauſa fauoris ceſſet fauor.

Et famulorũ ob dominos.

105 ¶ Id quod etiam generaliter voluit ipſe Bal.in.l.1.col.verſic.nota quòd ceſſante.C. ſi rector prouinc.per text.in.l.ſenator, ff. de rit.nuptiar. &. l. Titia Seia, §. vſuras, ff.de legat.2.& idem quoque Bald.in. l.2. per text.ibi.C. qui ad libert. peruen. non poſſunt. Angel. conſil.97. Viuianus de monte, paulò ante fi. vbi ex hoc in pulchro caſu conſuluit. & Philip. Dec. conſil.456.conſului aliâs, col.penult.nume.12. Sed vltra prædicta iura in id optimè facit text. probãs id generale eſſe in. l.in omnibus. ff. de regulis iur.cuius hæc verba ſunt, In omnibus cauſis id obſeruatur, vt vbi perſonæ conditio locum facit beneficio, ibi deficiẽte ea beneficium quoque deficiat.

De eadẽ re.

106 ¶ Verùm quãtũ ad id quod diximus de filijs, contrarium tenuerunt Ioan.Andre

An verum

Petr.

Petr. Anchar. Dominic. & Philip. Franc. in. c. ne aliqui, videlicet vt priuilegiũ conceſſum filijs ob parẽtes, duret etiam mortuis parentibus, per regulam. c. deſſet, de regu. iuris. lib. 6. Sed ad hoc videntur eſſe tex. expreſsi in. l. 2. §. in filijs, & §. ſi ad tẽpus, ff. de decurionibus, & in. l. emancipatum, §. 1. ff. de Senatoribus. *ſit quod de priuilegijs filiorũ dictũ eſt, nu. 102.*

107 ¶ Nam & vxores quoque poſt mortem maritorum quamdiu manẽt in viduitate, vtũtur priuilegijs maritorum. l. fœminæ, in fi. & ibi Alber. haud multò poſt princip. ff. de Senator. & l. filij. §. vidua. ff. ad municip. & l. cùm te, & ibi Bald. C. de nup. & c. is qui, §. mulier, de ſepultur. lib. 6. gloſ. in clemen. ne Romani, §. ſanè, in verbo, vacare, & ibi Imo. & Barba. de electio. Angel. Paul. Caſtr. & recentiores in. l. cùm quædam puella. ff. de iuriſdict. omn. iudic. cum alijs concordant. à me adductis in tractatu Nobilitatis. c. 17. num. 5. incip. & hoc procedit, & multis ſequẽt. *Quid item in fœminis viduis.*

Idque etiam in priuilegijs exorbitantibus, per. l. vlti. in princip. & ibi Barto. aut quiſquis is fuit, & Ioan. Plat. C. de priuileg. ſchol. lib. 12. Fran. Are. qui eum tex. ad hoc dicit not. in capit. ſuper eo, le. 2. col. *Quid in priuilegijs exorbitantibus.*

 1. de

1.de teſtib. Alexand. qui id declarat, cõſi. 207. ponderatis verbis ſtatuti, col.2. verſi. quintò quia dato, & col.5. verſic. nõ ob. 5. lib.6. & diximus in.d.c.18. noſtrę Nobilitatis, nu.8. inci. ſed & hæc omnia.

108 ¶ Qua in re quantum ad priuilegiũ conceſſum filijs fauore parentũ, ſunt qui hãc controuerſiã quibuſdam diſtinctionibus ſedãt, & inter cæteros Cy. Alberi. & Saly. in.d.l.2.C. de epiſc. & cleri. & ibi quoque Paul. Caſtr. qui eam.l. legit cum.l.1. Nam aut, inquiunt, priuilegium conceditur ratione dignitatis innatæ: & tunc priuilegium competit liberis, etiam mortuis parentibus, per.l. fœminæ: ff. de Senatorib. quæ loquitur de vxoribus reſpectu maritorum: tanquam ſentiat, & id procedere in priuilegijs vxorum, &.l. eam legem, C: de excuſat. mune. lib.10. Et facit, vt id illis addas, quod in ſimili ſcribit glo. in. l. ſemper, §. negociatores, in verbo, in huiuſmodi. ff. de iure immunitat. Aut (vt ad illos redeamus) cõpetit priuilegiũ ratione officij publici, & tunc nõ cõpetit liberis poſt mortẽ parẽtũ, & ita intelligũtur.ll. cõtrariæ: Aut deniq; conceditur priuilegiũ ratione neceſsitatis, & tunc ad filios nõ cõpetit

Redit ad priuilegia filiorum.

Et vxorum.

petit

petit, mortuis parētibus. cū nec illis viuis cōpetat. l. in filiis. C. de curionib. lib. 10. & l. vlt. C. qui morbo ſe excuſant, eod. lib.

109 ¶ Verùm aliter diſtinguit vir recētioris quidem ætatis, ſed quē non immeritò multis antiquioribus æquare poſſumus, is eſt Franciſ. Ripa. in l. ex facto, col. 3. num. 12. ff. de vulgar. & pupil. ſubſtit. nam aut, inquit, priuilegium parētum conceditur filiis, ea ratione, ne dehoneſtetur dignitas ipſorum parentum, & tunc ceſſat mortuis parentibus. Aut ea tantùm ratione, quòd ſunt filij, et tunc non ceſſat, & ita dicit, eſſe intelligenda iura vtrinq; allegata. *De eadē re.*

110 ¶ FICTIONIS cauſa ceſſante, ceſſat & fictio. ideo ceſſante æquitate, quæ ſemper cauſa eſt fictionis. l. poſtliminium, in principff. de capt. & poſtli. reuer. ceſſat & ipſa fictio. l. qui in vtero. ff. de ſtat. homin. & l. Vranius, verſi. ſed cùm duo, & l. ſi debitori. ff. de fideiuſſor. & l. ſtichū. §. aditio. ff. de ſolutio. Et ita per ea iura voluit Barto. qui ea ſcienter declarat, in. l. ſi is qui pro emptore, col. 3. ver. ad ſolutionē igitur, & plenius col. 23. quæ eſt in vlt. char. verſic. ſextò principaliter, & ibi quoque Imol. col. pe. verſi. circa quartū, & Iaſ. char. pe. *Fictionis cā ceſſante, ceſſat fictio. Furore ceſſante, ceſſat quod ob eū factum eſt.*

 nu. 384.

nu. 384. quartò principaliter quæritur. ff. de vſucapi. Quibus adde. l. denique. & l. nec vtilē. ff. ex quib. cauſis maior. quibus probatur, nunquam fictionem habere locum, niſi ſubſit æquitas.

111 ¶ FVRORE ceſſante, ceſſat quod ob eum factum eſt. verbi gratia, ſi ceſſet furor ob quē facta eſt ſubſtitutio exēplaris, ceſſat ipſa ſubſtitutio. l. humanitatis. C. de impuber. & aliis ſubſtitut. & §. Qua ratione, Inſtitu. de pupill. ſubſtit. An autē ita ceſſet, vt nō reuiuiſcat redeunte furore, videbis apud Bart. in. l. ex facto, col. pen. verſi. quæro qd ſi furioſus, & ibi Imol. & Alex. ff. de vulg. & pup. & Dec. in. d. l. humanitatis, col. pe. ver. ſeptimò noto, quòd ſi mēte captus. Similiter quoque videmus ceſſare curationē ob furorē datā ceſſante furore. l. 1. ff. de curat. furioſ. & l. pen. C. eod.

Furore ceſſāte, ceſſat effectus illius. Subſtitutio exēplaris facta ob furorē ceſſat ceſſante furore. An reuiuiſcat redeūte furore. Curatio data ob furorē ceſſat ceſſante furore.

G

112 ¶ GRATIAE cauſa ceſſante, ceſſat gratia, Panor. in. c. ſuper literis, colu. 6. verſi. quò ad tertiam regulam, ad fi. illius verſi. & ibi quoque Aug. Bero. ad fi. de reſcrip. per tex. in. d. cap. generaliter, C. de epiſcop. & cler. Quin addit de hoc Bero. meliorem vt ipſe dicit text. in. c. ſuggeſtum,

Gratiæ cauſa ceſſante, ceſſat gratia.

de

de deci. Hincque illud aſſumit, quòd multò magis debet ceſſare gratia, ſi cauſa eius expreſſa fuit falſa, etiam per ignorantiam: quia vt ſubdit Bero. fortius eſt impedimẽ tum ac initio conſiſtens, quàm ex poſtfacto ſuperueniens. l. patre furioſo ff. de his qui ſunt ſui vel ali. iur. & §. furioſum, Inſti. quib. non eſt permiſ. face. teſta.

I

113 IMMVNITATIS cauſa ceſſante ceſſat immunitas. l. ſemper. §. negociatores, ff. de iure immunitat. cum aliis multis concordant adductis per Io. Andr. qui id voluit, in. c. decet, col. 1. verſic. aliqui ex ſupradictis, de regul. iur. lib. 6. in Mercuria. Et ad hoc facit, quod ſuprà dixi de excuſationis cauſa ceſſante, & quod dicam infrà in priuilegii cauſa ceſſante. *Immunitatis cauſa ceſſante, ceſſat immunitas.*

114 IMPEDIMENTI cauſa ceſſante, ceſſat quod ob ipſum impedimentũ conſtitutũ eſt, id enim probat tex. in. l. et ſi cõtra, et ibi Bal. & Salyc. C. de nup. quẽ tex. ad hoc expẽdit Cy. in. l. nõ dubiũ, col. 3. in. 8. oppoſitio. C. de legi. Et tex. in. c. poſt tranſlationẽ, ibi, ægritudinis impedimẽto ceſſante, de renũciat. ex quo omnes doct. ibi, & vbiq; illud aſſumũt, quòd ceſſante cauſa *Impedimẽti cauſa ceſſante, ceſſat impedimẽtum.*

ceſſat effectus. Et voluit etiã expreſſe Bal. in.l.ſi ob turpẽ,in.2.lectura,per eum text. ff.de condictio.ob turpem cauſ. & ex recentioribus Marcus Mantua.con.161.viſo proceſſu præſentis cauſæ,paulò ante fi. & ante hos Ioand.And.poſt alios antiquiores in.c.ſi poſtquam.col.2. ver. in contrarium cùm à principio, de electio.lib.6.

115 *Infamiæ cã ceſſante,ceſſat effectus illius.* ¶ INFAMIAE cauſa ceſſante ceſſat & effectus illius,vt liquidò patet ex illo exemplo, quod ex Iac. Butr. & Bald. adduximus ſuprà,in banni ceſſante cauſa, vbi videre poteris,ne hic iterum repetamus. vide tamen infrà in.12.limit.nu.11.

116 *Inſtitutiõis cauſa ceſſante,ceſſat inſtitutio.* *Adoptione ceſſante,ceſſat ĩſtitutio ob eã facta.* ¶ INSTITVTIONIS cauſa ceſſante ceſſat inſtitutio.puta,ſi ceſſet adoptio, ob quam inſtitutio facta eſt, ceſſat & ipſa inſtitutio,vt multis probat Hiero. Grat. cõ. 124.cuius hoc exordium, cùm hæc cauſa, col.2.verſi.nec poteſt etiam vt extraneus, lib.1. vbi loquitur de eo, qui cùm putaretur fuiſſe legitimè adoptatus , ideo fuerat hæres inſtitutus , & nihil aliud allegat, quàm illud generale noſtræ regulę, quòd ceſſante cauſa ceſſat effectus.

117 *Inſtitutio ſi* ¶ Cui addere potes nõ valere inſtitutionem factam de filio,aut fratre putatiuo,cũ

verè

vere nõ eſſet:ſiue inſtituẽs errauerit in facto,l.ſi pater,C.de hæred. inſtituẽ. ſiue in iure.l. nec apud,eo. titu. & vtrobique doctor. vtpote cùm ceſſet cauſa eius inſtitutionis. Et id quoque procedere etiã in donatione inter viuos illis facta vt talibus, cùm nõ eſſent,voluerunt Bal. Alex. Corn. & Iaco.à S.Georg.in.d.l. nec apud, per.l. cùm hic ſtatus,§.ſi quis ſponſam.ff.de dona.inter vir.& vxo.Quãuis Pet.Cy.& Ange.contrariũ tenuerunt in.d. l. nec apud.

lij aut fratris putatiui nõ valet. Siue inſtitutũ erret in facto,ſiue in iure.

118 ¶ Sed & per eam.l. cum apud, reſpondit Raph. Fulgoſ. conſi. 23. Engelbertus,col. vlt. verſic. ad ſecundum apparet, non valere inſtitutionẽ filii naturalis , qui putabatur legitimè legitimatus, cùm eius legitimatio non valeret. quod & idem voluit Paul.Caſt.in.l.eam quã,col.2.verſi.& per iſtã.l.C.de fideicõ. per eum text. ſecundũ lectur. Azon.& ita dicit ſe aliàs conſuluiſſe.& ſequuntur cæteri recentiores, ibi. & Dec.qui tamẽ nonnihil nutat,con. 166.viſo themate,col.2.ver.ſed prædictis, & iterũ col.4.verſi. ſecũdò principaliter,& col. ſeq. verſi. & ita requiſitus.& aſſeuerãtiùs con.453.conſultum fuit,in fi.Et vide infrà in ſubſtitutionis cauſa ceſſante.

Filij naturalis non legitimè legitimati,inſtitutio non valet.

¶ INTER-

119 *Interdictionis cã ceſſãte, ceſſat interdictio.*

¶ INTERDICTIONIS cauſa ceſſante, ceſſat interdictio, nã ſi interdictum bonis fuerit prodigo ob prodigalitatem, ſi is ad frugalitatẽ redierit, ceſſat interdictio. l. 1. ff. de cur. fur. Ita vt nõ ſit opus ſentẽtia, quę id aliter declaret, vt ſatis oſtẽdũt verba illius. l. quę ſunt eiuſmodi, ipſo iure deſinũt eſſe. Et ita voluit Pet. à Bel. Pet. in. l. is cui bonis, & ibi Frã. Rip. col. vl. ver. iuxta prędicta dubitatur. ff. de verb. obli. Cy. in. l. 2. poſt mediũ. C. quãdo prouoc. non eſt neceſſe. Bald. in. d. l. 1. ad fi. ff. de cura. fur. qui & antè, videlicet col. 1. ver. ſed hoc quęro vnum, reddit rationẽ diuerſitatis quare id fiat, vt ceſſet interdictio ſine declaratione iudicis, cùm interdictio non fiat ipſo iure etiam verè prodigo. & Guid. Pap. nõ obſcurè con. 169. prouiſio de curatore.

120 *An tamen neceſſe ſit id notoriũ eſſe.*

¶ Quod tamen plerique intelligunt (id enim volui obiter dicere, ne tu lector amãtiſsime decipiaris) cùm notoriũ eſt prodigalitatem illam, ob quam interdictio facta fuit, ceſſare: alioquin enim neceſſariã eſſe ſententiã, quæ id declaret. Ita enim voluerũt Iacob. Aret. Bart. Paul. Caſt. Alex. & propè omnes in. d. l. is cui bonis. ff. de ver. oblig. idẽ Bart. in. l. de ætate, in vlt. quæſt. 1. partis,

1.partis,ff.de minor. Sed hoc nõ admittit Bal.in d.l.1.ad fi.de cura.furio.nam ceſſat, ait,cauſa impediens,nec requiro pluſquã lex ibi requirit,quæ ſolùm exigit quòd ſanos mores recuperauerit,nec aliter requirit quòd ſit notorium,vel declaratum.

L

121 ¶ LEGATI cauſa ceſsãte, ceſſat & ipſum legatum,l.qui tutelam,in princi.ff. de teſta.tu.&.l.tutor petitus.§.1.ff.de excuſa. tutor.&.l.etiam ſi partis.ff.de lega.1.vbi qui à tutela à teſtatore mãdata ſe excuſat,perdit legatũ quod ei teſtator ob cauſam tuitionis reliquerat, vtpote ceſsãte cauſa huius legati:quod ſecus eſt ſi non contẽplatione tuitionis legatũ relictum fuiſſet, vt ibi not.in eiſdem locis. Vide tamen Bart. in.l.demonſtratio.§ quod autem , col. vlt. in.8.quæſtio.ff.cõdit.& demonſt.facientẽ diſcrimen inter cauſam legati & rationẽ eiuſdem,vt ibi videre poteris.

Legati cauſa ceſſante, ceſſat legatum.

Tutelã à teſtatore mãdatã recuſans perdit legatum ab eo factum.

122 ¶ Et huc quoq; pertinet,quòd cùm legatum non niſi ob amicitiam vel meritum fieri ſoleat,l.nec adiecit,ff.pro ſocio. Certè ſi poſt legatum factũ interuenerint nõ leues inimicitiæ,legatũ reuocatũ eſſe cẽſetur,quòdſi iterũ in amicitiã redierit,legatum

Legatum ob non leues inimicitias reuocatur.

Quid ſi inimicitiæ culpa teſtatoris interuenerunt.

tum redintegratum.l.3.§.vlti.cum.l.ſeq.& l.ex parte.ff.de adi.leg.&. l. ſi inimicitiæ, ff.de his quib.vt indig.Quid autem ſi inimicitiæ culpa teſtatoris interuenerint, an & id procedat,vt id obiter dicã,vide Roma.ſing.196.tu habes quod propter.

123 *Legitimationis cauſa ceſſante, an ceſſat legitimatio.*

¶ LEGITIMATIONIS cauſa ceſſante ceſſat legitimatio.verbi gratia , quiſpiam nullos habens filios legitimos fecit legitimari filios ſuos naturales,deinde ei nati ſunt legitimi.certè ceſſante cauſa , ob quã ea legitimatio facta fuerat,ſcilicet ob defectũ legitimorũ, ceſſat & ipſa legitimatio, ſaltem quantũ ad effectum ſuccedendi,vt hac ipſa ratione voluit Dy. in.l. ex facto, in prin.per eum tex.ff.de vulg. & pupil. ſubſtit.Guill.Cu.Alberi.& Paul. Caſtre. in.l.tale pactum,§.vl.ff.de pact. idẽ Guil. in.l.1.C.de natural.libe. Guid . Suza.in.l. humilem,C.de inceſt.nup.Io. And.in addit.Specu.titu.de ſucceſsio.ab inteſta. §.1. verſi.ſed ex facto.Oldra.con.247. factum tale eſt,in.1.dubio.Bal.in.l.2.ad fi. C. ſi in frau.patro.& in.c.innotuit,col.3.verſi.ſed nunquid legitimatio,de elec.Angel. in. l. Gallus,§.& quid ſi tantum,col.pen. verſi. ſed adde hoc eſſe verũ.ff.de libe . & poſthu.

hu. Paul. Ca. & Philip. Corn. in. l. ſi te parens. C. de ſuis & leg. & idē Paul. con. 22. viſis omnibus, col. 1. li. 2. Barb. in repe. l. cū acutiſſimi, col. 4. verſi. facit quod pulchrè, C. de fideicō. & Bened. in repet. c. Raynutius, in verbo, & vxorem nomine Adelaſiam, nu. 186. de teſtam.

124 ¶ Sed hæc res non admodum certa eſt, quando ſunt multi, & maiori quidem numero, qui contrarium tenent, multis ſubnixi rationibus, vt videre poteris in mea repe. l. ſi vnquam, in verbo, donatione largitus, in. 16. quæſt. C. de reuocan. don. vbi eam queſtionem latiſsimè tracto, illincq; poteris depromere quę tibi neceſſaria videbuntur, ne hoc iterum inculcem. *De eadē re.*

125 ¶ LEGIS cauſa ſiue ratione (vtrunque enim noſtri in hac re, vt alibi diximus, cōfundunt, quamuis alij eas diſſeparant) ceſſante, ceſſat & ipſa lex, l. adigere, §. quamuis, ff. de iure patro. & l. quod dictū. ff. de pact. & ibi Bar. & Ange. qui eam. l. ita ſummant, vt diximus in princi. huius verſic. & eum tex. ad hoc dicit notat. Nico. Eueral. in locis legalib. in loco à ceſſatione rationis. Et ad hoc quoq; allegatur. l. ita autē ff. de admi. tut. & l. illud, ff. ad le. Aquil. & *Legis ratione ceſſante, an ceſſet lex*

l. 1.

l.1.§.hoc interdictum,ff.de fonte. &.l. vlt. vbi Raph.Fulgo.id no.in.1,no.C. de edic. diui Adri.tol.&.l.1.C.de libe. præteri. & clemen.1.& ibi Cardina.Floren. col. 1. in. 10.no.de iudic.Et voluit.glo.in.l.cum tale, §.falſam cauſam legato, in verbo,nō cohæ ret,ff.de conditio.& demonſtra.Bart in.l. demonſtratio,§.quod autem, in.8. quæſti. ff.eo.ti.& in.l.2.§.vl.col.vl.ver.tertiò ſumi tur.ff.de donat.& in extrauag. ad reprimē dum,in verbo,ne ex corū abſentia, in fin. Bal.in.c.1.§.& quia vidimus,col. pe. verſi. modò quæritur quæ eſt ratio,tit. qui feu. dare poſsūt,Ang.in rep.l.ſi certis animis, col.5.verſi.alij autem dixerunt,C.de pact. vbi loquitur in caſu.l.1.C.de fideicō. Imo. in.l.ſi filius qui,col.5.verſi.ſecūdus eſt effectus.ff.de vulg.& pu.ſubſt.& do. vbiq;.

126 ¶ Vt è diuerſo ceſsāte lege ceſſat & eius ratio,l.ſi verò,§.de viro,ff.ſolu.matrim. & l.1.in prin.C.de.Lat.lib.tollen. & voluit Bald.in.c.etſi Chriſtus,paulò ante fi. ibi, adde contrà quòd ceſſante,de iureiu. De quo tamen vide glo.no.in.c.nouit,in verbo,quicunque,de iudicijs.

Ceſſante lege, ceſſat eius ratio.

127 ¶ Ex quo & illud conſequens fit,vt correcta ratione legis, lex ipſa correcta eſſe cenſea-

Correcta ra

cenſeatur, vt voluit glo. in. l. 1. in princip. in verbo, prouidentia, & ibi Alex. in addi. Bar. in princip. ff. de legit. tutorib. & in l. 1. C. eo. tit. ex quibus locis patet quòd licèt olim agnati præferrentur cognatis in tutela, quamuis eſſent remotiores gradu, tamen hodie ſecus eſt: quia id olim fiebat ea ratione, quòd agnati præferebantur cognatis in ſucceſſione. & eadem ratione in tutela. l. quòd tutela, ff. de reg. iur. Sed hodiè quò ad ſucceſſionem ſublata eſt differentia agnationis & cognationis, authen. in ſuccesſione, C. de ſuis & legit. & authē. defūcto, C. ad Sc. Tertullia. & authē. poſt fratres, C. de legit. hęred. & ſiccorrecta eſt ratio legis circa tutęlas, ideo etiam correcta eſt diſpoſitio. Et ad eam rationem bene facit tex. in auth. ſicut, C. eo. tit. de. l. tut. *tione legis, ipſa lex correcta eſſe cēſetur.*

126 ¶ Sed & id quod diximus, vt lex correcta ſit, ratione eius correcta, probat alia gl. in. l. 1. §. filiusfa. qui eſt. 1. in gl. vlt. verſi. itē nunquid poterit, ff. de donat. cauſa mort. quam ad hoc expendit Iacob. Butrig. in. l. 2. C. de condi. ob cauſ. licet Imo. & Roma. in eo ipſo. §. 1. dicant eā gl. id nó probare, ſed aliud de quo dicem⁹ in alio loco. Et id quoque probat alia itē gl. in. l. 1. in princ. *De eadē re.*

in glo.

in glo. 1. ad fi.ff de coniungen.cum eman cip.liber. Et alia deniq; gl.in.l.2.in princ. in verbo, filio præcedente, ibi, itē quod de adoptione.ff, de vulg.& pupill.ſubſtit.

129 ¶ Et voluerunt etiam Bal.conſi.179.quędam domina Catharina, paulò poſt medium, ibi nō obſtat.l. Titia, lib. 1. dum dicit, ꝙ correcta ratione legis, correcta eſt ipſius legis ſubſtantia. Salyc.in authen.ingreſsi, col.2.verſic.item no.quòd lege correcta, C.de ſacroſanct, eccleſ.& in.l.vt liberis, in fi. C.de collatio.& in.l.vl.in fi.C.de legit.hæred. Imo.in.c.dotalem, col. 2. ver. ſed certè hæc ratio.ff.ſolu.matri. & in. l. ſi verò.§.de viro, col.3.ver.aut erat vnica ratio, ff.eo.tit.vbi illam primam gl. facit ſingularem.& in.d.l.2. col.3. verſi.ſed tu potes tenere, ff.de vulg.& pupil.& idē Imo. & Roma.qui id latè tractat poſt alios in.l. 2.§.vlt.ille col.3.verſi.vltimò adde: hic co. 1.verſi.quintò in quantū, ff.de donat. Idē Imo.in.c.poſt tranſlationem, col.9.verſic. poteſt dubitari an correcta, de renuntia. Alexan.qui illam quoque glo.dicit reputari ſingularem, in.l.ſi conuenerit, col. 4. verſic.nec obſtat ratio.ff.de re iudi. & in. l.quod dicitur, col.8.ver. vnde videtur recidere

De eadē re.

cidere.ff.de verbor.oblig. & in.l.1. col. 3. verſi.vnum tamen not.ff.ſol.matrim. vbi & illā glo.dicit ſing. Paris à Puteo in tractatu Syndicatus,in verbo,contra officiales,& in verbo,qui ſemel oſtenſa.Fely.in. c.1.col.6.verſi.non ſic ecōtrario.& ibi Decius in priori lectura,id intelligens in ratione ſiue cauſa finali,in.4.colu.verſi.tertia concluſio,& ibi Auguſti.Bero.col. 18. nu.86.de conſtit.& ipſe Fely.in.c.vlt. col. vlt.de reſcript.& in.c.quanto,col.vlt.ver. limita tamen vt non fiat,de iudic.& in. c. tua nos,col.2.verſi. ſimiliter videmus, de iureiurā.& Iaſon in.d.l.quod dictum,col. 1.ff.de pact.& in.l.ſi quis filium,col. pen. verſi.cogita tamen,C. de inofficio. teſta. & in.l.poſthumæ,col.5.verſi. & pro iſta ſententia,C.de bonor.poſſeſ.contra tabu. Franciſc.Curt.iunior conſi.12.videtur prima conſideratione,col.3.num.10.Auguſt. Bero.in.c.quæ in eccleſiarū,char. vlt. nu. 189.de conſtitutionibus.

130 ¶ Et hæc eſt communis opi.& verior, li- *De eadē re.* cèt contrarium tenere videatur Io. And. in.d.c.poſt tranſlationem.& Iacob.Butri. in.d.l.2.C.de cōdic.ob cau.per gl.in.l. qui in poteſtate,ff.de teſt.& in.l.tā is,§.1.ff.de

F donati.

donati.cauſ.mort.& in.l.meminimus. C. de legit.hæredi.& Bal.in.l.1.col.1.verſi.no. quòd lex remanet per eum tex. C. de caduc.tollend.& in tracta.ſubſtitutionis pupillaris,col.3.verſi.quæro vltra alios, vbi & ad hoc allegat gl.in.l.ſi ſuſpecto,§.quoniam fœmina, ff.de inoffic.teſtam.Et voluit quoque Fran.Aret.in.d.l.2.col.5. ver. tu autem aduerte,ff.de vulg.& pupill.ſubſti.& Philip.Dec.in.d.l.poſthumo, col.5. verſi.rationes iſtæ efficaces, C. de bono. poſſeſ.contra tab.vt nihil omnino ſit in iure noſtro non controuerſum, vt aliâs ſæpius à nobis dictum eſt.Sed illis glo. ſatis reſpondent ij qui ſunt prioris ſententiæ, præſertim Rom.in.d.l.2.§.vlt.ff.de donat.

131 ¶ Nec nobis deeſt in priorem illam ſententiam legum authoritas, nam ad hoc citatur tex.in.l.generali,iuncta authen. ingreſsi, quæ illam confeſtim ſequitur, C. de ſacroſanct. eccle.nam per.d.l.generali, permittebatur monachis teſtari, quia bona per ingreſſum non transferebantur in monaſterium:ſed cùm poſtea ea ratio correcta fuerit,nēpe cùm bona ingreſſi trāſferantur in monaſteri, corū recta quoque fuit lex dans facultatē teſtandi,per. d. authen.

De eadē re.

then.ingreſſi,vbi id no. Salyc. vt iam ſuprà diximus. Et citatur quoque. l. placet, C,eo,titu.iuncta.l.1.C.de indictio. lib. 10. nam per eam.l.priorem,qui excuſabantur ab extraordinarijs muneribus,excuſabãtur ab indicto,quia id erat extraordinariũ ſed cùm poſtea factum fuit ordinariũ,per d.l.1.& ſic correcta fuit illa prioris legis ratio,& ea quoque in hoc correcta fuit, per. d.l.1.Et.l.1 in princip.ff.de colla.bonor. & l.ea demum,& l.ſi emancipati. C. de collatio.iuncta.l.vlt C.eo.tit.nam primis illis legibus,emancipati omnia ſuis conferebant,propter iniuriam,quam eis faciebãt: ſed cùm poſtea emancipati fuerunt à iure ciuili cogniti,ſolùm profectitia ſuis conferunt,quia iniuriari ſuis non dicuntur, per.d.l.vlt.Ita enim ea iura declarat Saly. in.d.authen.ingreſſi.Et citatur item.c: miramur.cum glo.de ſeruis non ordinan.iũcto c.à multis,de ætat.& qualit. Ex quib. patet quòd cõſtitutio loquens de ſubdiaconatu tanquam de ordine nõ ſacro, quia tunc etiam non ſacer ordo erat, correcta cenſetur ea etiam ratione correcta, quia is ordo nouis conſtitutionibus ſacer factus fuit.

132 ¶ De quo tamen vide Franci. Aret. in d.
De eadē re. l.2.col.5.vbi ſuprà,ff.de vulg.& pupi.ſub
ſtit.vbi docet hæc poſtrema iura nihil ad
id facere ad quod citātur. Niſi intelligas,
quando lex ſpecialiter diſponeret ſuper
vno,ita vt certum eſſet verba complecti
perſonā vel caſum,in quo ratio legis cor-
rigitur,& tunc poteſt habere locū tex.in.
d.c.à multis,qui videtur velle quòd requi
ratur contraria conſtitutio reuocans prio
rem.& hoc inquit,fortaſſe verius eſt,& vi
detur probari in.d.l.1.in prin.vbi id not.
Bal.C. de caduc. tollen. & facit optimè
quòd not.glo.in.l.liberos,in.§.1.ff.de capi.
diminu.Sed & id(vt ille ſubdit) intelligē
dum,vt ſcilicet correcta ratione legis in-
telligatur lex correcta,quando legis ratio
corrigeretur generaliter:ſecus ſi in vno ca
ſu tantum ex multis quos lex complecti-
tur,deficeret ſiue corrigeretur ratio. per
not.à Bar.in.l.cū hi,§.cā autē,ff.de trāſact.
& optimū tex.in.l.1.in fi.ff.de minorib.

133 ¶ Horum autem omnium quæ in princ.
Ratio legis huius.c.diximus,in promptu ratio eſt, nā
eſt mens i- legis ratio eſt mens legis, vt voluit Dyn.
pſius. in.c.vlt.ad fi.de regul.iur.lib.6.& Cyn.in
l.non dubium,col.vlt.verſi.primò quæro,
&

& ibi clariùs Bar.col.2.verſi. ſecũdum dubium eſt,& Bal.col.3.verſi.ſequitur videre de tertio,ibi,ſecundò quando ratio, C. de legib.Bart.in.l.cùm mulier,in princip. & ibi quoque Bal.Imo.Raph.Co. Paulu. Caſtr.ad fi.Alex.col.1.in.5.no.omnes per eum tex.ff.ſol.matrimo.Bal.in.l.1.col.pen. verſi.item an ceſſatio.ff.eod.tit.vbi de hoc dicit eſſe meliorem tex. totius iuris in.l. ſcire oportet,§.aliud autem,verſi.ſed & ſi maximè,ibi,mens legiſlatoris,ff.de excuſat.tuto.vbi & hoc ex eo tex.not ipſe Bal. & rurſum idẽ Bal.in.l.1. col.vlt. in princ. ff.ſi cert.pet.vbi dicit, quòd ratio eſt mẽs & medulla ipſius ſtatuti,& in.l.2.in fi: & ibi Imo.col.2.verſi.nec obſtat,quòd remanet,ff.de dona.& in.l.maximũ vitium,co. 3.verſi.præterea iſtud ſtatutũ,C. de liber. præterit.& in.l.1.col.2.verſi.pone aliũ caſum,C.de interdict.& in.l.1.col.2. verſic. ex quibus concludo,C.quę ſit longa conſuetu.& in.c.poſt tranſlationẽ, col.2. verſi.quæro vtrùm ceſſante, de renunciat. & con.2.verba ſtatuti,lib.1.vbi dicit tria hęc vnum & idem operari,ſcilicet verbum,rationem,& mentem.& con. 199. in cauſa iſta,circa medium lib.3.& con.433.domi- *Et medulla ipſius.*

na Ioanna,col.2.verſicu.eſt vltimò conſiderandum,co.lib.3.& inter con.Ange.cõ. 281.Martinus Io.de Florentia,colum.1. & ipſe Angel.con.211.in volumine ſtatutorum,col.2.verſi.nec obſtat huic deciſioni. & Feder.Senen. con. 4.teſtator in vltima voluntate,circa medium.Pet.Anc. in repe.c.1.char.14.in paruis,verſic.circa tertiũ caſum,de conſuetud.Card.Floren.in hoc confundens cauſam & rationem, in. c. ſi quando,ad fi.de reſcript.vbi dicit mentẽ legis & rationem idem eſſe,ideóque rationem ſeu cauſam legis eſſe ipſam legem.& Raph.Fulgo.con. 8.ſuppoſito ſtatuto tenoris,col.2.ver.igitur & in nepote.Corn. con.193.placet,in prin.lib.1.& con. 29. in præſenti conſultatione,col. 2. verſicu. & pro certo videtur,lib.3.& conſ.90. ſcrupuloſa videtur,poſt princip.eod.lib.3.

134 *Ratio eſt anima legis.* ¶ Et ratio ſeu mens legis eſt ſicut anima, & verbum ſicut corpus ſiue ſuperficies, vt ſcribit Bald.in.l.ſi quis ſeruo, col. vlti. verſic.ex his apparet,C.de furt. & vt tradit idem Bald.in.l.vlt.in.15.quęſtio. C.de hæred.inſtituẽd.ratio eſt anima ipſius ſcripturę.& in authen.poſt fratres,la.2. verſi. itẽ frater,C. de legit. hæred. ꝙ ratio legis

debet

debet attendi, tanquā virtus intrinſeca legis, & tanquā genus prædicans de ſuis ſingulis ſpeciebus, vt not. in. §. 1. Inſti. de leg. patro. tut. & in. c. 1. §. & quia vidimus, col. antepen. ver. extrà quæritur, tit. qui feud. da. poſ. dicit quòd eſsētia legis vel ſtatuti cōſiſtit in mēte ſtatuētiū. & in. c. dilectus, le. 1. col. 1. ver. itē nota quòd appellatione, de reſcrip. quòd ſicut ſententia vel ſtatutū inducit diſpoſitionē, ita ratio ſtatuti, l. emptor, §. vlt. ff. de rei vendicat. quia ratio (inquit) ius facit. & con. 275. quod pro regula, col. 3. ver. ſi autem ratio, li. 2. quòd ratio legis ſiue conſuetudinis ſeruari debet tanquam anima & ſpiritus eius. Panor. in. c. nihil, col. 5. nec obſtat ſi dicatur, de ele. quòd ſic ſe habet ratio legis ad verba legis, ſicut anima ad corpus: vnde ſicut anima dominatur corpori, ita ratio verbis. quod & idē ipſe dicit, conſi. 1. facti contingentia talis eſt, quidā A. contraxit, col. 3. ver. vltimò adduco pulchrū, lib. 1. & cōſi. 95. quidā deceſsit, col. 4. ver. & ex his coniecturis. eo. li. 1. Roma. in l. 2. §. vlti. & ver. nō obſtat quod dicit, ff. de donatio. & Maria. Soc. Senior conſil. 30. quamuis ex his. col. 3. verſic. quare cum præfatum, lib. 1. &

Eſſentia legis in mēte.

Ratio inducit diſpoſitionem.

Ratio ius facit.

Ratio verbis dominatur.

conſi.35. circa prædictam cōſultationem, col.2.verſic. & quamuis hæc ratio, eod.li. 1.& Bartol.Soci.eius filius conſi. 241. circa primam difficultatem,col.12.ver. præterea & tertiò,lib. 2. vbi dicit quòd ſpiritus & anima ſtatuti,eſt ratio illius, Alc. conſil.52.circa hanc dubitationem, col.3. verſic. præterea faciat, lib.3. & Franciſc. Curt.Senior,con.9.Ticinēſi ſtatuto, col. 9.verſi.quia verba ſtatutorum . vbi dicit, quòd ratio ſtatuti eſt anima ipſius. & cōſ. 45.ſtatuto & conſuetudine, col.6.verſic. quia mēs, vbi & illud quoque dicit,quòd mens & ratio eſt ſicut anima, & verba ſicut corpus & ſuperficies. & Felyn. in. c. tua nos.col.2.

135 *Ratio legis eſt ipſa lex.*

¶ Suntque multi qui dicunt mentem & rationem legis eſſe legem ipſam, vt non obſcurè voluit glo.in.l.2.in verbo, rationem vel legem,paulò poſt princip.C.quę ſit longa conſuetu. Bald.conſi.467. de iure communi,in fi.lib.2.per no.in.l.cùm ta le. §. penult. ff. de condit. & demonſtrat. Angel.in.l.prætor ait,§.1.verſic.conclude ergo,vbi dicit mentem & rationem legis ab ipſa lege nō differre,per. l. credēdum, in prin.ff. qui pet.tut. Panor.in. c. vl.col. 3.verſi.

3.verſic.nec ex hoc dicas,de reſcrip. & in c.2.col.penul. verſic. item mens, de præbend.& in.c.1.col.4. verſic. quid autem ſi lata, de re iudica. & in. c. quia plerique, col.penul.verſi.ego latiùs, de immunitat. eccleſiar.& con.75.quidam deceſsit,col.4 verſic.ex his coniecturis,lib.1.Corne.conſi.15.ex quo dictus Franciſ.col.3.verſic.& ratio legis,lib.1.& conſil.108.placet mihi, col.2.verſi.& ſic ex prædictis.Phili. Dec. conſi.64.cuius ſupraſcriptio incipit, præſupponitur tempore,col.penul.verſi.confirmatur prædicta concluſio, vbi etiam multa ex ſuperioribus tradit. & Docto. vbique. vt tamen non omittamus quod dicit gloſ.in §. gibboſus, in verbo, faciem, 49.dinſtin.rationem eſſe cordis faciem. *Ratio cordis facies.*

136 ¶ Hincque plerique illud aſſumunt, id quod venit ex mente & ratione legis, ex ipſa lege & nõ ex extenſione venire, ita vt ex ea competat directa actio, per.l.nominis & rei, §. verbum ex legibus, ff.de verbo.ſignific.&.l.1. ff. vti poſsidet,& ibi Cy.de quo per Bar.in.l.3.in prin.ff.de legit.tuto,& in.l.curator,col.1.ver.alio modo,& ibi quoque alios,maximè Alex.qui *Quod ex mẽte & ratione eſt, nõ ex extẽſione eſt. Exmẽte cõpetit directa.*

multos

multos alios citat, C. de neg. geſt. Raph. Fulg. Corn. & Phi. Dec. in. l. bonorum. C. de bono. poſſeſ. ſecund. ta.

137 ¶ Nam vbi eſt omnimoda ratio, ibi non dicitur nec eſt extenſio aut ampliatio, Vt voluit gl. no. in. c. 1. in verbo, Italię, de tem porib. ordinatio. Etiamque, vt ea dicit, in pœnalibus, per. c. ſi poſtquã, de electiõ. co. lib. 6. vbi conſtitutio, cupientes, eiuſdem tit. licèt ſit pœnalis, declaratur habere locum in prouiſionibus, appellationibus, & cõfirmationibus, de quibus ibi cau tũ non erat. & allegat etiam. l. ſi poſtulauerit, §. idem, ff. ad leg. Iul. de adulter. & l. quædã, §. nummularios, ff. de edẽ. Et idem propemodum voluerunt Pet. & Cy. in. l. iura non in ſingulas, ff. de leg. dum dicunt quòd cùm in pluribus caſibus eſt eadem ratio, ea decidit omnes iſtos caſus, nõ quidem per extẽſionem, ſed ſicut genus com prehendit omnes ſuas ſpecies, ſic & gene ralis ratio diuerſas ſpecies caſuum. Cùm autem rationes ſunt ſpecie differentes, tamen ſimiles, tunc eſt extenſio, id eſt progreſsio de termino ad terminũ ꝑ adęquationem. & ijdem Pet. & Cy. in. l. quòd verò contra rationem, & ibi quoq; Bald. in

Extenſio nõ eſt, vbi eſt omnimoda ratio.

Etiã in pœnalibus.

Ratio vt genus compre hẽdit diuerſas ſpecies.

priore

priore lectura,col.1.verſic.item veriſimile eſt,eod. titu. idem bald. in auth. poſt fratres. la. 2.verſi. item frater. C. de legi.hæred. Pet. Ancha.cõ.112.ſuperſtite domina, col.1. Panor.in.d.c.nulli,vbi ſuprà,de electio. Paul. Caſt. con.83.præſens caſus.col. 2.verſi.conſtat autem quod quando,lib. 2. vbi id pulchrè declarat,cum aliis multis à me collectis in repe.l.ſi vnquam,in verbo libertis,num. 35. quorum ſententia. C. de reuocan.donationibus.

138 ¶ Quæ cùm ita ſe habeant,ideo ratio ſiue cauſa in legibus,ſtatutis, cõſuetudinibus, &aliis quibuſuis diſpoſitionibus maximè & in primis attendēda eſt et ſeruāda,vt dicit Bart.in.l.contra legē, poſt medium. ff. de legib. authoritate Iacob. Aret.& Cy.in l quicunque,C.de ſeruis fugit.& ſequitur Iaſon in.l.de quibus,col.1.ver. alii intelligũt,ff.eod.tit.de legib.& ante illos ſcripſerat glo.in.d.l.2.in verbo, rationē aut legē, C.quæ ſit longa conſuetu.non minùs attēdi mentem ſiue rationē legis quàm legem ipſam,per eum text.&.l.præcedentem, & omnes vbiq;.ſed quod præ cæteris tibi annotandũ eſt hoc in loco, id eſt quod diximus de ratione ſtatuti & conſuetudinis. *Ratio inprimis inſpiciēda eſt.*

Proptereàque

139 ¶ Propter eáque diſpoſitio quantuncunque generalis per rationem reſtringitur, et è diuerſo ſpecialis per generalem ampliatur. Primum probatur ex tex. in l. cùm pater. §. dulciſsimis, & ibi Bart. Bal. Alberi. & Paul. Caſt. ff. de leg. 2. & l. pater. §. fundum, & ibi Bart. ff. de leg. 3. & l. adigere, §. quamuis. ff. de iure patrona. & l. ex facto, in 1. reſponſo. ff. de vulg. & pupil. ſubſtitut. vbi & id in priuilegiis procedere probatur. & l. quod dictum, ff. de pact. ex qua Ange. ibi poſt princip. no. limitatã legis rationẽ limitare ipſam legem, & l. ſi is qui animo, & ibi glo. in verbo, amittere, Dyn. Alb. Ange. Paul. Caſt. & Claud. Sciſel. ff. de acquir. poſſeſsio. & l. cancellauerat, & ibi Bart. ff. de his quæ in teſta. delen. & l. ita autem, in princ. & ibi etiam Bart. ff. de administra. tuto. & l. hæc actio, ſecundum vnã lecturã, ff. de calumn. & l. non omniũ C. de ſuſpect. tuto. & c. ſuggeſtum, & ibi Panorm. in 2. nota. Philip. Franc. & Philip. Deci. in 1. nota. de appellationibus.

Ratio diſtringit diſpoſitionem.

Etiã in priuilegiis.

Ratio limitata legem limitat.

140 ¶ Et id item voluerũt glo. in l. 1. §. hoc interdictum eandem, ff. de fonte, Barto. in l. adigere. §. quamuis, ff. de iure patrona. Bal. in l. de quibus, col. 10 verſic. ad ſecundum,

De eadẽ re.

ff. de

ff.de legib.& in.l.ſi quis ſeruo,col.vl.ver. ex his apparet, C.de furt. & in.l.data, col. 9.ver.item not.quòd ratio, C.qui accuſ.nõ poſſunt,& inter con. Ange.con.281.Martinus Io.de Florentia,col.1. & ipſe Ange. con.221.in volumine,ver.nec ob. huic decisioni,& conſi.346. Titius, vt hæres,vbi id dicit procedere in diſpoſitione legali, testamentaria,& inter viuos,per multa ex iuribus ſuprà allegatis,Saly.in.l.2. colu.2. ver.ideo & merito,C. de noxal. actionib. Pet.Ancha.qui & hoc dicit procedere nõ ſolùm in legibus,ſed & in cõtractibus,vltimis voluntatibus,& iudiciis, conſi.254. ſuper primo quæſito.Raph.Fulgoſ.conſi. 99.magiſter,colu.vlt.vbi dicit, quòd ratio regit, id eſt, reſtringit & ampliat diſpoſitionem.& conſi.186. pro determinatione, col.3.ver. ſecundò quoniam ipſa domina. Raph.Co.conſ.2.proponitur ꝙ Ser.Blancus,col.1.in fi.& con.143.Titius & Seius, Ro.conſi.16. viſo themate conſultationis, colu.2.verſi.item & quia ex dicta ratione. Paul.Caſt.con.438.quantùm ad primum, col.2.ver.nõ obſtat quòd ſtatutũ, lib.2.Panor.in.d.c.vlt. col.3. vbi ſuprà,de reſcrip. & in.c.ſecundò requiris, col.1.in.1. no. de appellat.

Et procedit in omnibus diſpoſitionibus.

appel.& in.d.c.1.col.3.ver.& quia pleriq; à lege,ibi,ego latiùs,de immunit.eccleſ.& in.c.de vxore,col.2.ver.ſed quæro quid in abbate,de ſepultur.& cōſi.93.ſtatuto ciuitatis Groſſetanæ,col.3.ver.nam ad rationē legis, lib.1.& conſi.3.nitar in præſenti cauſa,in.23.quæſt.lib.2.& con.58.quidam Nicolaus,col.3.ver. ſecundò hoc videtur,co. lib.2. Alex.con.75.videtur in præſenti cōſultatione,col.3.ver.ſed hæc diſpoſitio, li. 5.Frā.Are.conſi.160. verū eſt quòd Comicus,col.3.verſi.moueor primò.Soci.conſi. 165.viſis inueſtituris,col.3.ver.ſecūdò probatur,lib.2. Fely.in.c.tua nos,col.2.ver.in tex.ibi,res,de iureiur.Fran. Curt.Senior, qui hāc dicit eſſe regulā infallibilē,con.9. Ticinenſi ſtatuto,col.pen.verſi.concludo igitur fratrē.& latiùs conſi.81.rectè præfatus,col.2.ver.ſed præmiſsis, & multis ſeq. Alter Fran.Curt.iunior,conſi. 12. videtur prima conſideratione,col.3. num.10.

141 ¶ Et ideo ex facto reſpondit Angel.con. 189.viſa quictatione, reuocatur in dubiū, quod quantumcunque verba liberationis ſint generalia, prægnantia & pleniſsima, ſi tamen cauſa ipſius non poteſt ex proprietate ſermonis adoptari ad aliquā ſpeciem

ciem debiti, illam nõ comprehẽdit. Vnde illud infert, quod ſi creditor generali ſermone dicit ſe ideo liberare debitorẽ, quia eſt ſibi ſatiſfactũ vel ſolutũ, cùm iſta cauſa nõ poſsit conuenire obligationi cõditionali, non illã conprehẽdit. quod dictum pro no. refert & ſequitur Fran. Are. d. con. 160. vbi ſuprà. & Philip. Dec. con. 379. requiſitus, colu. 2. verſi. & vlteriùs iſta concluſ. & Paul. Pariſ. conſi. Calaſsino, nu. 43. lib. 3. Et idem in hoc caſu conſuluit Maria. Soc. Senior, conſi. 24. viſis ac diligenter, col. 4. verſic. primò quia poſito, & dicemus poſtea in liberationis cauſa ceſſante num. 181. incip. liberationis.

Generalis liberatio facta ob ſatiſfactionẽ, nõ cõprehendit obligationẽ cõditionalẽ.

142 ¶ Hócq; illud eſt propemodũ, quod vulgò dicimus, limitatã cauſã limitatũ producere effectũ: ad quod etiã allegari ſolet. d. l. cãcellauerat, ff. de his quę in teſt. delẽ. & l. cum ſeruo, in prin. & ibi Bal. ff. de cõtrah. empt. & l. 2. & ibi etiã Bal. ff. de ſer. expor. & l. in ratione. §. vl. ff. ad leg. Fal. & l. ita autem, in princ. ff. de adminiſt. tutor. & l. in agris, & ibi Albe. ff. de acq. rer. domi. & d. l. cũ pater. §. dulciſsimis, ff. de legat. 2. & l. gratuitã, §. 1. ff. de præſcript. verbo. & l. ſed ſi plures. aliâs eſt in. l. qui liberis. §. ad ſubſtitutos

Limitata cauſa limitatum producit effectum.

ſtitutos,ver.in arrogato, & ibi Bal.Imol. Raph.Corn.Alexan.& Iaſon,ff. de vulg. & pupill.ſubſtitut.&.l. milites agrum, ff. de re milit.&.l.age,& ibi Bald.Saly. & Iaſon, C.de tranſactio.&.l.1. in fi.ff. de æſtimat.actio.&.c.de cætero,&.c. ea noſcitur, de ſenten.excōmu.&.c.licèt, de deci.&.c. quod ſuper his,de voto.&.c.2. & ibi Anto.poſt princ.de cuſto.euchariſt.&.c.ſuſceptū,de reſcrip.lib.6.glo.in cle.1. in verbo, reſtituat,de ſequeſtra. poſſeſsio. & fruct. Franc. Aret.in.l.qui ſuperſtitis,col.3.ver. circa tertiā limitationē.ff.de acqui.hæred. vbi loquitur de limitata cauſa renūciationis,poſt alios antiquiores ab eo citatos.& conſi.84.diligenter ponderatis, col.3.ver. ex hoc primo fundamēto,vbi loquitur de limitata cauſa æſtimationis. Barb.inter cōſi. Alex.conſi.94.viſo puncto,col.1. lib.3. vbi loquitur de limitata cauſa nouationis, Marian.Soci.con.26. ex his quæ in facto, col.3.ver.poſtremò poſito,lib.1. vbi loquitur de limitata cauſa defenſionis.& con.31 proſequēdo ordinem,col.pen.ver. ſecundò probatur,eod. lib. 1. vbi loquitur de limitata cauſa negligentiæ.& Barptol. eius filius,con. 48.eleganter,col.2.ver.ex quibus

Limitata cauſa renunciationis.

Et æſtimationis.

Et nouationis.

Et defenſionis.

Et negligentiæ.

Et promiſ-

bus infero,li.3. vbi loquitur de promiſsio ſionis.
ne.Cor.cō.299.præmittendū eſt quòd fra
tres,col.1.li.4.vbi loquitur de limitata cau
ſa ſocietatis. Cepola cauſarū criminalium *Et ſocietatis.*
cō.68.circa primum dubiū,col.1.ver.& li-
cèt dicatur, vbi loquitur de limitata cauſa
ſentētiæ.Fran.Cur.ſenior conſi.50.memo- *Et ſentētiæ*
riç recolēdę dux Mediolani,col.14.nu.66
vbi loquitur de conceſsione feudi.& con. *Et cōceſsionis feudi.*
70.Chriſti,&.c.circa primum,col.2.nu.13.
vbi de inueſtiturę limitata cauſa,quod idē *Et inueſtituræ.*
propemodum eſt. Iaſon in.l. ſi fundū per
fideicōmiſſum, col,3.verſi. ſecundò ratio,
& ſequen.ff.de leg.1.vbi etiam loquitur in
cauſa limitata vēditionis Philip. Dec. cō. *Et venditionis.*
399. requiſitus pro conſilio, col.3.num.7.
vbi loquitur de limitata cauſa excluſionis, *Et excluſionis.*
& conſil. 394. pro vera reſolutione,colu.
2. verſicu. quantum autem ad aliam , vbi
loquitur de limitata cauſa ſubſtitutionis, *Et ſubſtitutionis.*
Matthæ. Afflict.in cap. Titius,col.2.nu.7.
ti.ſi de feudo fuer.cōtrouerſ.inter dom. &
agna.vbi loquitur de limitata cauſa renun *Et renunciationis.*
ciationis,Stepha.Bertran.loquens de limi
tata cauſa ceſsionis, conſi.1. viſo conſulta- *Et ceſsionis.*
tionis themate,colum.108.num.105. lib. 2.,
Hieron. Grat.reſpon. 7.& ſi ſatis, col.vlt.

ad fi.li.1.vbi loquitur de limitata cauſa re-
Et reuocationis. uocationis.& reſponſ.65. & ſi agatur. col.
3.num.31. eodem lib.1. vbi loquitur de li-
Et legitimationis. mitata cauſa legitimationis, Paul. Pariſ.
loquẽs in limitata cauſa abſolutionis,con.
Et abſolutionis. 102.& ſi regulariter, colu. 2. num.17.lib.1.
& conſi. 116. circa reſolutionem. colum.2.
num. 8. eod.lib.1. vbi loquitur de limita-
Et conceſſionis. ta cauſa conceſsionis. & conſi. 65. viſo te-
ſtamento,col.vlt.nume.28. lib.2. vbi item
Item renunciationis. loquitur de renunciatione. & conſi. 1. re-
demptoris, col. penul. num.124. lib.3.vbi
etiam loquitur de renunciationis cauſa.&
conſi.41. Ioannes teſtator,col.pen. nu.77.
Et iterũ ſubſtitutionis. eodem lib.3.vbi loquitur de cauſa ſubſti-
tutionis,& conſi.49.Galaſsino, col.7. nu.
41. & ſeq.eod.lib.3.vbi etiam loquitur de
renunciatione,& conſil. 96. quamuis pri-
Et commiſſionis. ma facie,colum.2.num.12.eod.lib.3.vbi de
cauſa commiſsionis.

143 ¶ Quibus adde alia multa in eandẽ ſen-
De iiſdẽ rebus collectĩ. tentiam collecta à Felyno, in.c. cùm ordi-
nem,col.4.verſi.limitata cauſa, & ſeq. per
3.colu.de reſcript. & in cap.poſt ceſsionẽ,
col.2.verſi.amplia primo,de probat. & in
cap.Petrus,col.3.verſi.ſecundò declara,de
homicid.& Iaſon,qui multa accipit ab eo,
nec

nec tamen eum nominat.in.d.l. age, in. 2. not. C de tranſactio.

144 ¶ Hincque etiam illud ſit, quod tradit Bal.in rub.ff.ſi cert.pet.col.1. verſic.& dicto de cauſa,quòd per cauſam agnoſcimus effectum, & è diuerſo effectũ per cauſam. Cui conſimile eſt quod ſcribit Card. Floren.in cap.cùm dilecti,col.1. verſi.& nota argu.de accuſat.quòd talis cẽſetur effectus qualis eſt cauſa, & quòd valet argu. à deſtructione cauſæ ad deſtructionẽ effectus, & è diuerſo.Matth. Afflict.qui alios citat in conſtit. Sicil. incip. ſi quis aliquem, col. 3. in.5.quæſtio.in ſi.

Per cauſam effectum agnoſcimus, et è diuerſo. Effectus talis cenſetur qualis cã. Arg. à deſtructione cauſæ ad deſtructionẽ effectus, & contrà.

145 ¶ Igitur (vt repetamus) generalis diſpoſitio reſtringitur per limites rationis.Quod tamen no.intellige, vt non procedat in ratione, quæ ſola præſumptione innititur, quia per eam rationem nõ reſtringeretur generalis diſpoſitio legis vel ſtatuti, vt ſcienter voluit, & ex facto reſpondit Bal. con. 250. cuius exordium eſt, in quæſtione domini Milani, col.vlti.paulò. ante ſi. lib. 1. per no. à Iacob. & Oldra. in. lib. 1. ff. ſolut. matrimo. quod & nos dicemus infra in.29.limitatione.

Ratio quæ ex ſola præſumptione eſt, non reſtringit.

146 ¶ Intellige ſecũdò ſecundum diſtinctio-

Declaratio eius quod dictum eſt ratione legis eam reſtringere.

nem Barto.in.l.non dubium, col.2. verſic. ſecundò quæro,ibi, & ideo aduerte. C. de legib. Si quis, inquit, vult reſtringere legẽ ob defectũ rationis,aut propter aliam ſuccedẽtem æquitatem, & tunc ſi vult reſtringere, nõ licet,& ita loquitur.l. proſpexit, ff.qui & à quibus. Si verò vult reſtringere, ne aliquis indebitè lucretur,& id quidem licet,l. vt gradatim, ff. de muneribus & honoribus,&.l. 1. C. de ſacroſanct. eccleſi. Si verò vult reſtringere, ne aliquis patiatur damnum, & poteſt, & ita loquitur. l. adigere, §. quamuis, ff. de iure patronat. Et eam diſtinctionem ſequitur Cornel.con.193. placet mihi,col.1.ver.& ideo vbi, lib. 1. ſecundum id intelligens quod dicitur, ceſſante ratione legis ceſſare legem.& conſi. 239. pro deciſione,col.4. in literis, o, &,p.eod. lib. Et idem propemodum voluit ipſe Bartol. in dicta.l.proſpexit. & in.d.l. adigere, §. quamuis, & in.l. omnes populi,col.18. verſi.ſecundò quæro an ſtatuta,ff. de legib.& Bald.in.d.l.nõ dubium, col.2.verſi.ſequitur videre de interpretatione,& Imol. in.l.ſi verò, §.de viro,col. 2.verſi.circa primum conclude. ff. ſolut.matrimo.vbi id dicit procedere,etiã

ſi

ſi ratio eſſet expreſſa in. l. per text. in clemen. 1 iuncta glo. de electio. & idem Imo. in. l. vbi pure, §. 1. in fi. ff. ad Sc. Trebellia. Maria. Soci. conſi. 1. in caſu ſuprà narrato, col. vlt. lib. 1. & Fely. in cap. ſi quando, colu. 8. verſic. ſed videtur mirabilis, de reſcriptis.

147 ¶ At hoc minimè placet Saly. in. l. 2. col. 1. verſi. alii vt Bar. C. de noxal. actionib. vbi dicit hæc Barto. verba non ſibi videri eſſe perfecta, tùm quia nõ videtur debere fieri reſtrictio aliquo caſu, quo, reſtringẽdo ſta tutũ ad iniquitatẽ, vel abſurditatem deducatur. l. non abſurdũ, ff. de bon. libertor. tũ quia in. d. l. proſpexit, non reſtringitur diſpoſitio ea ratione, ne lucro libertatis indebitè priuetur, ſed ſolùm ea ratione, quia lex ſic ſcripta eſt: tùm quia ſi fallit in. l. pe. §. 1. ff. de rit. nup. quæ ad idem allegatur, vt d. l. proſpexit, à ratione fallẽtiæ debet ſumi diſcretio rei, & non à dicto. *De eadẽ re.*

148 ¶ Ideóque ipſe Salyc. hãc rem latiùs tractat, nam aut, inquit, ſtatutum generaliter vel indefinitè loquens habet rationem ſcriptam ſecum annexam, & tunc ſecundum illam rationem debet reſtringi, per. d. l. adigere. §. quamuis. Ratio enim primùm eſt *De eadẽ re.*

in intentione ſtatuentis, ex eáque diſpoſitio facta ac illata, authen. ingreſsi, C. de ſacroſanct. eccleſ. illatum autem nō debet ſeparari à dicto, quod ſe habet per modū rationis ad illud, l.generaliter. §. nihil.ff. de acquiren. poſſeſsio.ideo merito ſecundum rationem limitatur & reſtringitur,l. ſi is,ff.eo.tit,&.l.hæc actio,& ibi glo.ff.de calumniatorib. Aut verò ſtatutum nō habet rationem ſcriptam ſecum annexam,& tunc licèt ratio nō ſit in illo, eſt tamen in alio ſcripta vel declarata,& idem dicendū eſt. Aut nec in illo,nec in alio ſcripta vel declarata eſt, & tunc aut diſpoſitio ſtatuti eſt de eo quod non eſt de iure communi cautum vel diſpoſitum,& tunc fruſtra tractamus de limitanda diſpoſitione ſtatuti ſecūdum ius cōmune, quod nihil de ea re diſponit. Ideóque tūc ſtatutum in ſuis generalibus verbis debet ſeruari, dummodo comprehēſa in verbis generalibus ſub illa diſpoſitione poſsint includi, quantūcunque ſit durum & aſperum, & ita loquitur, dicta.l. proſpexit: etiamq; ſi hæc aſperitas ceſſet.l.1. §.nūciatio, iuncta glo.ff. de ope.no.nūciatio. Aut diſpoſitio ſtatuti eſt de eo quod diſpoſitū eſt à iure cōmuni,&
tunc

tunc aut reſtrictio quam facere volumus de ſtatuto, non poteſt fieri ſalua ratione recti ſermonis & intellectus, & tunc non reſtringitur ſecundum ius cõmune, quia ex verbis eius apparet quod ſtatuentes voluerunt ampliare ius cõmune, & non poteſt ſe ad illos reſtringere, & eius rei quędam exempla addunt, quæ ibi videre poteris. Aut reſtrictio quam facere volumus poteſt fieri ſalua ratione recti ſermonis, & tũc aut quæritur in pœnalibus & odioſis, & tunc ſtatutum debet reſtringi ſecundum ius cõmune, per. d. l. & alia iura, quæ allegat. Aut in fauorabilibus, &. c. vt ibi videre poteris. Neque enim pertinent ad hoc noſtrum inſtitutum, quo quærimus de reſtringenda diſpoſitione, ex ceſſatione, ſiue defectu rationis.

149 ¶ Secundum autẽ, quo dicimus diſpoſitionem ſpecialẽ extendi & ampliari ex ratione generali (ſi hæc extenſio aut ampliatio dicenda ſit de quo ſuprà diximus) ita quòd vbi habet locum ratio illa generalis, habeat & diſpoſitio, probatur ex. l. nomẽ debitoris, §. vl. ff. de lega. 3. & l. cũ mulier, ff. ſol. mat. & l regula. §. ſi qs, & ibi Bar. & Bal. et iterũ, §. & licèt, ff. de iu. & fac. igno-

Ratio ampliat & extendit diſpoſitionem.

rant.&.l.1.§.hoc interdictum eandem, ff. de fonte.&.l.1.§.mater, verſicu. quid ſi curatores, & verſicu. quid ſi deceſſerunt, ff. ad Sc. Tertullia. &.l. pater filium, §. fundum, ff. de legatis tertio, vti à nonnullis citatur, licèt alijs nihil facere videatur.& d.l.cùm pater, §.duſciſsimis, ff. de leg.2.&.c.ſecundò requiris, & ibi Bal. de appellat.&.c.conſtitutionem, de regular.lib.6.

150 *De eadē re.* ¶ Et voluit quoque glo.in clement. 1. in verbo, eligatur, & ibi Cardin. Florent. qui eam dicit ſingul.de electio.Bal.in.l. quod dicitur, per eum tex.ff.de pact. dum dicit eatenus extendi dictum, quatenus ratio illius extenditur.& conſi.309.opinio communis, ante mediū, lib.4.Ange. con. 221. in volumine, col.2.verſi.nec ob.huic deciſioni.& con.246. Titius tanquam hæres, vbi & id dicit procedere in omni diſpoſitione. Imol.con.1.in caſu præmiſſo, col. 3. verſi.& primò non videtur, vbi ex hoc dicit quòd.c.quamuis, de pact.lib.6.loquens de pacto de non ſuccedendo, quod ei fit cui debet ſuccedi, habet locū in eo quod fit alteri, ex generali ratione illius, c.& cō. 174.ſpectabilis domine, poſt princip. Panor.in

In omni diſpoſitione.

c. quamuis, de pactis, habet locū etiā ſi renunciatio alteri fit

nor.in.d.c.1.de iuramen.cal. vbi & id dicit procedere in odioſis,& in.d.c.1.vbi ſuprà,de re iudica.vbi & id dicit procedere in pœnalibus,cùm ratio eſt expreſſa, vt in.c.ſecundò requiris,in.1.no.de appell.& in.d.c.quia in inſulis,de regular.&.d.cõſi. 93.lib.1.&.d.con.58.eod.lib.2.Domini.in. c.ſtatutum,§.cùm verò,col.vlti. de reſcri. lib.6.Paul.Caſtren.in.l.ſi verò,§. de viro, poſt prin.ff.ſolu.matrimo.&.d.con. 432. quantum ad primum,vbi ſuprà,lib.1. Alexan.conſi.11.põderatis verbis inquiſitionis,col.2.verſicu.& cùm ibi,lib.1.& conſi. 52.circa hanc dubitationem,col.3.verſicu. præterea faciat vbicunq;,lib.4. &. d. cõſi. 75.vbi ſuprà,lib.5.& cõ.51.in caſu præſenti,col.2.verſicu.tamen iſtis nòn obſtantibus,lib.7.& Soci.con.241. circa primam difficultatem,col.4.verſic.nec obſtat ſi dicatur,lib.2.Iaſon in.l.licèt inter priuatos, col.2.verſi.primò quia quãdo ratio. C. de pactis, & alij multi ex his quos ſuprà, nu.140.incip.& id item.

Itaq́ etiam in odioſis. Et in pœnalibus.

151 ¶ Idq; eſt,quod vulgò diximus, vbi eſt eadem ratio, idem ius ſtatui debere, l. illud,ff.ad leg.Aquil.&.l.à Titio,in princ. ff.de verbor.obligatio. & ibi concordan.

Vbi eadem eſt ratio, ibi idem ius.

in glo.

in gloſſ. Vltra quas adde text.not.in.l.his ſolis, in illis verbis, ſatis tacitè cautum, C. de reuocan.dona.quem ad hoc dicit ſingula. Bal.in.c.quia, V. in fi.de iudici. & meliorem totius iuris, idem Bal. in rubr. C. de nautic.fœnor. Adde inquam tex.in.c. tranſlato, de conſtitut.&. c.inter corporalia, de tranſlatio.prælat.

152 ¶ Et quod dicit Bal.in.l. omnes populi, colum.7.verſicu.tertiò quæro, ff. de iuſti. & iur.quòd non videntur diſſidentia quę in ratione conueniunt, quia ratio eſt coniunctio diuerſorum caſuum ad eũdem finem tendentium, per.l.non poſſunt, &. l. nā vt ait.&.l.ideo quia, ff.de legib. & rurſum ipſe Bal.in eadē.l.omnes populi. col. vl.verſic.ſecundò no.quod vbi eſt eadem ratio, nō propriè dicimus ſtatutum extendi, quia ineſt tacitè, per gloſſ. in.c.ſæpe, in verbo, Italiæ, de temporib.ordinat.l. 6. & quod ipſe Bal.ſcribit in repe.l. de quibus, colum.12.verſicu.item no.quòd non videtur, ff.de legib.quòd vbi plura habent eandem rationem, cùm de vno tãtùm fiat mētio, videtur id fieri exemplariter, non reſtrictiuè, cum alijs multis aggregatis ab Alexand.con.75. incip. videtur in præſenti

Diſsidentia nō ſunt quæ in ratione conueniunt.

Extenſio nō eſt, vbi eſt eadē ratio.

Exemplariter videtur fieri mentio de vno, cùm plura habēt

ſenti conſultatione,col.1.lib.5.& Iaſon in d.l.à Titio,in princ.col.vl.ff.de verb.obli gat.& con.63.per reformationem, col. 4. verſicu.ſecundò principaliter,§.3. & à me in repet.l.ſi vnquã,in verbo, libertis, nu. 45.quorũ ſentẽtia,C.de reuocand. donat. *eandem rationem.*

153 ¶ Et hæc vſque adeò obtinent, vt etiam in correctorijs & exorbitantibus extendatur diſpoſitio ex ratione expreſſa in lege vel alia conſtitutione corrigente & exorbitante,licèt aliàs ſecus. Ita enim voluit glo.reputata ſingul.in clemen.1.in verbo, eligatur,& ibi Genz.Pau.Eleaz.Car.Flo. in.22.quæſt.& latè Imo.col.6.verſicu.tertiò quærit glo.de electio. Bal. in authen. quas actiones,col.2.verſic.ſed ego dico, & ibi etiam Paul.Caſt.col.2.verſicu.item verũ eſt, & Iaſon qui id latiſsimè & optimè diſputat & declarat,col.4.verſicu.pro clara intelligẽtia,& 2.ſeq.col. C. de ſacroſan. eccleſi. per tex in. d.l.his ſolis. idem Bal. non obſcurè in.l.maximum vitium, colũ. 3.C.de liber.præterit.Imol.Rapha. Corn. & Paul.Caſt.in.d.l.ſi verò,§. de viro: ille colum.ſecunda,verſicu.circa primum: alter poſt medium: poſtremus ſtatim poſt principi.ff.ſolut. matrimo. idem Imola. *Superiora procedũt etiã in correctorijs, & exorbitantibus.*

in.l.

in.l.vl.col.3.verſi.& nota diligenter, ff.de hæred.inſtit.& con.123.in cauſa quæ vertitur.col.2.verſi.& pro iſta parte,vbi dicit ſingul.illam glo.in.d.clemē.1.Raph. Fulgoſ.con.104. Titius condidit teſtamentū, col.2.verſi.& illa etiā ratione. Raph. Cō. in.d.l.cum mulier per illā tex. & ibi etiā Alex.in.5.no.ff.ſolu.matri.& in.l. quamuis,& ibi etiam Paul.Ca.in fi.C. de fideicom.Panor.in.c.vl.col.3.ver. & licet Bar. dixerit,de reſcrip.& in.c.nihil,col.5. ver. nec obſtat ſi dicatur,de electio. Alex.in.l. 4.§.Cato,col.6.verſi.& vltra prædicta, ff. de verbor.obliga.& con.50.viſis actis cauſæ,col.3.verſicu.& ſaltem vbi ſcripta, lib. 2.& con.17.ponderatis his quę in themate,col.pen.verſic.nec obſtat quòd tex.lib. 3.& con.89.circa primum dubium, col.2. verſicu.vnde ſicut,lib.6.Franc.Arc. con. 27.proponitur ex facto,col.1.verſicu.præterea etiā,iūctis his quæ dicit,col. 2. verſi. non ob.quòd melior,& verſi.ſeq. Cepol. qui id dicit ſing.cau.criminal.con.74.viſo ſtatuto Taruiſij,col.vl.ver.quiareſpōdetur quòd illud. Iaſon in.l.de quibus,col.4. verſi.puto quòd vtrunq;,ff.de legi.Frā. Curt. Senior con.81.rectè præfatus,col.2.nu.7.

¶ Et

154 ¶ Et ad hoc bene facit text.in.l. emptor, in fi.ibi,ea ratione reddita, ff.de reiuendi catio.& in.l.fideicommiſsi , §.cùm Pollidius , ibi , idque ſibi mater ideo placuiſſe teſtamento comprehendiſſe , ff. de vſur. glo.in §.1.in verbo,ad curationem , in authēti. vt hi qui ſe hab.perhib.& quod tradit glo.in.c.ſi poſtquam,in verbo,mente, de electio. eod.lib. 6.& in clem. 1. in verbo,eligere,eo titu. *De eadē re.*

155 ¶ Nam & in pœnalibus hoc idem procedere tradit Bal.in. l. data opera , col. 4. verſic.& adde quòd vbi eſt , C. de accuſa. per.d.l.his ſolis, quæ propriè loquitur in materia pœnali,&.l.vl.C.de indic.viduit. tollen.& idem Bald.in.c.1. §.porrò , col.2. per illum text.quem dicit meliorem de iure,ti.quæ fuit pri.cau.benef.amittē.& Saly.l.ſi ſerui,col.pen.verſic.prima eſt quòd etiam , iunctis præced.C. de noxali.Petr. Anchar. con. 304. iſta allegata in contrarium, ante fi. vbi etiam dicit talem caſum potiùs venire ex mēte legis,quàm ex extenſione.Nam ratio,inquit,extendit verba legis,per.d.l.nominis & rei,§.verbum ex legibus,ff.de verbo. ſignificat. & dicit eſſe text. expreſſum,ad caſum , qui venit *Et in pœnalibus.*

ex mente

ex mente legis, extendi conſtitutionē pœnalē in. d. c. ſi poſtquā, de electio. lib. 6. & idem quoq; Panor. in. c. vlt. col. 2. verſi. ſed mihi placet, de reſcript. per tex. vt inquit, apertiſsimū in. l. 2. §. quid ſi curatores, & §. quid ſi deceſſerint, ff. ad Sc. Tertullia. & per bonum (vt & ipſe dicit) text. in. l. liberum, §. ſenatus, ff. de rit. nuptiar. dicitque id non eſſe interpretationem extenſiuam, ſed intenſiuam, & intellectiuam. & idem Panor. in. c. 1. col. 3. verſicu. not. ibi, intentione, de iurā. cal. dum dicit procedere etiam in odioſis. & in. d. c. 1. col. 4. verſic. diſpoſitio etiam pœnalis, de re iudica. & in. d. c. quia plerique, colum. penult. verſicu. ego latiùs de immunit. eccleſiarum. Domin. in capit. ſi ciuitas, §. 1. in princi. de ſenten. excommunic. lib. 6. Alexand. in. d. l. cùm mulier, col. 1. in. 5. no. per illum text. ff. ſolut. matrimo. & d. conſi. 75. videretur in præſenti, col. 1. lib. 5. Iaſon in. l. 1. §. ſi is qui, in prin. col. vlt. verſic. tertiò moueor, ff. ad Sc. Trebellia. Philip. Deci. in. l. non videtur. col. vlt. verſic. ſeptimò fallit, ff. de regu. iur. De quo tamen vide Imo. in. l. ſi verò. §. de viro, col. 7. ver. tertiò caſu principali, ff. ſol. mat. & Phili. Dec. in. l. ſi quis

Ex interpretatione intenſiua non extenſiua.

id

id quod,col.pe.ver.& ex iſta glo.ff.de iuriſdictioni.om.iudi.

156 ¶ Sed quicquid ſit in ſimplici pœnali,tamen vbi eſſet conſtitutio, & correctoria & pœnalis ſimul, tunc non extenderetur ex eadem ratione etiã expreſſa, vt expreſſe voluit Anto.in repeti.c.vlt.col.27.verſic.hæc vera in quantum, de conſuetud. Roma.in.d.l.ſi quis,id quod,col.2. verſic. nota etiam ratione,ff.de iuriſdict, om.iudic.& conſil. 129 . licèt magna apud me, verſic.ſecũda ratio,Domi.in.c.1.col.3. verſic.hęc vera niſi ius , de tempor.ordinan. lib.6.Alexan.in.d.l.ſi conſtante, in princip.col.4.verſi.hoc tamen intelligi debet, ff.ſolut.matrimo.& Iaſon in authẽti. quas actiones,col.6.verſic.intellige tamen iſtã, & omnes ferè.

Quid in pœnali ſimul & correctoria.

157 ¶ Et in id allegant multi ex ſupradictis gloſ.quam dicunt ſingul.in clement. vt hi qui,quæ eſt ſecunda,in verbo, in eiſdem, de ætate & qualitate ordi.dum text.ibi ponit rationem expreſſam , & gloſ.ibi dicit non eſſe extendẽdam. Cui adde & aliam glo.not.non abſimilem,in cap.in fidei , in princip. de hæreticis,lib.6. Et faciunt quæ ſcribunt Bartol.& alij in.l. Marcellus , in princip.

De eadẽ re.

princip.in vlt.quæſtio.ff.ad Trebellia.

158 ❡Sed huius tamē contrarium ſentit Pa-
De eadē re. nor.in.d.c.vlti.de reſcript. licèt iura quæ ipſe allegat, non loquantur in materia correctoria. Tamen pro illius opinione adducit Claud.Seyſel.in.d.l.ſi conſtante,col.3. verſic.primò,vt non procedat, dictū Bar. in.l.quemadmodum,circa medium, C.de agricol.& cenſit.lib.11.cum alijs cōcordantibus dicentibus conſtitutionem pœnalem eſſe fauorabilem,ex quo ſequitur pœnę appoſitionem nō debere impedire extenſionem,ſiue ampliationem. Sed vt ſubdit Seyſel.reſponſio patet ex nota.per ipſum Bart.in.l.2.§ exercitiū, ff.de his qui no.infa,ex quibus declaratur hæc limitatio procedere tantū,vbi pœna eſſet odioſa.Et ita illam glo.in.d.c.de æta.& quali.limitat Fel.in.c.trāſlato,col.pen.ver. primò quòd licet in materia,de conſtitutio.

159 ❡Sed & hæc quoque procedūt etiam in
Ratio teſtis reſtringit et ampliat dictū illius. teſtimonijs & depoſitionibus teſtium, vt ſcilicet ratio teſtis declaret, reſtringat, & ampliet dictum ipſius, vt videre licet ex Bald.in.l. conuenticulam, col 4. verſic.& de hoc do regulā, C.de epiſcop.& cleric. & in.l.data,col.9.verſic.item not. quòd ra

tio

tio reſtringit.C.de his qui accuſ. poſſunt per.d.l.1.§. hoc interdictum, ff.de fonte. Alexan.con.20.viſo proceſſu cauſæ inter Catharinam,col.pe.verſic.modò ſic ratio, lib.2.& conſi.24. animaduerſis his, col.7. verſic.præterea ipſe,eo.lib.2. Fely.in cap. tua nos,col.2.verſic. & ad iſta, de iureiuran. Hippo.Marſil.in repe.rub.C.de probat. col. 30. verſic. propter hoc. Imò verò & in omnibus hominum diſpoſitionibus rationem conſiderari tanquam fundamentum actus, pronunciauit Bald. loquens in hac materia,in.c.& ſi Chriſtus,ad fi.de iureiuran.per.l.vlt.ff.de hæred.inſtituen.& l.cùm pater,§.dulciſsimis,ff.de leg.2.

Quod et procedit in omnibus diſpoſitionibus. Ratio actus fundamentum.

160 ¶ Sed vt redeamus ad noſtrum principale inſtitutum,quo diximus,ceſſante cauſa aut ratione legis,ceſſare legem aut conſtitutionem,iſtud quidem multi non admittunt,ſed è diametro contrarium dicũt, vt ſcilicet non ceſſante eius cauſa, niſi id dictum ſit expreſsè ea lege, vel niſi poſtea reuocetur:licèt enim ceſſet cauſa,remanet tamen eius authoritas, quæ eam facit durare,argu.l.de quibus,ff.de legib.&.c.vl. de offic.deleg. Ita enim voluit glo.in.d.c. poſt tranſlationem,in verbo, ceſſante, in

Cõtrariũ eius quod dictũ eſt ceſſante ratione legis,legem ceſſare.

ſi.& ibi Io.Andr.col.pen.ſuper ea glo. & Bal.col.2.ver.quæro vtrum ceſſante.Cardi.Flor.col.1.Imo.col.5.nu.36.de renũcia. Io.Mona.in.c.cupientes,col.2.nu.5. de electio.lib.6.Zenzel.& Paul.Eleaz.in clemen. 1. de appellati. allegantq; ij omnes propemodum in id.c.dixit. 32. q. 1. vbi id etiam no.Archidia.poſt Lauren. & idem voluit Iaco. Areti. in. l. 1. vti eum allegat Imo.ibi,col.vlt.ff.ſol mat. Alter Iaco.Butrig.in.l.vl.ff.de condic.ob cau. & in. l. 2. C.eod.titu.prout & illum citat Imol. in.l. 2.§.vlti.col.3.ff.de donat.Corne.con. 239. pro deciſione,col.4.in litera c.li.1.& cõ.53 in hac cõſultatione, col.5. in litera i. li. 4.

161 ¶ At id nonnulli intelligunt,& inter cæteros Io.And.poſt Hug.in.d.c.poſt tranſlationem,col.vlti.Henric.Boh.in. c. & ſi Chriſtus,col.vlti.de iureiurã. & multi ex his quos citauimus in ver. ab hinc. 2. niſi interueniat neceſſitas,c.priſcis. 55. diſtinctio.vel vtilitas , c.neophytus , 61. diſtinctio.aut pietas,c.Lugdunenſis. 9. q. 2. aut contraria conſtitutio. c. vltimam , 76. diſtinct.ſiue conſuetudo,§ leges,qui eſt ſub c.in iſtis,4.diſtinct.

Niſi interueniat neceſſitas. *Vel vtilitas.* *Vel pietas.* *Vel cõtraria cõſtitutio.* *Siue conſuetudo.*

162 ¶ Verùm Card.Floren.in.d.c.poſt tranſlationem

ſlationem, in §.cæterùm,col,2.ver.item in eo quod dicit Hoſtiē.poſt eādem opinio: quam tribuit.Hoſtienſi, dicit cauſas neceſſitatis, vtilitatis,& pietatis magis inducere diſpenſationem,quàm vt faciant ceſſare diſpoſitionem. In eo autē quod de contraria conſtitutione vel conſuetudine dictum eſt, id quidem non eſſe quòd ceſſet cauſa,ſed quia diſpoſitio reuocatur & extinguitur. Anton. verò in eo ipſo. c. poſt tranſlationē,col.4.verſic. tu dic latius,dicit quòd ex primis duabus potiùs reuocatur, quam ceſſet. *De eadē re.*

163 ¶ Alij hac in re diſtingunt ſecundum ea quæ diximus ſuprà nu.146.incip. intellige ſecundò, an ſcilicet quis indebitè damnum pateretur,niſi ceſſaret lex ceſſante eius ratione,& tūc ceſſat,per.l.adigere, §. quāuis,ff.de iure patron. Aut tunc indebitè lucrum amitteret,& tunc nō ceſſat, per l.proſpexit,ff.qui & à quib.Qua in ſententia omniū primus fuit Bar.in multis locis quæ tibi deſignauimus illo eo.nu.146.vbi etiā videbis qui illum ſequuti ſunt,& nu. quóque ſeq.incip.at hoc minimè, vbi videbis quid de hac re dicendum ſit.

164 ¶ Bald.autem in.c.ſi Chriſtus, col. vlti. *De eadē re.*

ver. ampliùs no. de iureiur. Cauſa, inquit, dicitur duobus modis. Primò, vt eſt aliquid in eſſe producens, & ipſi cohærens. Alio modo, prout eſt ratio faciens ratum, vti accipitur in. l. 1. ff. ſolu. matrimo. & tũc aut ratio eſt expreſſa in verbis, & tũc nunquã diſceditur à ratione. l. vlt. ff. de diuort. & l. in eo iure, §. deinde, ff. de rit. nupt. & l. 1. §. non autem omne, ff. de fluminib. & l. ita autem, in princ. ff. de adminiſtrat. tut. Aut ratio non eſt expreſſa in ipſis verbis promulgationis legis, ſed adijcitur poſt legis promulgationem. verbi gratia, lex noua ponit rationem legis veteris, vel interpretatio prudentum rationem addit: & tunc refert, aut enim ceſſante ratione ſequitur abſurditas, & tunc ceſſat lex, c. quẽadmodum, de iureiuran. aut æquitas poteſt ſtare cum ſtatuto, licèt ceſſet ratio interpretatiua prudentum, & tunc non ceſſat lex, quia ſufficit ratio generalis in omnibus, quæ ſunt de iuſtitia poſitiua, ſcilicet quia placuit legiſlatori, l. 1. §. 1. ff de poſtula. vnde eſt pro ratione voluntas, vt not. in. l. 1. C. de ſecund. nupt. & ſuppoſita poteſtate non eſt quærendum de ratione l. non omnium, ff. de leg. Aut ceſſante ratione

Quid ſi ratio ſit expreſſa.

Quid ſi adiecta fuerit poſt legis promulgationem.

Quid ſi ſequatur abſurditas.

Quid ſi æquitas ſupereſt licèt ratio ceſſet.

Quid ſi remanet ſtatu

tione remanet ſtatutum contra rationem naturalem ,tunc ceſſat ſtatutum. l. milites agrorum, ff. de re mi. *tum contra rationem naturalem.*

165 ¶ Idem Bald in.l.1. col.2. verſic.nota hîc in ſecunda glo. C.quæ ſit long. conſuetud. dicit quòd ratio legis licèt tacita ſit,tamen eſt ratio,& ea quidē ſeruāda, ſi eſt finalis, per.d.l.ita autē,in princ.ff. de adminiſtratio. tutor.&.d.l.milites, ff. de re milit.non obſtat,inquit,l.proſpexit,ff.qui & à quib. quia ratio legis inſpicit ad extēdendū, nō ad perimēdū iam diſpoſitū, vt ibi:nam ex illa tacita ratione non poſſumus perimere formam ipſius legis,in caſu formaliter occurrenti, & formaliter diſpoſito. *De eadē re. Itē de tacita ratione.*

166 ¶ Alibi quoque idē Bal.in.l.1.col. 5. ver. item an ceſſatio. ff. ſolut. matrimo. dicit quòd ceſſante ratione legis ceſſat lex.quādo aliâs ſequeretur perpetua & inemēdabilis abſurditas ſiue incōmoditas, ſecus ſi temporalis tantùm, per.d.l. proſpexit. ff. qui & à quib. vnde, inquit Iacob. Areti. & Cyn. qui dicunt eam. l. carere ſpiritu, non bene loquuntur. *De eadē re: Quid ſi ſequatur temporalis tātū abſurditas.*

167 ¶ Rurſus idem Bald. in.c.1.§. & quia vidimus,col. antepen.verſi. modò quæritur quæ eſt ratio, in addit. titu. qui feud. dar. *Quid ſi ſtatutū diſponit de ratio*

ne vel econ- poſſ.dicit quòd ſi ſtatutum diſponit de ra
uerſo. tione,ſeruamus ſtatutum,non rationē,per d.l. proſpexit.Si autem è diuerſo ratio diſponit de ſtatuto,ſeruamus rationem,non ſtatutum, quia ea prior eſt in potētia, arg. l.Labeo,in ratione ſui.ff. de ſupellect.leg. & eum refert & ſequitur Corne.conſi.53. in hac conſultatione,col.5.verſicu. poteſt etiam ad hoc applicari, lib.4.

168 ¶ Anto.in.d.c.poſt trāſlationem, col. 4.
De cadēre. verſi.tn dic latiùs,de renunciat.dicit quòd cū quæritur, an ceſſante cauſa legis ceſſet lex,hoc dupliciter poſſe intelligi. Primò, an ad caſum in quo cauſa legis non ſe extendit,lex vel eius diſpoſitio ſe extendat, & tunc ceſſante cauſa ceſſat lex: quia vbi ſeparata eſt ratio, ſeparatū debet eſſe ius, l.hæc actio, ff. de calumniat. cum ſimilib. Secūdò poteſt intelligi, an ceſſante cauſa, ceſſet lex in eo quod principaliter diſponit:& tunc ſi eſt ius diſpēſatiuum,& in fieri,vt ipſe loquitur,ita vt ex diſpenſatione nondū ius ſit in perfecto eſſe, tūc ceſſante cauſa ceſſat diſpenſatio, & hoc eſt verum, quando ceſſat ſpecifica cauſa.Si autem ius eſt in perfecto eſſe, & cauſa eſt generalis, tūc ceſſante ea cauſa generali nōceſſat lex:

ſed

ſed reuocari debet,c.ſuggeſtum,de decim. Si verò eſt ius commune,& tunc aut cauſa eſt per perpetuá, & non eſt quæſtio,ſci licet quòd iuris obſeruantia eſt perpetua, vt iugis cōtinentia clericorū, & dilapi dationis ſuſpicio.c.ſacerdotibus.31. diſtin.& cap.quia ea.3.q.2.&.l.ſi tutor.C.de interd. matrimo. Aut eſt cauſa temporalis, & tūc ſi exprimitur in ea quòd ceſſet lex ceſſante cauſa, ea ceſſabit.c. vt conſtitueretur. 5. diſtinctio.&.c.cum M. Ferrarien.de conſtitutio.ſi non exprimitur,non ceſſat.c. dixit dominus.32.q.1.niſi interueniat neceſſitas,vtilitas,pietas,cōtraria lex vel cōſuetudo,ſecūdū ea quæ diximus ſuprà nu.161 incipi.at id nōnulli. Et idem ad verbū voluit Panor.in.d.c.poſt trāſſationē,in.2.lectu.eius tit. quæ omnino ſimilis eſt lectu. Ant.vt ipſe Pan.ab illo accepiſſe videatur

169 ¶ Ante hos autem Inno.in.d.c. quia ple *De eadē re,* rique,col.vlti.de immunit. eccleſ. ſcribit, quòd valet conſtitutio contra ius naturale,ex iuſta tamē cauſa facta : ſed ſi ea cauſa ceſſet,ceſſabit & cōſtitutio. verbi gratia,iuſta eſt cōſtitutio quæ dat exceptionē Senatuſconſulti Macedoniani propter iuſtam cauſam:ſed ſi ea cauſa non ſubeſſet in

certo aliquo caſu, vt quia quis in neceſsitate mutuauerit pecuniã filiofamilias, nõ haberet locum ea conſtitutio: & peccaret qui ſe ea exceptione tueretur. Subdit tamen poſtea alios dicere, quòd cùm facta ſit conſtitutio ex iuxta cauſa, licèt poſtea eueniat caſus, vbi ceſſet cauſa illa, tamẽ ſeruãda eſt conſtitutio, quæ generaliter fuit facta: nõ potuit enim nec expediuit omnes articulos ſigillatim comprehendere. l. non poſſunt, ff. de legib. niſi talis ſit caſus, qui à iure excipiatur. Hæc ille, qui non aliter declarat, vtra opinio ei magis placeat, & eum refert Petr. Anc. ibi paulò ante ſi. qui dicit hæc Inno. verba eſſe valde bona.

170 ¶ At Card. Florẽ. ibi, in. 18. quæſtio. dicit primam opinionẽ ſibi magis placere, quia proprium conſtitutionis eſt, vt ſit iuſta: cùm ergo deſinit eſſe iuſta, nõ eſt ſeruãda. vel vt ſubdit, poſſet dici, melius eſſe hoc caſu principem conſulere. c. ſi quando, de reſcrip. qui prouidebit reuocando conſtitutionem iniuſtam, & faciendo aliam iuſtam ex varietate temporum. c. nõ debet, de conſang. & affinit.

De eadẽ re.

171 ¶ Sed Anto. ibi, col. pen. verſi. plus dicitur, cõcordando illas duas opiniones, ſcri-

bit

bit, vt à multis citatur, licèt nõ ita expreſſè in meo codice: ſe putare vltimã opinionem procedere, ſi lex ſtatuit ex cauſa legitima & indiſcretè loquitur, & in omnibus caſibus præſumit cauſam: Si autẽ nõ præſumit cauſam in omnibus caſibus, vel ſaltem de defectu cauſæ poteſt conſtare per modum probandi à lege nõ reprobatum, procedit prima opinio.

172 ¶ Panor. autẽ in illo ipſo. c. quia pleriq;, col. antepenul. in. 13. quæſtio. verſi. ego latiùs, relatis huiuſmodi opinionibus hanc rem (vt ipſe dicit) latiùs & clariùs tractat. Nam aut lex, ait, ſiue ſtatutum præſumit cauſam & ſuper ea inducit præſumptionẽ iuris & de iure, & tũc nõ admittitur probatio ſuper ceſſatione cauſæ, per. c. qui ſidem, de ſponſalib. niſi ius induceret illam præſumptionem in fauorem alicuius: tũc enim admittitur probatio in contrarium, per cõfeſsionẽ partis, per no. in authẽ. ſed iam neceſſe. C. de donat. ante nupt. & per Inno. in. d. c. quia plerique. Tamen in foro animæ non eſſet ea conſtitutio ſeruanda, ſi conſtaret de defectu cauſæ, vt idem ipſe Panor. tradit in. d. c. is qui fidem, & in cap. 1. de conſtitut. Aut lex ſiue alia conſuetudo *De eadẽre.*

ſuetudo non inducit præſumptionem iuris & de iure, ſed ſimpliciter ſtatuit: & tũc ſi cauſa eſt expreſſa in lege, & probatur cauſam illã deficere in caſu occurrẽte, & non debet ſeruari cõſtitutio, nec in foro animæ, nec in iudiciali: quia ratio legis eſt lex, & non è contrario: ideo vbi ceſſat ratio, ceſſat lex. l. non dubium. C. de legib. & cap. vlt. de regul. iur. lib. 6. & l. cùm pater. §. dulciſsimis. ff. de leg. 2. & l. ex facto, in. 1. reſpon. ff. de vulg. & pupill. vbi hoc idẽ probatur habere locum in priuilegiis, et aliis iuribus ab eo allegatis, etquod vt ſubdit, no. Bar. in. l. itẽ quæro. §. qui impleto, ff. loca. Aut ratio legis nõ eſt expreſſa, & tũc ſi poteſt naturaliter & indubitanter vnica præſumi, debet lex reſtringi ad limites illius rationis, vt dicit Cy. in. d. l. non dubiũ eſt. & Bald. in. l. maximum vitium. C. de liber. præterit. Quod procedit etiam in pœnalibus, vt voluerunt doct. in dd. locis. & optimè facit. l. 2. §. quid ſi curatoris, verſi. quid ergo, ff. ad Tertullia. Hæc Panor. Cui quantũ ad poſtremum caſum pertinet, adde quæ dicam infrà in. 21. limitatione, præſertim num. 7. incip. intelligẽdum eſt tertiò, & ſequ.

¶ Omnium

173 ¶ Omnium autem latiſsimè Aegid. Bellamera in.c. poſt tranſlationem, col. 5. recẽſitis aliorum opi. ſic diſtinguit. Aut ceſſatio rationis tanta eſt, vt per eam remaneat conſtitutio irrationabilis, & tunc, vel eſt ob id, quia remanet alia ratio ſufficiens, & tunc nõ ceſſat lex, niſi hoc diceretur ea lege, vel alia, §. affinitatis, Inſti. de nup. cum ſimilib. Aut non remanet alia ratio ſufficiens, ſed lex nõ manet propter hoc irrationabilis, quod qualiter procedat, declarauit idem author in. c. quantò in. 4. quæſtio. de conſuetud. Et tunc aut ratio ceſsãs eſt impulſiua ſolùm, & tunc non facit ceſſare legem, l. 1. §. ſexũ, ff. de poſtulan. Aut eſt finalis, & tunc aut nõ eſt lex merè poſitiua, ſed facta ex certo & ſufficienti iudicio rationis, ſicut ſunt reſponſa prudentũ, & quaſi omnia alia iura. ff. & tunc præſumitur ratio cohærere legi, & conſequenter ceſſatio eius facit ceſſare legem, & ita procedit quod no. ĩ. d. l. cũ tale, §. legato. ff. de cõditio. & demõſtra. Aut eſt lex poſitiua nullã certã & ſufficiẽtẽ rationẽ habẽs, ſed ſolùm authoritatẽ ſtatuentis, licèt quadã perſuaſione rationis minimè ſufficiẽtis adiutã: & tũc aut apparet de mẽte ſtatuen-

De eadẽ re.

tis volẽtis ceſſare legem ex ceſſatione rationis, & ceſſabit lex: quia in conſtitutionum interpretatione principaliter recurritur ad mentem cõditoris, c. in his, de ver bor. ſignific. cum ſimilib. Aut non apparet, & tunc ſtandum eſt eorum opinioni, qui negant ceſſare legem ex ceſſatione rationis: quia hoc caſu ſola authoritas ſtatuẽtis eſt cauſa principalis: cõſtat autem (inquit) de mente, ſi id exprimatur, vel etiam tacitè ex præfationibus, l. vlt. ff. de hęred. inſtit. vel alijs ſequẽtibus, l. ſi ſeruus plurium, §. vlt. ff. de lega. 1. & quia hoc nõ eſt lege certa conſtitutum, locus eſt arbitrio iudicis, c. de cauſis, de offic. deleg.

174 *Liberationis cauſa ceſſante, ceſſat liberatio.*

¶ LIBERATIONIS cauſa ceſſante, ceſſat liberatio, quod ex eo patet, quod ex facto reſpondit Angel. conſil. 189. viſa quictatione reuocatur in dubium, quòd quãtumcunque verba liberationis ſint plena & prægnantia, ſi tamen cauſa ipſius liberationis nõ poteſt ex proprietate ſermonis adaptari ad aliquam ſpeciem debiti, illam non comprehendit. Et id ſequitur & dicit no. Fran. Aret. cõ. 160. verũ eſt quod Comicus, col. 3. verſicu. moueor primò, vbi ex hoc dicit quòd oratio quantumlibet

bet vniuerſalis reſtringitur, vt non comprehendat ius, cui cauſa liberationis non eſt adaptabilis, de quo dicit eſſe caſum clariſſimum, & ibi hoc no. Bar. in. l. cùm pater. §. dulciſſimus, de lega. 2. & benefacere tex. in. l. ſi is qui animo, ff. de acq. poſſeſſ. & in. l. cancellauerat, & ibi Bar. ff. de his quæ in teſta. delen. Quod & ex eo reaſſumit Chaſſe. conſi. 69. quæro ad primum, col. 2. num. 9. & ſequ. Et bene etiam facit quod proditum eſt à Socin. conſil. 159. in præſenti conſultatione pręmittens aliqua colum. 5. verſic. 4. & vltimo lib. 2. & Paul. Pariſ. dum allegat Angel. & Fran. Aret. vbi ſuprà, conſi. 49. Calaſſino, col. 7. nu. 43. lib. 3. Et diximus etiam ſuprà, nu. 141. incip. & ideo ex facto.

M

175 ¶ MANDATI cauſa ceſſante, ceſſat mandatum, in id enim eſt tex. expreſſus in. c. ſi pauper, in fi. in illis verbis, cùm ceſſet cauſa mandati, & ibi glo. in verbo, ceſſet, & Domin. qui id no. in. 3. no. de præben. libro ſexto. *Mādati cā ceſſante, ceſſat mādatū*

176 ¶ METV ceſſante ceſſat quod ob eundē factum eſt, vt ex eo ſatis liquet, quod ſcribitur in. l. 1. C. de naut. fœnor. tamdiu venire *Metu ceſſante, ceſſat quod ob eū eſt factum.*

nire vſuras centeſimas pro pecunia traie-ctitia, quãdiu durat metus maris apud creditorem: ceſſante autem metu, cómunes tã tùm deberi, quod Bal. & Salyc. ibi, trahũt ad bailiam ſiue arbitrium extra ordinem conceſſum metu bellorum, vt ceſſet ceſsã-te metu, de quo nos diximus ſuprà in arbitriorum cauſa ceſſante. Et bene etiam facit quod ſcribit glo. in. l. 3. ff. de donat. cau. mort. arg. l. ſi mortis cauſa.

177 *Morbi cauſa ceſſante, ceſſat morbus.*

¶ MORBI cauſa ceſsante ceſſat morbus, quod hinc videre licet, quòd medici imprimis obſeruandum eſſe dicunt, vt medicus obſeruet morbi cauſam: an frigus, fames, an ſatietas, & quæ ſimilia ſunt. occurſurũ enim vitio eũ qui originem nõ ignoraret, vt ſcribit Cornelius Celſus in proœmio rei medicę: proindéque etiã medici ipſi circa id præcipuè laborãt, vt declarent morborum cauſas, inter quos is qui facilè primas obtinet, Gallenus librum vnũ de morborũ cauſis priuatim ſcripſit, vt ſcilicet illis cognitis, ac deinde ſublatis, morbi quoque vitia tollantur. Ex quo ille ipſe lib. 1. de arte curandi ad Glauconem, Cauſæ (inquit) infeſtanti perpetuò cõtraria opponenda ſunt remedia: labori quidẽ quies:

quies: vigilijs ſomnus: iræ, triſtitiæ, excan deſcentiæ, ſermones actiones ſpectandæ, & rerũ narrationes, quæ animo voluptatem afferunt. Sic & qui cogitatione laborãt, ab hac omnino ceſſent. Sed & hinc eſt illud ipſius Celſi, in illo eodem proœmio, quòd ſi morbos eæ cauſę facerẽt, quę vbique eædem eſſent, remedia quoque vbiq; eadem eſſe debuiſſent. ídque pręcipuè, vt dicit Galenus lib. 8. Therapeuticę, proſpicit morbis, qui in generatione ſunt, tollẽdis, ſcilicet ijs quæ illas excitant cauſas.

178 ¶ Nullúſque eſt propemodum medicorũ, in quo non inuenias ſexcentas huiuſmodi ſentẽtias. ſed quod ad noſtrates pertinet, huc reſpicit quod ab illis diſſeritur de medico, qui certa mercede promiſit cu rare ægrotum, qui curatus (vt ſtatim prima fronte videbatur) in eandem ęgritudinẽ recidit, vt ſi ſtatim reciderit, cẽſeatur eadẽ morbi cauſa permãſiſſe: ideóque ab eo morbo curatus cenſeri nõ debeat, vt per Barpto. Brix. quęſtio. 73. medicus quidã, omnes propè in. l. Martius, ff. loca. Alberi. in. l. cõtractus, nu. 7. ff. de regu. iuris. Bal. cõſ. 255. quidã fœnerator. col. 2. li. 3. & alios quos tibi cõgeſsi in. l. ſi vnquã, in verbo, ſuſce- *De eadẽ re. ex noſtratibus.*

ſuſceperit liberos,num.180.incip.& quod à noſtris,C.de reuocand.donat.

N

179 ¶ NECESSITATIS cauſa ceſsãte, ceſſat quod ob neceſſitatem ſtatutũ eſt, aut introductum,c.2.& ibi Card. Floren. in. 3. not.Pet.Anc.in.1.no.Anto.in.1.no.de cuſtod.euchariſt.&.c. de Siracuſanæ vrbis. 28.diſtinctio.&.c.quoniam multa, 48. diſtincti.&.§.verũ,63.diſtinctio.&. c. quod pro remedio,& ibi Card. Alex. in princ. 1.q.7.&,c.ordinationes, §. quamuis autẽ, 9.q.1.glo.in.l.ſolet,in verbo, quã curator, & ibi quoque Bar.ff. de tutel.& in.c.in argumentum,de regu.iur.lib.6.Hoſtien.in. c.cùm in cunctis.verſi.ea propter, in verbo,neceſſitate,de elect.Bar.in.l.1.§. nũciatio,col.3.verſic. quãdoque ſit iuris noſtri, ff.de oper.no.nunciat.vbi dicit quòd quãdo aliquid ſtatuitur pro neceſſitate cõtra regulas iuris communis,intelligitur habere locum,quatenus durat neceſſitas,per.l ſenatus,ff.de offic.Præſid.&.l.1.in.fi.ff.de feri.& Pet.Anch.in.c.1.col.2.in. 6.no. de ſtat.monachor.

Neceſſitatis cauſa ceſſante, ceſſat quod ob eã ſtatutũ eſt.

180 ¶ Sed hoc primò intellige, niſi vtilitas ſuccederet in locũ illius neceſsitatis ceſſantis,

Niſi vtilitas

ſantis, vt eſt de monachis ordinādis, in.c. ſunt nonnulli, in fi.&.c.cum pro vtilitate, 16.q.1.& arg.c.priſcis, 55.diſtinctio. Et voluit glo.in.d.c.in argumētum, in fi. de regu.iur.lib.6. Archid.poſt Hugo.in. c. ſtatuimus, circa medium, & iterū in. c. neophytus.in fi.61.diſtinctio. Henric. Bohic. in.c.& ſi Chriſtus, col.vlt.de iureiu. Car. Alex.in.c.quod pro remedio, 1.q.7.

ſuccederet in locū ceſſantis neceſſitatis.

181 ¶ Secundò intellige, niſi ex neceſſitate ius commune introductū fuerit, tūc enim id non ceſſat ceſſante ipſa neceſsitate, ſed perpetuum manet.c.duo.12.q.2.&.c.dixit dominus.32.q.7. Niſi in cōſtitutione exprimatur quod id ceſſare debeat ceſſante, neceſsitate, c.quod ſcripſi.35.q.3.& ita voluit ipſe Archid.poſt Laur.in.d. c. ſtatuimus.61.diſtinctio.

Aut niſi ex neceſſitate ius cōmune introductū fuerit.

182 ¶ Cui adde quantum ad primum, quòd id, per quod redimus ad ius cōmune, multò firmius eſt, & potentius, vt videre licet ex glo.illa ſingul.in.c.ſtatutum, in verbo, pr numerandum, ibi, item per hanc, de præbend.lib.6. Anto.& Panor.in.c.olim tibi, per illum tex.illum quidem, in fi.alterum in.3.no.de verbo.ſignific.cum alijs multis ſimilib.à me collectis, in tract.primigenio

Firmius eſt id per quod redimus ad ius cōmune.

rum, q.24.nu.6.incip.quam rationē. Quā-
tum autem ad exceptionem, adde etiam
quæ diximus ſuprà in ceſſatione cauſæ
legis, num. 160. incipien. ſed vt redea-
mus.

183 ¶ Tertiò intellige vt ceſſet effectus in eo
Quid autem in faciēdu. caſu circa facienda, non etiamiam facta, vt
etiam dicit glo. in. d.c. in argumentum, per
no. in. d.c. quod pro remedio, & in. c. & ſi
Chriſtus, in fi. de iureiuran. & facit (in-
quit) c. factū legitimè, eo ti. de reg. iur. li. 6.
Ad quod etiam optimè facit quod dixi-
mus ſuprà in ceſſatione cauſæ diſpēſatio-
nis, nu. 90. incipien. quod tamen ita, & ſe-
quen. & quod etiam dicemus inferiùs in.
12. limita. & iterum in. 40.

O

184 ¶ OBLIGATIONIS cauſa ceſsāte ceſſat
Obligatiōis cauſa ceſſante, ceſſat obligatio. obligatio, vt ex facto interrogatus reſpon
dit Soci. con. 31. proſequendo ordinē, col.
pe. verſi. quartò etiam probatur, lib. 1. mo-
tus hac noſtra generali regula, quòd ceſsā
te cauſa ceſſat effectus.

185 ¶ ODII cauſa ceſſante ceſſat & effectus
Odij cauſa ceſſante, ceſſat odium. illius. l. 2. & ibi Bal. C. qui ad liber. nō poſ.
peruenire. & idem Bal. in. l. 1. col. 2. verſic.
nota quòd ceſſante, C. ſi rector prouinciæ.

Ae-

Aegid.Bellam.in cap.cùm eccleſia ſutrina,col.3.num.8.de cauſ.poſſeſſio. & proprieta.Carol.Ruin.conſi.122.de duobus principaliter,col.5.num.7.lib.5. & Phili. Deci.conſi.456.conſului aliâs quòd Iacobus,colum.penult.num.12. & omnes propemodum, quos citabimus,in ſequ. verſicu.

186 ¶ Ex quo ipſe Bal.in illo primo loco illud aſſumit,vt ſi filius vel vxor priuatur patria,in odium patris vel mariti banniti: illis mortuis,& ſic odio illo ceſſante, poterit liberè & impunè in patriam reuerti. Quod etiam voluerunt Iacob. Are. Iaco. Ra.Bart.ipſe Bal.Alberic.Imo.in.l. Titia Seio,§.vſuras,ff.de leg.2.idem Bald. poſt Dyn.in.l.1.§.qui in perpetuum, ff. ſi ager vectigal.& in.l.omnes populi,col.7. ver. ſed nunquid ſtatutum,ff.de iuſtit. & iur. & in.l.ſi ſeruus,ff.de public. in rem actio. & in.l.in omni,ff.de adoptio.& in. l. cùm acutiſsimi,col.2.ver.& nota illud ſtatutũ, C.de fideicõ.et ĩ.l.volũtas,circa prĩ.eo.tit. & in.l.vlt.per illũ tex.C.de iniur. Alber. in tracta.ſtatutor. parte. 4.queſti.62.quęro ſi ſtatuto,vbi plus dicit id ꝓcedere etiã ſi ſtatutũ dicat,vt vxor bãniti ſit perpetuò ban-

Filius odio patris patria priuatus,eam recuperat patre mortuo Et vxor marito mortuo.

Etiã ſi ſta

tutũ dicat vt perpetuò ſint bãniti. bannita, Angel. vt à nonnullis citatur, in repetit.l.incola,colum.10.ff.ad municipa. Floria.in.l.penult.§. ſi quis pro ſeruo, ff. de noxa. Alexa.con.20. viſo proceſſu cauſæ inter Catharinam,colum.2: verſi. iſtud etiam fuit de mente,lib.2.& con.207. põderatis verbis ſtatuti,col.3. verſicu. ad idẽ allego,lib.6.Franc.Aret.in. l. Pannonius, §.vlti.ff.de acq.hæred.Corn.con.50.in hac conſultatione placet,in fi.li.4.& con. 97. licèt in hac,col.3.verſicu.ſic & aliâs,lib.4. Soci.in tracta.fallen.regu. 229. incipient. lex generaliter loquens,verſic. fallit ſi finiatur cauſa.& conſil.262.in cauſa magnifici,col.3.verſi.nam finita cauſa odij, libr: 2.quod repetitur con.90.lib.3. Felyn.poſt modernos,vt ipſe dicit, in. c. ex parte B. col.1.verſicu.limita tertiò,& iterum colũ. 2.verſic. iſta limitantur,de for.compet. & in.c.quæ in eccleſiarum,colũ.10.in. 2. declaratione,de conſtitu.Iaſon in.l. 1. col. 13. verſic.tertiò adde tex.ff.de offic. eius cui manda.eſt iuriſdict. Carol.Rui.d.con.122. vbi ſuprà,lib.5.Hippol.Marſil.in.l.vl.co. 6.verſic.item adde quòd ſtante ſtatuto, ff. de quæſtionibus.

187 ¶ Et huc petinet tex.in.c.cùm tu, iuncta

gloſſ.

gloſſ.in verbo,donec,de vſur. vbi odioſæ conſtitutiones editæ cōtra vſurarios odio vſurarum ceſſant,poſteaquam vſuras exercere deſierunt.& ita per eum tex.voluit Bal.in rubr.C.de vſur.colū. 2 .verſicu.ſecundò quæro.& Lauren.Rodulph. in repetitio.c.conſuluit,capite.4.verſic.eſt etiā quæſtio,extrà eo.titu.Ioā.Ana.in. c. quia in omnibus,quod eſt tertiū,col.16. verſic. adde etiam prædictis,eo quoque tit . Roma.conſi.404.in caſu propoſitæ conſultationis,colū.2.verſic . ſimiliter ceſſat odioſa.Alex.id intelligens, dummodo vſuras prçteritas reſtituerit,in.l.1.col.1.C.de edē. & in.l.Prætor ait,§.is etiam,col.1.in.1.no. ff.eod.Iaſ.in.l.1.col.13.verſic. ſecūdò adde tex. ff. de offic. eius cui mand . eſt iuriſd.

Odioſæ conſtitutiones editæ in vſurarios,ceſsāt vſuris ceſſantibus.

Dūmodo vſuras prætaritas ſoluāt.

188 ¶ OFFICII cauſa ceſſante, id eſt qualitate,quç eſt cauſa officij,ceſſat officium,per tex.in.l.Lucius, ff.de fideicō.liberta. quē in id expendit Bal.id tamen intelligens, quādo ea qualitas officij certa eſt,in. l.generaliter,col.4.verſi.& adde circa primū, C.de epiſcop.& cleric. & alium tex. in. l. tutelas,ff.de capit.diminutio.quem & ad hoc quoque allegat Bal.in.c.1 . in vtraque lect.& ibi poſt eum Iaſon col. 13. verſicu: vlt.

Officij cauſa ceſſante, ceſſat officium.

vltimò no.in verbo,non aliter,ff. de offic. eius cui mand.eſt iuriſdict.

189 ❡ Ex quo illud fit, vt officium coadiutoris dati ob malam officialis vel magiſtratus vel beneficiarij, ſiue prælati ſiue tutoris aut curatoris valetudinem, vel aliud impedimentum ceſſet ceſſante valetudine,aut alio impedimento,glo.in l.ſolet,in verbo,quā curator,& ibi Alberi. & Bart. qui diſtinguit,ff.de tutel.idem Alber.qui & in hoc diſtinguit,in l.ſi quos,col.1.ver. ſed nunquid remoti,& ſeq.C.de offi.Præfect.Præto.Ori.cum his quæ diximus ſuprà in curationis cauſa ceſſante.

Coadiutoris officium ceſſat impedimēto ceſſāte

190 ❡ Et idē quoq; mortuo prelato,cui coadiutor datus erat, nam etiam finitur officiū coadiutoris ceſſante ſcilicet cauſa, vt probatur,ex.c.grandi,de ſupplen.neglig. prælato.lib.6.& voluit Bal.in .l. ex facto, in princ,paulò poſt medium,&ibi quoq; Alex.col.2.verſi.item no. quòd ceſſante, & Frā.Rip.co.itē.2.nu.11.ff. de vul.& pu.

Et mortuo eo cui coadiutor datus erat.

191 ❡ Sed hoc intellige vt nō procedat quādo ſufficit qualitatem adeſſe certo & determinato tēpore:nā ſi ea qualitas adfuerit illo tēpore,& poſtea ceſſet,nō propterea ceſſat offic.vt latè per Io.And.in.c.ſtatutum,

Quid ſi ſufficiat qualitatē adeſſe certo tempore.

tum,col.5.ſuper verbo,habentibus,de reſcrip.lib.6.& dicemus infrà in. 4. limitatio.per totũ,maximè verò nu.4.incipien. & ex hoc quoque ſit.

P

192 ¶ PACE ceſſante ceſſat quod ob eã conceſſum eſt,vt in pulchra facti ſpecie cõſuluit Roma.con.459. in propoſita conſultatione,in.1.dubio,ibi enim loquitur de priuilegio ciuilitatis à Senenſibus conceſſo Piſanis propter pacẽ & cõcordiam inter eos coitã quòd quidẽ priuilegium dicit, ceſſare, ceſſante ac rupta ea pace & concordia,per multa iura & rationes illic adductas.& ſequitur Fely.in cap.quæ in eccleſiarum,colum.10.in.2.declaratione, de reſcriptis,& Iaſon in.l.1.colum.13.verſic. vltimò not. in verbo, non aliter, ff. de offic. eius cui mand. eſt iuriſdict. & in. l. ſciẽdum,§.vlti.colum.2.verſicu. ſed vt articulus, ff. qui ſatiſd. cogunt. Et facit quod è diuerſo ſuprà diximus numero. 42. bello ceſſante, ceſſare omnem ipſius effectum.

Pace ceſſante, ceſſat quod ob eã factum eſt.

193 ¶ PAVPERTATE ceſſante, ceſſant & quæ propter eam ſtatuta, aut introducta ſunt, aut conceſſa, vt probatur ex.l. non

Paupertatẽ ceſſante,ceſſant quæ ob eã ſtatuta ſunt.

tantùm,§.eos qui,ibi, niſi ſi facultates eorum adauctæ fuerint, ff. de excuſat.tutor. vbi immunitas conceſſa ob paupertatem, ceſſat adauctis facultatibus, & ibi. Iacob. Are.Nicol.Matth.in lectu.Bart. ipſe Bar. & Alberic.not. ex eo text. quòd priuilegium conceſſumratione paupertatis,perditur auctis facultatibus. Et probatur item ex.l.cura,§.deficientium,ff.de muneribus & honorib.vbi deficientium facultatibus ad munera quę indicuntur,excuſatio non perpetua eſt,ſed temporalis. nam ſi ex voto patrimoniũ auctum fuerit,ceſſabit excuſatio,&.l.his omnibus,§.auctis,ff.de vacat.mun.cuius hæc verba ſunt,auctis poſt appellationem medio tempore facultatibus,paupertatis obtẽtu nõ excuſantur.& l.ſemper,§.hæc idcirco, verſic. ſed ne eos quidem,qui augeant facultates, ff.de iur. immunita.

194 ¶ Et ea quidem ſunt iura, quæ à noſtris
De eadẽ re. in id quod diximus allegari ſolẽt,ſed quibus addere potes.l.nec maritus,C.ſol.matrim.vbi exceptio, ne quis teneatur vltra quàm facere poteſt, non amplius ei prodeſt,qui locupletior factus eſt.&.§.vl.Inſtitut.de actioni. vbi bonorũ ceſsio facta

ob paupertatem, ei non prodeſt, qui fortu nis auctus eſt. &. c. ſi pauperes, de præbē. lib. 6. vbi ſi papa mandauerit epiſcopo, vt clerico pauperi nullum habenti beneficium, prouideat de beneficio, & interim ille clericus adeptus fuerit beneficium, ceſſat illa prouiſio.

195 ¶ Sed & huc ſpectat quod plerique voluerunt, quòd ſi dos fuerit reſtituta vxori, ob viri inopiam, & vir ipſe poſtea diues factus fuerit, ceſſabit illa reſtitutio, ita vt dos ipſi viro reddēda ſit, vt voluerūt Dy. Baſ. Ange. & Rom. in l. ſi conſtante, ff. ſolu. matrim. ea ratione moti, quòd ceſſante cauſa ceſſet effectus, & alij nonnulli quos tibi citabo infrà in. 14. limitati. vbi hanc rē latè tractamus, & ibi videbis quid hîc dicendum ſit, nam ſunt alij, qui ſunt contrariæ opinionis, vt etiam ibi videbis. *De eadē re.*

196 ¶ Vt tamen interim non omittā & alios doctores, qui hoc voluerunt, quod in principio diximus, paupertate ceſſante ceſſare & priuilegium propter illam datū, videlicet glo. in §. vlti. in verbo, ceſſauerint, 25. q. 2. & Roma. qui ex hoc in pulchro caſu ex facto conſuluit, con. 404. in caſu propoſitæ cōſultationis, vbi loquitur de ſtatuto *De eadē re.*

quodam

quodam Peruſino, vt ibi videre poteris.

197 *Permiſsiõis cã ceſſante, ceſſat permiſsio.* ¶ PERMISSIONIS cauſa ceſſante ceſſat permiſsio. ita enim expreſsè voluit Bal. in. l. 1. per eũ tex. in verſi. non aliter. ff. de offic. eius, cui mand. eſt iuriſdict. & Signor. conſi. 39. quæritur nunquid ex conſuetudine, col. 2. verſi. ſecundò probat, per tex. in. l. ſi verò non remunerãdi, §. ſi mandauero, ff. mãda. & l. 2. & l. cum precario, ff. de precar. & l. iudicium ſoluitur, ff. de iudici. & l. peto. §. prædium, ff. de lega. 2. & l. in omnibus, ff. de reg. iur. & Cardi. Alexand. in. c. quod pro remedio, in princi. per eum text. 1. q. 7.

198 *Periculi cã ceſſante, ceſſat quod ob id ſtatutum eſt.* ¶ PERICVLI cauſa ceſsãte, ceſſat quod eius cauſa ſtatutum eſt aut permiſſum, vt nuncupatim voluerunt Bald. & Salyc. in l. 1. per eum text. C. de nauti. fœnor. Roma. conſil. 404. in caſu propoſitæ conſultationis, col. 2. Philip. Dec. in. c. cum ceſſante, poſt princi. de appellatio. Ad quod etiam facit quod ſuprà diximus in metu ceſſante, nam & hoc illuc quoque pertinere videtur.

199 *Præſcriptionis cauſa ceſ* ¶ PRAESCRIPTIONIS cauſa ceſſante (id eſt poſſeſsione quæ cauſa eſt præſcriptionis) ceſſat & ipſa præſcriptio, vt probatur

batur ex.l.deniq;,&.l.nec vtilẽ,ff.ex qui- *ſante, ceſſat*
bus cauſ.maior.&.l.1.§.1.C.de vſucap.trãſ *præſcriptio.*
forman. & tradidit Bald.in.l. generaliter, colum. 3. verſicu. item exemplum. C. de epiſcop.& cleric. vbi tamen intelligit de præſcriptione nondum completa:ſi enim eſſet completa, & conſequenter ius iam quæſitum, non ceſſaret id ius ceſſante cauſa, vt dicemus latè poſtea in.11. & iterum. 12. limitatio.

200 ¶ PRAESVMPTIONIS cauſa ceſſante, ceſſat præſumptio, vt teſtis eſt Bald.in.l.ſi certis annis, col.3.ver.concludo igitur.C. de pact.per.l.ſi qui adulterii.C.de adulte. &.l.diuus,ff.de reſtitu.in inte.&.l.omnes §. Lucius. ff. quæ in fraud. creditor. &. l. non ſolùm,§.de viro,ff,de rit. nuptiarum, &.l. nõ omnes,§.à barbaris,ff.de re milit. Et idem voluit Corne.conſi.308. licèt dicta allegata,col.pe. verſi. & non recedendo à præmiſsis, lib. 1.

Præſũptionis cauſa ceſſante, ceſſat præſumptio

201 ¶ Ex illis autem textib.primus ille, d. l. ſi qui adulterii,eſt admodũ notãdus, quo cauetur,quòd ſi accuſati adulterii accuſationẽ refellant, ex eo quod proximè coniuncti ſint ſanguine, ob quod non præſumitur eos ſe inuicem cõcubitu polluiſſe: ſi

De eadẽ re.

De ſuſpectu adulterij, q

poſtea ĩ matrimonium coëunt. ſi poſtea nuptias cõtraxerint, ob idq; ceſſauerit ea cauſa præſumptionis, ceſſat et ea præſumptio, adeò vt tanquam confeſsi prius illud adulterium, puniri poſsint. & illum tex. facit ſingul. Barto. ibi, & Roma. in repe. l. admonendi, col. 3. verſi. ſecunda ratio eſt, & ibi quoq; Iaſ. in repet. col. 86. nu. 265. verſi. & ex hoc potes colligere rationem, ff. de iureiurã. & Fely. in cap. inſinuatum, poſt medium, de ſimo.

202 *Eius rei poëtarum teſtimonia.* ❡ Cui admodum adſtipulatur lepidum illud epigramma à Martiali lib. 6. in Proculinam ſcriptum, epigram. 22.

Quod nubis Proculina concubino,
Et mœchum modò, nũc facis maritum,
Ne lex Iulia te notare poſsit:
Non nubis Proculina, ſed fateris.

Et aliud quoque eiuſdem lib. 1. in Paulam, epigramma. 42.

Mœchus erat, poteras tamen hoc tu Paula negare.
Ecce vir eſt, nunquid Paula negare potes?

203 *Priuilegij cauſa ceſſante, ceſſat priuilegium.* ❡ PRIVILEGII cauſa ceſsãte ceſſat priuilegiũ. l. athletæ. §. 1. ibi, quoad in præſidatu ſunt. & l. geometræ, ibi, donec curã gerunt. & l. idem Vlpianus, ff. de excuſat. tutor.

tutor.&.l.Titia Seio,§. vſuras,& ibi gloſſ. & Bart.ff.de lega.2.& filius à patre.§.1.ibi, cùm militare deſiiſſet, & ibi Imol. Alex. Franci. Are.& Iaſ.ff.de liber.& poſthum. &.l.ex facto,in princip.ibi, quia iam poſſet ſibi teſtamētum facere, & ibi Dy. dum tractat an legitimatio reuocetur per filiorum legitimorū natiuitatem, Franc. Aret. in.7. no. qui dicit id fieri ipſo iure, & Iaſ. in. 6. not.ff.de vulg. & pupil. &.l.2. §. omnes,& ibi Franciſ.Curt.iunior colum.1. verſicu. tertiò ex text. habes, ff.de iudici. &. l. doli. §. diuerſum,ff. de nouatio.&.l. in omnibus cauſis, la. 2. ff. de regul. iur. &. l. generaliter, & ibi Bald. & omnes. C. de epiſcop.& cleric.&.§.1. & ibi gloſſ. & doctor. Inſtitu.de milit.teſta.& cap.ſug geſtum. de deci. & cap. magnæ, in fine, & ibi gloſſ. vlti. Hoſtienſ. in fi.& alii, de voto, & capit. cum d, in. 63. diſtinctio. & cap.quiſquis.84. diſtinctio. & cap.vlt. 24. quæſtio. 2.

204 ¶ Et voluerunt vltra iam citatos glo.in.l. De eadē re. ſi vētri.§.in bonis,in verbo,credere. ff. de priuileg.creditor. &. c. in ſynodo, in glo. vlt.63. diſtinctio. & in cap.generaliter,in verbo,non diuagantes, la. 2. 16. q.1.Dy.&

Philip.

Philip. Fran. in. c. decet, de regul. iur. lib. 6. Specul. titu. de inſtrumentor. editio. §. nũc autem, qui eſt. 11. verſicu. item quod fiat. Bald. in. l. 1. §. & ideo, verſicu. item ceſſante cauſa priuilegii. ff. de offic. eius cui mand. eſt iuriſdict. Angel. in. l. minoribus. C. de his quibus, vt indig. Panor. in. c. cùm acceſsiſſent, col. penul. verſi. aut quæritur de priuilegio, de conſtitutio. & in. c. quia plerique, col. penult. verſi. ego latiùs de immunit. eccle. & cõſi. 61. videtur quid dictus Peruſinus, col. 1. verſicu. moueor in hanc ſententiam, lib. 2. Roma. in repe. l. ſi verò. §. de viro, in. 27. fallentia, verſi. ſeptimò. ff. ſolut. matrimo. & conſi. 180. ſi admittimus totum, col. 2. ver. hac igitur pro finali ſuppoſita. & conſi. 404. in caſu propoſitæ conſultationis, col. 1. verſi. quod vltra vulgare. Fran. Aret. in. l. diuortio. §. vlt. col. vlt. ff. ſolu. matri. & con. 83. quia multa fuerunt, col. 2. verſi. nec obſtat præmiſsis, in fi. eius verſi. & Maria. Soci. iunior cõ. 160. circa præſentem, col. penult, & vlt. lib. 2. & alii, quos poſtea citabimus.

205 *Monaſterio deſtructo,* ¶ Nam glo. in. c. abbate, in glo. vt. de verbor. ſignificatio. dicit quòd priuilegium datum monaſterio, ceſſat deſtructo ipſo monaſterio,

monaſterio, vtpote quòd erat cauſa priuilegii, argu. illius text. & cap. & hoc diximus. 16. quæſt. 7. vbi idem dicit glo. in verbo, deſtructa, &. §. vlti. in fi. 25. quæſt. 2. Et illam primam glo. referunt, & ſequuntur omnes ibi, cum eo tamē temperamento ab Inno. Io. And. Card. Floren. & Panor. tradito, vt ſi monaſterium reædificetur, recuperet ſuum priuilegiū, per. c. quia diligentia, de electi. Sed hoc rurſum intelligit Panor. niſi monaſteriū fuiſſet deſtructū authoritate ſuperioris, neq; enim tunc etiam reædificatū recuperat priuilegium, per. c. 2. & ibi no. de ope. no. nunciatio. & cap. quæris. de conſecra. diſtinctio. 4. quod & ante ipſum dixerat glo. in. d. c. & hoc diximus. 47. Anto. autem in. d. illo. c. abbate, ita de hoc loquitur, vt nolit priuilegiū reuiuiſcere loco ſemel extincto.

ceſſat priuilegium illi datum.

Si tamē reædificetur idipſum recuperat.

Niſi fuerit deſtructum authoritate ſuperioris.

206 ¶ Et huc quoque ſpectat quod ſcriptum reliquerunt Cyn. Barto. Salyc. Rapha. Fulgo. & Paul. Caſtr. in. l. qui ſub prætextu, per illum text. C. de ſacroſanct. eccle. loquentes de ſcholaribus (ita enim vocant ſcholaſticos) non ſtudentibus, vt non debeant gaudere priuilegiis conceſsis ipſis ſcholaribus, vt quę dātur cauſa ſtudii, ideo

Scholares nō ſtudētes, nō gaudent priuilegijs ſcholarium.

ea cauſa ceſſante ceſſare debent & priuile gia.& idem tradidit ipſe Bart.in.l.1. etiam per illum tex.C.de collegia.lib.11.Bald.in authen.habita,col.4.verſi.ſequitur in tex. ſcholaribus. C. ne fil.pro patre, Anto. in procemio decretal.col.3. ver.quid de ſcho laribus,vbi tamen declarat.Ioã. Ligna.in procem.clement.Panor.in.c.1.ad fi.de iudic.& clanculum ante hos Ioan.Monach. in procem.lib.6. col. 2. verſicu.ex quibus colligo,& ibi quoque eius authoritate Io. And.& clarius Pet. Anch.col. quoque.2. verſi.quartò no.quod dicit.& Imo.in cle. 2.col.3.verſi.ſi verò conſtat qualitatem,de reſcrip. Et facit text. in, c. cùm ex eo, ibi, literarum ſtudio inſiſtẽtes,de lectio.lib.6. & quod ſcribit gloſſ.vlti.in.l.1.C.de ſtud. liberal. vrb. Roma.lib.11.loquẽs de iis qui malè intenti caſtra ædificãt,& tegulas domus numerant.nam & ea gloſſ. ſolet à noſtris in hunc caſum allegari.

207 ¶ Et id credo veriſsimum,quamuis con-
De eadẽ re. trarium ſubobſcurè tenere videatur gloſſ. loquens de ſcholaribus parum ſtudentibus,in.d. procemio.lib.6. in verbo, commorantibus,& ibi apertiſsimè Domi. qui ita dicit cõmuniter teneri,& Philip.Fran.

vterq;

vterque colum. vlti. ſuper ea gloſſ. & Hoſtiē. etiam ſubobſcure in. d. procemio decretal. in verbo commorantibus, & ibi clarius Card. Flo. & Imol. vterq; col. 3. in. 8. oppoſitio. ibi, dicit autē hic, nam vtriuſq; eſt eadem omnino lectu. & iiſdem verbis, vt Imo. à Cardinale eo vetuſtiore aſſumpſiſſe videatur. idem Car. non tamen adeò apertè, in. d. procemio Clemē. col. 2. ſalutationis ſummi pōtificis, verſi. quæro in eo quod dicit, ibi, itē quia dicit hic. & Alberi. in. l. generaliter, col. vl. de epiſc. & cleri. & nouiſsimè Iaſon in. l. 1. col. vlt. verſi. confirmo iſtam limitationem. ff. ſolu. matrimo.

208 ¶ Verùm hæc poſterior opi. (quod iam dixi) mihi non placet, quando & id generale ſit in omnibus actibus ſiue artificiis et operis vel negociis, aut muneribus, & offi ciis, vt priuilegia illis conceſſa tamdiu ſolùm durent, quamdiu quis in illis ſe exercet, per tex. in. d. l. ſemper. §. negociatores, in illis verbis, quamdiu in huiuſmodi actu ſunt, & rurſum in. §. vlt. eius. l. & ibi Bart. in. 2. no. ff. de iure immunita. & in. l. athletæ, in princi. ibi, quoad in præſidatu ſunt, & ibi gloſſ. in verbo, gentium, ff. de excuſatio. tutor. & l. geometræ, & l. exactores, *De eadē re.*

K C. eo.

C.eo ti.& l.milites,& ibi glo.& doctor.& iterũ.l.ne quidã,quæ eſt penul.ibi, iis ſolis, qui in expeditionibus occupati ſunt, C.de teſta.milita. & .l.vlt. ibi, ſi in hoſtili loco,ff.eo tit.& d.§. 1. & ibi glo.in verbo, introduxit,& iterũ in.§.illis autem, & ibi Ange.Are.in.1.no.Inſtitu.eodem tit.&.l. qui ſub prætextu, ibi, cùm id munus non impleãt,& iterũ ibi, muneris quod minimè exequitur,rurſúmq; ibi,ſub nudæ appellationis velamine,& ibiBar.et omnes, C.ſacroſ.eccle.&.l.ſi quis,iũcta glo.in verbo,ſpoliãdus, C.de domeſt. & protector. li.12.Et voluerunt præterea ipſe Bar.Bald. Paul.Ca.& alij recẽtiores in.l. ſcriniarios, C.de teſta.milit.Bald. in.l in teſtamẽto,eo tit.& in.l.1.C.de iur.et fac. ignorãt.et in.l. militem.C.de procur. Saly.in.l. non prohibẽtur,C.qui accuſ.nõ poſſ.Panor.qui id dicit no.in.d.c.1. de iudi. Rom. latè in repe.l.ſi verò,§.de viro,in.34.fallẽt.ff.ſolut. matrim.Barb.cõ.57.prȩclarè ſcribitur,col. 2.ver.& ſi quiſpiã opponat,lib.1.Fel. in.c. clerici,col.1.de iudic.Io.Fran.Ozer. in.§. ſupradicta,col.2.nu.5.Inſti.de milit.teſta.

209 ¶ Et hanc quoque opi. confirmat quod

Priuilegiũ poſt Gul. Cu.ſcripſit Bal.in.l. ſeruis,arg.

illius

illius tex.C.de epiſcop.& cle. quòd priuilegiũ conceſſum ſtudẽtibus vel habitantibus in certo loco,puta in Cluſio Peruſino non durat,niſi perſeuerãte ſtudio, vel habitatione: nam cauſa, inquit,cõmenſurata tẽpori cõmenſurat ſibi effectũ ſecundum tẽpus.Ex eo no.ipſe Bal. quòd conſenſus per aliquẽ præſtitus contẽplatione certæ cauſæ finalis , tandiu intelligitur durare, quãdiu durat cauſa in eſſe, vt ipſe loqtur.

datũ habitantibus certi loci,durat habitatione durante.

Cauſa cõmẽſurata tẽpori,cõmenſurat effectũ.

210 ¶ Ad hęc mutatione perſonę quę eſt immediata cauſa priuilegii,mutatur et proinde extinguitur priuilegiũ,l.Paulus,et ibi Barto.ff.de acq.hæred.&.l.licitatio.§.vlti. ff.de publica & vectig. &.l.1.C.de impo. lucra.deſcriptio.lib.10. Et ita per illos tex. voluit Bald. in rubri. C.de vſur. in. 4. quæſtio. vbi ex hoc dicit, quòd ſi res eccleſiæ perueniat ad priuatum, ceſſat priuilegiũ.quod & dixerat Bart.in.d.l.Paulus. & ſequitur Ioan.Ana. in.c.ſalubriter,col. antep. verſi. quæritur etiam iuxta prædicta,ibi,pro quo etiam facit, eo tit.de vſur. Et hoc quoq; alibi voluit idẽ Bal. in repe. l. 2. colum. 5. in. 7. quæſtio.C. de ſeruit. & aqua , vbi & ad hoc allegat text. in. l. ſed & ſi reſtituatur, ff. de iud. & ex hoc

Mutatione perſonæ mutatur priuilegium.

Eccleſiæ priuilegiũ non trãſit ad priuatum , ad quẽ res peruenit.

dicit, quòd licèt papa mihi conceſſerit caſtrum de plenitudine poteſtatis, poterit nihilominus cõtra me præſcribi, quia mea poſſeſsio non eſt papalis: & mutata perſona, mutatur priuilegium, quod dictũ pro ſingul. ſequitur, & commendat Barb. in tracta. de præſtan. Card. in .2. parte. 1. partis, col. 1. vbi dicit ſe ſuper hoc conſuluiſſe contra dominos de Corrigio. Et id quoque voluit Soci. conſi. 93. circa primum, colum. 6. verſic. ad quintam rationem, vbi & ad hoc allegat. l. ſi fundum per fideicõmiſſum. §. vlti. cum ibi no. ff. de lega. 1. & l. cùm patronus, ff. de lega. 2. & latè Philip. Deci. qui alios allegat, & id declarat, in. l. in omnibus cauſis. ff. de regul. iur. & conſi. 48. cuius ſuperſcriptio incipit, priuilegium immunitatis.

211 *De eadẽ re.* ¶ Et ad hoc quoque faciunt quæ tractata ſunt ab Archidiaco. & Io. And. in. c. 1. de immunita. eccleſ. lib. 6. & eod. Io. And. in. c. priuilegiũ, de regul. iur. eod. lib. 6. & in additio. Specul. tit. de cenſib. §. nũc dicendũ, in additio. magna incip. per hanc. l. ibi tractauit Vber. & ipſo Specul. tit. de cleri. coniuga. §. 1. verſi. ad huius autem articuli euidentiam. & poſt eos Alexand. con. 35.

viſo

viſo proceſſu inter cōmunitatē,col.4.ver. quantùm verò ad illud, lib. 4.

212 ¶ Sed & ad hoc quod hîc principaliter tractamus, videlicet ceſſante cauſa priuilegii ceſſare priuilegiū,pertinent quæ ſuprà diximus de fauore ceſſante,& quæ de pace ceſſante,quę itē de paupertate ceſſante, & quæ præterea dicemus de ceſſante cauſa religionis,& quæ denique de ceſſante cauſa reuocandi domum, quæ hîc aliter ſcribenda non duximus. *De eadē re.*

213 ¶ Illud autem non prætermittendum in hac tractatione duximus, quòd tunc cùm ceſſat priuilegium ceſſante cauſa priuilegii,requiritur ſentētia reſciſſoria, vt ſentire videtur Bald.in.d.c.decet,in addit. Ioa. And. & ibi expreſsè Philip. Fran. qui & ad id dicit facere gl.ibi,in illis verbis,propria authoritate,& quod no.in.l,quæro.§. inter locatorem.ff.loca.& in.c.cùm ſecundum,de hæret. lib.6. Id quod ex eo pendet,quod latè tractauimus in repe.l. ſi vnquam,in verbo,reuertatur,num.398. incipit,quinquageſimū cúm pœna, & multis ſequentibus. *Cùm ceſſat priuilegiū cauſa illius ceſſante requiritur ſententia reſciſſoria.*

214 ¶ PRODIGALITATE ceſſante ceſſat & id quod ob eam decretum eſt.verbi gra *Prodigalitate ceſſāte,*

ceſſat quod ob eam decretum eſt. tia, prodigo datus eſt curator, ſi is deſinat eſſe prodigus, ceſſat ipſa curatio, de quo nos latè diximus ſuprà in interdictionis cauſa ceſſante, vt videre ibi poteris, nam id tantùm hîc apponere volui, quò te eius loci admonerem.

215 *Prohibitionis cauſa ceſſante, ceſſat prohibitio.* ¶ PROHIBITIONIS cauſa ceſſante ceſſat prohibitio. l. 1. & ibi Bal. col. 2. verſi. nota quòd ceſſat. C. ſi rector prouin. & c. & ſi Chriſtus, & ibi Bald. col. 2. verſi. dicit glo. quòd ceſſante, & Anto. in 1. no. de iureiurã. & c. non debet, ver. cùm ergo prohibitiones, de conſanguinit. & affinita. & §. his omnibus, & c. neophytus, quod cõfeſtim ſequitur, & ibi glo. in verbo, cauſa, Archid. Domi. & Card. Alex. 61. diſt. & c. in literis, 7. q. 2. And. Iſer. in rub. quæ ſunt regal. colu. 3. verſi. hæc pedagia, & ibi poſt eum Matth. Affli. col. vl. paulò ante fi. vbi dicunt quòd ceſſante cauſa prohibitionis, finitur authoritas ſtatuti per. l. quod ait, §. ait lex, ff. de repud. et. l. vbi lex. §. interdũ, ff. de vſucap. & l. 2. C. qui ad liber. pertie. non poſſ. & alia iura, & per noſtram regulam quòd ceſſante cauſa ceſſat effectus. & quia etiam, vt ſubdit And. cùm cauſa reducitur ad non cauſam, perinde eſt ac ſi à

principio

principio cauſa non fuiſſet,l.1. in fi. ff. de cond.ſine cau.

216 ¶ Et illud idem de ceſſante cauſa prohibitionis voluit Bal. cõ.54.ſtatuto cauetur, in fi.lib.2.vbi dicit id vſqueadeò procedere, vt propter ceſſationem cauſæ prohibitionis, videatur induci diſpẽſatio,per tex. quem dicit no.in.d.§.his omnibus, & . c. ſeq.Et bene etiam facit quod ſcribit gloſſ. in.c.quia ſancta,§.verũ,in verbo, deſtruxit.63.diſtinctio. *De eadẽ re.*

217 ¶ PROMISSIONIS cauſa ceſſante, ceſſare debet promiſſio,c.2.& ibi Anto.in.1. no . per eum tex. de cuſtod. euchariſt . & Rom.con.417.in propoſito caſu,co.1.poſt prin.& rurſus col.2.verſic.quartò conſiderandum,per.l.1.§.vlti.cum.l.ſeq.ff.de excuſa.tutor.&.l.qui tutelam,in princ.ff.de teſta.tute.&.l.etiam ſi partis,ff.de lega.1.&. l.ſi legatarius,C.de lega.&.l,forma. §. illã, ff.de cenſib.&.l.2.C.de alluuio.& ex hoc dicit,quòd deficiẽte caſtro propter quod cenſus erat promiſſus,deficiat & promiſſio. *Promiſſionis cauſa ceſſante, ceſſat promiſſio.* *Caſtro deficiẽte deficit cenſus ob id debitus.*

218 ¶ Ad quod proximè accedit quod diximꝰ ſuprà in priuilegij cauſa deficiẽte, nu. 205.incipien.nam glo.in.c. Et quòd etiam

Obligatiões intelligi, rebus ſic ſtantibus. Et iuramẽta. Et cætera omnia.

ſolemus dicere promiſsiones, obligationes, iuramenta, & reliquos actus noſtros intelligi rebus ſic ſtantibus, atque in eodẽ ſtatu manentibus, vt latè diximus & probauimus tam noſtrorum authoritate, quã philoſophorum, aliâs ſuorum promiſſorũ vel ad ſuperſtitionẽ tenaciſſimorũ, in repe.l.ſi vnquam, in pręfa.num. 166. incip. præterea iuramentum, & tribus ſeq. C. de reuocan. donatio.

R

219 ¶ RECVSATIONIS cauſa ceſsãte, ceſſat recuſatio, vt ex eo patet quod ſcribit Specul. tit. de iud. deleg. §. ſupereſt videre, ver. quid ſi ſit ſocius, quòd licèt ſocius durante ſocietate non poſſit dari iudex ſocio: & ſi detur, poſsit recuſari: tamen ea ſocietate finita poteſt eſſe iudex, nec vt ſuſpectus recuſari, ceſſante ſcilicet recuſationis cauſa. Et ſequitur Albe. in. l. cui eorum, §. affinitates, in fi. ff. de poſtulan. & in. l. affinitatis, C. com. de ſucceſsio. & Hippol. Marſi. in. l. etiam ſi redhibitus, col. 2. ver. vlteriùs hæc lex poteſt induci, ff. de quæſtio.

Recuſationis cauſa ceſſante, ceſſat recuſatio.

220 ¶ Atque etiam ex eo quod ab Alex. traditum eſt in. l. ex facto, in princ. col. 2. ver. item poteſt induci, ff. de vulg. & pupill. quòd

Recuſatio eius qui in di

quòd ſi iudex delegatus nomine dignitatis, recuſatus moriatur, ceſſat cauſa recuſationis, ita vt non ſit neceſſe ampliùs eligere arbitros, qui de recuſatione cognoſcãt, iuxta.c.cùm ſpeciali, de appellatio. ſed ſucceſſor cognoſcet de cauſa. Niſi tamen ille prior fuiſſet recuſatus nomine dignitatis, nam tunc cauſa recuſationis etiam in ſucceſſore duraret, Io. And. & Dom. in.c.ſi iudex ab apoſtolica, de offic. de leg. lib.6. Et facit ad hoc caput quod dicã infrà de ſuſpicionis cauſa ceſſante.

gnitate eſt, expirat eo mortuo, & ſucceſſor cognoſcit.

Niſi ille fuiſſet recuſatus nomine dignitatis.

221 ¶ REDHIBITIONIS cauſa ceſſante, ceſſat redhibitio. verbi gratia, quiſpiam emit rẽ vitioſam, ob idq; egit redhibitoria, ſed pendẽte iudicio vitiũ illud omnino ceſſauit, certè ceſſare debet ea actio redhibitoria, vt probatur ex.l.vlt.§.quoties, ſecũdum primum intellectũ, glo. in verbo, finiatur, & ibi Cepol. nu.2.ff. de ędilit. edic. & idem Cepola latè in.l.actioni, nu.5. & ſeq.ff. eod. tit. vbi inter cætera hac ratione innititur, quòd ceſſante cauſa ceſſat effectus.

Redhibitionis cauſa ceſſante, ceſſat redhibitio.

222 ¶ Verùm idem poſtea nu.11. credit quòd venditor debet in expenſis eius condemnari, donec ceſſauerit vitiũ. At ſi emptor

An aũt venditor debeat condemnari in expenſis.

poſtea

poſtea perſtiterit ſciens vitium ceſſaſſe, debet in alijs expenſis cōdemnari, quod probat ex continuatione duarum.ll. ſcilicet,l.properandum,§.ſin autem ex geſtis, C.de iudic. &.l. ſi quis inficiatus, & ibi Bar.ff.depoſi. Quod & ipſum in ſimili caſu voluit Bart.iiſdem.ll.in.l.ſi rem, §. vlti. ff.de pignora.actio. Sed tu interim vide quæ dixi ſuprà in actionis cauſa ceſsāte.

223 ¶RELIGIONIS cauſa ceſſante, ceſſat quod ob eam conceſſum eſt,per tex. in.l. qui ſub prætextu,& ibi omnes docto. C. de ſacroſ.eccleſ.&.c.abbate,in fi.de verbo. ſignifi.&.§.vlt.& ibi glo.in verbo,ceſſauerit.25.q.2.& voluit etiam glo.in.c. generaliter,in verbo,non denegantes,in fi.16.q. 1.Et vide quod diximus ſuprà in priuilegij cauſa ceſſante,nu. 205. incipien. nam gloſſ.in.c.

Religionis cauſa ceſſante, ceſſat quod ob eam cōceſſum eſt

224 ¶RENVNCIATIONIS cauſa ceſſante ceſſat renunciatio. vt nuncupatim voluit Bal.con.437.quædam puella,col.2.verſic. in contrarium videtur veritas,lib.1. argu. l.his honoribus,§.auctis,ff.de vacat. muner.& Philip.Deci.qui ex hoc in pulchra ſpecie conſuluit,con.86.viſo pūcto & diligēter,col.4.verſi.quantū verò ad portionem

Renūciationis cā ceſſante ceſſat renunciatio.

nem hæreditatis.& Paul.Pariſ.conſi: 49° Calaſsino,col.7.nu.41.& duobus ſeq. lib. 3.Et huc quoque ſpectat, quod nos alibi diximus de filia renunciante hæreditati patris propter maſculos, vt ſi illi moriantur,& ita ceſſet cauſa renunciationis, nō impedietur ſuccedere patri, peræquè ac ſi non renūciaſſet. de quo & tu vide quæ ſcripſim⁹ ſuprà in excluſiōis cauſa ceſsāte.

225 ¶ REPETITIONIS cauſa ceſſante ceſſat repetitio, vt liquidò conſtat ex. l. ſi ob turpem, vbi id verbis conceptis expendit ex eo tex. Bal. in priore lectu. paulò ante fi.ff.de condictio.ob turp.cauſ. *Repetitionis cauſa ceſſante, ceſſat repetitio.*

226 ¶ RESCRIPTI cauſa ceſſante, ceſſat & reſcriptum vt ex facto interrogatus reſpondit Paul.Pariſ.con.169.& ſi conſiderata diſpoſitione, col.3.verſi.poſtremò nō obſtabit, lib.4.innixus hac noſtra generali regula, ceſſante cauſa ceſſare effectū, ibi autem loquitur de reſcripto quopiam Iulij ſecundi, quo iubebat inquiri in quoſdā delinquentes nō obſtāte curſu quinquēnij ob cauſam illic declaratam, quæ nō ſuberat in caſu de quo loquitur. Et ante eum voluit idē Alex. poſt alios in. l. ex facto, in prin.co.3.ver.extra gl.opp.ff.de vul.& pupil. *Reſcripti cā ceſſante, ceſſat reſcriptum.*

pupil.ſubſti.

227 ¶RESTITVTIONIS cauſa ceſsãte, ceſſare debet reſtitutio, vt videre licet ex Dy. Bal. Angel. & Roma. in. l. ſi conſtante, ff. ſolu. matrimo. loquẽtibus de reſtitutione dotis ob inopiam mariti, de quo tamen videas quæ latè de hoc ſcribam, infrà, in. 14. limitatio.

Reſtitutiõis cauſa ceſſante ceſſat reſtitutio.

228 ¶REVOCANDI DOMVM ius ceſſat, ceſsãte illius cauſa, legatione finita, l. ſi cui §. 1. ff. ex quib. cauſ. maior. & l. 2. §. planè ſi perfecta, ff. de iudici. & voluit Imo. in. c. licèt, quod eſt vltimum, in verbo, per alia, de for. competen. & Socin. in tracta. Fallent. in regula. 162. incip. domum reuocandi priuilegium, in. 4. fallen. Et facit quod in ſimili ſcribitur in. l. miles, & l. qui mittuntur, §. vlt. ff. ex quib. cauſ. maior.

Reuocãdi domum ius ceſſat, ceſſante illius cauſa.

229 ¶REVOCATIONIS cauſa ceſſante, ceſſat reuocatio, Bal. loquens de reuocatione donationis inofficioſę, vt ea ſcilicet ceſſet, ſi pater poſt donationes tantum quæſiuit, quantũ ſufficit ad legitimam, in. l. 1. col. 2. ver. tertiò ſic, poſt glo. ibi in. 8. quęſt. C. de inoff. donat. arg. l. 1. §. ſi quis in fraudem, ff. ſi quid in frau. patro. Et idẽ quoq; voluit Angelus in authen. de immenſ. donatio. col.

Reuocatiõis cauſa ceſſante, ceſſat reuocatio.

col.vlt. & Albe. loquens de reuocatione, quæ ſit ex.l. ſi vnquam , col.2. vbi ad hoc allegat , l.poſt diuortium, ff.de iure doti, vbi dos diuortio reuocata redintegratur redintegrato matrimonio. Et facit.l. 3. §. vlt.iūcta.l.ſeq.ff.de adi. lega. vbi legatum reuocatum ob inimicitias , redintegratur ſolutis inimicitijs,de quo & nos diximus ſuprà in legati cauſa ceſſante.

S

230 ¶ SALVICONDVCTVS cauſa ceſſante,ceſſat ſaluuſconductus,vt ex facto conſuluit Imo.conſi. 33. in caſu præmiſſo videretur prima facie,ſtatim poſt prin.motus hac noſtra regula,ceſſante cauſa , &c. quod poſtea declarat,procedere in cauſa finali,ſed non impulſiua, de quo nos dicemus in.1.limitat.Et huc pertinet quod ſtatim dicemus in ſeq.verſic.

Saluiconductus cauſa ceſſante,ceſſat ipſe ſaluuſcōductus

231 ¶ SECVRITATIS conceſſæ cauſa ceſſante , ceſſat ipſa ſecuritatis conceſsio , vt in pulchro caſu etiam reſpondit Cornel. con.122.cuius exordiū eſt, viſo dicto puncto & præſuppoſito , haud multò ante fi. lib.4.hac tantū noſtra regula fretus,quòd ſante cauſa ceſſat effectus.Quod& ſpectat ad caſum præcedentem.

Securitatis cauſa ceſſante, ceſſat illius cōceſsio.

232 ¶ SENTENTIAE cauſſa ceſſante, ceſſat & ipſius ſententiæ effectus.l. ſi à te. ff. de exceptio.vbi & id no.Soc.in.1.no.nã vt dicit,videmus ex eo tex.quòd ceſſante cauſa abſolutionis ceſſat abſolutio,vt etiã probatur ex.l.2.&.l.ſi mater,§.eandem, eo ti. de quo & nos diximus ſuprà in abſolutionis cauſa ceſſante.

Sentẽtiæ cã ceſſante ceſſat eius effectus.

233 ¶ SOCIETATE ceſſante, ceſſat & omnis effectus ſocietatis , vt ex eo patet quod ſuprà diximus in recuſationis cauſa ceſſante,in princip.quòd recuſatio quę poterat proponi contra ſocium aduerſarij,ceſſat deſinente ea ſocietate , vt ibi videre poteris.

Societate ceſſante, ceſſat eius effectus

234 ¶ SPECIALITATIS cauſa ceſſante,ceſſat ſpecialitas, & ad ius commune redeundum eſt , ita nuncupatim voluerunt Ioa. Monach.in.c.1.in verbo,è veſtigio, & ibi Archi.col.2.in verbo,reuerſura,Io.And. col.1.in eodem verbo,& Petr.Ancha.col. 2.in.6.no. de ſtatu monachor.lib. 6. per. l. ex facto,ff.de vul.& pupil.&. l. generaliter,C.de epiſcop.& cleric.Et dicit præterea Petr.Ancha.ad hoc optimè facere gl. in.c.cupientes,§.inſuper,verſic. & nihilo minus,de electio.

Specialitatis cã ceſſante,ceſſat ſpecialitas.

¶ Statuti

235 ¶ STATVTI ceſſante cauſa vel ratione ceſſat ſtatutum, vt expreſsim voluit Paul. Pariſ.con.98.circa præſentem conſultationem,col.6.ver.& etiam quia inter, ſub numer.30. lib.1.in qua re nõ opus eſt hîc diutius immorari,cùm eam latiſsimè tractauerimus ſuprà in legis ratione ceſſante: & aliquid etiam diximus in conſtitutionis atque conſuetudinis cauſa ceſſante,in quibus locis videre poteris.

Statuti cauſa,vel ratione ceſſante, ceſſat ſtatutum.

236 ¶ SVBSTITVTIONIS cauſa ceſſante, ceſſat & ipſa ſubſtitutio,vt probat text.in l.ſi ita quis,ff.de vulg.& pupil. ſubſtit. & l.vlt.C.de inſtit.& ſubſtitutio.&.l. penul. C.de impub.& alijs ſubſtitutio.Atque ita voluit illis iuribus innixus Signo. conſil. 254.ex viſione ſcripturarum,col.1. Et bene facit quod ſuprà diximus in inſtitutionis cauſa ceſſante.

Subſtitutionis cauſa ceſſante, ceſſat ſubſtitutio.

237 ¶ SVSPENSIONIS cauſa ceſſante,& ea quoque,& effectus illius ceſſare debet,ex ſententĩa gl.in.c.quia diligẽtia,in fi.de electio.quę ex eo tex.no.quòd ſuſpẽſi ſuſpẽſione ceſſante omnia priſtina iura recuperãt, per eũ tex.& in c.beatus,3.q.4.&.c.1. 4.q.1.&. c. illi qui , 6.q.1.&.c.nos ſanctorum,15.q.6.&.capit.præceptum , in fi. 32. q.5.

Suſpenſionis cauſa ceſſante, ceſſat ſuſpenſio.

q.5. Et ſcribit famã quoque reſtitui, ſi infamia tãtùm canonica fuerit irrogata, arg. c. illi qui, 6. q. 1. Et facit quod diximus ſuprà nu. 60. incip. ſed & per illum, & rurſum nu. 97. incip. excommunicatione ceſſante.

238 *Suſpicionis cauſa ceſſante, ceſſat ſuſpicio.* ¶ SVSPICIONIS cauſa ceſſante ceſſat ſuſpicio, tex. eſt in vulgari illo. c. cùm ceſſante, & ibi Bal. in. 1. no. de appellatio. Ex quo illud fit vt cùm caueatur in. l. 1. C. de ſalga. hoſpitib. non præbend. lib. 12. ne milites ſalgami nomine culcitras, lignum oleum à ſuis hoſpitibus extorqueant, ſed nec à volentibus quidem accipiant: ſemper enim, vt ibi dicit glo. quæ & alia ſimilia iura allegat, præſumitur quædam concuſſio, ſiue occaſio concutiendi ſub velamine donationis. Quid igitur ſi miles hoſpitatur in domo proximi cuiuſdam conſanguinei aut amici nõ vulgaris, an ei prohibeatur aliquid accipere ab huiuſmodi hoſpite ſpõte ei offerẽte? quod videri poſſet, cùm lex generaliter loquatur. Tamen Io. Platea ibi contrarium definiuit, quia ceſſat ratio illius ſuſpicionis, & præſumptæ concuſſionis, ideo debet ceſſare eius effectus, & diſpoſitio illius. l. per. l. adigere, §.

re, §.quãuis. ff.de iure patrona. Et de hoc dicit eſſe tex.in.l.1.in fi.ff.ad leg.Iul.repetund. vbi ſcribitur eam leg. repetũdarum non pertinere ad ea quæ à ſobrinis & cognatis dantur:nam vt dicit gl.ibi,ratio ſanguinis tollit eam ſuſpicionem. & illum text.dicit pulchrum Maria.Socin.Iunior conſi.38. in caſu præmiſſo,col.2.nu.9. lib. 2.Et facit etiam quod diximus ſuprà in recuſationis cauſa ceſſante.

T

239 ¶ TESTIMONII refutandi(ita enim Cicero pro Fonteio vocat, quod nos vulgò dicimus reproche)huius igitur refutationis teſtium ceſſante cauſa,ceſſat & hæc refutatio, vt ſatis patet ex his quæ diximus ſuprà in affinitatis cauſa ceſſante, nu.28. incipien.ex quo ipſe Bald.& iterum in famulitio ceſſante,&quę in ſimili diximus de recuſatione iudicũ,ſuprà in recuſationis cauſa ceſſante,hæc enim à pari procedũt,niſi quòd faciliùs recuſamus iudices, quàm teſtes,vt no.in.c.inſinuante, de offic.& poteſt.iud.deleg.cum ſimilib.

Refutare teſtes.

Teſtimonij refutandi cauſa ceſſante ceſſat refutatio.

240 ¶ Sed his quæ in illis locis diximus,poteris addere quod huc quoque pertinet, quòd licèt iudex non poſsit eſſe teſtis in

Iudex teſtis eſſe non poteſt in cau-

ſa in qua iudex eſt. cauſa in qua iudex eſt, vt no.in.c.ſtatutũ, 2.q.6.& in.c.cùm à nobis, de teſtib.depo *Niſi depoſito officio.* ſito tamen officio iudicis teſtificari poſſunt, c.cùm dilectus, de electio.&.c.2.de arbitr.&.c.dilecto, de teſtib.&. c. cùm dilecti, & ibi Hoſti.col.3.in verbo, reſponſionem, Ioan.Andr.col.2.in glo.ſimile, Car. Flor.col.quoque.2. in. 2. oppoſitio. Petr. Anchar.in.7.not.Panor.col.2. verſi.nota quòd inquiſitores, de accuſat.& omnes in d.c.cùm à nobis, de teſtib.

V

241 *Voluntatis teſtatoris ceſſante cauſa, ceſſat voluntas.* ¶VOLVNTATIS teſtatoris cauſa ceſſãte, ceſſat & voluntas & eius diſpoſitio, vt voluit Car.Rui.con.160.circa primũ quęſitũ, col.4 ver.quantũ autem ad legatũ, li. 4.&ante eũ Bal.in.l.1.in addi.ff.de offi.ei⁹ cui manda.eſt iuriſdi.per. l. quod ait lex. ff.de diuor.Quod &optimè ex eo probatur quod diximus ſuprà in inſtitutionis cauſa ceſſante, item in legati cauſa ceſſante. Atq, itẽ ex tex.in.l.1.§.vl. ff. de adimẽ. legat.vbi legata & fideicommiſſa cenſentur adempta ob graues inimicitias quę inter teſtatorem & legatarium interceſſerunt, ob ſcilicet præſumptã ipſius teſtatoris mutatam voluntatem, vt dicit ibi gloſ.

&

& doctor.& eſt ſimilis tex.in.l.inimicitię ff.de his quib. vt indig. vbi etiam ſcribitur idem eſſe, ſi legatarius vel fidei commiſſarius teſtatori palam maledixerit, & infauſtas voces aduerſus eum iactauerit. Nam & ſic(vt ibi dicit glo.)veriſimile eſt teſtatorem nolle ei legatum vel fideicommiſſum præſtari. Ceſſāte igitur(vt id quoque addam)cauſa volūtatis teſtatoris, qui veriſimiliter non ſine cauſa, ſed ob meritum & beneuolentiam legauit.l.nec adiecit.ff.pro ſocio, Conſequēs eſt vt legatum quoque ex ceſſante illa cauſa ceſſet, de quo & nos alibi ſuprà diximus.

242 ¶ VOTI cauſa ceſſante ceſſat votum, vt ſatis apertè colligitur ex ſcriptis à Panor. in.c.magnæ,col.2.in vltimo.t.extrà de voto,dum poſtquam ex eo tex. notauit ceſſante cauſa voti nō ceſſare votum, ſubiunxit id ideo ibi eſſe,quoniam illa eſſet cauſa impulſiua,qua ceſſante,non ceſſat effectus,vt latè ſtatim dicemus in.l.ſi matatio. citatque etiam text.quem dicit menti tenendum,in.c.ex parte tua, ibi, quamuis falſa ſit cauſa, de conuerſ.coniugat. vbi etiam.gl.Card.Flor.in.20.oppoſit.Anto.& ipſe Panor.intelligūt de cauſa impulſiua. *Voti cauſa ceſſante,ceſſat votum.*

Et ex illis intelligis quomodo & quando procedat. Vide tamen quæ dicam infrà in 39. limitatio.

LIMITATIONES QVAS VOCANT.

MVLTA igitur diximus, vt probaremus cōfirmaremuſq; noſtrā hanc regulam, ceſſante cauſa ceſſat effectus. Verum quia nō eſt ſemper perpetua, ſed recipit multas limitationes, quas noſtri interpretes appellant.

LIMITATIO PRIMA.

Regula noſtra procedit in cauſa finali, non etiā in impulſiua.

1 ¶ LIMITA IGITVR PRIMO hanc regulam procedere in cauſa finali ſiue ratiocinatiuā, quam Græci *logikim actiam* appellant, non etiam in impulſiua, quam & ipſi Græci vocant *oraitikim actiam*, per tex in l. 2. §. vl. & ibi not. glo. Barto. & alij, ff. de donati. & l. 1. §. ſexum, & ibi etiam glo. Bart. & cæteri, ff. de poſtulan. & l. ſed & ſi mors, §. vltim. ff. de donationibus inter virum

virum & vxor. &. l. generali, §. diuus, ff. de vſu & vſufruct.lega. &. l. cùm tale, ff. de condit.& demonſtra.& §. 1. in authen. de non eligend.ſecund.nubent. & cap.ex parte,le.1.& ibi glo.in verbo, cauſa,& Panor.col.vlt.de conuer. coniugat. &.c. magnæ,& ibi Panor.col.2.verſi. vltimò not. de voto,& cap.neophytus, & ibi gloſſ.in verbo,cauſa,ad fi.& Card.Flor. 61. diſtin. & cap. ſi propter, & ibi idem Cardina. 7. q.1. & cap.duæ ſunt,& ibi glo.& Archid. 19.q.2.& cap.tantum,32 q.7.

2 ¶ Et voluerūt præterea glo.in.l.1.in verbo, occupati, & ibi Bald. in vtraq; lectura,ff.de feri.& glo.in.l.ſi pecuniā,in prin. in glo.magna,ff.de cond.ob cauſ. & in.l.ſi repetendi,C. eo.ti.& in.l. ſi mulier, & ibi Cy.Bal.& alii.C.de iure dot.& in.l.generaliter, in glo. vlt.& ibi omnes,C.de epiſcop.& cle.& in.l.1.in verbo,abſentiū, ff. de negot. geſt. & in.l.1.in glo.magna,in.ſ. oppoſitio.C.de pact.& in.§.illis autem,in verbo,adiuuātur. Inſtit. de milita.teſta.& in.c.& ſi Chriſtus,in verbo,ceſſat effectus, & ibi omnes,de iureiurā.& in.c.poſt tranſlationē,in verbo, ceſſante, & ibi Hoſtiē. in verbo,impedimento.Io.And.col.4.ſu- *De eadē re.*

per ea glo. Collec. Bald. Card. Flo. Anton. Panor. & quotquot ſuper eo. c. ſcripſerũt, de renunciat. & gloſſ. in. c. ex parte tua, in verbo, falſa ſit cauſa, & ibi Hoſtien. Card. Flo. Petr. Anch. & Panor. de cõuerſi. coniugat. & in. c. cupientes, in prin. in verbo, periculoſis, & ibi Ioã. Mona. col. 2. nu. 4. Archid. in. d. verbo, periculoſis, Io. And. & Domi. de electio. lib. 6. & glo. in. c. decet cõceſſum. in gl. 1. & ibi Dyn. col. 1. ver. & in propoſito, & Philip. Franc. col. item. 1. de regu. iur. lib. 6. & gloſſ. in. c. quod pro neceſsitate. 1. q. 1. & in. c. duæ ſunt, in verbo, propter crimino ſos. 19. q. 2.

3 De eadẽ re. ¶ Et vltra eas gloſſ. & qui eas ſecuti ſunt Ioan. Monac. in cap. vlt. col. vlt. in verbo, ceſſante, & ibi quoque Ioan. And. in eod. verbo, de hęreti. lib. 6. Specul. tit. de diſputatione & allegatione aduoca. §. poſt hoc autem, ver. vel illud ſtatutum fuit ex cauſa, & tit. de inſtru. editio. §. nunc autem vidẽdum, verſi. item fuit ob cauſam. Collecta. in. d. c. cùm ceſſante, in princ. & ibi Panor. etiã in prin. de appellat. Guil. de mõte laud. in clem. 1. in verbo, quia fortè, de appellatio. Feder. Senen. conſi. 4. incip. teſtator in vltima voluntate. Barto. in. l. in omni,

omni,ff.de adoptio.& in.l. demonſtratio.
§. quod autem,col. vlt.in.8.quæſtio.ff. de
condi. & demonſtratio. & idem Barto.in
extrauagāt.ad reprimendū,in verbo, ab-
ſentia, in princip. Bald.in.l.1.col.4.verſi.
item an ceſſatio.ff.ſolu.matri. & in. l. vlt.
in.1.oppoſitio.ff.de hæred.inſtit. & in re-
petit.l.2.col.27.verſi.de tertio igitur,ibi,ſi
cōſideretur tertio modo.ff.de iureiur. Ná
cauſa (ait) impulſiua non eſt ſubſtātialis,
ideo non dependet ab ea effectus, nec ali-
quid operatur , niſi ad bene eſſe, & in. c.
quēadmodum,col.2.verſi. nota tacitas cō-
ditiones,extrà eo.ti. Alberi.in.l.ſi vnquā,
col.2.verſi.in contrarium. C.de reuocand.
donatio. Angel.in.l.ſciendum, la.2. ff. de
ædilit.edic.& cō.124. viſis prædictis, col.
2. verſi.& pro hac parte. Imo. in. l. ſi ve-
rò,§.de viro,col.2. ver.circa ſecundum ar-
ticulum, ff.ſolut. matrim. & in.l. vlt. col.
2.verſi.& nota diligenter,ff.de hæred. in-
ſtituend.& in clem.2.col.3.verſi.nam ſtan
te declaratione,de reſcrip.& in cle.1.col.3.
ſuper glo.in verbo,fortè,de appellatio.&
conſi.33.in caſu præmiſſo,col.2. verſi. nec
habet obſtare. Panormi.in ſuperſcriptio-
ne procœmij decretal.colum.penult.verſi.

deinde primò quæritur. & in. c. ex parte tua, col. vlt. de conuerſ. coniugat. & in. c. cũ infirmitas, col. 1. de pœni. & remiſſ. Paul. Caſt. con. 314. ſuper eo quod quæritur, facit dubiũ, col. 2. ver. nec obſtat, lib. 1. Alex. & Iacob à S. Geor. vterq; col. 1. C. de edic. diui Adria. tollẽ. Fely. in. c. cùm nuncius, col. 1. de teſtib. Iaſon con. 63. circa primũ, col. 5. verſi. tertiò principaliter, in fi. lib. 3. Matt. Afſli. in cõſtitutione Sicil. incipiẽ. in locis demanii, col. 4. verſi. ſed ſuper. d. l. & Philip. Dec. in. c. quoniã abbas, col. 6. verſi. ſed reſpõderi poteſt, de offic. deleg. Fran. Rip. in. l. ex facto, col. 3. ſub nu. 14. ff. de vulg. & pupillar. & noſtri doc. ſæpe.

4 ¶ Nec noſtri tantùm in hac fuêre ſententia, ſed & theologi, ex quibus eſt Adrianus Florentinus theologus certè præſtantiſsimus, & qui noſtra memoria, virtute & doctrina aſcitus eſt in ſummũ põtificẽ, in iis quæſtionibus, quas doctè & ſanctè ſcripſit in. 4. lib. ſententiarum, in materia reſtitutionis, in ea quæſtio. cuius initium eſt, conſequenter quæro, vtrùm indiſtinctè, in ſolutione eius quæſtionis, ex quo intelligis, & hoc procedere in foro, quod conſcientiæ vocamus.

De eadẽ re ex theologis

¶ Huius

5 ¶ Huius autem limitationis cauſam aſſe runt noſtri, quoniã cauſa ea propriè dicitur, quæ finalis eſt: impulſiua autẽ cauſa, abuſiua et impropria eſt, Cy. in. l. generaliter, in 1. oppo. C. de epiſ. et cle. et ibi quoq; Bal. col. 2. in. 2. oppoſi. vbi & præterea dicit authoritate Ariſtotelis, quòd cauſa finalis eſt cauſa aliarũ cauſarũ, cuius locum nõ deſignat, ſed eſt ex lib. 2. Phyſicorũ, & idẽ Bal. in rub. C. de inſtitu. & ſubſtit. col. 1. verſic. cauſa verò eſt, per. l. Titio centũ, in princip. ff. de conditio. & demõſtra. & l. demonſtratio, eo. titu. & l. 2. §. vlti. ff. de donatio. & rurſus ipſe Bald. in. d. cap. poſt translationẽ, col. 2. ver. quæro, vtrùm ceſſante, ibi, dicit Io. And. in nouella, de renũcia. & Soci. in. d. l. demõſtratio, §. quod autẽ, col. 1, in. 2. not. vbi tamen dicit authoritate illius tex. appellatione cauſæ vtrãq; venire, & finalem, & impulſiuam. *Cauſa ea propriè eſt qua finalis eſt. Cauſa finalis eſt cauſa aliarũ cauſarum.*

6 ¶ Alibi idem Bald. in. l. eam quam, col. 1. verſi. venio ad no. C. de fideicõmiſſ. dicit quòd cauſa finalis eſt fons cauſarũ, quod ex eo reaſſumit Barba. conſi. 30. ſacro ſcriptum eſt, colum. penult. verſic. præterea facit ad prædicta, lib. 2. & idẽ Bal. & poſt cum Matth. Afflict. in cap. 1. ad fi. titu. an *Cauſa finalis eſt fons cauſarum.*

mut.

Cauſa finalis ſubſtãtia dicitur. *Et forma.* *Cauſa finalis eſt primũ principium intentionis.*

mut. vel aliâs imperfect. dicit, quòd cauſa finalis ſubſtantia appellatur, per gloſſam in.l. iuris gentium,§.quod ferè, ff. de pact. Et alibi forma, vt dicit nota. in.§. item ſi quis poſtulante, Inſtitu.de actio. Sed & idem Baldus in lege, auia, colum. vltima. C. de iure doti. dicit, quòd cauſa finalis eſt primum principium intentionis, licet ſit vltimũ executionis. & con. 340.& præmitto quòd iſtud ius, colum.1. lib.3.dicit quod ſuprà diximus,cauſam impulſiuã nõ propiè cauſam eſſe, ſed quoddam motiuum ad diſponendum vel contrahendum.

Cauſa finalis optima. *Præcipua ac potẽtiſsima Cauſa finalis ignorata facit & cæteras ignorari.*

7 ¶ Ex aliis autẽ philoſophis, Timæus Locrenſis Pythagoricus cauſam finalẽ apud ſapientes optimam arbitratur habendam. Proclus quoq; in cõmentariis in Alcibiadem Platonis, hãc primam præcipuámq; cauſarum atque potẽtiſsimã eſſe dicit: huius enim gratia & efficientes faciunt, & quæ fiunt, efficiuntur. Ideóque ignorantiam cauſæ finalis circa rem quamlibet efficere, vt cæteræ cauſæ ad eandem pertinentes ſimiliter ignorentur.

Arg. ex

8 ¶ Quæ cùm ita ſint, ideo ſubtilis ille doctor (ita enim plerique appellãt.) Matth.

Matheſilla.

Matheſilla.in ſuo tractatu Extenſionum, colum. 2. dicit quòd ex ratione finali tantùm poteſt argumentum elici, vel extenſio, non etiam ex impulſiua, per tex. in authen. hæc conſtitu. inno. circa mediũ, & per. no. per Ioan. And. in nouella, & alios poſt glo. in. c. 1. in verbo, Italiæ, de tempo. ordinatio. li. 6. Et id ex eo reaſſumit & ſequitur Iaſ. in authẽ. quas actiões, co. 4. ver ſic. puto tamẽ diſputatiõis gratia, & iterũ co. 7. ver. tertiò limita. C. de ſacroſ. eccleſ. *cauſa finali ſumitur, nõ etiã ex impulſiua.*

9 ¶ Et id nuncupatim de argumento à contrario ſenſu, vt ſcilicet ſumi non poſſit ex cauſa impulſiua, ſed finali tantùm, voluerunt Petr. Cyn. Iacob. Butrig. Bald. & Salyc. in. l. conuenticulam, C. de epiſco. & cleric. & Anto. in cap. publicato, colũ. vltim. de electio. & in. c. cùm apoſtolica, colum. vlti. verſicu. item nec à verbis modalibus, de his quæ fiunt à præla. ſiue cõſen. capitu. Dom. in. c. imperatores, verſic. quicũque. 9. diſtinctio. Pau. Caſt. in. l. qui teſtamento. §. mulier. ff. de teſta. Alex. & Iaſon in. l. 1. ille col. 11. verſi. tertiò fallit, & iterum verſicu. quintò fallit: hic col. 10. in. 6. fallen. ff. de offic. eius cui man. eſt iuriſdict. Fely. in. c. ſignificaſti, col. pe. verſi. itẽ *De cadẽre.*

fallit,

fallit, in verbis cauſæ impulſiuæ, de for. competen. Nicol. Eucrald. in locis legalibus, in loco à contrario ſenſu, col. 2. & rurſus col. 10. verſi. dicta regula.

10 ¶ Et huc quoque proximè accedit, quòd id quod ſuprà diximus in ceſsāte ratione legis, nu. 127. incip. ex quo & illud conſequens, correcta ratione legis, legem quoq; ipſam correctā cenſeri, procedit in ratione ſiue cauſa finali, non etiam in impulſiua, vt videre poteris ex Eueraldo in illo eodem opere, in loco à ratione legis ampla ſiue generali, ad extenſionem ipſius legis, col. eiuſdem loci. 2. verſi. primo caſu.

Quod dicitur correcta ratione legis legē eſſe correcta, intelligitur de ratione finali.

11 ¶ Hæc tamen prima limitatio intelligēda eſt & declaranda, nō procedere in reſcriptis ad beneficia, in quibus ſubreptio vitiat, non ſolùm quando fuit cauſa inductiua & finalis reſcripti, ſed etiam ſi fuit tātùm cauſa impulſiua: vt quia papa aliâs & ſine cauſa conceſsiſſet, ſed non tam faciliter ſiue leuiter, tex. habes egregium in . c. poſtulaſti, in illis verbis, de leui non ſcribimus, de reſcrip. vbi & hoc no. Imol. qui dicit diligenter notandum, in. 4. no. & Panor. col. 3. in vlt. no. vbi item illū dicit ſingularem, & ſemper menti tenendum, &

Cauſæ impulſiuæ ceſſatio in reſcriptis ad beneficia, vitiat.

Fely.

Fely.col.3.verſic.per iſtũ tex.& Philipp. Dec.in.c.cum ceſſante,col.1.de appellatio. vbi & in hanc ſententiam allegat Oldrad. con.256.Clemens epiſcopus,in. 1. dubio, qui tamen non admodum huc pertinere videtur. & nouiſsimè Nicol. Eueraldus, vbi ſuprà,col.10.verſic.hoc tamen limito, vbi & eum tex.dicit ſingul. Qui quidem omnes propemodum id eſſe dicunt in odium materię beneficialis, ad refrenandã ſcilicet ambitionem,arg.c.quãuis,de prębend.lib.6.

12 ¶ Sunt tamen qui eum tex. generaliter intelligunt,nõ ſolũ in beneficialibus, ſed & in cæteris omnibus gratioſis & priuilegijs. Et ita eum tex.intelligit Panor. in. c.conſtitutus,colum.2.verſi.itẽ nota quòd non omnia,de religioſ.domibus.Barb. loquens in materia legitimationis, cõſil.49. clementiſsimum deum & patrem,colum. 3.verſi.rurſus opportunè,lib.4. vbi & ad hoc illum tex.dicit ſingularem & meliorẽ de iure.& rurſum conſi.55.clementiſsimũ & omnipotentem,colum.1.eod.lib.4. vbi & illum dicit ſingul.& expreſsiorem quã qui ſit alibi.& Corne. qui itẽ loquitur in legitimatione,con. 245. licèt aliâs conſuluerim,

Et in cæteris omnibus gratioſis & priuilegijs.

Vt in legitimatione.

luerim, colum. 1. in fi. lib. 1. vbi etiam dicit ſingul. & con. 227. videtur prima facie, col. 3. verſic. non enim attenditur, libr. 2. vbi etiam dicit illum tex. procedere in gratioſis reſcriptis ad lites, & ita allegari per doctor. in. c. ſuper literis, de reſcrip. & idem quoque Corne. con. 98. quanquam videatur, col. 2. verſic. ſolùm autem videndum, lib. 3. vbi item dicit ſingul. & Alexan. loquens in remiſsione banni con. 114. ponderatis his quæ narrantur, colum. 2. verſic. plus probat tex. lib. 1. vbi & illum tex. dicit reputari ſingul. & Fran. Ripa in. l. ex facto, colum. 3. nume. 15. ff. de vulg. & pupil. ſubſtitutio.

Etiã in gratioſis reſcriptis ad lites.

Et in remiſſione banni.

13 ¶ Nec id quidem abs re, quando aliâs in materia ſubreptionis æquiparãtur literę beneficiales, & priuilegia & aliæ literæ gratioſæ, Imol. vt à multis citatur, in. c. cũ dilecta, de reſcript. Panor. qui id dicit notandum, in. c. ad audientiam, le. 2. col. penul. verſic. mihi tamen non placet, & ibi latè Fely. qui multos alios concordan. adducit, col. penul. verſi. amplia ſecundò hãc regulam, eo titu. de reſcript. & idem Fely. in. c. ſuper literis, col. 3. verſi. ſed caue quia intentio, eo. quoque titul.

Subreptio æquè vitiat literas beneficiales & gratioſas, & priuilegia.

¶ Et

14 ¶ Et ſi id verum eſt (vt certè verum eſt) neſcio quid nobis emolumenti afferet id quod ſcripſit Bal. in additio. Ioan. Andr. in c. decet, de regul. iuris lib. 6. & ibi etiã Philipp. Franc. qui id dicit not. colum. 1. verſic. & dicit hîc, quòd in gratijs & priuilegijs in dubio omnis cauſa præſumitur impulſiua, vt dicunt noſtri in l. 2. §. vlt. ff. de donatio. Nam ſi in hiſce gratijs & priuilegijs ceſſante cauſa impulſiua ceſſat effectus ęquè ac ceſſante cauſa finali, nihil eſt quod inquirẽdum ſit an cauſa ſit, ſiue pręſumatur finalis an impulſiua.

Cauſa quælibet præſumitur impulſiua in gratijs & priuilegijs.

15 ¶ Sunt & denique, qui eum text. in d. c. poſtulaſti, trahũt ſimpliciter ad reſcripta, & inter cæteros Cardi. Floren. in d. ipſo. c. col. 1. in 8. not. ad hoc dicit eum tex. ſingu. & mirabilem, & ibi quoque Barb. col. 3. verſicu. nota ibi, de leui. & ipſe Panor. in c. cæterùm, col. 1. verſic. ex quo infertur, de reſcript. Alexan. aut quiſquis is eſt, in additio. Bar. in l. demonſtratio. §. quod autẽ, in verbo, longa differentia, ff. de conditio. & demonſtra. & Iaſon. in l. 1. col. 1. verſic. ſed pro limitatione. C. ſi cõtra ius, vel vtilit. public. vbi & ad hoc allegat Panor. in c. ex quęſtione, col. 1. verſi. ego puto, quod de qua-

Cauſæ impulſiuæ ceſſatio vitiat in omnibus reſcriptis.

de qualibet, de reſtit. ſpoliator. vbi ipſe hoc idem tenet, non tamen per tex. in. d. c. propoſuiſti, ſed per. c. ex literis, de dol. & contumac. & c. in noſtra, de reſcript. & tamen poſtea dicit hoc relinqui arbitrio iudicis. vt dicitur de qualibet ſubreptione in. c. ſuper literis, cum ibi nota. eo titu. de reſcrip. Subdit etiam Iaſon vbi ſuprà, ad id facere tex. in. c. ſi motu proprio, in verbo, modicum, de præben. lib. 6. & in. cap. ſi proponente, extrà de reſcrip.

Id tamẽ arbitrariũ eſt.

Subreptio an vitiet, eſt arbitrariũ.

16 ¶ Sed Philipp. Dec. ſubtilis atque acuti vir ingenij, in. d. c. poſtula. in. 4. no. dicit illud conſiderandum, quòd ſi ſublata cauſa impulſiua trahatur gratia ad aliũ caſum non expreſſum, id certè verum eſt, quòd ceſſante ea cauſa impulſiua, quæ limitat gratiam in vno caſu, non haberet locũ in alio, per cap. ſuſceptum, de reſcriptis li. 6. ſed ſi ceſſante cauſa impulſiua remaneret gratia in eodem ſtatu, non videretur (inquit) quòd gratia vitietur propter defectũ cauſæ impulſiuæ, quia ſufficit quòd papa quouiſmodo fuiſſet conceſſurus, vt dicit probari in cap. dudum, ibi, nihilominus gratioſè donaremus, eo. ti. de præbend. li. 6. Ideo ſatis eſt, quòd gratia non retraxiſſet pa-

Declaratio præcedentium.

ſet papam à conceſſione. Hæc ille, quê ſequitur Paul. Pariſ. con. 4. deduxi aliâs optimum ius, col. pen. num. 35. & quamuis, libr. 4.

17 ¶ Nec obſtat (ait Dec.) vt ad eum redeamꝰ, tex. in. d. c. poſtulaſti, quia ibi erat defectus in cauſa finali, nec ibi papa vllo modo veriſimiliter conceſsiſſet literas pro ſecundo beneficio, cùm primum erat ſufficiens, vt patet ex illis verbis ibi poſitis, pro habente beneficij competentis ſubſidium, de leui non ſcribimus, id eſt nõ ſolemus ſcribere, quin faciamus mentionẽ de primo. & ſic infert Dec. illud ibi, nõ id probari, ad quod ſolet à noſtris Doctoribus allegari. *De eadẽ re.*

18 ¶ Tamen ſi hæc prima declaratio vera ſit, vt veram eſſe exiſtimo, cũ eo temperamẽto, vt ſemper ſit locus arbitrio iudicis, vt ſuprà diximus. Tamen eam intellige, vt procedat, ſi cauſa impulſiua iam à principio non fuit reperta eſſe vera, ita enim loquitur text. in. d. c. poſtulaſti: ſecus autẽ ſi à principio ſuberat, ſed poſtea ceſſauit: tunc enim nõ vitiabitur gratia. vt expreſſim voluit Franc. Rip. in. d. l. ex facto, colum. 3. nume. 15. ff. de vulg. & pupill. vbi *Quid ſi cauſa impulſiua in gratiis vera erat à principio, ſed poſtea ceſſauit.*

tamen nihil allegat. Sed vide quæ dicam inferius in quarta limita. atque etiam in. 12. limitatione.

19 *Quid ſi ſtatuens aliter non ſtatuiſſet, quàm ſi cauſa impulſiua locum haberet.*

¶ Secundò declara hanc primam limitationem, quæ dicit noſtram regulam nõ habere locum in cauſa impulſiua, vt nõ procedat, quando ſtatuens aut aliter diſponẽs non aliâs ſtatuiſſet, aut diſpoſuiſſet, quàm ſi cauſa illa impulſiua locum habuiſſet, vt voluit Bal. in. l. & ſi poſt tres, ff. ſi quis cautio. vti illum refert & ſequitur Alexã. aut quiſquis is fuit, in additio. Bar. in. l. 2. §. vl. ſuper verbo, cauſa legis, ff. de donatio. & Ioan, Franc. Ozer. in. §. ſupradicta, colum. penulti. nume. 19. Inſtitutio. de excuſat. tutor. qui hoc caſu dicit eam cauſam cenſeri non impulſiuam, ſed finalem. Quomodo autem id cognoſcatur, an aliâs ſcilicet fuiſſet, necne facturus, non video: niſi ex verbis legis ſtatuti & conceſsionis id deprehendi poſsit.

20 *Cauſa impulſiua facit vt faciliùs conceedatur diſpẽſatio.*

¶ Tertiò declara hanc limitationem, vt licèt ceſſatio cauſæ impulſiue non faciat ceſſare effectum, facit tamen vt faciliùs cõcedatur diſpenſatio, vt ſingulariter nota. Panor. in cap. magnæ, colum. 2. in vlti. no. de voto, per illum tex. vbi papa inductus

fuit

fuit ad concedendam diſpenſationem, & vt text. ille loquitur indulgentiam, propter ceſſationem cauſæ impulſiuæ ipſius voti, & id dicit Panor. eſſe no. & menti tenendum. Et hoc idem voluit ipſe Panor. per illum tex. in. c. ex parte tua, col. vltim. de conuerſio. coniugator. & hoc certè à paucis annotatum eſt.

21 ¶ Cæterũ in hac prima limitatione, hæc nobis ſunt præcipuè obſeruanda, quę ſcilicet dicatur cauſa finalis, quæ impulſiua: & ſi id non appareat, qualis in eo dubio iudicanda ſit, finalis ne, an impulſiua. De quibus ſunt multæ de hac re ſẽtẽtiæ, quas hîc ſigillatim ſubijciemus. Accurſ. in l. cũ tale, §. falſam cauſam, ff. de cond. & demõſtra. non obſcurè voluit omnẽ cauſam appoſitam in lege præſumi finalem, veluti ipſi legi cohærentem. & ita illã intelligit, & ſequitur Bal. ibi, aliud dicẽs eſſe ex eadem gl. cùm apponitur ab homine. & Cy. in. l. 1. ff. ſolu. matrimo. & ibi quoque Bal. col. 5. verſicu. item an ceſſatio. Angel. qui eam gloſſ. dicit ſingul. in. l. ſciendum, la. 2. & ibi Cepola, colum. 1. ff. de ædilit. edict. & Cardi. Florenti. & Imol. in cap. ex parte, quod eſt penult. vterque ad final. de

Cauſa an finalis, an impulſiua in dubio ſit cẽſenda.

Qui dicunt præſumi finalem cum in lege poſita eſt, vide infra num. 29.

cleric.coniug.Alexa.& Iacob.à S. Geor. qui dicunt illam gloſſ.ſingul.in.l. vltima. vterque,colũ.1.C.de edic.diui Adria.tollen.Philipp.Franc. qui & illam dicit ſingul.in.c.quoniam,verſi. in glo. in verbo, eccleſiaſticũ, de immunita.eccleſiar. Car. Alexan.in.c.verum,colum. ſecunda verſicu.itẽ vbicunque lex exprimit cauſam, de condi.appoſi.vbi illam gloſſ.dicit notab.Sed tu ſuper intellectu illius gloſſ.vide quod dicit Bar.in loco à nobis citato, infrà nume. 41. incipient. ſed audiamus quid de ea re.

22 *Aliorũ opinio.* ¶ At Speculat.titu.de diſputat.&allegatio.§.poſt hoc autem,verſicu.vel illud ſtatutum fuit,dicit quòd cauſa finalis eſt, cũ conſtitutio ob fauorem inducta eſt, vt in fauorem condemnati ſtatutum eſt,vt poſſit à grauamine appellare, & hac ceſſante cauſa grauaminis ceſſat lex,cap. cùm ceſſante,de appellatio.& cap.magnæ,de voto.Cauſa verò impulſiua eſt cùm in odiũ alicuius aliquid ſtatuitur,vt propter garrulitatem Calphurniæ ſtatutũ eſt,ne mulieres poſtulẽt, l.1.§.ſexum,ff.de poſtulã. & propter fugitiuos & criminoſos ſtatutum eſt,ne clerici ſine literis dimiſſorijs

reci-

recipiantur,§.1.&c.Affros.98. diſtinctio. qua cauſa ceſſante,non tamen ceſſat diſpoſitio. Hęc ille,quem ſequitur Fely.in.c.poſtulaſti,colum,3.verſic.per iſtum text. de reſcript.Sed hæc mihi videntur eſſe ſatis obſcura,nec mihi ſatisfaciunt ad plenam huius materiæ notitiam.

¶ Bald.autem in multis locis de ea re di- *Et aliorum.*
23 uerſimodè loquitur,ita tamē vt in pleriſque conueniat.nam in.l.1.§.ſi parendi, ff. de cōdictio.cauſ.dat.refert(inquit)an cau. ponatur conditionaliter,an cauſaliter. Si primum,habetur pro cauſa finali, l. à Titio,ff.de verborum obligationi. &.l. demonſtratio.§.quòd autem,ff.de conditio. & demonſtra.Si ſecundū,& refert, an per modum cauſæ de præterito,an de futuro: ſi primum,iterū refert,an apponatur cauſa à ſciente eam non eſſe veram,& præſumitur impulſiua,l.diuortio,ff. de verbor. obligatio.&.l.campanus, de oper. libertor. An ab errante, & tūc aut eſt error cauſæ obligationis, & præſumitur finalis: Aut cauſæ nō obligationis,quia & ſi cauſa eſſet vera,non reſultaret verum debitū, & tunc præſumitur impulſiua,vt nota.in. l.damus,ff.de condictio.indeb. Et id qui-

dem verum eſt in contractibus. At ſi in vltima voluntate cauſa apponitur, non præſumitur finalis, etiamſi exiſtens vera induceret verũ debitum, quia vltima voluntas tendit ad lucrum, l. Aurelius. §. vlt. ff. de liber. lega. & argu. l. hæredẽ, ff. mãda. Et iſtud quoque poſtremum voluit idem Bald. in d. l. iuriſgentium, §. ſed cum nulla, poſt medium, ff. de pact.

24 Eiuſd. Bal. ¶ Sed vt ad eundem reuertamur, in d. §. ſi parundi, poſt ea quæ ſupra ex eo diximus, continuò hæc ſubiũgit. Vel dic quòd in d. l. Aurelius. §. vltim. non conſtabat de errore teſtatoris. Si enim conſtaret, non valeret legatum, l. ſi pater, C. de hæred. inſtit. l. cum quam. C. de fideicommiſſ. Et ſubdit confeſtim, ſed in illis. ll. error remouebat affectionem legantis, arg. l. tale pactum, §. vlt. ff. de pact. Sed quod error obſtet, probatur in. l. nõ idcirco, C. de iur. & fact. ignorã. & l. ex his verbis, C. de teſt. milit. & quę not. in. l. ſi dom⁹, ff. de lega. 1. Et iſta eſt ratio, quare nõ valet legatũ cũ effectu, ſi teſtator legat ius ſuũ, quod morte ipſius teſtatoris finitur: q̃a videtur errãter putaſſe ſe poſſe legare, l. Sticho, ff. de vſufru. legat. et l. vxor patrui, C. de legat. Et poteſt ibi

teſt ibi

teſt ibi eſſe alia ratio, quia finito iure datu ris, finitur ius acceptoris, l. peto, §. prædi-um, ff. de lega. 2. & l. minor, §. vlt. ff. de pe-ricu. & com. rei vend. & l. ſi quis domum, ff. loca. & c. vlti. extra ne pręla. vices ſuas. Si autem cauſa apponatur per modū cau-ſę de futuro: refert, an inſit vni partium tā-tùm, & preſumitur impulſiua, l. repeten-di, C. de condi. ob cauſ. An vtrique: & rur-ſum refert, an tradens ſciat cauſam impoſ-ſibilem, & prçſumitur impulſiua, l. 2. ff. eo. tit. de condict. ob cauſ. & arg. l. ab admini-ſtratione, C. de legat. An verò credat poſ-ſibilem, & tunc aut cauſa continet incer-tum re & genere, puta ſpecies remunera-tionis, & præſumitur impulſiua, nec ex ea veſtitur obligatio, l. quanquam, ff. de cō dictio. ob cauſ. & arg. l. ſalarium. C. manda. & eſt tunc quędam informis obligatio ad antidora, nec eſt proprie obligatio, quia naſcitur ex cauſa impulſiua, l. ſed & ſi lege §. conſuluit, ff. de petit. hæredita. Nec ob-ſtat, l. ſi non ſortem, §. libertus, ff. de condi ctio. indeb. quia ibi obligatio ad antidora eſt firmata ex diſpoſitione legali ad ope-ras reuerentiales Ideo ſecus in alijs ope-ris, videlicet fabrilibus, in quibus non

eſt formata obligatio. Aut cauſa continet quippiam certum, & tunc aut concernit vtilitatem tradētis, & præſumitur finalis, vt in. d. §. ſi parēdi: aut ipſius pietatem, & idē quia ipſa pietas habetur pro cauſa im mediata & finali, l. ſi ego, ff. de iure dot. & l. cùm is, §. in ea, ff. de condictio. indeb. Aut ſolius recipientis, & præſumitur im pulſiua, l. Titio, ff. de cond. & demonſtra. nam tunc videtur potiùs conſilium quàm mandatum, arg. l. 1. ff. manda. & l. generali, in princ. ff. vſufruct. lega. Aut terij commodum, & præſumitur finalis, l. Neſennius, ff. de excuſat. tutor. & l. ſi tibi homo, ff. de leg. 1. & l. ſi hæres, ff. de condict. ob cauſ. Sed & vbicunque modus vel forma traditur nudo executori, præſumitur finalis. In conditionibus verò etiam ſi nullus commodum ſentiat, tamen habet vim cauſæ finalis, l. Mæuius, ff. de condi. & demōſtr. Et paulò infrà, ſubiungit, hæc eſſe vera quando cauſa apponitur ab homine. Si verò cauſa à lege apponitur, præſumitur cauſa & ratio, & ipſa mēs legis iudicatur, vt no. in. l. cùm tale, §. pen. ff. de cond. & demonſtra. Niſi appareat quòd ſit impulſiua, vt quia cauſa ſit ſpecialis & conſtitu-

tio

tio generalis, vt in Sc. Macedonia. & ſi-
milibus.

25 ¶ Hæc ille latiùs quidem & copioſiùs
quàm in vllo alio loco, nec tamen cætera
eius loca de ea re relinquemus. Nam & in
l.ſenatorē, ff.de ſenator. illud ſimpliciter
dicit,quòd cauſa ſententiæ ſemper intelli
gitur eſſe diffinitiua, ſiue finalis, licèt in
contractibus & vltimis voluntatibus prę-
ſumatur impulſiua,per.l.cùm enim, ff.de
ſuſpec.tutor.&.l.qui cum vno,§.1.ff.de re
milit.&.d.l.Aurelius.§.vlt.ff.de liber.leg.
& nihil prætereà dicit.

Eiuſd. Bal.

Cauſa ſentē tiæ ſemper præſumitur finalis.

¶ Idē in.l.damus,ff.de condictio. indeb.
26 ſcribit cauſam cōceptam de præterito eſſe
impulſiuam:de futuro,finalem.verbi gra-
tia, do tibi quia geſsiſti negotia mea im-
pulſiua eſt,& ceſſat repetitio. Si autem do
tibi quia hęres,finalis eſt,& repetitur cau
ſa non ſecuta. Fallit primùm quando quis
non erat aliâs daturus, quia tunc dicitur
cauſa finalis,l.vlt.ff.de hæred. inſtituend.
Item fallit,ſi quando cauſa eſſet vera, im-
portaret verum debitum,tunc enim eſt fi
nalis,vt in toto illo tit. de cōdictio.indeb.
ſecundum Plac.& Iac.Aret.ſubiūgitque
id quod dixerat de futuro,intelligendum

Eiuſdē Bal.

Cauſa de præterito eſt impulſiua.

Cauſa de futuro eſt finalis. vide tamen mox poſtea.

Quid ſi non erat aliâs facturus.

Quid ſi cauſa importat verum debitum. eſſe quando eius impletio reſpicit cōmodum tradentis vel tertij: ſecus ſi ſolius recipientis: nam tunc præſumitur impulſiua, l. Titio centum, ff. de conditio. & demonſtratio. ſecundum Petr.

27 ¶ Idem Bald. in l. & ſi poſt tres, in 1. lectura, col. 2. verſicu. cauſa autem, ff. ſi quis cautio. tradit Iaco. Rauen. fuiſſe in ea opinione, vt vera cauſa ſit ea, quæ eſt fundamentum & principium ſui effectus, l. 2. §. circa, ff. de exceptio. dol. & d. l. damus, ff. de condictio. indebit. in qua quidem cauſa datur talis regula, quôd aut ſi vera eſſet, importaret verum debitum, & tunc præſumitur finalis, aliâs impulſiua. Subdit tamen ipſe Bald. hāc eſſe ſuam opinionem, quòd aut cauſa profertur à ſciente, & non præſumitur finalis, l. ſed & ſi quis, §. vlt. eo illo titu. ſi quis cautio. & d. l. ſi diuortio, de verbor. obligatio. Aut ab errante, & tunc aut eſt de ſubſtantia obligationis, & præſumitur finalis, vt not. in dicto. §. circa. Aut non eſt de ſubſtantia obligationis, ſed facit ad bene eſſe, vt ipſe loquitur, & tunc regulariter præſumitur impulſiua, l. 2. §. vlti. ff. de donatio.

Eiuſdē Bal.

28 ¶ Idem in l. 1. col. pe. ver. adde quòd illa

cauſa,

causa,ff..ſolut. matrimo. dicit eam cauſam præſumi eſſe finalem, quæ per ſe infert in quemlibet effectum incluſum ſub diſpoſitione illius: aliâs autẽ ſi id non faciat præſumi impulſiuã, per no.in.c. ſtatutum, de hæreti. lib. 6. & illum refert & ſequitur Corne.conſi.35. ſemper mihi viſa fuit dubia, col.2. ſub litera, A. lib.3.& iterũ con. 253. ardua eſt, colum.3.ſub litera, B.lib.4. Sed id quidem obſcurũ eſt, niſi intelligas ſecundum ea quæ dicam poſtea num. 62. incip. tertium quòd cùm lex.

Eiuſdẽ. Bal. Cauſa eſt finalis quæ per ſe infert in quẽlibet effectum.

29 ¶ Idem in.l.cùm tale,§.falſam cauſam,ff. de condi.& demonſtra. ſumens occaſionẽ ex glo. ibi,& rurſum in.l.generaliter.col. 2. ver.ſed in dubio, C.de epiſcop. & cler. dicit quod cauſa quæ inſeritur in lege, pręſumitur eſſe finalis, per text.ibi: quæ autẽ ab homine, impulſiua, per.l.1. §. ſexum, ff. depoſtu. Quod & idẽ dicit ipſe Bal.in d.l. 2.§. vl.ff.de dona.in.id allegãs gl.quã dicit ſingu.in.d.§. falſam. & ipſe Bald.in addit. Specul.tit de diſputat.& allegat.aduocat. §.poſt hoc autem, verſic.vel illud ſtatutũ. vbi præterea allegat.d.l.2.§.vlti. ff.de donation. &.l. ſi is qui animo, ff. de acquir. poſſeſsio. ſed in illo priore loco, ſcilicet

Eiuſdẽ.Bal. Cauſa à lege inſerta finalis eſſe præſumitur Quæ ab homine, in pulſiua.

Cauſa finalis ſola cohærèt diſpoſitioni.

in.d.§.falſam,ſubdit eam ſolam cauſam cohærere diſpoſitioni, quæ eſt finalis, per.l. Titio centũ,§.ante nuptias,eo tit. de condi.& demo.&.d.l.vlt.ff.de hære.inſtit,dici autẽ cohærere, quando non poſſunt ab inuicem ſeparari,nec vnum ſine altero.

Cauſa à contrahentibus vel teſtatore appoſita cenſetur impulſiua.

A lege vel principe,finalis.

30 ¶ Ab hac autem Bal. ſententia nõ longè abeſt quod tradit Oldra.cõ. 224. iſtæ ſunt allegationes. col.5. verſi.præterea quãdo cauſa quòd cauſa appoſita à contrahentibus vel à teſtatore cenſetur impulſiua,per d.§.falſam cauſam,&.d.l.2,§.vlti.de donatio.Sed à lege vel principe poſitam, cẽſeri finalẽ,per tex. quantum ad primum,in.l. adigere,§. quamuis.ff. de iure patron. & quantum ad ſecundum,in.l. penulti.C.de donat.inter vir. & vxo.quod & poſt eum reaſſumit Alberi. ind.l.generaliter.col.2. C. de epiſcop.& cleri.

Ad Bal.redit.

Cauſa de præterito anſit finalis an impulſiua.

31 ¶ Idem Bal.in.l.ſi repetẽdi, verſi. quæro nunquid cauſa. C. de cõdict. ob cauſ.Aut loqueris, inquit, in cauſa de præterito, & tũc ſi ea ſit huiuſmodi,quæ ſi vera eſſet,induceret verum debitũ,& præſumitur finalis.Aut non id faceret,& præſumitur impulſiua,per,d.l.damus,de cõdict. indebit. Aut verò loqueris in cauſa de futuro, &

tunc

tunc aut in contractibus qui habent in ſe cauſæ relationem, vt in quatuor contractibus innominatis poſitis in. l. naturalis, ff. de præſcript. verb. & tunc cauſa præſumitur finalis, l. 1. in fi. ff. de rer. diuiſio. Aut in contractibus, qui non habent in ſe relationem, vt in contractu donationis legato, libertate, & tũc in dubio cauſa præſumitur impulſiua, niſi contineat intereſſe illius, qui cauſam apponit, l. 2. §. vlt. ff. de donati. vel niſi ſit de eſſentia actus, id eſt, vt ea circumſcripta, actus non ſubſiſteret, l. ſed ſi maritus, §. vlt. ff. de donat. inter vir. & vx. vel niſi ex ea augeretur effectus, l. ſi quis pro redemptione. C. de donat. *Cauſa item de futuro.*

32 ¶ Idẽ in. l. 1. col. 1. ver. item poni poſſunt in vim, C. quãdo nõ petẽt. part. ſcribit breuiter cauſam finalẽ illam intelligendã eſſe qua poſita in eſſe, ponitur quoque in eſſe volũtas diſponẽtis, & ea ceſſante ceſſat cõſenſus, per. l. vl. ff. de hæred. inſti. ſubdítq; confeſtim cauſam ſiue rationẽ eſſe duplicem, nam quandã influere effectum, quandam remouere ipſum effectũ, id eſt, obicem, ſiue obſtaculũ, & alia quædã ſubiungit quæ huc nõ admodũ pertinent. Sed & quæ priùs dixerat, multùm obſcura ſunt. *Eiuſdẽ Bal.*

¶ Idem

33 *Eiuſd. Bal.* ¶ Idem in.l. eam quam, col.2. verſic.venio ad no. C.de fideicom.dicit,quòd cauſa finalis ea præſumitur quæ ſecundum iuris rationem debet eſſe finalis,per tex.ibi, & in. l. ſi pater, C. de hæred.inſtit. vel vt ipſe ibi ſubdit,quæ aſsignatur à diſponente loco finalis cauſæ, per. l. cùm pater, §. dulciſsimis,ff. de leg.2. & no. in. d. l. ſi is qui animo,ff.de acq.poſſeſsio. Et ita cũ ſequitur Barb. cõ.19. ſacro ſcriptũ eſt euãgelio,col.pe.ver. præterea facit ad prędicta, li.2.Sed id non minùs obſcurũ:neq; enim declarat quæ cauſa debet eſſe finalis ſecũdũ iuris rationẽ,nec quæ pro tali aſsignari cenſeatur,niſi id expreſsè diceretur.

34 *Eiuſdem.* *Cauſa finalis eſt, ex cuius radice oritur obligatio.* ¶ Idem in.l.1.verſi.quæro quomodo cognoſcimus,C.de fal.cau. adiec.lega.ſcribit eam cauſam finalem exiſtimari in contractibus, ex cuius radice oritur obligatio, per.d.l. damus, ff.de condictio.indeb.In legato autẽ eam dici finalem, quando ceſſante cauſa ceſſat titulus legati, vt in legato pro dote vel ſepultura, l. filio. §. matri ſuæ,ff. de adimend. lega. &. §.hoc ſi præſenti, in authẽ.de ſanctiſſ. epiſcop. Et hoc quidem eſt multò obſcurius.

35 *Eiuſdem.* ¶ Idem in.l.1.col.1.ver.& ſi tu quæris,C. de

de confeſs. dicit, quòd ſi ſit aliquid quod implet vel veſtit cõtractũ, tunc ratio præſumitur finalis, per l. cũ enim, ff. de nouatio. At ſi nihil ſit quod illum impleat aut veſtiat, præſumitur impulſiua. Et hoc quidem, inquit, vbi eſt error, ſed quãdo fit ex certa ſcientia, ſemper præſumitur impulſiua, per. d. l. ſi diuortio, ff. de verbo. oblig. Niſi tamen in mutuo, & cætera quæ ſequuntur, quæ de induſtria omittimus veluti nihil ad hunc locum pertinentia.

36 ¶ Idem in. c. quemadmodum, col. 2. verſi. porrò cauſa finalis, extra de iureiur. dicit eam cauſam eſſe finalẽ, quæ cùm vera eſt, imponit ex neceſsitate impulſiuã liberalitatẽ, per. l. Titio centũ, in prin. ff. de cõ. & demõ. Sed & idem con. 440. & præmitto quòd iſtud ius, col. 2. ver. pone omnis cauſa, lib. 3. dicit omnẽ cauſam eſſe finalẽ, & è diuerſo impulſiuam, etiã ſi aliâs finalis eſſet, ſi id diſponentes voluerint, vt ſemper aliâs pactum regit contractus, l. 1. §. ſi conuenit, ff. depoſ. Quod & idem propemodum dicit in. l. falſam, ſtatim poſt princ. ibi, no. quòd etiam, C. ſi ex falſ. inſtrumen. *Eiuſdem.*

37 ¶ In qua etiam opinione ſunt, qui dicũt ſimpliciter cauſam dici finalẽ, cùm diſponens *De eadẽ re.*

nens non erat aliâs facturus: impulſiuam, cùm erat aliâs facturus. inter quos eſt Ioa. Monach. in. c. cupiẽtes. col. 2. nu. 4. de reſcrip. lib. 6. Collec. in. c. poſt tranſlationẽ. col. 1. verſi. ſed quam cauſam, de renuncia. Imo. in. c. poſt tranſlationẽ, colu. 6. nu. 42. de renunciat. & alii plurimi. Sed id nobis inutilę eſt, niſi & illud ſciamus, quãdo diſponẽs non erat vel erat aliâs facturus. Et certè minimè id dubiũ, cùm diſponens id expreſsè declarat, vt dicit Alberi. in. d. l. generaliter, col. 2. ver. eſt etiam quarta. C. de epiſc. & cler. Aliâs autem ſi id ſcire velis, adi Bart. in. l. demonſtratio, §. quod autem, col. 3. ff. de cond. & demonſtra.

38 *Ex aliis.* ¶ Sed vt redeamus, Cy. & Sali. in. d. l. generaliter, C. de epiſco. & cler. aliter de hac re loquũtur, Ille enim poſt Pet. in. 2. quæſtio. dicit breuiter cauſam finalẽ eſſe propter quam immediatè aliquid conceditur: impulſiuam, quę occaſionẽ remotam præſtat. quod admodum obſcurũ eſt, niſi refe ras ad id quod dicemus inferiùs in. 13. limita. nu. 8. ſunt & qui dicunt. & in. 20. limita. poſt princ. Saly autem ibi, ante fi. dicit, quòd ſi ad actus validitatem eſt neceſſaria cauſę expreſsio, præſumitur cauſa fina lis,

lis,per.d.l.ſed & ſi mors.§.vlti.cum.l.ſeq. ff.de donat.inter vir. & vxor. &.l. quod adipiſcendæ eod.tit. Aliâs impulſiua per. d.l. Titio,in prin.ff.de cond.& demonſt. Sed & id Oedipo indiget.

39 ❡ Idem Cy.in.l.ſi quis pro redẽptione. C.de donat.aut cauſa,inquit, continet aliquid fauorabile vel pium, & præſumitur finalis.l. ſi ego, in princip. ff. de iure dot. aut nihil tale,& tunc aut intereſt alterius quàm donatarij.& præſumitur finalis.l. ſi tibi legatũ.ff.de legat.3. Aut non intereſt, niſi eiuſdem donatarij,& præſumitur impulſiua.l.2.§.vlt.&.l. ſeq.ff.de donat. Ipſe quoq; Salic.in.l.conuentiolã,col. 1. ver.ſed tunc quæro. C.de epiſc.& cler.dicit quòd ea cauſa cenſetur finalis, cuius ſenſus non eſt contrarius iuri communi. Aliâs impulſiua,& dubitationis cauſa tantùm adiecta. l. ſi quis patrem. C.de condi.inſert. *De eadẽ re.*

40 ❡ Verùm idẽ Salyc.latiùs proſecutus eſt in.l.ſi pecuniam,in princip.col.vlt. verſi. nunc ad declarationem, ff. de condict. ob cauſ.Si,inquit,cauſa appoſita cõcernit præteritum,& tunc dicendũ eſt, vt no. docto. in.l.ſi damus. ff.de condictio. indeb.Si futurum, tunc aut exprimitur per modum *De eadẽ re.*

 conditionis,

conditionis,& dicitur finalis,l.2.§. vlt. ff. de donatio.& no.glo.vlti.in.l. ſi militem, C.de condi.ob cau. niſi in certis quibuſdã caſibus no.in.l.1.C.de inſti.& ſubſti. Aut exprimitur in vim modi, & tũc aut cauſa reſpicit cõmodum dantis, & dicitur finalis,l.Titio,in princ.&. l.quibus diebus.§. vl.ff.de cõd.& demõſt.Et ideo in quatuor cõtractibus innominatis mutuã correlatione habentibus cauſa finalis iudicatur, l.1. ad fi.ff. de rer. permuta.&.l. naturalis.§.1. ff.de præſcrip.verb. Et idẽ ſi cõmodũ tertij cõcernit.l.proximè allegata.&.l.libèrto,§. Lucius,ff. de annuis lega. &.l.ſi tibi purè.ff.lega.3. Aut cõmodũ recipiẽtis tantũ.& tũc aut expreſsio illius cauſæ requiritur neceſſariò ad ſubſtantiã actus qui geritur et iudicatur finalis.l.ſed ſi mors,inſi. &.l.ſeq.&.l.quod adipiſcẽdæ,ff.de dona. inter vir. & vxor. Aut non eſt neceſſaria, & tunc iudicatur impulſiua. l. 3. §. ſi quis quaſi,verſi.quanquã,ff.de cõdict.ob cauſ. &.d.l.Titio.1.reſpõ.ff.de cõdi.& demõſt. niſi ſi cauſa ob quam datur,eſt fauorabilis & pia, tunc enim præſumitur finalis. l. ſi quis pro redẽptione.C.de donatio.&.l. ſi ego. ff. de iure dotium. Hæc ille.

Sed

41 ¶ Sed audiamus quid de ea re dicũt, Bar. *De eadẽ re.*
Imo.& Rom.in.d.l.2.§. vlt.ff.de dona. Il-
le primũ dicit, quòd vbicũq; datur ob cau
ſam fauorabilẽ vel piã, cauſa finalis præſu
mitur, vt ſi quis tibi donat vt nubas, vel vt
redimas captiuos, per.l. ſi ego, in princ.ff.
de iure dot. et.l. ſi quis pro redẽptione. C.
de donatio. Poſtea autẽ dicit, quod eſt cõ-
ditio, modus, & cauſa, & quod hæc tria aſ-
ſumũtur vt cauſa in hac materia. Aut igi-
tur cauſa apponitur per modũ cõditionis,
& tũc haud dubiè illa cõditio eſt cauſa fi-
nalis, & illa ceſſante ceſſat diſpoſitio.l.ce-
dere diẽ, de verb.ſigni.&.l. qui hæredi, in
fi.ff.de condi.& demonſt. fallit in caſibus
no.in.l.1.C.de inſtitutio.& ſubſtit. & per
glo.& Cyn.atque etiam Dyn. in.c.impu-
tari, de regulis iuris, lib.6.&.l.in teſtamen
to, ff.de conditio.& demonſtratio. Quan-
doque cauſa ſumitur pro modo, vt in toto
tit.de condict.ob cauſ.& in omnibus con-
tractibus innominatis, do vt facias, & cæ-
teris. Et aut modus iſte ſiue cauſa reſpicit
vtilitatẽ alterius quã eius cui datur, vt do
tibi centũ, vt emas fundũ Titio, tũc præſu
mitur finalis, d.l. Titio, in fi.de conditi.&
demonſt.&.l. quibus diebus, in.fi. eo. tit.

&.l.ſi tibi purè,ff.de leg.3. Quãdoque reſpicit cõmodũ eius cui datur,&tũc aut ad ſubſtantiam actus requiritur cauſa de neceſsitate, & tunc præſumitur finalis, d.l. ſed ſi mors,§.vlt.cum.l.ſeq.ff.de donat.inter vir.& vxo. Quandoque neceſſariò nõ requiritur, & tũc impulſiua præſumitur, per.l.Titio centũ,in.2.reſpon.de cond. & demõſ. niſi ille modus reſpiciat cauſam fauorabilẽ, per iura ſuprà in princ.allegata. Et ſubiũgit,quòd cùm quæritur,an ceſſante illa cauſa finali ceſſet effectus. Et in vltimis voluntatibus, inquit, ſi illa cauſa per modum modi adiecta ceſſat caſu fortuito, repeti non poteſt.l.ſi fundum,per fideicõmiſſum,§.1.ff.de lega.1.In contractibus autem ceſſante cauſa datur repititio,per.d.§.vl.& in toto tit.de cõd.ob cauſam.Tertiò, inquit, ſumitur cauſa propriè de præterito,vt.d.l. damus,de condict. indeb.&.l. ſi ita legatum,in fi.ff.de cõd.& demonſt. & tunc eſt quædam cauſa legis, & præſumitur finalis,l.cum tale.§.falſam,ff.eo. ti.niſi aliud expreſsè reperiatur,vt in.l.1.§.ſexũ, ff.de poſtulã.Et ita,inquit, dicitur cõmuniter,ſed verũ eſt quòd glo.in.d.§. falſam, nõ loquitur de cauſa ſed de ratione legis,
quæ

quæ ſi habet locũ,habet etiã locum obſeruantia ipſius legis,& de futuro eſt.l. cùm mulier.ff.ſolu.matri. Cauſa autem propriè eſt de præterito,quæ etiam ſi vera non ſit, non vitiatur diſpoſitio. per.d.§.ſexũ,quia illa impulſiua eſt. Hæc ille.

42 ¶ Imo.autẽ & Rom.in.d.l.2.§.vl.ſe omnino referunt ad Bar. ſed illud addunt ad id quod dixerat, cauſam præſumi finalem in his quę cõditionaliter proferũtur,vt procedat ſiue loquamur in contractu.l.1. ff.de donati.Siue in legato.§. lõgè magis. Inſti. de leg.&.l.qui hæredi.ff.de cõd.& demõ. Siue in legibus & ſtatutis,per no.à Cy.in l.conuẽticula.C.de epiſ.& cle. & ab omnibus in.l.generaliter,eo titu. Niſi vt ſubdit Imo. aliud appareat expreſsè vel ex coniecturis, quia ſic intelligendo reſultaret prauus vel obſcuris vel rei cõtrarius intellectus.l.2.cum ibi no.C. de cond. inſert. *De eadẽ re.*

43 ¶ Idem Bart.in extrauag. ad reprimendum, in verbo, ne ex eorum abſentia, ad fi.dicit,quòd cùm lex eſt declaratiua,eius finalis ratio colligi poteſt ex lege antiqua. quam hæc declarat, vt patet ex omnibus ferè legibus iuriſconſultorum,& maximè ex.l. ſed & ſi lege,§.item ſi rẽ, ff.de petit. hæred. *De eadẽ re.*

hæred. &. l. ſtipulatio iſta, §. alteri. ff. de verbo.obliga. & illa, inquit, propriè dicitur ratio. Si verò eſt lex noui iuris inductiua, tũc ratio illius ex eadem colligitur, ſi ſit expreſſa, vel ex pręfatione eiuſdem, vt in.d.extrauag.& in.l. vlti. ff. de hæred. inſtituend.&.l.1.ff.ad Sc.Macedonia. Et iſta magis propriè appellatur cauſa finalis, quàm ratio.l.cùm pater, §. dulciſsimis, ff.de leg.1.&.l. illis libertis, ff.de cond.& demonſt.&.l.adigere, §. quiuis.ff. de iure patron. Et hac ceſſante ceſſat lex, vt dd. ll. vbi verò ratio non apparet, debemus ſtare propriæ ſignificationi verborum, l.1. §. ſi is qui nauem.ff.de exercit.actio.

44 ¶ Hæc Bar.cui Imo.in.d.l.2.§. vlt.col.1.
De eadē re. ver.item adde circa id, & ibi quoque poſt eum Rom.col.1.ver.& poteſt dubitari. ff. de dona.addunt, quòd hoc vltimo caſu, cũ ſcilicet non apparet de ratione, recurrendum eſt ad rationem naturalem, argum.c. quia ratio, de prebēd.&.c.conſuetudo, diſtinctio. 1.&.§.ſed naturalia. Inſti. de iure natu.gent.& ciuil. Et idē voluit ipſe Imo. in.c.poſt tranſlationem, colum.8.num.50. de renunciat. Panorm.in cap. ſuggeſtum, col.1, in.2.not. de appell. Iaco.à S.Georg.

in.l,

in.l.vlt.colum.1.C.de edic.diui.Adri.tol-
lend.vbi expreſsè, dicit quòd hæc ratio
naturalis præſumitur eſſe finalis, & vi-
de quæ dicam infrà, in hac eadem limi-
tatione,numc. 67. incipi. quintum quòd
ratio.

45 ¶ Nec omittemus quid de ea re ſcripſit *De eadẽ re.*
Pau.Caſtren.cõſi.314.ſuper eo quòd quę-
ritur facit dubium,in.1.dubio,ibi,nec ob-
ſtat,lib.1. quòd cauſa quæ mouet legiſla-
torem ex parte ante,ideſt, quæ illum im-
pulit ad ſic ſtatuendum, vt fuit improbi-
tas illius Calphurniæ, aut vt alij legunt,
Afraniæ:& illa quidem,niſi ſit in lege ex
preſſa,non dicitur finalis, ſed impulſiua,
l.prima.§.ſexum,ff.de poſtulando. Cauſa
autem propter quam mouetur legiſlator
ex parte poſt,id eſt,ꝓpter cuius finem
& effectum ſit,vt fuit in illo caſu verecun
dia ſexus muliebris in edicto Prætoris:&
illa cenſetur finalis,qualitercunque poſsit
apparere de ea,etiamſi nõ fuerit expreſſa.
Sed hæc manca ſunt & mutila, nec omni-
no ſatisfaciunt.

46 ¶ Alij autem dicunt eam cauſam eſſe fi-
nalẽ,quæ cohæret diſpoſitioni, aliâs im-
pulſiuã,ꝑ gl.in.l.demõſtratio,§.quod autẽ

& Bar.in. 3. quæſtio. & alibi ſæpe in eo. §.ff.de cond.& demon. Et id quoque expreſſè voluit Sali.in.l.1.ad fi.C.de fal.cau. adiec.leg.& Soci.con.159.hoc exordio, in præſenti conſultationis,col.6.verſi. cõfirmantur etiam prędicta,lib.2. Quando autem cauſa dicatur cohęrere diſpoſitioni vel non,declarat Salic in.d.l.1. & ibi quoque ante eum Bar.& idẽ Bar.in. d.§. quod autem,col.3.verſi.tertio modo.& Imo.in. l.vl.col.2.verſi.aduerte tamen.ff.de hęred. inſtit. Ange.Aret.in.§.ſi quis, Inſti. qui. mo.teſta.ĩfir. vti apud illos videre poteris.

Quando cauſa dicitur cohæreredi-ſpoſitioni.

47 ¶ Io.Monach.ante illos in.c.vl.col.vl.in verbo,ceſſante,& ibi poſt eum Ioã. And. in eodem verbo,de hæret.li.6.dicũt quòd in dubio pręſumitur cauſa impulſiua,per l.ſed ſi mors.ff.de doha.inter vir. & vxor. niſi factum eſſet indifferens ad impreſſionem huius vel illius cauſæ,vt tunc in dubio donans videatur potiùs dirigere in quem vſum conuertat donatarius rem donatã,quàm vt neceſſitatẽ ei imponat,aliâs non daturus,vt in.l.2.§.vl.ff.de donat.Sed vbi factum non eſt in differens, ſed limitatum ad vnum extremũ per ius ſcriptum vt in.d.c.vl.de hęret.cauſa ceſsãte quę fuit

De eadẽ re. Qui in dubio dicunt cauſam præſumi impulſiuã,niſi factum eſt indifferens.

cauſa

cauſa iuris communis mutandi, ceſſat ius ſpeciale,& reditur ad ius commune, cùm ſpeciale tollens ius commune, ſit ſublatū: Et idem voluit Collecta.in.c.cùm ceſſante,in princip.de appellat.

48 ¶ Sunt & qui ſimpliciter dicunt cauſam impulſiuam præſumi,& non finalem, in quibus eſt Accurſius noſter in.d.l.2.§.vlt. in glo.vlti.per.d.l.ſed ſi mors,§. vlt. ff. de donat.inter vir.& vxor.&.l.ſi Titio,in.1. reſpon.&.§.ſed cùm ante nuptias, circa fi. ff.de condi.& demonſtra.&.d.l.ſi mulier, C.de iure.dot.Niſi aliter fuerit expreſsū, per.d.l.ſi quis ex redemptione, §. vlt. ibi, nulla eis licentia danda, C.de donat.& gl. Dy.& Philip.Franc.in.c.decet, de reg.iuris,lib.6.vbi ad hoc præterea allegant. d. l.cùm tale,§.falſam cauſam,ff.de condi. & demonſt.Iacob.Are.prout illū refert Cy. in.l.1.colum.1.in.3.oppoſit.C. quę ſit lon. conſuetud.& Collect.in.c. poſt tranſlationem,colum.1.verſic. ſed quid ſi dubitatur, & ibi Cardi.Floren.in.§.cęterùm, colum. 3.verſic.quęro in eo quod ſuprà,de renunciа.vbi hanc dicit eſſe cõmunem opinionem. Paul.Caſtren.in.l.vlti. ff. de condic. ob cauſ.Angel.Are.in.§.illis autem,Inſti. de

Qui ſimpliciter dicūt in dubio præſumi impulſiuam.

de teſta.milit.vbi dicit illam gloſſ. ſuprà allegatam ad hoc eſſe ſingul. inſértque ex ea, quòd in dubio ceſſante cauſa non ceſſat effectus, & quòd qui vult dicere eam ceſſare ex ceſſatione cauſæ, debet probare eam fuiſſe finalem. & ibi quoque Ioan. Franc. Ozerius, col. 2. & Soci. qui idem dicit, conſi. 83. pro certo, ad fi. lib. 3.

49 *Qui contrà dicũt in dubio præſumi finalem.* ¶ Sunt qui contrà conſtanter affirmant, in dubio cauſam eſſe, & dici finalem, & inter eos Ioan. Andr. in. c. poſt renunciationem, colum. vltima. de renunciat. hac ratione motus, quia propria ſignificatio huius verbi, cauſam, denotat cauſam finalem. Impulſiua autem cauſa non eſt, ſed occaſio, per no. in. c. ſolitæ, de maiori. & obedien. & ita dicit vidiſſe ſe id in iudicijs defendi. Sed hæc ratio non placuit Imo. & Rom. in. d. l. 2. §. vltimo. illi quidẽ, colum. 2. verſicu. item adde ei, quia dicit: huic, colum. 1. verſicu. quoad ſecundum, ff. de donatio. vti apud eos videre poteris.

50 *Maximè ſi ſit expreſſa.* ¶ Sunt item qui in ea ſententia ſunt, vt ſi cauſa ſit expreſſa in diſpoſitione, ea ſemper præſumitur eſſe finalis, ita enim voluit Soci. doctor quidẽ celeberrimus, d. cõ.

83.cu-

83.cuius initium eſt,pro certo tex.eſt,colum.2.verſicu. ſed alia fit difficultas, lib. 3.per.l.3.& ibi no.ff.de hæred.inſtit. Sed tu hîc omnino vide quæ dicam inferius in.21. limitatio.

51 ¶ Nec deſunt qui in hoc dicunt inſpiciẽdam eſſe qualitatem perſonarum, vt ſecũdum ea n iudicemus cauſam eſſe finalem, aut impulſiuã,id eſt, vt præſumatur quis fuiſſe aut non fuiſſe facturus, ſecundum Bal.quid id dicit menti tenendum,in.l.cũ veterani,in.1.no.per eum tex.C. de dona. ante nupt.& deinde in vl.no.ex eo quoq; no.ex qualitate perſonarum aliquid præſumi.& ſequitur Matth. Afflict.in.c.1.col. 4.nu.103.tit.ex quib.cauſ.feud.amitt. Id ꝙ certè propè ꝑpetuũ eſt in omni materia vt ſcilicet ex q̃litate pſonarũ diſpoſitiões.q̃ſlibet metiamur,vt videre licet ex.l.plenũ, §.equitij.ff.de vſu & habitu.& ibi cõcord. *Perſonarũ qualitas facit præſumi cauſam finalem aut impulſiuam.*

52 ¶ Ex illis autẽ,quæ ſuprà diximus,multa colligi poſsũt. Primũ,quòd cũ cauſa tẽdit ad commodũ ſolius accipientis,ea cauſa pręſumitur impulſiua. Si ad cõmodum concedẽtis vel alterius tertij,finalis. quod & pręter eos quos in id ſparſim citauimꝰ, voluerũt glo.Bar.Bal.qui eã glo. dicit no. *Cauſa impulſiua præſumitur, quæ tendit ad commodum ſolius accipiẽtis.*

Angel. *Finalis au-*

te ſi ad cõcedẽtus, vel alterius cõmodum tẽdit.

Angel.& Saly.in.d.l.ſi mulier,per eũ tex. C.de iure dot.& glo.in.l.3.§. ſi quis quaſi, ff.de condi.ob cauſ.Cy.poſt Pet.in.d.l.generaliter,in fi.& ibi quoque Alber. col.2. verſi.in contrarium videtur, & Saly.C.de epiſ.& cler.Collect.in.d.c.poſt tranſlationem,col.1.verſic.ſed quid ſi dubitatur, & ibi Anto.col.1.verſi.an.autẽ in dubio, de renuncia.Bar.in.l.ſi fundum per fidei cõmiſſum,§.Iulianus,ff.de lega.2.Alberi.in l.vlti.C.de rer.permu.& in.d.l.ſi quis pro redemptione.C.de dona.Bal.in.l.2.§. vlt. ff.eo titu.Angel.Rapha.Co.& Paul. Caſtr.in.l.2.§.vlti.ff.de donat. Idem Angel. in.l.ſciendum,la.2.& ibi Cæpola, ff. de ędilit.edic.& ipſe Ang.cõ.124.Iolus.col.3: ver.etpro hac parte,etiterũ col.ſeq.ver.an ergo defect⁹. Im.cóſi.33. in caſu pręmiſſo, col.1.ver.cõtrariũ videtur.Pau.Ca.cõ.214. ego.Paulus,poſt mediũ,li.1.Al.ĩ.l.vl.col. 2.ver.aliã etiã aſsignat,ff.de cõdic.ob cau. Soc,cõſ.51.quoniã in pręſenti,col.7. verſi: cõprobatur nã principalis intẽtio,li. 2. & cõ.83.pro certo,col.3.nu.7.lib.3.Car.Ale. in.c.verũ.colũ.2.verſicu. cauſa autem duplex eſt, de conditio. appoſ. Iaſon in.l. ſi pecuniam,colum.6.verſicul. regula eſt, ff.

ff.de condic, ob cauſ. & Hiero.Grat.con. 77.in præſenti cauſa,col.1.lib.1.

53 ¶ Et neminem vnum hactenus reperi, qui contrarium diceret præter Baldum, quãtum ad id quod de commodo alterius tertij pertinet, diximus. Namque is con. 440.premitto quòd iſtud ius, poſtprinci. lib. 3. concordat cum alijs, in cauſis quæ pertinent ad commodum accipientis & concedentis. Sed in ijs quæ pertinent ad commodum tertij, dicit eas ſibi videri impulſiuas, niſi is tertius eſſet huiuſmodi, cui ſtipulari poſſemus, aut paciſci, cùm ex ijs non ſurgat obligatio, ac ne exceptio quidem. Et ſic non ſurgit ius neque neceſſitas implendi, l.donationes in concubinam, §.ſpecies, ff.de donatio. Et ego vt facilè abirem in ſententiam Bald. ita ſcilicet vt illi tertio non competeret actio aduerſus illum, qui accepit, vt ei traderet. Sic etiam fateri oportet competere actionem concedẽti in eam cauſam, vt illi alteri traderet ad repetitionem eius rei, cauſa non completa, vt optimè probatur legibus in id à cæteris doctor.ſuprà allegatis.

Qui contrà quãtum ad cõmodũ alicuius tertij.

Niſi is tertius talis eſſet, cui ſtipulari poſſemus.

54 ¶ Sed quæri poteſt, quid ſi cauſa ad nullius vtilitatem reſpicit, veluti ſi nauis venerit

Quid ſi cauſa ad nulli-

lius cõmodũ reſpicit. nerit ex Aſia. an tunc preſumatur finalis, an impulſiua: & id quidem à nemine tactum comperi. præterquam à Bald. in. d. l. 2. §. vlti. in fi. ff. de donatio. vbi dicit præſumi impulſiuam, authoritate gloſſ. quam dicit not. in. l. 1. in princip. in verbo, ſecutum, eo titu. & ſubiungit facere l. ſi ego, ff. de iure dot. Ex illa autem glo. Imol. ibi not. quòd conditio adiecta donationi quæ non reſpicit commodum vel affectionem donantis, ſed quandam facti contingentiam, non facit, quo minus donatio dicatur eſſe propria.

55 *Quid ſi cauſa reſpiciens ad cõmodũ accipientis neceſſariò requiratur.* ¶ Quod autẽ dictũ eſt de cauſa reſpiciẽte commodum accipientis, vt pro impulſiua habeatur, quibuſdam modis intelligendum eſt, vt etiam ex ſupradictis videre licet. Primo, niſi ea cauſa reſpiciens commodum ipſius accipientis neceſſariò requiratur, tunc enim ſemper cauſa finalis præſumitur, ad cuiuſcunque commodum reſpiciat, per. d. l. ſed ſi mors, §. vlti. cum. l. ſequen. ff. de donatio. inter virum & vxorem, & nemo in hoc contradicit.

56 *Quid ſi inſit fauor do-* ¶ Secũdo modo intellige etiã ex iam dictis, niſi ſit fauor dotis aut alterius piæ cauſæ & fauorabilis, tunc enim ſemper

pro

pro finali erit accipiēda, vt etiam omnes, qui de hac locuti ſunt, voluerunt: ex quibus multos ſuprà retulimus, & præter illos Cyn in.d.l.generaliter, & ibi Alberi. col.2.& Saly. paulò ante fi. & omnes qui de ea locuti ſunt. C.de epiſc.& cle. Collecta.in.d.c.poſt renunciationem, col.1.ver. ſed quid ſi dubitatur, & ibi Anto. col. 4. verſicu. an autem in dubio, de renuncia. Raph. Co. in dicta.l. 2. §. vlti. & ibi quoque Paul. Caſtr.in.4. caſu, ff. de donatio.

tis aut alterius piæ cauſa.

57 ¶ Nam & aliâs ſemper in omni materia, fauore piæ cauſæ, præſumitur finalis cauſa, l.cū is, §.mulier, ff. de cōdict.indeb. & voluit Bal.in.l.dictā legem, col.2.verſi. ego dixi, C.de condict.ob cauſ. Alexand. in additio. Bart.in.d.l.2. §. vlti. de donat. & Carol. Ruin. con. 137. verbis vtriuſq; teſtamenti, colum. penul.nume.10.lib.2.

Finalis cauſa ſemper præſumitur fauore piæ cauſæ.

58 ¶ Hæc autem intelligo, vt ſcilicet pręſumamus cauſam finalē, ſi ſit fauor & commodum piæ cauſæ, vt talis præſumatur. Quòd ſi è diuerſo id tēderet ad odium & incommodū ipſius piæ cauſę, tunc contrà præſumeremus non eſſe finalem. vt ſi agatur de reuocatione donationis factæ ob defectum cauſæ: nam tunc non præſumeremus

Quid ſi eſſet incōmodum piæ cauſæ, ſi præſumeretur finalis.

ſumeremus eã cauſam fuiſſe finalem, cùm id tenderet ad preiudicium pię cauſę, per text. in c. verùm, & ibi Panor. qui illum in id ſingul. dicit, col. 1. verſi. ſi autem modus, de condi. appo. Ad quod facit illa regula, quod fauore alicuius introductũ eſt, non debet in eius odiũ retorqueri, l. quod fauore. C. de legib. cum ſimilib. & alia, quòd introducta ad vnum effectum, non debent contrarium operari.

59 ¶ Tertiò intellige vt procedat, niſi commodũ reipublicæ ſit coniunctũ cum commodo accipientis, vt ſi donem mulieri vt nubat, intereſt enim reipub. ne ea indotata ſit, l. 1. ff. ſolu. matri. vel ſi alicui donẽ, vt reficiat domũ ſuã, nam reipub. intereſt domos reparari, ne vrbs ruinis deformetur, l. ſingulari, C. de edifi. priua. tũc enim cauſa præſumitur finalis, & repeti põt, quod in eam cauſam datũ eſt, niſi cauſa impleatur, Alberi. in d. l. generaliter, col. 2. verſi. circa hoc tãtũ, C. de epiſ. & cle. ad hoc referẽs. d. l. ſi quis pro redẽptiõe, circa fi. C. de dona. &. d. l. ſi. ego, de iure dot. quãuis alij vbiq;, & ipſemet, vt alibi diximus, id tribuãt fauori piæ cauſæ. Sed vtrunq;, ſcilicet cauſam piæ cauſæ, & reipublicæ, in hoc

Quid ſi cõmodũ reip. ſit cõiunctũ cũ cõmodo accipientis.

hoc æquiparat Aegid. Bellam. in. d. c. & ſi Chriſtus, col. 3. verſicu. ſi dubitatur, de iureiuran. & Imol. in. d. l. 2. §. vlti. ſtatim poſt princi. ff. de donatio. & alij multi. Quanquam & hoc ſpectat ad id quod ſuprà diximus de cauſa reſpiciente commodum alterius, quàm accipientis.

60 ¶ Secundum quod ex ſupradictis colligi poteſt, eſt, quòd cauſa finalis præſumitur ex diſpoſitione conditionali. quod & vltrà alios multos, quos ſuprà etiam ſparſim citauimus, volueruut Bart. in l. demõſtratio, §. quod autem, colu. 3. verſicu. tertio modo, per eum tex. ff. de condi. & demonſtra. Aegid. Bellam. in. c. poſt tranſlationem, col. 4. verſi. de conditione, de renun. Saly. & Ludo. Bologni. in. d. l. damus, ff. de condict. indeb. Raph. Co. in. d. l. 2. §. vlti. circa medium, & ibi Paul. Caſtren. verſicu. ſecundus caſus, ff. de donatio. Iacob. à S. Georg. in. l. vlti. colu. 1. C. de edic. diui Adriani tollen. & Io. Franc. Ozer. in. §. ſupradicta, colum. 2. nume. 7. Inſtit. de milit. teſta.

Cauſa finalis præſumitur ex diſpoſitione conditionali.

61 ¶ Et nemo repugnat, idq́; optima ratione, etiã ſi deeſſent text. id expreſsim probantes, quos ſuprà ex alijs adduximus.

Conditio formam inducit. Nam cõditio formam inducit & ſolenni-tatem non lenem, Bal. in authen. matri & auiæ, col. 1. verſic. quidam tamen dicunt, C. quando mul. tute. offic. Alexã. in. l. 2. §. vlti. col. 2. verſi. paſſus non eſt, & ibi quoque Fran. Are. colu. vlti. verſicu. ſecundò pcincipaliter, & Iaſon col. 2. verſic. limita iſtam regulam, ff. de vulg. & pupil. ſubſtitu. vbi ex eo dicũt, non leue eſſe, quod per cõditionem profertur, cum alijs concor. ibi ab illis adductis, & à me numeroſiùs, in tracta. Retract. tit. 2. §. 2 glo. 1. nume. 3. incip. & eò quidem magis. Idcirco ea eſt de ſubſtantia probationis, vt dicit ipſe Bal. conſi. 122. vtrùm dictus proceſſus, colum. 1. verſic. allegatur tertiò, lib. 3. & debet ſeruari in forma ſpecifica, l. Meuius, & ibi Bart. in prin. & l. qui hæredi, ff. de condi. & demonſtra. & Doctor. vbique.

Et ſolennitatem non leuem.

Conditio eſt de ſubſtantia probationis.

Et ſeruãda eſt in forma ſpecifica.

62 ¶ Tertium, quòd cùm lex vel diſpoſitio eſt generalior ratione ſiue cauſa, ea cauſa cenſetur eſſe impulſiua, & non finalis, quod & præter eos, quos etiam ſuprà citauimus, voluit Ioã. And. in. c. quoniam, in verbo, dominorum, & ibi Domi. verſi. quòd ſi aliquis, & iterũ ver. ſecundò nota vnum modum, & Philip. Frã. paulò poſt medium

Cauſa impulſiua eſt, cum lex eſt illa generalior.

medium,de immunit. eccle.li.6.Bal.in.d. l.generaliter,col.2.ver.ſed in dubio,& ibi quoq; Alberi. col.2.verſi. ſi autem ceſſat, C.de epiſc.& cle. & idē Bal.in.d.l.de quibus,col.10.ver.quoad ſextum, ff.de legib. Auto.in clemē.1.de electio. Corne.cō.35. ſemper mihi viſa fuit,col.2.ver.& illæ ſubductiones,lib.3.& cō.88. licet in primo, col.3.verſi.& quādo ratio,lib.1. & cō.177. circa quod eſt primò videndū, col.4.ver. nec obſtat quod in contrariū,li.4.Fely.in c.cū nūcius,col.1.de teſtib.Iaſon in auth. quas actiones,col.4.verſi. puto tamen gratia,C.de ſacroſ.eccleſ.Nicol.Eueral.in locis legalib.in loco à ceſſatione rationis,in fi.Chaſſe.con.55.ſtante conſuetudine,col. 9.num.3.& ſeq.& ad hoc ipſe Corne.vbique allegat glo.in.l.vl.ff.de offic. procur. Cæſar in.l.1. ff. de except. quæ mihi non admodum huc pertinere videntur.

63 ¶ Sed aduerte, lector amantiſsime, nam id ex diametro pugnare videtur aduerſus id, quod diximus ſuprà in ceſsāte ratione legis,nu.139.incip.propterea q; diſpoſitio, & ſeq. videlicet ꝙ diſpoſitio quātumlibet generalis reſtringitur per rationē ſpecialem. Niſi dicas ad tollendam huiuſmodi *Contra id quod dictū eſt.*

contrarietatem,quòd illud intelligitur de ratiōe legis vel diſpoſitionis propriè ſumpta,quæ reſtringit ac limitat diſpoſitionē generalē.Hîc autē loquimur de cauſa differente à ratione propriè ſumpta,vt etiam diximus ſuprà,poſt princi. huius operis, & ſecundum ea quæ ſcribit Bart. loquens de hac materia in.l.2.§.vlti.colum.2.verſi. tertiò ſumitur, ff. de donatio. & in.l. demonſtratio. §. quod autem,colum.vlti.in 8. quæſtio. ff. de cond. & demonſtra.

Cauſa quæ ex prooemio ſumitur, finalis præſumitur.

64 ¶ Quartū quòd cauſa quæ ex prooemio ſiue præfatione ſumitur,pręſumitur finalis. & id præter eos , quos ſuprà in id adduximus, voluerunt Bart. Bal. Angel.& Imol. non ſemel,in.l.vlt. per tex.ibi iuncta glo.in verbo,modus,in fi.ff.de hæred. inſtitu.& id dicit ipſe Bal.in.2.no.notatū dignū,nec aliam eſſe legē,quæ id ita bene probat,& iterū ipſe Bal.ibi,in.1.oppoſi.& idē Bal. in prooemio, C.§.quibus, qui eſt vlt.in.1.no. & in.l.vt liberis , in.1. no. per illū tex.C.de collatio.& in.l.noſtrā, col.1. verſi.tu dic, C.de teſta.& in.l.1.ff.de orig. iur. & cōſi. 250. in quęſtione dñi Milani, col.vl.ver.itē prooemiū,li.1. Card.Flor.& Imo.i.c.ex parte,quod eſt pe.vterq; ad fi.

de cle.cōiug.Rom.con.180.ſi admittimus, col.2.verſi.præmiſsis tamen non refragantibus. Alex. con.119. viſo proceſſu cauſæ, col.vl.ver.circa ſecundū,li.5. Angel.Are. in.§.ſed & ſi quis,col.2.ver.in glo.expreſſum,Inſtit.quib.mod. teſta. infir. Philip. Fran.in.c.quoniā,poſt medium,de immunit.eccleſ.li.6. Soci.con.67.incip.cōſiliis, & c.viſis inueſtituris,colu.3. verſi.ſecūdò probatur,& iterū ver.tertiò ſi dicta cōcluſio,lib.1.quod cō.repetitur con.165.li.2.& idē Soci.con.159. in præſenti conſultatione præmittens aliqua,col.5.verſic. quartò & vltimò,lib. 2. & conſi. 273. in præſenti conſultatione cōſiderata,col.vl.verſi.præterea dico quòd ex quo,d.lib.2.Iacob.à.S. Georg.in.l.vlti.col.1. C. de edic. diui Adria.tollē.Fran.Curt. Senior,con.39. viſis & diligenter,col.1. Philip. Dec. con.379. requiſitus pro conſilio, colum.3.verſic.& vlteriùs iſta cōcluſio.Io.Fran.Ozer. in.§. præterea,col.3.nu.10. Inſti. de milit.teſta. Maria.Soci,Iunior con.21.circa propoſitā quæſtionem,col.1. lib.1.

65 ¶ Et huc quoq; ſpectāt alij text.probātes mentem & voluntatem diſponentium ex procemio maximè colligi,ſcilicet.l. item, *Procemium oſtēdit mentem & vo-*

luntatē di- ſponentium.

quia,§.vl.ff.de pact. &.l.cum hi, in princ. & ibi Bar.col.1.verſi.itē no.ex iſto verbo, ff.de tranſactio.&.l. regula,§.ſi quis, & ibi quoq; Bart.& Bal.ff.de regul.iur.&.l. Titia,§.idem reſpondit,ff.de verb.oblig.&.l. 1.& ibi Bart.ff. ad Sc.Maced.&.l. cum pater.§.dulciſsimis,ff.de lega.2.& in cap.ex multa,§. ſecundò quæſiuiſti, ibi, verùm ſi ad ſuperiora,& ibi Panor.colu.2.in 4.no. de voto.&. c. vbi periculum, & ibi Ioan. And.ne cleri.vel monach.lib.6.Bart.in.l. cū quicertarū,ff.de verb. obli.& in proœmio,C.col.vlt. ver. oppono & videtur & ibi Bald. in.§. vlt. in. 1.no. & idem Barto. in. l. ambitioſa,colu. antepe.verſi.viſis & examinatis, ff. de decret. ab ordi. facien. Imol.in.d.l.vlti.colu.1.ff. de hæred. inſtit. Rom.conſi.16.viſo themate, colu.1. vbi ex hoc dicit & probat ſigillatim ex ſtatuti præfatione,diſpoſitionē conſtringi, extēdi,& declarari.& cō.90:viſo themate quęſtionis,col.1.ver.his tamē non refragantibus.Panor.con.93. ſtatuto ciuitatis Groſſetanæ,col.2.verſic.ſecundò videtur,lib.1. Alexā.con.7. viſis & diligenter animaduerſis,col.2.ver.verba enim appoſita, li.2. & con.55.quoniā cauſa,poſt prin.lib.5.

¶ Sed

66 ❡ Sed illud tamē quod diximus, ex præfatione præſumi cauſam finalē, intelligit Barb. aut quiſquis is fuit, qui eā additionē fecit ad Panor. in c. poſt trāſlationē, de renunciat. vt id quidē nō ſit ex natura præfationis, vt eam vim obtineat, ſed ex natura cauſę expreſſæ in ipſa prę fatione. Si enim in ea exprimeretur cauſa, quæ haud dubiè ſua ipſius natura eſſet impulſiua, nō fieret nec præſumeretur eſſe finalis, vti dicit voluiſſe Bart. in extrauag. ad reprimendū, in verbo. ne ex eorū abſentia, vbi tamē id nō dicit, ſed ſimpliciter cauſam ſumptam ex præfatione præſumi finalē, quòd certè verū eſt, niſi natura ipſius cauſę repugnaret.

Declaratio eius quod dictum eſt cauſam procemij preſumi finalē.

67 ❡ Quintū, quòd ratio naturalis etiā non expreſſa in lege vel alia diſpoſitione, facit præſumi eam eſſe finalem, vt ex Bar. & aliis diximus ſuprà nu. 44. Quibus adde tex. in. l. cū ratio, in prin. ff. de bon. dānato. qui dicit naturalē rationē eſſe legē quādā tacitā. et in. l. 1. §. in primo, ibi, naturali ratiōe ſubnixū, C. de caduc. tollēd. Ex quo Bald. ibi, in prin. not. ea quæ ſunt naturali ratione ſubnixa, debēt intacta & illibata perpetuò cuſtodiri: & ideo, inqt, ad naturalē rationē eſt recurrēdū, quæ optimus eſt legis

Ratio naturalis etiam nō expreſſa præſumitur finalis.

clypeus,quod dicit tenendũ mẽti.& ſequitur Fely.in.c.tua nos,col.2.ver. & ad iſta, de iureiurã. & Matth. Afflict.in.c.1.col.5. nu.25.titu.qui ſucceſſ. teneant.

68 ¶ Et videmus etiã aliãs iuriſcõſultos ſuis legibus inniti ratione naturali, l. 1. §. ſi id quod, ff.de actio.& oblig.ibi palã eſt naturali ratiõe inutilẽ eſſe,& in.l.itaq; in prin. ff.ad leg.Aquil.& in.l.ſi à patre,§. vl.ff.de petit.hære.& in.l.2.§.1. ff. de vſufru. earũ rer.quæ vſu cõſumun.&.l.1.§. parẽs. ff. de lib.agnoſcẽ.&.§.1.Inſtit.de nup.&.§.conſtituitur,Inſtitut.de vſufruct.

Ratione naturali innituntur iuriſconſulti.

69 ¶ Vti & naturali quoq; æquitate, vt patet ex.l.1.in princip.ff.de pact.vbi glo.declarat,&.l.1.in princip.ff.de minor.&. l.1. in princi.ff.de leg.præſtã.quod & ſæpe faciũt noſtri Docto.præſertim Bal.vt videre poteris apud eum,in.l. reſcripta, paulo ante fi.C. de precib.imper.offerend.& in l.1.quam vnam legit.C.ſi aduerſ. delic. & in authen.niſi rogati,col.3.verſi.hac ratione determinatur,C.ad Sc.Trebel. & in.c. 1.§.hoc quod nos,col.1.inverbo,pro bono pacis,tit.de pace Conſtãt.Quod non lõgẽ diſtat à ratione ipſa naturali , vt dicemus poſtea.nã & rationẽ ſimpliciter pro æquitate

Et naturali æquitate.

tate naturali intelligit glo.in c.1.§.denique tit.quæ fuit prima cauſ.beneſi.amittẽd.

70 ¶ Suntq; & aliæ multæ leges quæ naturam pro vnico ac ſolido teſtimonio & ratione adferũt, vt.l.ſi nõ ſortem.§. libertus, poſt prin.& iterũ in fi.& vtrobiq; glo. in verbo, natura, ff. de cõdic.indeb.&.l.nã & hoc natura, eo tit.&.l.naturalis, in prin.ibi naturalis eſt, eo quoq; tit.neq; enim ibi naturalis dicitur cõdictio ea ratione, quã dicit glo.ibi, ſed quia natura id æquũ erat, vt dicitur in.d.l.nã et hoc natura.& præterea adduci poteſt, l.adoptio, ff. de adopt. vbi adoptio in his tantũ perſonis locũ habet, in quibus etiã natura poteſt habere. Cuius legis authoritate atq; etiã, §.minorẽ Inſtit. eod. Doctor.ſępe illud aſſumunt legẽ atq; artẽ imitari naturã. & inter cæteros Bart. in.l. ſi is, qui pro emptore, col.12.ver eius quod eſt impoſsibile.ff. de vſucap.Sed & eius quoque, l. teſtimonio Ange. con. 10. ſanctiſsima col.5.verſi. fatetur fiſcus, dicit naturam legis eſſe pædagogam.

Natura teſtimonium.

Lex imitatur naturã. Et ars.

Natura legis pædagoga.

71 ¶ Et per eum quoque.§.minorem, tradit Bald. in.l. quoties, quoquæ eſt vlti. poſt princ. C. de ſuis & legit. virtutem legis in naturali ratione cõſiſtere. Legem enim

Legis virtus in naturali ratione conſiſtit.

ſeſe

Lex ſe ſpeculatur in natura. ſeſe ſpeculari in natura. & illum refert & ſequitur Fely. in. c. tua. vos vbi ſuprà de iureiuran. Et cùm nos ederemus commentarios in. l. ſi vnquam. C. de reuocand. donatio. quæ, vt illic docuimus, ex meris naturę præcordiis & viſceribus eſt deprompta, hoc diſticho luſimus.

Eſt legis natura parẽs, eadémq; magiſtra.
Si neſcis, legito hæc, cõtinuóque ſcies.

72 *De eadẽ re.* ¶ Sed & in eandẽ ſententiã faciũt aliæ leges, videlicet. l. 3. §. ex cõtrario, ibi cõtra naturã, ff. de acq. poſſe. vbi Frã. Are. in. 1. no. illud quoq; ex ea no. quod lex imitatur naturã, quantũ poteſt. & l. 1. §. furioſum, ibi, natura manifeſtũ eſt, & iterũ in. §. mutũ, vtẽte iiſdẽ verbis, ff. de acti. & oblig. & l. vbi autẽ, §. illud, ibi, ipſa natura manifeſtiſſimum eſt, ff. de verbo. oblig. Cuius etiam autoritate tradit Bal. in. c. 1. col. 5. verſi. itẽ quæritur, ibi, dicit Ioã. de Broneſco, tit. an agna. vel fil. quod id quod apparet per rerum naturam, non indiget probatione. *Quod apparet per rerũ naturã non indiget probatione.*

73 *Naturalis iuſtitia.* ¶ Nec omittendus eſt tex. loquẽs de naturali iuſtitia, ſed quẽ omnes vbique trahũt ad rationem naturalẽ, in. l. ſcire etiam oportet. ff. de excuſat. tutor. Ex quo Iaco. Ray. Cyn. & ab eis Bald, circa medium *Naturalis ratio ſufficit ſine lege*

no.

no.ſufficere naturalem rationẽ ſine lege, quod ipſe Bal.dicit no.dignum. & ſequitur Iaſon in.l.illam,col.3.verſi. limita tamen,C.de collatio. vbi ex hoc limitat id quod per eum tex.dici ſolet,quod erubeſcimus ſine lege loqui. Ex eo quoque tex. idem Cy.in.l.non dubium,col.vlt. verſic. primò quæro,C.de legib. dicit quòd propter rationem naturalem etiam non ſcriptam poſſumus recedere à verbis legis, & ſequitur Bal.ibi,colum.3.verſicu. ſed hic vnum quæro.& Panor.in.c.1.col. 3. verſi. nota.ibi intentione, de iura.calum.

Ratio naturalis facit diſcedere à verbis legis.

74 ¶ A quibus non longè diſtat, quod ſcribit And.Iſer.vti à nonnullis allegatur, in procem Feud.col.vlt.verſic. nam rationabile,quòd naturale & rationabile aliquod dictum ſine lege,ita debet mouere iudicẽ vt ipſa lex.& ita illũ citat & ſequitur Maria.Soc.Iunior,cõſ. 1.inſpectis,col.12.nu. 43.hinc dixit egregiè,lib.2.licètAnd.ipſe (niſi ſit mendum in meo codice) nõ loquatur de dicto naturali,ſed tantùm de rationali.ſed & in id allegat ipſe Maria Ange. con.275.thema ſuper quo,col.vlti. dicentẽ,vt ipſe refert authoritate Ariſtotelis, quęrere legẽ vel rationẽ,vbi naturaliter ſẽtimus,

Naturale dictũ ſine lege ita mouere debet iudicẽ,vt lex ipſa.

turaliter ſentimus, eſt infirmitas intellectus.

timus, nihil aliud eſſe quàm infirmitatem intellectus, quamuis Auge. ſimpliciter loquatur, de his quæ ſenſui patent. At illud primùm, ſcilicet de his quæ naturaliter in nobis ſentimus, dicit idem Angel. in alio loco, videlicet, conſi. 367. in quęſtione vertente, col. 2. verſic. primò quia capta quem in hoc ſequitur Iaſon, qui & ipſe priorem locum in id citat, in authen. ſi qua mulier. col. 2. verſi. contrariam opinionem, C. de ſacroſanct. eccleſ. & in. d. l. illam, vbi ſuprà de collatio.

75 *Lex non fingit quod natura impoſſibile eſt.*

¶ Quid quòd lex nunquam inducit fictionem aut præſumptionem contra naturæ potentiam, ſiue impotentiam, Ideſt, lex nō fingit id quod natura impoſſibile, glo. in. l. Gallus, §. ſi eius, in glo. magna, & ibi Bar. & alij, ff. de libe. & poſthum. glo. in. l. 3. ff. pro ſoc. & ibi Bal. qui ex hoc dicit, quòd fictio imitatur naturam, Bart. in. l. ſi is qui pro emptore, vbi ſuprà, & ibi Iaſon col. 42. verſicu. ex prędictis habes, qui eſt in num. 109. ff. de vſucap. idem Bart. in l. eandem, col. 1. & ibi quoque Ange. Imo. & Franc. Aretin. ff. de duob. reis, Pet. Anchar. con. 32. ſubtiliter & copioſè, colū. 2. verſi. ſecundò probo, & doctor. vbique.

Fictio innitatur naturam.

Ad

Ad quod citari ſolet, l. ſi paterfamil. §. vlt. cum. l. ſeq. quæ eſt. d. l. adoptio, ff. de adoptio. & d. §. minorem, Inſti. eo. ti. & l. qui ad certum, ad fi. ff. loca. & l. certè, in princ. ff. de precar. & l. ſi tibi electio, §. vnius, ff. de optio. lega. & d. l. 3. §. ex contrario, in princ. & iterum in fi. de acq. poſſeſsio. & l. ſi pupilli, §. quid ergo, in verbo, nec poſſit, ff. de negot. geſt. & d. l. 2. ff. vſufruc. earum rerum quæ vſu conſum. vbi ſcribitur naturalem rationem, authoritate legis immutari non poſſe. *Naturalis ratio authoritate legis non poteſt immutari.*

76 ¶ Adde ſuperioribus quod ſcribit Bald. in. c. 1. colum. 14. in verbo, aliquid, titul. de pace Conſtantiæ compoſita. prout illum citat Iaſõ in. d. l. ſi is qui pro emptore, col. 69. num. 62. quòd ratio naturalis eſt potẽtiſsima in ſtatutorum interpretatione. Et quod tradit Angel. cõ. 345. primo matris, col. 2. verſic. ego in hac diſputatione, quod ratione naturalis certa eſt ratio, & in dubio habetur pro lege ſcripta, per. d. §. ſuffi cit, loquentem (vt iam ſuprà diximus) de iuſtitia naturali. Nam vt Angel. ſubdit, naturalis ratio idem eſt quod iuſtitia naturalis, prȩualẽs rationibus cõiecturalibus. *Ratio naturalis potentiſsima in interpretatione ſtatutorum.* *Ratio naturalis pro lege ſcripta.* *Ratio naturalis præualet rationibus coniecturalibus.*

77 ¶ Finem huic rei fecero, modò recenſuerim *Papa ſine*

rim

cauſa non diſpenſat contra rationẽ naturalem. rim nonnulla in hanc ſententiã dicta Panor. Nam is in repe.c.per tuas,col.11. ver. nec obſtat ſi dicatur,de arbit. quod papa non poteſt diſpenſare contra legem canonicam fundatam in dictamine rationis merè naturalis,vti nec contra legem fundatã in ratione iuris diuini.& ſequitur Felyn. in.c.ad audientiam le.2.col.5.verſi.beneſateor quòd vbi lex,de reſcript.& Auguſt. Bero.in rubr.de reſcript.nu.134.& iterum nu.151.idem Panor.in.c.vlt.col.4.verſicu. & licèt ratio,de re iudica.quòd licètratio, non exprimatur in lege,tamen illa debet coniecturari, quæ potuit naturaliter mouere legiſlatorem.quod & idem voluit ipſe Panor.in.c,ſecundò requiris,col.1. in.1.no de appellat.& rurſum ibi,col.2. verſ. vltimò no.ibi,ipſe nãq;,quòd licitè ĩ deciſionib⁹ cauſarũ allegatur ratio naturalis.

Ea ratio cõiecturari debet quæ naturaliter mouet.

78 ¶ Sed & ipſe Panor.in.c.cũ ſint,col.1. in vl.no.de deci.quòd cũ ius ſcriptũ deficit, debemus recurrere ad rationẽ naturalem, per.d.§.ſufficit.& ſequitur Franciſ. Curt. ſenior con.57. ſuper eo quod ab ordine, col.2.nu.17.Denique idẽ Panor.in.c.nulla,in.1.no.depręben. quòd poſſumus argumentari à ratione naturali abſq; allegatio-

Ad rationẽ naturlẽ recurrendum deficiẽte iure ſcripto.

Argumentũ à ratiõne

gatione iurium, per eũ tex. qui tamen ſimpliciter de ratione loquitur. Et eum tamẽ ſequitur Felyn, in. d. c. tua nos, col. 2. verſi. in tex, ibi res, de iureiuran. Id quod proximè accedit ad id quod ex Bal. diximus, ſuprà, num. ab hinc, 5. Et huc quoq; ſpectat, quod dicemus infrà in. 3. limitatio. *Valet abſq; allegatione iurium.*

79 ¶ Sextum, quod ſuperioribus annectendum duximus, quod gerundiuum facit ſẽper præſumi cauſam finalẽ, Bar. in. d. extrauagan. ad reprimendum, in verbo, ne ex eorum abſentia, col. 1. dicens id probari in l. 1. §. 1. ff. de dolo, in diffinitione doli, & in. l. 1. ff. de tutel. in diffinitio. tutelæ. Bald. in l. id quod pauperibus, col. 1. ver. iuxta hoc eſt ſciendum, vbi id declarat, C. de epiſco. & cleric. Alex. in additio. Bart. in. l. 2. §. vl. ff. de donatio. Io. Plat. in. §. 1. verſi. & ſic habes, Inſtit. de actio. Angel. Aret. in rubr. eiuſdem tit. col. 2. verſic. ex qua etiam no. & ibi quoque Iaſon, colum. 14. in paruis, verſicu. aduertendum tamen eſt. & Hieron, Grat. con. 124. cùm hæc cauſa, colum. 2. num. 18. lib. 1. *Gerũdiuum facit præſumi cauſam finalem.*

80 ¶ Et hoc confirmatur, quòd gerũdiuum importat neceſſitatem, glo. & Bal. in rubr. ff. de edend. Odofred. in rubr. C. eod. titu. *Gerũdiuum importat neceſſitatẽ.*

Bal.in rub.ff.de liber.& poſthu. vbi Bal. dicit quòd importat formam.& Angel.in
Et formam l.1.in prin.eo.tit.vbi dicit quod importat
Et neceſsitatem cauſatiuam. neceſſitatem cauſatiuam,Maria.Soci. Senior, in. c.1. in fi.de mutu. petitio.de quo tamen,quia id perpetuum non eſt, vide Alex.& Iaſ.poſt alios antiquiores, quos citant,in.d.rub.C.de eden. & Salyc. in.l. 1.verſic.quęro ab extra,C.dehis qui latrõ. occul.vbi & alia multa dicit de vi & natura gerundiui.

81 *Et conditionem.* ¶ Sed vtcunque ſit de ea re, tamen eã ſententiam principalem fulcit, quod gerundiuum conditionem facit ex multorum ſententia:quæ ſi vera eſt,huc admodũ pertinet,quia conditio denotat cauſam finalem,vt diximus ſuprà nu. 60. ſecundum quòd ex ſuprà dictis.ſed nec hoc quoque perpetuum eſt, vt ſcilicet gerundiuum faciat conditionem:ſed tum demum,cùm iũgitur verbo futuri tẽporis, vt videre licet ex Bar.in.l.ſi tu ex parte,ante fi. & ibi Franc.Are.in.2.no.ff.de acq.hæred.& eodem Bar.in.l.1.col.vl.verſic.octauò quęro, ff.de cond.& demonſtrat.Bal.in.l. falſus, col.3.verſic.& notat hîc in dictione,C. de furt.Corne.conſ.90.in cauſa vertẽte,col.2. verſi.

verſi.quia gerundiuum,lib.4.& con.143. licèt in hac conſultatione,col.3.verſi.illud enim gerundiuum,eod.lib.4.& Fely. in. c.exceptionem,col.3.verſi. noto quòd illud,de exceptio.Io.Plat. & Angel. Are. vbi ſuprà,Philip.Dec.con.433.viſa copia col.2.verſic.non obſtat quod ſecundo.

82 ¶ Septimum,dictio: quia, denotat cauſã finalem, Bal.in.l.1.col.1.per glo.ibi,in verbo,occupati.ff.de feri.in.1.lec.& in.l.1.col. 2.verſic.& nota quòd cauſa,C.de fal.cauſa adiec. Verùm Imol.in.l.2.§.vltim. colũ. 1.verſicu.item adde ei, ff. de dona. nulla Baldi mentione facta, contrarium tenuit, videlicet quòd cauſa expreſſa per hanc dictionem,quia,tam in contractibus quã in legatis non præſumitur finalis, niſi fuerit obligatoria,vel acceſſoria cauſæ obligationis,vel niſi ex illa ſperetur lucrum, vel euitatio damni, per ea quæ notat.Barto. in. l.damus, ff. de cond.indeb.& in.l.cùm tale,§.falſam cauſam,ff.de condit. & demõſtrat.& in.l.1.C.de falſ.cauſ.adiec. Sed tu hîc omnino vide ipſum Barto.in.l.demonſtratio,§.quod autem,col.2.in. 2. quæſtio. penè per totam eam quæſtio.ff.de condit. & demonſtrat.

Dictio,quia an denotat cauſam finalem.

83 ¶ Ego verò cum Bal.ſum huius opinio-
De eadẽ re. nis, vt hæc dictio proprie ſinificet cauſam propriam, & ſic finalem, cùm nulla dictio ſit magis finalis quàm hæc, vt etiam patet ex no. à Card. Florẽ. in. c. quia propter, in 1. no. de electio. & in. c. verùm, poſt princ, de cond. appoſit. Niſi tamen aut natura, ſiue ſubiecta materia, aut aliud quippiam ex his quæ diximus, aliud ſuaderent, vt bene intelligit ipſe Card. Florẽ. in. c. quia circa, in fi. de conſang. & affinit. nam ſemper & vbique naturam negocij ſiue ſubiectam naturam inſpicere debemus, vt latè dixim⁹ & probauim⁹, in repe. l. ſi vnquã in verbo, reuertatur, nu. 37. & aliâs etiã videmus, & ſeq. & alibi ſæpe in ead. gloſſ.

84 ¶ Nec tamen omiſerim quod ipſe Bald.
De eadẽ re. ſcriptũ reliquit in. c. quia propter, colũ. 4. verſic. in tex. ibi quia, de elec. quòd huiuſmodi dictio, quia, eſt redditio cauſę, vt no. in. l. ſi is qui animo, ff. de acqui. poſſeſſ. Et quando, ait, ponitur à lege, pręſumitur finalis, vt no. in. d. l. cum tale, §. vlt. ff. de cõdi. & demõ. ſi verò profertur ab homine, & tunc aut eſt neceſſaria, vt ratio quæ redditur à teſte, & tunc præſumitur finalis, c. cũ cauſã, de teſtib. aut eſt volũtaria, & prę-

ſumi-

ſumitur impulſiua, vt. l. 2. §. vl. ff. de donationibus.

85 ¶ Octauũ quòd in gratiis & priuilegiis in dubio omnis cauſa præſumitur impulſiua, potiùs quã finalis. id enim voluit Bal. in. c. decet, & ibi ei⁹ authoritate Phil. Frã. ante mediũ, ver. & dicit hîc Bal. de regul iur. lib. 6. per no. in. l. 2. §. vlt. ff. de donat. Circa quod & tu vide quæ nos latè ſcripſimus ſuprà in hac eadẽ limitat. nu. 11. incip. hæc tamen prima, cum mult. ſequentib. *Cauſa præſumitur impulſiua in gratijs & priuilegijs.*

86 ¶ Nonum quod & ex præcedẽtibus depromitur, quòd cauſæ quæ cohærent diſpoſitioni, & quę inſpecta iuris diſpoſitione inducunt & arctãt ad ita diſponendũ, dicuntur finales, hanc enim veluti regulã ponit Soci. con. 159. in præſenti conſultatione, col. 6. verſi. confirmantur etiam prædicta, lib. 2. & allegat. d. l. 1. & ibi Bart. C. de fal. cau. adiec. lega. & ipſum Barto. in. l. demonſtratio falſa, §. 1. verſicu. tertiò quæro de effectu cauſæ. ff. de condit. & demonſtrat. & in. l. damus, ff. de cond. ind. & expreſsiùs Imo. in. l. 2. §. vlt. ff. de donat. & in c. poſt trãſlationem, de renũcia. Suprà autem diximus, quando cauſa dicatur cohærere diſpoſitioni. *Cauſa cohærens dicitur finalis.*

87 *Cauſa impulſiua facit, vt promiſsio non dicatur eſſe nuda & ſine cauſa.*

¶ Illud denique dixerim in hac tractatione cauſæ impulſiuæ, eam nō omnino eſſe ſuperuacuam inutilem & inefficacem, vt quæ ſufficiat ad id, vt promiſsio nō dicatur eſſe nuda & ſine cauſa, ſi ſit cauſa quædam impulſiua, vt voluit Bal. in l. generaliter, col. 3. verſic. quartò quæro, C. de non numera. pecu. per l. creditor, § 1. ff. manda. & l. à Titio, ff. de verb. obligatio. quod dicit notandum. & Alex. con. 76. viſo libello producto, col. 1. verſi. ex his patet, libe. 6. & facit quòd ſcribit ipſe i. l. pactū quod dotali, col. 3. in. 17. quæſtio. C. de collatio.

88 *Cauſa impulſiua facit vt facilius diſpenſetur.*

¶ Sed & aliud quoque non contemnendum operatur: vt ſcilicet pręſtet faciliorē cauſam diſpenſandi, vt videre licet ex. c. magnæ, & ibi Panorm. qui id ex eo expēdit, & aduertendum dicit, col. 2. verſi. vltimò no. quòd ceſſante, ibi, aduerte tamen quòd licèt, extra de voto. Et idem voluerunt Anton. & Panor. in. c. ex parte tua, colum. vlti. ex. de conuerſio. coniuga. per illum eundem tex. in. d. c. magnę. Et id certè maximè tibi notandum ducimus, quia multi ſtatim prima fronte, ei ſentētię minimè aſſentirentur, propter ea quę no. in. c. quia circa, de conſangui. & affinit.

SECVNDA LIMITATIO.

1 ¶ SECVNDO limita hāc noſtram regulā qua ceſſante cauſa ceſſat effectus, vt non procedat, quando is qui ex ceſſatione ſiue defectu cauſę contendit effectum ceſſarę ſiue deficere, eo ipſo verſaretur in turpitudine, tex. eſt no. à paucis tamen in id priuatim annotatus, in l. cùm profitearis. C. de reuocan. donat. vbi allegans defectum finalis cauſę non auditur, ſi id allegando propriam quoque turpitudinem allegat, & ad hoc illum text. expreſſim expendit Bald. ibi.

Hæc regula non habet locum, cū ea innixus verſatur in turpitudine.

2 ¶ Et id quidem generale eſt, vt non audiatur turpitudinē ſuam allegans, l. tranſactione finita. C. de reuocand. his quę in fraud. cred. & l. ſi creditoribus, C. de ſeruo. pigno. dat. manumiſ. & l. ſi ſeruus pluriū. §. 1. ff. de lega. 1. & l. 2. de cōdic. ob turp. cauſ. & c. ſicut, de teſtib. & c. cū ſuper queſtio. de cōceſsio. præben. & c. inter dilectos, de donat. & c. nemini, 15. q. 3. & c. nō ſanè. 15. q. 5. Super quo tamē, quia recipit multas diſtinctiones, & limitatiōes, vide gl. in. c. inter dilectos, in verbo, turpitudinem allegabat, & ibi doctor. de reuocand. donat. &

Turpitudinē ſuam allegans non auditur.

Bal.in.repe.l.2.col.29.verſic.ad ſolutionē iſtius quæſtionis.ff.de iureiuran. Panor. in.d.c.cùm ſuper,de cōceſſ. præbend.Soci.con.154.viſis in inſtrumento donationis,col.3.verſi.circa primum,& multis ſequen.per.3.vel.4.colum.lib.2. & quæ nos diximus in tractatu Retractuũ,tit.1.§.1. gl. 2.in verbo,à vēdu,nu.15.at vnũ eſt, & gl. 18.in verb.Lepris que la choſe,& c.nu.20. quantũ autē,& nu. 24. ſed & aliud eſt,& ſeq.& iterum nu.72. aut etiam niſi dicas.

TERTIA LIMITATIO.

Hæc regula non obtinet, ſi ratio naturalis repugnat.

Ratio naturalis facit ceſſare omnia argumẽta.

1 ¶TERTIO limita,vt nō procedāt noſtra regula quādo ratio naturalis repunaret,vt ceſſaret effectus ob ceſſationē cauſæ: neq; enĩ tũc poſſet aſſumi argumētũ à ceſsāte cauſa,vti nec à cōtrario ſēſu, nec quoduis aliud,vt pulchrè dicitur voluiſſe. Anto. ĩ. c.ad monaſterium,colum.2. verſicu. venio ad verb.ĩ refectorio,extra de ſtat.monac.vti refert & ſingu.dicit Vincē. Pallio. nominatim loquēs in caſu noſtræ regulæ, inter cō.Frā.Cur.ſenioris,cō.17.ĩ ſactæ nomine & indiuiduæ trinitatis,col.4 ver.ꝑterea in quãtũ:quāuis ĩ meo codice Anto.

id non

id non ita ſcriptum ſit. Tamē id admodū iuſtum eſt & rationabile, & id expreſsè tenuit ipſe Anto. ab illis non citatus in.c. cū apoſtolica, col. vlti. & ibi quoq; Imo. col.5. verſicu.ſi autem cauſa ſit finalis, de his quæ fi.à præla. ſine conſen.capi. Et id confirmatur ex his quæ ſcripſimus ſuprà in.1.limita.nume.44.incipien.hæc Barto. & iterum nume.67.incip. quintum quòd ratio, & multis ſequ. vſque ad nume. 77.

QVARTA LIMITATIO.

1 ¶ QVARTO limita, vt non ꝓcedat, quādo ſufficit, vt cauſa adſit certo aliquo tempore: nam ſi eo tempore adfuerit, non ceſſabit effectus ſi poſtea ea cauſa ceſſet. l. ſi quis hæredem, C. de inſtitu. & ſubſtitut. vbi ſufficit conditionē momento temporis quo adeſſe debuit, adfuiſſe, l. quæcunque, §. vlt. ff. de publicia. in rem actio. vbi ſufficit poſſeſsio momēti, quo adeſſe debuit, quas. ll. ad hoc allegat & inducit Bal. declarādo dicta Pet. & Cyn. in. l. generaliter, col.3. verſi. ſed ego dico, C. de epiſc. & cler. Imo. in clemen. 2. colum. 2. verſi. concluſionem autem, de reſcript. & Felyn. in. *Cauſam adeſſe certo aliquo tempore ſufficit.*

c.cùm ceſſante, poſt princi. & ibi Philip. Dec. col.1. verſic. tertiò fallit, de appellat. idem Dec. in authen. prȩterea, in fi. C. vnde vir, & vxor. & conſil. 24. cuius factum incipit, mulier cui propter inopiam, col. 1. Iaſon in. l. ſciendum, §. vlti. verſi. ad idē facit, ff. qui ſatiſd. cogant. & Franc. Ripa in. l. ex facto, colu. 4. num. 17. ff. de vulga. & pupilla. Et ad hoc quoque allegat Imo. vbi ſuprà, l. 3. ff. de aur. & arg. leg.

2 *Vxor diues facta nō amittit quartā ſibi delatam ob paupertatem.*

¶ Et ex eo dicit ipſe Philipp. Dec. in. d. auth. prȩterea, & d. con. 24. quòd ſi mulier, cui ob paupertatē delata erat quarta pars, de qua loquitur, d. authē. præterea, efficiatur poſteà diues, non propterea eam quartā amittit, quia qualitas paupertatis ipſius mulieris requirebatur tēpore mortis mariti: quæ cū eo tēpore ſemel adfuerit, ſufficit vt perpetuò id beneficium duret.

3 *Qualitatē adfuiſſe tēpore requiſito ſufficit.*

¶ Sed & huc quoq; pertinet, ꝙ ſi qualitas quȩpiā certo tēpore requiratur, ſatiſfactū erit, ſi eo tēpore adfuiſſe reperiatur. l. in delictis, §. ſi extraneus, ff. de noxa. & l. ex facto, & ibi Bar. in pri. ff. de vulg. & pupil. & l. Titius, & ibi Bar. ff. de teſta. mili. & d. l. ſciēdū, §. vl. ff. q ſatiſd. cogāt. vbi ille qui ꝙ tēpore iudicij poſsidet immobilia, releua-

releuatur à ſatiſdatiõe, & ſi poſtea deſinat poſsidere ea bona, non tamẽ tenetur præſtare ſatiſdationem, quaſi cauſa ceſſauerit, quoniã tempus iudicij inſpicitur. Ex quo no. Pau. Caſtr. ibi, ꝙ excuſatio ſemel conceſſa propter aliquam cauſam, quæ aderat congruo tẽpore, durat, quamuis cauſa non duret. Et quod fortius eſt, etiã ſi ceſſet facto ipſiuſmet excuſati, vt ꝑbat ille tex. vti põderat Iaſ. ibi, col. 2. ver. no. ex iſto text.

4 ¶ Et ex hoc quoq; fit, quòd cùm reſcriptum Papę non niſi canonico eccleſiæ cathedralis vel ſimilibus perſonis enumeratis in. c. ſtatutũ, de reſcript. lib. 6. & alijs iuribus, dirigi non poſsit: Si cauſa per reſcriptum fuit commiſſa canonico, qui poſtea deſinit eſſe canonicus, nam ob id ceſſat cõmiſsio, etiam ceſſante ea qualitate, ſecũdum Petr. in. l. generaliter, & ibi Bal. qui id tamen declarat, col. 4. verſi. ex prędictis determinatur, C. de epiſ. & cle. nam vt dicit ipſe Bald. decretalis non requirit iſtam qualitatem adeſſe, niſi tempore impetrationis, vt. d. c. ſtatutum, poſt princi. & ibi Ioan. Andre. in nouella. col. 5. ſuper glo. habẽtib⁹, vbi id latè tractat poſt alios multos antiquiores ab eo citatos. & certè

Reſcriptum directũ canonico, aut alteri huiuſcemodi an ceſſet ceſſante illa qualitate.

idem

idẽ ibi ante eum tenuere Io.Mona. col.2. verſi.ſed quęro aliquis tẽpore,& Archid. col.3.ver.quid ſi cauſa fuit cõmiſſa, & ibi itẽ ipſemet Io.And.in glo.ordina.in verbo,canonicis,ante ſi.ibi,& ſi tẽpore datæ, & ibi quoq; Pet.Anch.col.2. ver. quartò quęro,dicitur,Domin.col.3.ſuper ea glo. & Philipp.Fran. col.2. ſuper eadẽ glo. & pręterea glo.in clemẽ.2.in verbo, principalis, ibi, ſed quid ſi deſijt, & ibi Paulus Eleaz.Cardin.Flor.col.2.in.6.quæſtio. & Imo.qui latè tractat, verſi.concluſionẽ autem,Panor.in prin.& Barb.col.7. in paruis,verſi.quærit vlterius glo.eo.titu.Specul. qui diſtinguit, titu.de iudice delega. §.vlt.quid ſi cauſa. Domi.à Rota,deci.122. nota ꝙ vbi aliquis,in antiq. & Fed. Senẽ. con.32.quęſtio talis eſt,quidã de populo, col.2.verſi. facit etiam quod no.Bald.in.l. prædia, poſt medium, verſi. extra quæro quid ſi erat,C.de fideicõ. Pau. Caſt. con. 288. ad primum reſpõdetur quòd à dicta, col.3. verſi.ſuper tertio dico,lib.1. Domi. in.c.licèt canõ,in princ.col.2.verſi.primo caſu,de electio. lib. 6. Fely.latè in.c.quoniam abbas, col. 3. verſi. ſed nunquid deſinens, & ibi quoque Philipp. Deci.qui

hanc

hanc dicit eſſe cōmunem opin. & id tamē duobus modis declarat. Tu tamen vide hîc Panor. qui contrariū tenere videtur in d.c.quoniam abbas.col.4.verſi.ex prædictis videtur mihi difficile, de offic. deleg. & ante illum, licèt non alleget, Cyn. in.l. tutelas.ff.de cap. diminution.

5 ¶ Quin & huc quoque nōnulli referunt quod alibi diximus, ſufficere vt tempore delatæ hæreditatis quis ſit agnatus, vt hæreditatē ipſam nāciſcatur, etiā ſi poſtea deſinat eſſe, quia id ampliùs nō dependet ex ea cauſa, l. vlt. de ſucceſ. edic. & l. vlt. ff. vnde lib. & l. cognatis. ff. de reb. dub. neque enim agnatio in acquirēda hæreditate reſpicit ſucceſsiuū effectū, quia vno momēto acquiritur, l. placet, de acq. hæred. Hæc enim propemodū Bald. in d. l. generaliter col.2. verſi. in contrarium quia text. dicit, & iterū, col.3. verſi. quandoque autē cauſa finalis, C. de epiſ. & cler. & ibi quoq; ante eum Cy. poſt Petr. col.1. ver. vnde quæro nunquid. & Imo. in. d. clemen.2. colu.3. verſic. hæc ratio concludit, de reſcript. & omnes vbique. Et hoc quoque poteſt pertinere ad id quod dicemus de actu cōſummato in. 12. limitatio.

Agnatum eſſe tempore delatæ hæreditatis ſatis eſt.

6 ¶ Nec hinc longè diſtat quod voluit gl. no.in.l.1.in verbo, non vlciſcantur, & ibi poſt cum Alberi.Bald. Angel.Salic. Pau. Caſt.& omnes præter Petr.& Oldra. qui contrariũ dicunt,& Cy.qui dubitat,C. in quibus cauſis reſtit. non eſt neceſſ. quòd cùm is qui minor eſt tẽpore delatæ & aditæ hæreditatis nõ priuetur hæreditate, ob id quòd mortem patris non vltus eſt,quia ſcilicet minor eſt,per tex.ibi, Certè ſi paulò poſt,& vt verbis eius glo.vtar,poſt triduũ maior efficiatur, nec mortẽ patris vlciſcatur,non priuatur hæreditate. Sufficit enim vt ſit minor eo tẽpore.Quod & ipſũ voluit alia gloſſ.in.l.minoribus,in verbo, reſpondere,& ibi quoque Alberi.Bal.qui dicit no.colum.vlt. verſic.quærit glo.hic, Angel. Salyc. latè Floria, qui ita dicit ſe conſuluiſſe, Cornel. etiam latè, Alexand. Iaſon, & omnes etiam præter Petr.Cy.& Paul. Caſtr.C. de his quib. indig.& Raphа.Fulgoſ. conſil.52. quidam Antonius, colum. 2.in. 2. dubio.

Minor non vlciſcẽs mortẽ patris nõ priuatur hæreditate. Etiã ſi maior ſtatim efficiatur.

7 ¶ Et quod in ſimili dicitur de matre,quę tenetur intra annum petere tutorem ſuo filio impuberi,aliãs priuatur eius hæreditate,l. ſciant, C.de legit.hæred.&.l. omnes, C.de

Idẽ de matre minore, quæ non pe-

C.ad Sc. Tertullia.excuſatur tamē,ſi ea mi nor ſit,cùm eius maritus moritur,l.2. C. ſi aduerſus delic.& hęc quidē excuſatio durat etiā ſi mater poſtea maior facta fuerit: ſufficit enim eam fuiſſe minorem in illo priori tempore, vt voluit Specul. titu. de in integr.reſtitu.in prima parte (eſt enim & idem titulus in.3. parte). §. quis autem, ver.ſed quid ſi ipſa mulier,& ibi Bal.in additio.illius,per gloſſ.in.d.l.1. C. in quibus cauſ.reſti,in integ.nō eſt neceſſar.& idem Bald.in.d.illa.l.2. C.ſi aduerſ. delict.etiam per no.in.d.l.2.& in.d.l.minoribus, dicitque ſe pluries hanc opinio.fuiſſe ſecutum ex naturali æquitate,& ibi quoque Salyc. Angel. Paul.Caſt.Raph.Fulgoſ.& alij ſuprà allegati. & ipſe Bal.in auth. ſi captiui, poſt medium,verſic.ſecunda quæſtio eſt, C.de epiſcop.& cleri. dicens aliud eſſe in filio minore,qui non redemit patrē captiuum,& interim factus eſt maior,nec tamē eum redemit, de quo nos diximus ſuprà in ætate ceſſante, vbi videbis rationē differentiæ.& idem Bald.in.l.qui contra,col. 1.verſi.ibi,quos omnes, C.de inceſt.nupt. & in.l.precibus, colu.3.verſi. quid ergo ſi tempore primo,C.de impub. & aliis ſubſtitu.

tyt tuoorem filio.

Quid in filio minore, quid etiam factus maior non redemit patrem captiuum.

ſtitu.vbi hanc dicit eſſe cõmunẽ, & ſecun dũ eam ſe conſuluiſſe. Angel.in.d.l.1. C. in quibus cauſ.reſtitu.in integr.nõ eſt neceſſ. Raph. Fulgo.d.conſi.52.in.2. dubio. Paul.Caſt.Alex.& Iaſ.in.l.ſciendũ.§.vlt. ille in.1.no.alter col.1.poſt princi. tertius, col.3.nu.11.ff.qui ſatiſd. cog. & Rom.ſing. 221.tu habes,vbi & in̄ id allegat.l.qui cùm maior. poſt princi. ff. de bonis libert. & l. 3.§. ſcio, ff. de minorib.

8 *Delaratio ſpeciei præcedentis.*

¶ Ex quibus tamẽ ipſe Paul.in.d.l. ſcien dum,§.vlt.id declarat, niſi efficeretur maior intra illum annum,reſtarétque tantum temporis ex eo anno, vt poſſet ipſa tutelã aſſumere,vel alium tutorem petere , quia nõ fuit omnino excuſata, cùm toto tẽpore anni minor nõ fuerit. quod & ipſum voluit Alex.in.l.ſi.cùm dotem,§. ſi maritus, col.2.ver.& iſtud in terminis,ff.ſolut.matri.& ita intelligendus eſt Angel. qui con trarium prima facie videbatur tenere eius quod ſuprà diximus,vt ſcilicet mater non excuſatur, & ita illum intelligit Alex. in. d.§. ſi maritus. De quo tamen vide ipſum Alexan.in.d.l. minoribus.

9 *Excuſatio*

¶ Eiuſdem monetæ eſt quod Bart.tradidit in.l.ſi cum dotẽ, §. ſi maritus, per eum

tex.

tex.verſit.ſi autem tantus, ibi, vt ſanitatis nulla ſpes ſuperſit,& ibi etiam Paul.Caſt. circa medium,ibi, & per hoc determinat, & Alexand. colum. 2. verſic. in text. ibi, nulla ſpes,ff. ſolut.matrimo. quòd ſi quis eſt excuſatus à muneribus propter morbum, de cuius ſanitate nulla ſpes erat, illi ſemper proderit ea excuſatio, licèt poſtea præter ſpem conualeſcat, & allegat etiam Bar. ad hoc.l.pe.in princi.ff.de vacat. muner.& Paul.etiã allegat quod not.per glo. in.d.l.1.C. in quibus cauſ. in integr.reſtitu. non eſt neceſſ.

ob morbum deſperatum durat poſt morbum.

10 ¶ Et id quoque quod à pleriſque ſcriptũ eſt,quòd ſi quiſpiam ob numerum liberorum à tutela fuerit excuſatus, & poſtea is numerus decreſcat morte liberorum, non propterea extinguitur ea excuſatio & immunitas,quã habuit,per tex.in.d.l.ſciendum,§.vlt.ff. qui ſatiſd.cog. & in.§. illud, in auth.conſtit.quæ de dignitat. Ita enim voluit Ioan.Añd.qui dicit ita fuiſſe in publica diſputatione determinatum, & per præſtantiſſimos doctores cõſultum, in. c. decet,de regu.iur, li.6. & ibi quoque Bal. in quibuſdam additio.quas fecit ad ipſum Ioan.Andr. & Alberi. qui id.c. legit ſub

Nec excuſatio ob numerum liberorũ illis deficientibus.

titu.

titu.ff.eo tit.de regu,iur. Bar.nutans tamẽ in.l.2.§.non ſolùm,& ibi ipſe Alberi. qui cum.§.legit cum princ.l.ff.de excuſ.tutor. per tex.in.d.§.nõ ſolùm. ipſe Alberi. in.l. ſi vnquam,col.2.ver. item in excuſatione. C.de rei vendi.pér tex.in.d.l.2.§.oportet, ff.de excuſa.tutor.Fulgo.d.con.52. quidã Antonius,col.2.ante fi.Imo.conſi.77. viſis ac ponderatis,in.3.dub.Marti.Laud.in tractatu de fiſco,conclu.198.habens priuilegium, vbi ita dicit ſe conſuluiſſe. Ioan. Ana.con.105. eodémque vl.circa dubium oblatum.Soci.& Iaſon latè in.d.l.ſciendũ, §.vlt.ille col.1.ver.ſecundò inducitur: hic col.2.verſi.no.ex iſto tex.ff.qui ſatiſd.cog. ex quibus Soci. dicit hanc eſſe cõmunem opinio.nec ab ea in iudicando & cõſulendo eſſe diſcedendũ. Phili.Dec.in. d. auth. præterea,ad fi.C.vnde vir & vxor.& in.l. vlt.in princip.ff.ſi.cert.pet.&. l. in omnibus,col.vlt.ff.de reg.iur.& in.c.cũ ceſſante,colu.1. de appella. vbi id dicit not.&.d. con.24.col.2.ver.quintò accedat.Hippol. Marſil.in.l. ſi redhibitus,col.1.ff. de.quæſtio.Fran.Ripa in.l.ex facto, colu.3. verſi. præmiſſa faciunt,ff.de vulg.& pupil.

11 ¶ Verùm ipſe Alexan.in additio.Nicol.

Neapoli.

Neapoli.in.d.l.2.§.nõ ſolùm, ff. de excuſ. tutor.dicit quod licèt id ſequeretur & cõſulendo & iudicando,tamẽ contrariã opinio. eſſe veriorem, & in eam ſententiam factum fuiſſe ſtatutũ Bononiæ, vt ſcilicet decreſcente numero liberorũ, ceſſet priuilegium immunitatis,niſi vnus tantùm fuerit mortuus.Sed & in additio.Bart.in.d.§. non ſolum,& etiã in.d.l.ſi quis cùm dotẽ, §.ſi maritus ,col.2.ver.ſecundò adde,& alliis multis ſeq.ff.ſolu.matri.palam illã opinio.reprobat,& vbiq; multas rationes adducit,quas tu videre poteris. Sed quibus reſpondet Iaſon in.d.l.ſciendum,§.vlt. vti etiam illic videre in prõptu eſt, ne hìc ea omnia repetendo, diutius te detineam. *Cõtra illud.*

12 ¶ Vt tamen nõ omiſerim pro priori illa opinione vltra ea quæ allegari ſolent, bene facere tex.in.l.2.§. qui ad munera,ff.de vacat.muner.vbi qui vocãtur ad munera, viuorum ſe liberorum numerum habere, tempore quo propter eos excuſari deſiderant,probare debent:numerus enim liberorũ poſtea impletus,ſuſceptis antea muneribus nõ liberat, & ibi glo. allegat alios tex.cõcordam. Ex quo ſequitur, vt nec numerus poſtea deficiens,tollat immunitatẽ *Pro priori opinione.*

iam acquiſitam ex eo tẽpore quo requirebatur hunc numerũ adeſſe: vt idem operetur propoſitũ in propoſito, quod oppoſitũ in oppoſito, l. vlt. §. ſi. filius, ff. de leg. 3. & c. vlti. de cõſuetud. & ad hoc illũ tex. expendit Franc. Ripa, in. d. l. ex facto, vbi ſuprà, de vulg. & pupil.

13 ¶ Sed eam tamẽ priorem opinio. & alia ſimilia intellige procedere in tutela, aut aliis m nuerib⁹ iam ordinatis, & cõſummatis. verbi gratia, ſi quis habens. 12. liberos ex ſtatuto ſit exemptus à datiis, certè ſi cũ datiæ erant ordinatæ, cumq́ue dies partim ceſſerit, partim nõ ceſſerit, & ita nondum erãt prorſus cõſummatæ, ex duodecim liberis vnus aut duo moriãtur, nihilominus pater erit prorſus ab illis exemptus: inſpecto initio, quo immunitas incipit habere vim ſuã. l. incola. ff. ad municip. nõ autẽ à futuris nondũ ordinatis, ſi res peruenerit ad caſum à quo nõ poteſt incipere, l. Titia Seio, §. vſuras, ff. de leg. 2. Et ita in ſpecie conſuluit Bal. con. 117. verba domini. ita dicunt, lib. 1. & eum nuncupatim refert, & ſequitur Fran. Rip. in. d. l. ex facto, colu. 3. nu. 17. in fi. ff. de vulg. & pupil. ſubſtit.

Quid in muneribus non dum cõſummatis.

14 ¶ Quinetiã in illa ipſa ſpecie excuſationis

nis à tutela ob numerũ liberorum, vt ſcilicet ſemel excuſatus à certa tutela, quæ iam ceſſerat, ob eum numerũ liberorũ, perpetuò maneat excuſatus (etiam mortuis poſtea libertis) ab eadẽ tutela. non etiam ab eadem tutela. non etiam ab aliis quæ poſt mortem liberorum superuenerunt, vti voluerunt nonnulli, quos citat Io. And. in d. c. decet, quos tamẽ ſi ipſe nõ ſequitur. ſicuti nec facit Soci. in. d. l. ſi cũ dotem, §. ſi maritus, ff. ſolut. matrim. Sed id tamẽ placuit Philip. Franc. in. d. c. decet, & nõ obſcurè Bar. in. d. l. 2. §. non ſolùm, ff. de excuſat. tutor. & pleriſque omnibus, qui hanc rem tractarunt. Et hoc mihi verius videtur, ad quod & tu vide quę dicã infrà in .12. limita. nu. 24. incip. intellige ſecundò. *De eadẽ re.*

QVINTA LIMITATIO.

1 ¶ QVINTO limita noſtram regulam, vt non procedat, quando tractatur de lucro captãdo, ſiue quærendo: quia tunc per ceſſationem cauſæ, ſiue rationis non diſceditur à verbis legis, aut alterius diſpoſitionis, ex ſententia Bart. in. l. omnes populi, colum. 18. verſi. ſecũdò quæro an ſtatuta, ff. de iuſti. & iure, per tex. in. l. proſpexit, *Cauſa ceſſãte non ceſſat effectus ad lucrum.*

ff. qui & à quibus, vbi & idem ſentit ipſe Bart, & ſimiliter in. l. adigere, §. quamuis, ff. de iure patrona. & eum ex primo loco refert, & ſequitur Marian. Socin. Senior conſil. omnium, 1. in caſu ſuprà narrato, colum. vltima.

2 De eadẽ re. ¶ Sed tu hîc omnino vide Felyn. in. c. ſi quando, col. 8. verſic. ſed videtur mirabilis, extrà de reſcript. & quæ nos latè ſcripſimus ſuprà in ceſſante ratione legis nume. 146. incip. intellige ſecundò, & multis ſequẽ. ex quibus facilè intelliges, quid hîc dicendum ſit, neque enim repetenda viſa ſunt, quæ alibi diximus præſertim in hoc ipſo opere.

SEXTA LIMITATIO.

1 *Ceſſante cã tãtũ probabili, & non neceſſaria, nõ ceſſat effectus.* ¶ SEXTO limita, vt etiam nõ procedat noſtra regula, quando cauſa eſt duntaxat probabilis non neceſſaria, tunc enim ea cauſa ceſſante, licèt etiam ſit finalis, nõ ceſſat effectus ſiue diſpoſitio, vt eleganter ſcribit Bal. in. l. 1. col. 5. verſic. item an ceſſatio, ff. ſoluto matrimo. per. d. l. proſpexit, ff. qui & à quibus. loquitur tamen ipſe Bal. cùm ratio, vel cauſa non eſt expreſſa, ſed venit

venit interpretatiuè ex alia diſpoſitione. licet eum ſimpliciter, ſine ea declaratione ſequatur Marian. Socin. Senior. d. conſi. 1. vbi ſuprà in præcedẽ. limitatio. Et ad hoc bene facit quod ex Iacob. Bel. in. l. 2. §. vlt. ff. de donationi. affert Alberi. in. l. generaliter, colum. 2. ibi, ſi autem ceſſat culpa, C. de epiſc. & cleric.

2 ¶ Et quòd aliâs in vniuerſum cauſa ſine ratio, aut etiam argumentũ probabile, & non neceſſarium non cõcludit neceſſariò, vt videre licet ex no. à gloſſ. & aliis, in. l. ſi de interpretatione, ff. de legib. & in. l. 1. C. eo. tit. Bar. & aliis in. l. 1. ff. ſi cer. pet. Bald. in authẽ. conuenticula, col. 2. verſi. item eſt argumentum, C. de epiſc. & cleri. *Probabile tantũ & nõ neceſſarium nõ cõcludit neceſſariò.*

3 ¶ Gloſſa autem in. l. non omniũ, ff. de legib. dicit quòd ratio debet eſſe talis, quæ ſit neceſſaria. Sed & alia gl. in. l. ſi cum exceptione, §. poſt annum, in verbo, & rei habet, ff. quod met. cauſ. ſpecialiùs dicit, quòd ratio debet eſſe neceſſaria, nedũ probabilis. Et deinde dicit, tùm demũ neceſſariã rationẽ, cùm lex deficit ipſa deficiente, & cùm eadẽ locũ habet, tum ipſa ratio locum quoque habet, quæ res proximè ſpectat ad hanc noſtrã limitationem. *Ratio debet eſſe neceſſaria nedum probabilis.*

SEPTIMA LIMITATIO.

1 *Regula noſtra non habet locum, quando cauſa ceſſat in ſingulis perſonis:*

¶ SEPTIMO limita, vt non procedat quando ratio, ſiue cauſa ceſſat in ſingulis quibuſdam perſonis tantùm: veruntamen verificatur, vt in pluribus, nam eo caſu non ceſſat effectus ex ceſſatione cauſæ ſiue rationis in illis ſingularibus, vt pulchrè voluit Bal. qui quoquò te vertas, illũ vbique reperies, in. l. 1. col. 1. verſi. in ea glo. ibi, ſed impulſiua. ff. de fer. in. 1. lect. per tex. in. l. iura, ff. de legibus.

OCTAVA LIMITATIO.

1 *Cã ceſſante in vna perſona nõ ceſſat effectus in alijs.*

¶ QVIN generaliter, & hæc erit pro OCTAVA LIMITATIONE, ceſſante cauſa in vna perſona, nó ceſſat effectus in aliis perſonis, per tex. in. l. Lucius. §. quiſquis, ff. de lega. 2. & in. l. vnũ ex fratribus, ff. de cõdi. inſt. & no. gl. in. c. & ſi Chriſtus, in verbo ceſſante, & ibi quoq; Bal. col. vlt. verſi. dicit glo. quod ceſſante, de iureiurã. & idem Bal. in. d. l. generaliter, col. 2. verſi. ſed in dubio. C. de epiſc. & cleric.

2 *Leges loquẽ*

¶ Et huc pertinet quòd generaliter diſpoſitiones loquẽtes de quibuſdam perſo

nis

nis ad alias nõ trahuntur, l. ſi verò, §. de vi teſro, ff. ſoluto matrimõio. Et ita qdẽ, vt ſi aliâs extenſio fieri poſsit ad alium caſum ex certa quadã ratione, videlicet ex præſumpta mente diſponentis, ſecundum no. l. tale pactum, §. vltimo, ff. de pactis, & in. l. Titius, §. Lucius, ff. de libe. & poſthum. Id tamen non fit de vna perſona ad aliam etiam in fauorabilibus, per. l. ſi quis ita, §. ſi quis cùm ignoraret, ff. de teſta. tute. & id voluit Raph. Co. in. l. cõmodiſsimè. ff. de lib. & poſthu. Fran. Are. & Iaſon in. l. Gallus, §. & quid ſit tantum, ff. de libe. & poſthum, cum aliis multis concord. adductis à me in rep. l. ſi vnquam, in verbo, libertis, nume. 28. incip. ídque maximè, & duobus ſeq. C. de reuocan. donatio.

tes de quibuſdam perſonis ad alias non trahuntur.

Extẽſio non fit de vna perſona ad aliam, etiã vbi aliâs fit extenſio.

NONA LIMITATIO.

1 ¶ NONO LIMITA, & idẽ propemodũ eſt cum duabus præcedentibus limitationibus, vt hæc noſtra regula procedat in ratione generali, quę ſcilicet conſideratur in ſua generalitate, id eſt in generibus ſingulorũ, nõ in ſingulis generũ. licèt enĩ in aliquo caſu ſingulariſsimo ceſſet ratio legis,

Regula noſtra procedit in ratione generali.

non tamen ceſſabit lex. Bal. in .l. non dubium, col. 2. verſi. ſequitur videre de interpretatione, C. de legibus, ita intelligens, d. l. proſpexit, ff. qui & à quibus. & ſequitur Pet. Ancha. in c. 1. char. 9. verſicu. circa ſecundum articulum, de cõſtitu. & Alex. con. 32. clariſsime domine, col. 2. verſicu. ad idem bene facit, lib. 7.

2 *Contrariũ.* ¶ Sed id non placet Fely. doct. certè celeberrimo, in, d. c. ſi quando, colum. 8. verſi. conſidera ſecundò verba, extrà de reſcript. neque enim, inquit, iuſtum eſt, vt in illo caſu quamuis ſingulari ceſſante ratione legis, lex ipſa affligat, ita enim loquitur. Sed tu tamen hîc vide, quę diximus ſuprà in. 1. limitatio. nume. 52. incip. tertiũ, quod cùm lex, & ſeq.

DECIMA LIMITATIO.

1 *Cauſa in qua dictio fortè ponitur, ceſſãtè, non ceſſat effectus.* ¶ DECIMO LIMITA, vt hæc noſtra regula nõ procedat, quãdo in cauſa, ſiue ratione ponitur dictio fortè, aut ſimilis, ex ſententia glo. in clem. 1. in verbo, fortè, aut vt alij collocãt eam glo. in verbo, appellãdum, de appella. quæ quoniam tex. dixerat, quia fortè de facili eorum præſentia

ſimul

ſimul haberi non poſsit, dato ergo, inquit, quod haberi poſſet eorũ copia, locus eſſet ei quod hîc dicitur: Et eã glo. ſequũtur docto. ibi, magna ex parte, ex hoc dicentes eã dictionẽ, fortè, denotare cauſam impulſiuã, non finalem, vti videre poteris apud Card. Flor. poſt antiquiores, ibi, col. 2. in. 12. q. & Imo. col. 3. verſi. gl. fortè quærat. atque etiã Anto. in. c. quoniam, §. niſi fortè, col. vl. verſi. quæro qualiter probabitur, & ibi Panor. col. 6. qui eũ, §. niſi fortè, legit cũ princ. ver. quæro quid ſi nõ facta, extrà vt lite non cõteſt. per eũ tex. in verbo, ne fortè hoc procuret. Imo. in. l. gerit, colũ. 2. verſi. nec obſtat prędictis, ff. de acq. hęred. Alex. qui illam glo. dicit nõ. in. l. in ratione, la. 1. §. quod vulgò. col. 8. verſi, in ea ibi, §. ſi verò non fecerit, ff. ad leg. Facild. vbi ex hoc reprobat deciſi. Bal. in. l. filiumquẽ col. pe. verſi. & quia de inuentario, C. famil. Herciſcun. & eundem Alex. in. l. 1. §. ſi is qui me, col. 1. verſi. ratio autẽ qua mouetur, & ibi Iaſon, qui tamen id declarat, & eam glo. dicit ſingul. colũ. 2. ver. & ſi tu ſubtiliter diceres, ff. ad Sc. Trebellia. Barb. in rep. c. Raynaldus, col. 44. verſi. ponderãdũ eſt, rurſumq; col. 53. ver. vnde põdero

Dictio fortè denotat cauſam impulſiuam.

Dictio fortè reſpicit facti accidẽtia, non iuris diſpoſitionem.

ro illũ tex. de teſta. vbi per eam gl. dicit, ꝙ cauſa, in qua apponitur hęc dictio, fortè, reſpicit factum, ſiue facti accidentia, & nõ iuris diſpoſitionẽ. Fely. in. c. 2. col. vl. verſi. primò quòd vbi lex, vt lite nõ cõteſta. Iaſ. in. l. ſi pecuniã, col. 6. ver. itẽ nota ꝙ vbicũque, ff. de cód. ob cau. & in. l. ſubſtitutione col. 2. ver. vltimò circa dictionẽ, ff. de vulg. & pupil. & in. l. ſi ex falſis, col. 2. in. 5. no. C. de tranſact. & in. §. æquè, ſragat. col. 7. in paruis, nume. 27. Inſti. de actio. Et hæc certè limitatio pertinet ad primã illã limitationẽ, qua tractauim⁹ de cauſa impulſiua.

2 *Alia de hac dictione fortè & ſimilibus.*

¶ Quod ſi alia quædam ſcire cupis de vi & natura huius dictionis, fortè, forſitã, forſan, fortaſſe, fortaſſis, quæ ſunt eiuſdem ſignificationis, vt id obiter dicam, vide gl. in. l. mutus, in verbo, forſitan, ff. de procuratorib. & in. l. ſi duo, in verbo, fortaſſe, ff. de recept. arbitr. & in. l. 1. §. 1. in verbo, niſi fortè, & in glo. ſequen. ff. de rei vendi. & in. l. in cõmodato, §. ſicut, in verbo, peritura, ff. de commod. & in. d. l. in ſubſtitutione, in verbo, niſi fortè, & ibi Bal. in fi. Angel. etiam in fi. Raph. Co. Im. col. 1. Ale. latè col. itẽ, 1. & Iacob. latiùs, col. quoq;. 1. ff. de vulg. & pupil. ſubſtit. & gloſſ. in. c. ſu-

per

per literis,in verbo,niſi forſã,& ibi Barb·
char.antepe.verſi.venio ad glo. in verbo,
forſan,& Auguſ.Beroi.nu.74. de reſcrip.
& glo.in.c.tuæ,in verbo,ſi forſan,de pro-
cura.& in.c.niſi cùm pridem,in princi. in
verbo,forſan,de renũciat.& in.c.2.in ver-
bo,propter cõtumaciam,& ibi Hoſtiẽ. &
Ioan.And.vtrunq; in verbo,fortè, Card.
Flor.in.3.no.Anto.paulò.ante fi.& Pano.
in fi.& Fely.col.pe.verſi. vltimò dum di-
citur,vſque ad fi.illius,c.vt lite non conte
ſta.& glo.in.c.2.in verbo,fortè,& ibiHo-
ſtien.in eodem verbo,Ioan. Andr,ad fi.
Cardi.Floren.in.4.no.Imo. col. 1. in vlti.
no.& Barb.colum.5.verſi.& no. etiam ex
iſta,extrà de teſtamen.& glo.in.c.ex par-
te,in verbo,ne ſi fortè,poſt princip.& ibi
Antoni.verſic.oppono quòd omnino, &
Panor.circa medium,de celebra.miſſar.&
gl.in.c.tua nos,in verbo,fortè, & ibi Inn.
in prin.de ſpõſali.& gl.in clemẽ.2.ver.de-
niq;,in verbo,forſan,& ibi Card.Florẽ.in
prin.de ſentẽ.& re iudica.& in.c.admone
re,in verb.ſi fortè.33.q.2.& ĩ.c.quãobrẽ,in
verb.ſi fortè, de pœnitẽ.diſtic.1. & Spec.
tit.de alleg. & diſputat. aduoca.§.poſt hoc
autẽ,ver.vel in princi.ibi. itẽ dictio fortè.

Alberũ

Alberi.in ſuo lexico,in verbo,forſan, for ſitan,fortaſsis & fortaſſe.Card.Floren. in. c.1.col.1.in.5.no.de poſtulā.Barb.in repe. c.Raynaldus,col.2. verſi.& ſi quiſpiā dixerit,de teſta.Steph.Maleret. in tract. de electio.char.13.col.2.verſic. & quia de verbo,fortè.

3 ¶ Vt interim nō omittas illud D.Io.c.8. ſi me ſciretis,forſitan & patrem meum ſciretis,quam eandem ſententiam,c.14. ſine dictione dubitatiua poſuit.Si cognouiſſetis me,& patrem meū vtique cognouiſſetis.in quo illud notandum, interpretē in priore loco coniunctionem,at, vertiſſe in forſitā:in poſteriore,in vtiq;. Auguſtinus autem in priore loco monet illud forſitā. non eſſe dubitantis,ſed increpantis,quod nos lectores admonere voluimus,quia omnes ferè noſtrates ſuprà citati hūc locum adduxerunt,nec tamen id dixerunt.

De eadē ex Theologis.

VNDECIMA LIMITATIO.

1 ¶ VNDECIMO LIMITA noſtrā regulam,vt non procedat vbi ius iam eſſet alicui queſitū ex cauſe exiſtētia,vt ita loquar nā licèt cauſa ipſa poſtea deficiat ſiue deſinat,

Cauſa ceſſā te nō ceſſat effectus.

ſinat, ius tamen illud quæſitum retinetur, *iure quæſito*
vt per. l. ſi poſt mortem, §. 1. & l. non putauit, §. ſed ſi poſt mortem, ff. de bonor. poſſeſſ. contra tab. & l. cùm vxori, C. quando dies leg. ced. & c. ab eo, de electio. lib. 6. & clemen. constitutionẽ, col. pe. in fi. eo. tit. voluit Io. And. in c. decet, col. 3. verſic. & idẽ in ſimili. de regu. iu. lib. 6. & Bal. in l. filiam, ff. de Senat. in 1. lectu.

2 ¶ Ad quod etiam facit, quod ſcribit Bal. *Reſtitutio* in l. generaliter, col. 3. verſicu. ecce aliud *quæſita nõ* exemplum, C. de epiſco. & cle. quòd cùm *ceſſat ceſſan*- reſtitutio in integrum acquiratur in pri- *te cauſa.* mo inſtanti & momento læſionis cõſummatæ ob abſentiam, licèt poſtea ceſſet ea abſentia, ob quam competebat eadem reſtitutio, non tamẽ ceſſat ea reſtitutio iam quæſita per. l. quod tempore, C. de reſtit. milit. & l. vlt. §. ſed quod ſimpliciter. ff. eo. titu. & idem propemodũ dicit Cyn. poſt Petr. in d. l. generaliter, faciuntq; alia multa quæ dicam in ſequen. limitat.

3 ¶ Sed hoc tamen intelligendũ eſt, quan- *Quid ſi ius* do ius illud quæſitũ fuit de iure commu- *ſit quæſitũ* ni, ſecus ſi quodã iure irregulari ſiue ex- *ex iure ſpe*- traordinario & ſpeciali fueritquæſitum, *ciali.* nã tũc illud ius ceſſat ceſsãte cauſa ipſius,

vt pul-

vt pulchrè voluit Bald. in. l. ſi pro ea, col. 3. in. 8. quæſtion. C. mand. quod dictum pro no. refert & ſequitur Philipp. Franç in. c. cùm ceſſante, col. 1. verſi. ſecundò concluſio limitatur, extrà de appella.

4 ¶ Nam vt dicit Bald. vbi ſuprà, faciliùs tollitur priuilegium ſiue ius extraordinarium & ſpeciale, quàm ius commune, l. eius militis, §. 1. & ibi glo. quæ id no. in verbo, quocunque modo, & ibi Barto. Bald. & Angel. ff. de milit. teſt. & §. quia verò veriſimile, in fi. in authen. de non alienan. reb. eccleſi. & idquoque voluit gloſſ. in. l. 2. in verbo, interpretari, & ibi Barto. colum. 1. ff. de conſti. princip. & glo. vlti. in. l. 1. ad fi. C. ſi aduerſ. venditio. & in. l. 1. in gloſſ. vlti. verſic. item quartò, quia faciliùs, C. ſi de momenta. poſſeſſ. & in. l. aſsiduis, in verbo, licèt anterioris ſint, paulò ante medium, C. qui pot. in pigno. hab. Bald. in. c. poſt tranſlationem, colum. 2. verſicu. quæro vtrùm ceſſante, de renuncia. Et addit ipſe Bald. in dicta. l. ſi pro ea, facere no. in. l. ad comparandas, in fi. C. eod. tit. mandat.

Ius ſpeciale faciliùs tollitur quàm commune.

DVODECIMA LIMITATIO.

1 ¶ DVODECIMO limita & generaliùs, vt non procedat hæc regula, cùm effectus cauſæ eſſet iá conſummatus & perfectus, & vt noſtri loquuntur in eſſe productus, per.l.vlt.in prin.ff.vnde lib.&.l.inter ſtipulantem,§.ſacram, in illis verbis, nec reuocãtur in obligatione, & ibi Iaſ.in.4.no. ff.de verb.obli.&.l.patre furioſo, ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iu.&.l.qui res,§. areã. ff.de ſolut.&.l.tutelas, in prin.ff.de cap.di minut.&.c.quęris,& ibi glo.in verbo, cõtrahatur, de conſecra. diſtinct.4. vbi obligatio ſemel extincta propter aliquam cau ſam extinguentẽ, non conualeſcit ceſſante ea cauſa,&.c.de bigamis, extra de biga. ex quo no. Anto.in.2. locis quòd ceſſante cauſa efficiente non ceſſat effectus iã impreſſus,&.c. ſanè, de renunciatio. ex quo etiam no. idem Anton.poſt prin. perempta cauſa non perimi effectum iam in eſſe productũ.&.c.vl.de offic. leg. ex quo no. Imo.in.2.no.quòd extincta cauſa non perit iuris effectus in eſſe deductus, ſec⁹ ſi ſit in fieri, vt ipſe loquitur, & res ſit integra. *Cauſa ceſſãte non ceſſat effectus iã conſummatus.*

2 ¶ Et ita quoque, vt ſcilicet nõ ceſſet effectus conſummatus per ceſſationem cauſæ, voluit Cyn.in.l.generaliter, col.2. verſi. *De eadẽ re.*

in con-

in contrarium quia lex dicit, & ibi Bald. col.3. verſic. item exemplum de cauſa, & iterum verſi. quandoque autem cauſa finalis, C. de epiſc.& cle. Bart. in.l.2.§. vlti. ad fi. ff. de dona. & in. l. pluribus, §. & ſi placeat, ad fi. ff. de verb. obliga. bona pars Canoniſtarum, in. c. poſt tranſlationem, de renuncia. Bal.& in.l. vbi, col. pen. verſi. formatur etiã alia quæſtio, C. de iure dot. & in.l.1.col.2.verſi.priuilegia autem, ff. ſolu.matrim. vbi & alia iura allegat, & in.c. & ſi Chriſtus, col. vlt. de iureiuran. Alex. in addit. Nicol. Neapol. in.l.2. non ſolùm, ff. de excuſa. tutor. Corne. conſi.24. omiſſo primo dubio, col.5. verſi. nec obſtat quòd in ſecunda, lib.3. Soci. con.81. non eſt dubium, col.4. verſic. nec obſtat nunc, lib.3. Philipp. Dec. in.l.1. col. antepen. nu.79. ff. de offic. eius cui mand. eſt iuriſdi. & in.c. quæ in eccleſiarum, col.7. verſi. ſed aduertendum eſt, de conſti. & in.c. cum ceſſante, col.1. verſi. ſecundò concluſio limitatur, de appellatio. & con.24. cuius factum incipit, mulier cui propter inopiam, colu.1. verſi. tertiò ſuadetur ex eo. & con.31. cuius ſuperſcriptio eſt, quando valeat renũciatio, col. vl. ver. tertiò nõ obſtat, vbi ex hoc

conſuluit

conſuluit in pulchro caſu, Franc. Balb. in tracta. præſcriptio. in. 3. parte prin. in. 9. quæſtio. in fi. Fran. Ozer. in.§.1.nu.5. per eum tex. Inſtit. de exhæred. libero. Fran. Curt. Iunior, in.l.2.col.9.nu.78.C.de edē. & Hieron. Grat. conſi.63. viſis elegantiſſimis, colum. penul. nume.37. lib.2.

3 ¶ Propterea dicit glo. no. in. c. in argumentum, de regu. iu. lib.6. quòd iſta regula procedit circa facta, non facienda. Bald. autem in.d.l.1.§.1.in fi.ff.de offic. eius cui mand. eſt iuriſd. ſcribit ceſſante cauſa priuilegij non ceſſare priuilegium, quod retro ſortitum eſt effectum. & ſequitur Iaſ. in.d.l. filius à patre, §.1.col.2. verſic. limita iſtam regulam, ff. de liber. & poſthu. quo etiam loco ipſe Bal. Angel. & alij tradiderunt, quòd ſi aliqua terra exiuit de obedientia dñi, & ob id fuerit bãnita, licèt poſtea ad obedientiã redierit, non tamē per hoc remittuntur banna, niſi id expreſſum fuerit, quod tamē pugnare videtur cũ eo quod dixim⁹ ſuprà in bãni cauſa ceſsãte.

Regula noſtra procedit circa facta non facienda.

Priuilegiũ quod ſortitum eſt effectũ non ceſſat ceſſante cauſa illius.

Bãni cauſa ceſſante, an ceſſet bannum.

4 ¶ Et huc quoque ſpectat quod ab ipſo Bal. proditũ eſt (nam is vbiq; in omnibus queſtionibus & dubijs reperitur, adeò fecundus eſt) in.l. Titius, quæ eſt pen. per

Vxor quæ per impudicitiã amiſit legatum, nõ

R illum

id recuperat per pudicitiam. illum tex. ff. de excuſat. tuto. quòd ſi teſtator reliquit vxorem ſuam vſufructuariam bonorum ſuorum, donec caſtè vixerit, ea autem primo anno pudicè vixerit: ſecundo autem impudicè, ob quod legatum illud ſuum amiſerit: deinde verò ad caſtitatem redierit, non per hoc recuperat legatum, quo iam per impudicitiam decidit, quod non ob aliud eſt, quàm quòd effectus impudicitiæ conſummatus eſt.

5 ¶ Ante hunc & cæteros illos Specu. ille quem omnes vbiq; miris laudibus extollunt, in ti. de proba. §. 1. verſi. circa nouale, illud tradit, quòd nouale tãdiu erat, quã diu à primis religioſis detinetur: quòd ſi ad alios peruenerit, deſinit eſſe nouale, per c. vl. de priuileg. nec ſi ad primos illos redierit, recuperat illam noualitatis, vt ita dixerim, qualitatẽ, per tex. in d. §. inter ſtipulantem, §. ſacrã, ff. de verbo. obliga. ſuprà in princ. huius limitat. allegatum.

Nouale q̃d deſyt eſſe nouale non reaſſumit eã qualitatem per reditũ ad priores.

6 ¶ Ex hoc quoq; albo illud eſt, ꝙ id quod dicitur, perempta inſtantia perimi omnes effectus eiuſdẽ, intelligitur in effectibus iam conſummatis per litis conteſtationem. verbi gratia, quis fit malæ fidei poſſeſſor ob litem conteſtatam, l. certum, C. de rei

Inſtantia perẽpta non perimuntur effectus conſummati.

de rei vẽdicat.&.l.nemo, C. de acquiren. poſſeſsio. item perpetuatur actio,l.vlt.C. de præſcript.30.vel.40.anno.item res effi citur litigioſa,authen. litigioſa, C.de litigioſ.Certè hi effectus, & ſi qui alij ſint ſimiles,non perimuntur perempta inſtantia,cùm ſint (vt diximus) conſummati,ita voluit Panor. in.c. cauſam quæ, col.vlti. verſi.ſed circa hæc ſecundum recentium, extra de teſtib. ſed tu de hoc vide gloſſ.& doct. in.l.2. C. de fruct. & lit. expenſ. & in. c. ſignificauerunt, de teſtib. & in. l. properandum,§.1. C. de iudic.

Vt mala fides:

Actionis ꝑpetuatio.

Vitium litigioſi.

7 ¶ Sed & eò ſpectat,ꝙ cũ per ſuperueniẽtiã liberorũ ipſo iure reuocetur donatio, per.l.ſi vnquã,C.de reuocã. donatio. certè ſi liberi nati ob quos ea reuocatio facta fuerit,poſtea moriantur,non tamen ceſſat reuocatio, cũ per eorũ natiuitatẽ cõtinuò ipſius effectus , id eſt , ea reuocatio fuerit cõſummata.Ita enim voluit,illã ipſam rationẽ ad hoc adferẽs Alb.in.d.l. ſi vnquã. & Bar.in.l.Titia,§. imperator,col.vl.ver. pone ꝙ filij,ff.de leg.2.& alij multi, quos tibi lõgo ordine enumerauimus in repet. l.ſi vnquam, in verbo, ſuſceperit liberos, nume.203. incip.& ne poſt tot tantáſque.

Reuocatio donationis per liberorũ natiuitatẽ, non tollitur morte illorum.

8 ¶ Et illud quoq; , quòd ſi mater, quæ tutrix erat filiorum, tranſiuit ad ſecũdas nuptias, ob quod priuata fuerit ea tutela, & poſtea ſoluatur ſecundum illud matrimonium morte mariti, non reaſſumit eadem mater tutelã, ſed manet perpetuò priuata: cùm effectus priuationis fuerit ſtatim cõſummatus, quàm ad ſecundas nuptias cõuolauit, vt ſatis declarat tex. in. §. quia verò, in illis verbis, mox vt ſecũdas nuptias contraxerit, in authen. vt ſine prohibitio. matr. & aui. Ea enim dictio, mox, oſtendit priuationem eſſe factam ipſo iure, ex ſententia gl. in. §. 1. in verbo, imminere, & ibi Bar. & Ange. in auth. de inceſt. nup. cum alijs multis ſimilibus à me collectis in illa repet. l. ſi vnquam, in verbo, reuertatur, nume. 109. incip. vigeſimoſeptimo.

Mater priuata tutela per ſecundas nuptias non eam recuperat morte ſecundi mariti.

Mox ſignificat priuationem ipſo iure.

9 ¶ Et ita vt ſcilicet mater illo caſu nõ reciperet tutelã filiorum, voluerũt Cy. qui tamẽ id declarat, in authen. matri & auiæ, col. vi. verſi. octauò quæro, & ibi etiã Alberi. col. 3. ver. itẽ quæro, & Ang. qui & ipſe declarat, col. vlti. verſi. vltimò ſcias, C. quando mul. tutel. offic. & Hippol. Marſil. qui id dicit no. in l. etiam ſi redhibitus, col. 2. verſi. patet etiam hoc, ff. de quæſtio.

Iterũ de illa matre.

Nam

10 ¶ Nam & quod plus eſt, ſi mater declarauerit, ſe velle nubere, ideóque priuetur tutela, & alius tutor ſit datus: non eam reaſſumit, etiam ſi poſtea nolit nubere, Bald. in. d. l. cum ancillis, col. 2. verſi. item collige argumentum, arg. illius tex. C. de inceſt. nupt. & in. l. imperiales, in fi. princ. etiam per eum tex. C. de nupt. & in. l. omnẽ, col.. 1. C. ad Sc. Tertulli. & cõ. 423. datalis Abrami, in fi. lib. 2. & alibi diximus plenius in noſtris cõſuetudinibus Pictonũ, nam & hoc quoq; caſu ipſo iure amittit tutelã, vt etiam probatur in. d. §. ſi verò.

Idem ſi mater ſe velle nubere declararit, etiã ſi id non fecerit.

11 ¶ Adde, & illud, quod huc proximè accedit, quòd nõnulli aſſumunt ex tex. in. c. conſtituit, iuncta glo. in verbo, qui ex Iudæis, 17. q. 4. quòd infamia remanet apud infamem, etiã extincta infamiæ cauſa. inter quos eſt Hippol. Marſil. ſing. 107. ver. & quia vt noſtri. Quãquã nec ille tex. nec glo. illius illud adeo ſpecialiter dicunt, ſed id tantùm, vt ſicut Iudæus non poteſt ad publica officia admitti, ita nec qui ex Iudæo Chriſtianus nouiter factus eſt. & ita eam glo. intellexit Archidia. ibi. & Rom. qui ſingul. dicit ſingul. 72. nunc veniamus ad lucrum, verſic. ſed quid de eo. Io.

Infamia remanet etiã extincta infamiæ cauſa.

Iudaeus nouiter factus Christianus ſe non admittitur ad publica officia.

Ana.in.c.cùm ſit.col.vlt.ver. vltimò quia tex.& ibi Felyn.col.1. de Iudæis. & idem Felyn.in.c.etiam te,col.8.verſic.limita ſecundò,de reſcript.& ipſe Hippol. ſingul. 179.viget communiter ſtatutum.colum.2. verſi. item & facit glo.

12 *De eadẽ re-*

¶ Verùm facilè crediderim infamiã iam contractam non aboleri ſublata cauſa ob quam contracta eſt,cùm iam effectus conſummatus ſit,nec quod factũ eſt infectum fieri nõ poteſt.vt nõ ſine ratione Cladius Cæſar apud Suetoniũ, cùm orantibus familiaribus cuipiã dempſiſſet notã, litura tamẽ(inquit) maneat,de quo & nos diximus in tractatu Conſtituti,parte.3.limi.7. nu. 10. & illius quoque.& vide etiã ſuprà nu.115.incip. infamiæ cauſa.

13 *Iterũ de illo Iudæo.*

¶ Sed quod dictũ eſt de Iudęis de nouo factis Chriſtianis, id fit, quoniã verẽdum eſt, ne adhuc reſtẽt quædam reliquiæ Iudaiſmi.donec diutiſsimè probati fuerint: qua ratione hi promoueri in epiſcopos nõ poſſunt, vt ſcribitur in princ.48.diſtinct. quanquã & aliæ eius rei cauſæ ponuntur. Et hoc quidẽ pertinet ad. 16. limitationẽ, num.7.incip.ſed ita tamen, vbi etiam loquemur de inimico recens conciliato.

¶ Et

14 ¶ Et huc item referri poteſt, quod dixi- *Quædam ſi-*
mus ſuprà in ceſſatione cauſę excluſionis, *milia.*
num.96.incip.quod tamẽ intellige, fœmi
nam ſemel excluſam ob maſculos, perpe-
tuò manere excluſam, etiã ſi maſculi po-
ſtea deficiant, cùm iã effectus excluſionis
ſit conſummatus. Et quod præterea dixi-
mus in.4.limit. num.5. incip.quin & huc
quoque, de eo cui acquiſita eſt hæreditas,
quoniã eſſet agnatus tempore delatæ hęre
ditatis, licèt poſtea deſinat eſſe agnatus.
Quódq; etiã ibi duximus, nu.10. incip.&
id quoque, & multis ſeq. de eo qui excuſa
tus eſt à tutela ob numerũ liberorum, qui
poſtea deficit. Et quod deniq; dicemus in
frà, in.14.limitatio.de dote reſtituta ob vi
ri inopiã, qui poſtea diues efficitur, nã &
id tribuit cõſummationi effectus, Bal.in.l.
vbi adhuc, col.6.verſi.formatur etiã, C. de
iure dot. vide omnino in.d.4. limitatio.

15 ¶ Nec hinc longiùs abeſt, quòd genera- *Actu con-*
lius dicimus, quòd vbi actus eſt iam con- *ſummato,*
ſummatus, caſus ſuperueniens non vitiat, *caſus ſuper*
ſed tunc habet locum ea regula, vt quæ ſe- *ueniens non*
mel vtiliter cõſtituta ſunt, durent: licet ca- *vitiat.*
ſus extitetit, à quo initium habere non
potuerint, de qua in lege non eſt nouum,

ff. de regul. iur. & in. c. factum legitimè, eo titu.lib.6. id enim apertè colligitur ex l. pluribus, quæ eſt pen. §. & ſi placeat, vbi Bart.& alij,ff.de verb. oblig. & præterea voluerunt Pet.à Bel.Pert. & Bal.in.2. lect. in. l.patre furioſo.per eum text.ff. de his qui ſunt ſui vel alie.iur. Bartol.in.l.ex facto, in princip.colum.2.ver.vltimò hæc lex,ff. de vulga.& pupill. de quo latè per Dy.in.d.c.factum legitimè,& Deci.in.d. l. non eſt nouum.

16 *Etiã in foro conſcientiæ.*

Præſcribens bona fide non tenetur reſtituere,ſi mala fides ſuperuenit, præſcriptione completa.

¶ Id quod procedit etiã in foro conſcientiæ.verbi gratia,quis præſcripſit rem alienam cum bona fide, præſcriptione autem cõpleta ſuperuenit ſciẽtia rei alienæ,certè cũ effectus præſcriptionis ſit iã perfectus & cõſummatus,poteſt hic qui ita præſcripſit,iuſtè rẽ retinere,glo.in.c.vl.& ibi Inno.in verbo, temporis,& Hoſti.colu.2.in verbo,in nulla tẽporis parte, & latè Imo. qui hãc dicit eſſe cõmunẽ opi.legiſtarũ & canoniſtarũ,col.15.verſi.venio ad glo. vlt. & Panor.col. 7.verſi.idem ſentit,de præſcriptionib. glo.in.c.1.in verbo, pellendi, de conceſsio.præben. Inno. in. c. cura,in fi.& ibi Hoſtien. in verbo, legitimam,de iure patrona.& idẽ Inno.in cap.quia plerique.

rique,col.1.verſi.quia tutius eſt,& ibi etiã Panor.col.8. verſi.ſeptima quæſtio,de im munita.eccle.Hoſti.in ſumma tit.de præ-ſcriptio.rei immobil.§.verùm,verſicu.ſed quid.ſi iam completa,vbi id probat autho ritate veteris teſtamenti.Io.Ligna.in.c.vi gilanti,&ibi Bal.col.1.Card.Flor.Imo.Pa nor.& Felyn.col.vl.de præſcrip. Io.And. in.c.poſſeſsio,in vlt.articulo, & ibi etiam Pet.Anch.col.5. verſi. quæro cùm debitũ naturale,& Philip.Fran.col.pen.verſi. in ea glo. ibi qui completa, de reg.iur.lib. 6. Bar.nõ obſcurè in extrauagã.ad reprimen dũ,in verbo,videbitur,in fi.Bal.in.l. cùm quis,col.7.ver.poſt hoc ſcias, C. de iur.& fact.ignoran.& in.c.de cauſis,col. 3. verſi. vtrùm poſsit renuntiari,de offic.deleg.& in.c.1.col.vl.verſi.& an ius naturale,tit.de cõtro.inter dom.& fidel.de inueſti. feud. & in.c.1. ante fi.tit.de controu.inter dom. et vaſall.& in.c.1.§.ſi quis per.30.col.1.ver ſi.dicit Innoc.quòd,& ibi Iacob.Aluaro. col.6.verſi.quæro an quando quis, & Car di. Alexan.in fi. titu.ſi de feud.fuer. con-trou. inter do. & agna.& conſi. 295. fama viciniæ eſt,in fi. lib.1.& con. 315. ponitur quòd antiquitus,col.2.ver.& facit ad prę-

dicta

dicta. Rayner. in ſuperſcrip. con. Feder. Senen.130.caſus talis eſt, quidam teſtator. Io.Fab.in.§.1.col.2.verſi.quid ſi ea completa, Inſtit.de vſucap. Angel. qui id latè tractat per. 5.col.poſtremas, in repe.l.1.C.de iudic. Petr. Anch.con.170.principale contra iſtos, colum.2.præterea contra Bar.eſt. Imo.in repet.c.vl.col.18.ver.venio ad glo. vl.& mult.ſeq.de præſcript. Panor.cō.89. in quæſtione quæ ad præſens, col.3. verſi. ad idem quod no.Roma. in repe. rub. de arbit.colu.1.& in.l.filiuſfamilias, ff. de dona.& conſi.149. concluſionē primā, col.2. verſic.quintum autem, Corne.conſil.177. in hac re aliâs conſului, colum. 2. verſic. cùm & videamus, lib. 2. Franciſ. Aretin. conſi. 92. viſo legato', colum. 2. verſicu. nec poteſt intelligere. Iaſon in.l. poſt diuiſionem, colum.2.verſicu.hinc videmus, C. de iur. & fac. ignorant. Philipp. Dec. in authen. præterea, colu.6.verſicu.vel illud dictum, C.vnde vir & vxor. & in. c. 1. colum. 7. verſicu. ſecunda eſt, de conſtitutio. in. 1. lectu. & in cap.iurauit, paulò ante fin. de probati.& nouiſsimè Fran. Balb.in tracta.præſcript. in.9.quæſt.5.partis principalis, vbi in hoc vtitur ea quam

dixiinus

diximus ratione, quòd actus iam conſum matus eſt.

17 ¶ Et è Theologis diuus Thomas quotſibet.12.argu.25.& quotlib.ſeq.cor.6. Sco. in.4.ſenten.diſtinct.15. Anto.Floren.in.2. parte prin.ſuæ ſummæ, li.1.c. 7. verſi. qui autem ex beneuolentia. Angel.Claua. in ſumma, in verbo, præſcriptio, §.46. incip. verùm tutus præſcriptione. Diuus Bernard.in ſuis ſententijs alioqui ſeuerior, in lib.de euangelio ęterno, ſermo.32.argum. 2.c.1.& iterum, c.3.quæſtio. 1. vbi & alios aduocat idem tenentes, vt ibi videre poteris, & Adrian.Florē.qui noſtra ætate Romanus pontifex fuit, in ſuis quæſtio. in. 4.ſenten. *Ad idē ex Theologis.*

18 ¶ Quanquam ſcio nonnullos ſimpliciter contrarium tenuiſſe, alios diuerſimodè id diſtinxiſſe, vt videre licet ex glo.in.c.1. & ibi Archidiac.14.q.6.& glo.in.c. ſi virgo, 34.q.2.& gl.in.c.vigilanti, in verbo, nouerit, de præſcript. Bald.in auth.ad hæc, col. 3.verſi.reuertor igitur ad quæſtionem. C. de vſur.& alijs multis quos tu citatos videbis ab Ange.in repe.d.l.1.C.de iudi. & nouiſsimè And.Alciat.in multis locis, nā is ſēper cōſtātiſsimè hāc opinionē tenuit. *Qui contrarium tenuerunt.*

¶ Amplia

19 *Quid in effectu nondum cõſummato, ſed inchoato.* ¶ Amplia autem hanc noſtrã limitationem, vt non ſolùm habeat locum in effectu omnino conſummato, ſed & in inchoato, qui habetur pro perfecto, ſecũdũ.l.& ſi nõ ſint, §.infecti, ff.de aur.& arg. leg. nam nec is effectus ita inchoatus ceſſat, etiam ceſſante illius cauſa, vt expreſsè per eũ tex. voluit Franc. Curt. Iunior, in.l. more, col. 2. nu. 12. ff. de iuriſd. om. iud. Cui adde quod per illum text. in d. §. infecti, voluit Bar. in.l. cętera, §. ſed ſi ſeparauit, ff. de leg. 1. illud haberi pro completo, quod cœptũ eſt, vt etiã voluit in.l. quo minus, in. 5. quęſtion. princip. non multò. poſt principi. ff. de fluminibus.

Cœptum habetur pro completo.

20 *De eadẽ re.* ¶ Adde inquam alium tex. in.l. veſtimẽtum, ff. eod. titu. de aur. & argẽ. leg. cuius hæc verba ſunt: veſtimentum id eſt, quod detextum eſt, & ſi defectum non eſt, ſi ſit conſummatum quod in tela eſt, nondum tamen prætextum, vel detextum, contextum appellatur. Quem text. Nicol. Neapol. referens Iacob. Are. ibi dicit notandum ad ſtatutum loquens de veſtimento, vt habeat locum in eo quod in tela eſt. &, illum tex. dicit ſingul. Barb. in clemẽ. cauſam, char. 13. in paruis, verſic. ſed dubium

eſſet

eſſet, de electioni. & in tractat de præſtát. Cardinal. in. 5. quæſtio. 1. partis, col. 3. verſi. & ſi dicatur, ad hoc vt ea ſunt in fieri (ita enim loquitur) cenſentur eſſe in facto, & valde ſingul. idem Barb. con. 57. præclarè ſcribitur, col. 5. verſic. item faciat quod dictum, lib. 1, & con. 14. clementiſsimi, col. 2. verſi. & ſi quiſpiam diceret, lib. 2. dequo & nos diximus in noſtris. ll. Connubialibus glo. 2. nu. 7. incip. ad idem etiam.

21 ¶ Et ego certè vt dicam quod ſentio, ſi aliquis ſit caſus, in quo id quod cœptum eſt, habeatur pro completo, crederem tūc ſufficere eſſe cœptum, vt effectus nō ceſſet ceſſante cauſa, poſtquā cœptum eſſet, vt fortè in illis caſibus. Aliâs verò huic ſententiæ non accederem, præſertim cùm initium pro fine & conſummatione non habeatur, niſi certis caſibus aut reſpectibus, vt videri poteſt ex his quæ ſcripſimus in. dd. noſtris legibus connubialibus in gl. 2. in verbo, en pouuoir de ſon mary, vbi latè tractauimus an, & quādo, & quomodo ſponſa habeatur pro vxore.

Reſolutio huius ampliationis.

22 ¶ Amplia ſecundò vt procedat hæc noſtra limitatio etiam in effectu nondum cō ſummato. ſed qui tamen conſequentiam habet

Quid item in effectu nondū con-

ſummato. ſed qui ſequitur ex actu perfecto. habeat ab ipſo actu perfecto. quod patet ex.l.patre furioſo.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iur.dum loquitur de ijs qui naſcũtur poſt furorem ex matrimonio cõtracto tẽpore ſanæ mentis.& ad hoc illũ tex. expẽdit Imo.in.l.pluribus, quæ eſt pe.§. & ſi placeat, verſi.circa tertium membrum, ff. de verb.obligatio.

23 *Hac limitatio procedit i.i cã fiẽdi.* ¶ Sed hanc principalem noſtram limitationẽ intellige tribus modis non contemnendis, primo vt procedat in cauſa fiẽdi, (ſic enim mihi permitto loqui poſt noſtrates) hac enim ceſſante ceſſat illud fiẽdum, non tamen idem factum tollitur: ſecus autem in cauſa eſſendi, quaquidẽ ceſ- *Non in cauſa eſſendi.* ſante non ſolùm impeditur fiendum, ſed & factum quoque tollitur, vt voluit Bald. in.c.& ſi Chriſtus, col.vi. ver. adde quòd ceſſante, ibi, ceſſante cauſa, de iureiuran. authoritate Io.Monach.in proœm. lib. 6.

24 *An limitatio procedat pro futuro tempore.* ¶ Intellige ſecundò ita procedere: vt nõ ceſſet effectus iam cõſummatus pro tempore præterito, ſed bene pro tẽpore futuro, ſi effectus eſt ſucceſsiuus, per.l.tutelas, ff.de capit.diminutio.aut etiam ſi momentaneus, niſi ſuperueniat cauſa infirmans, quo caſu etiam ceſſaret effectus, per. l. ſi

quis

quis hæredẽ.C.de inſti.&ſubſti.per quos tex.ita voluit Bald.in.c. quemadmodum, colum.2.verſi.circa tacitas cõditiones, de iureiurand.& Franc.Ozer.in. §. ſupradi-cta,colum.4.num.18.Inſtit.de milit. teſta. Et hîc vide quę dixi ſuprà in.4.limitatio. nu.13.&.14.& quę dicã infrà,in.23.limita.

25 ¶ Intellige tertiò, vt procedat hęc noſtra limitatio,niſi ſuperueniat cauſa retro cõ-traria,remouens illud iam conſummatũ, & in eſſe productum:tunc enim ceſſat ef-fectus etiã perfectus & cõſummatus. ver-bi gratia,grauamẽ eſt cauſa appellationis, & ea quidem in eſſe producta confeſtim, quàm interpoſita eſt,& tamẽ reuocato, & ita ceſſante grauamine ceſſat appellatio, per tex.in.c.cùm ceſſante,de appellat.vbi id expreſsè no.Bal.in.4.notab.

Et quid ſi ſuperueniat cauſa retro contrarie.

26 ¶ Intellige quartò,niſi is ad cuius com-modum effectus fuit conſummatus,fuerit in mora: nam tunc poterit effectus ipſe ceſſare,ceſſante cauſa, vt patet ex. l.quod tempore, C.de reſti.milit.vbi ſi intra an-num vtilem reſtitutio intentata fuerit, ea amittitur & ceſſat, & ita eum text. ad hoc expendit Fran.Ozer.in.d.§. ſupradi-cta,col.4.num.17.Inſtitu.de militar.teſta.

Quid ſi in mora fuerit is, cuius cõ-modo effe-ctus fuerit cõſumma-tus.

¶ Intellige

27 ¶ Intellige quintò, vt non ceſſet effectus conſummatus ceſſante cauſa generali, per c. ſuggeſtū, de decim. ſecus ſi ceſſaret cauſa ſpecifica, nam tunc ceſſaret effectus etiā conſummatus, vt voluiſſe videtur Anto. in capi. poſt tranſlationem, col. 4. verſicu. tu dic latiùs, de renunciat. vti eum refert Imo. ibi, col. 6. nu. 41. vbi tamen in hoc ſecundo membro non ei accedit, per tex. in. l. vlt. ff. vnde liber.

Quid ſi ceſſaret cauſa ſpecifica.

28 ¶ Denique quantum ad hanc limitationem pertinet. ſi quis ſcire cupiat, quando actus, vel effectus ſit cōſummatus vel perfectus, vt ſit vel non ſit locus huic limitationi, legat Franc. Are. poſt alios in. d. l. pluribus, §. & ſi placeat, colum. 2. ver. attēde quia quoad ſolam mentem, ff. de verbo. oblig.

Quando dicatur actus cōſūmatus.

DECIMA TERTIA LIMITATIO

1 ¶ DECIMOTERTIO limita principaliter hāc noſtram regulam, vt procedat in cauſa ceſſante, prout ea ipſa regula loquitur, nō etiam in occaſione, qua quidē ceſſante minimè ceſſat effectus. per tex. in. l. vlti.

Regula noſtra non procedit in occaſione ceſſante.

vlt.ff.de reſcind.venditio. quã ad hoc pro no.allegat Bal.in cap. ſolitæ,in fi. de maiorit.& obedien.

2 ¶ Neque id quidem mirum eſt, quoniã occaſio eſt cauſa iniuſta, inſufficiens, minimè vera ac propria, vt videre licet ex Hoſtien.Io.And.Pet.Ancha.Anto. Im. & cæteris,in.d.c.ſolitę, per eum tex. & id quod ſcribitur Prouerb.18.in princip.occaſionẽ quærit, qui vult diſcedere ab amico.Collect.in.c.cùm ceſſante,de appella. Archid.in.c.ſtatutum, colum.pen.in verbo occaſionem,de reſcript.lib. 6.& in.c.1. §.porrò,in princip.de ſta.regul.eo. lib. 6. & in.c.conſequens,poſt princ. & ibi quoque Domi.11.diſtinctio.Andr.Iſer.in.c.1. §.conuenticulas,colum.1.per eum tex.titu.de pace iuramen.firman.Lucas Pen.in l.quicunq;,per eum tex.C.de fund.patrimonial.lib.11.& in.l.1.in verbo,occaſio.C. de frum.Alexã.eo.lib.11.& in.l.1. colum. 4.in verbo,occaſionem.C.de Caſtren.pecul.lib.12.Cardi.Floren.in clemẽ.cauſam, colũ.1.in.1.oppoſit.de electio.& in clemẽ. dudum,in verſi.ab olim,colum.1.in.3.oppoſit.in fi.de ſepul.Panor.in.c.2. colum.1. ver.in glo.1.in fi.de conſti.Corne.con.153. *Occaſio eſt cauſa iniuſta & inſufficiens.*

in præſenti conſulatione,colum.1.in litera E,lib.2.& conſil.266.conſtat dicta credita,colum.1.lib.4.

3 De eadẽ re. ¶ Ad quod optimè facit tex.à nullo illorũ allegatus in.l.Labeo,ibi,magis occaſione,quàm tunc cõtigerit,ff.de riuis. & tex. in.l.famoſi,§.1.ff.ad.l.Iul.læſæ maieſtatis, cùm dicitur non in occaſione, ſed in veritate rei.& in.l.omnimodo,in princip. ibi, occaſionẽ ſubuertendi,&c. C. de inoffici. teſta.& in.l.vlti.ibi , incolatus occaſione. C.de municip.& originar.lib.10.&.l.vlti. ibi,occaſionis huiuſmodi calumniam, C. de conueniend.fiſ. debit lib . 10 . & in. c.1. poſt princip.ibi,ſumentes occaſionem,de confirma.vtil.vel inutil.vbi Dec. in prin. eum tex.ad hoc annotauit , vt occaſio in malã partẽ accipiatur. & in. c.qualiter & quando,le.1.poſt prin.ibi , qualiter occaſione,de accuſat.& tex.in.d.c.ſtatutum, §. inſuper,ver.prouiſurus,ibi,occaſionẽ nõ aſſumit,de reſcript.lib.6.vbi Domi. colũ. 1.nota,inquit,tex.declarantem,quid ſit occaſio,nempe quæ inveritate facti eſt falſa, ſed exteriùs apparet coloratè iuſta.& tex. in.c.1.ver.quia verò,ibi,peccandi occaſio. & ibi,Archi . in verb. quia verò occaſio.

præ-

præbetur.de iureiurand.eo.lib.6. & in.c. 2.verſicu.ſi autem cauſa,ibi,occaſionẽ ceſſioni dederat,de offic.ordi.eod.lib.6.
4 ¶ Ideóq; Ioan.And.in.c.poſt tranſlationem,col,vlt.de renũciat.ꝙ in dubio cauſa impulſiua videtur eſſe occaſio,& ibi quoq; Card.Florẽ.qui id ſingu.dicit,col.3.ver. cõquæro in eo quòd ſuprà.Domi.in.d.c. cõſequens,11.diſtinctio.dum dicit cauſã ſumi pro ratione finali, & occaſionem pro cauſa captata,& Pano.in.c.1.col.1.in.9.no. vt eccleſiaſt.benef.& Imo.in.l.2.§.vlt.col. 2.ver.item adde,& quia dixit,ff. de dona. & Cor.d.cõ.153.col.1.in litera.d.lib.2.Fely. in.d.c.ſolitæ,col.1.verſi. inquantum dicũt hîc,de maio.& obed.& Barb. in.c.ſuper quæſtionũ,col.1.ver.nota ibi occaſione,de offic.& poteſt.iudi.dele. Et ſecũdum hoc id pertinet ad primam limitationẽ.in qua pleniſsimè locuti ſum⁹ de cauſa ĩpulſiua. *Cauſa impulſiua cenſetur eſſe occaſio.* *Cauſa pro ratione finali.* *Occaſio pro cauſa captata.*
5 ¶ Scio autem aliud eſſe cauſam, & occaſionẽ,vt videri poteſt ex.d,ca.ſolitę, poſt princip.ibi non cauſam,ſed occaſionẽ prębuit,vbi omnes,præter id quod ex illis ſuprà diximus,dicunt cauſam in iure conſiſtere,occaſionem in facto.&.d.c.1.§. porrò verſicu. & ideo nos,ibi, cauſam & occaſionem *Cauſam & occaſionem differre.* *Cauſa in iure,occaſio in facto conſiſtit.*

ſionem præſtant, vt eccleſiaſt. benef. vbi id no. Cardi, Floren. in. 8. eodémque vlti. no. & Panormitanus in vltimo nota. & d. capitu. 1. §. porrò, ibi, cauſam ſeu occaſionem, & ibi Domi. de ſta. regul. lib. 6. & cle. dudum, §. in ſtudiis autem liberalibus, ibi, ex aliqua ratione, vel cauſa, de ſepultur. & gloſſ. in l. ſi ego, §. interdum, in verbo, partum me vſucapere, in fi. ff. de public. in rem actio. & Bald. in l. certum, ad fi. C. famil. herciſcum. & ex Cicerone in oratione pro Milone, Quæ tum non modò occaſio, ſed etiam cauſa illius opprimẽdi fuit.

6 *Alia differentia inter cauſam & occaſionẽ.*

¶ Quid autem inter eas interſit, iam vides ex his quæ iam diximus, vt tamen nó omittam quod in eam rem à Bal. ſcriptum eſt conſi. 119. ſtatuto cauetur quòd turbãs, colum. vlti. verſi. quæſtio denique expenſarum, lib. 2. inter eas id differre, quòd occaſio dicitur, omne id quod ordinatur ad aliud per ſe vel per accidens. Cauſa verò propriè, dicitur id, quod ad aliquid per ſe ordinatur, per. l. verum eſt, ff. de furt. & l. ſi mulier, ff. rer. amo.

7 *Occaſio quæ*

¶ Alij dicunt occaſionem illã dici quæ non eſt ordinata ad effectũ de quo agitur, ſed

ſed accidẽtaliter, & fortuitò contingit. ita enim voluit Philip. Dec. in rub. C. qui ad mitti, col. 3. ver. ſed cõſiderãda, & iterũ in dic. c. vl. poſt prin. de cõfir. vl. vel inut. per tex. in. l. vl. §. ſed cũ ĩ ſecũdã, ibi, ex rei ſuę occaſione ortã, C. de furt. & l. reſcriptũ, §. 1. ibi, ex occaſiõe ei⁹ redactũ, ff. de diſtrac. pignor. & l. generaliter, §. proinde, ver. pla nè ſi min⁹, ibi, ꝑ teſtamẽti occaſionẽ, ff. de fideicõ. libertat. et. l. fori, ibi, ex huiuſmodi profeſsione, vel ipſi⁹ occaſione quęſierit, C. de aduoca. diuerſ. iudicio. Ex quo Bar. no. aliud eſſe, aliquid eſſe ex aliquo, aliud eius occaſione. *nõ eſt ordinata ad effectũ de quo agitur, ſed accidẽtaliter cõtingit.*

8 ¶ Sunt & qui dicunt occaſionẽ denotare cauſam remotã, & inter hos Ioã. And. poſt Roffred. in additio. Specul. tit. de iniuriis, §. ſequitur, ver. ſed pone inimic⁹ tuus. Bar. in. l. vxori, ff. de aur. & arg. leg. vbi id dicit probari, in. l. cũ de lanionis, §. aſinã, ff. de fũd. inſtru. & Bal. cõ. 136. proponitur quòd Titius, ad fi. li. 2. Saly. ĩ. l. omnimodo, §. im putari, col. 2. ver. ſecũda modo probat, C. de inoffic. teſta. & in. l. fori, per eũ tex. C. de aduoca. diuer. iudic. Ange. cõ. 63. nobilis miles, col. 3. ver. nec oſtbat ſi dicatur. & cõ. 288. viſo themate ſupradicto, col. 2. ver. *Occaſio cauſa remota.*

 illud

illud enim verbum,& vtrobique per. d.l.
vlti.§.ſed cùm in ſecundũ,C.de furt.Imo.
in.2.§.vlt.col.3.verſi.item adde ei quia di-
xit,ff.de donatio.Barb.& Iaſ.in rubr. C.
qui admitt.ad bonor.poſſeſſ.ille,col.5.Ia-
ſon,col.3.verſi.in prima parte,per no. in.
d.c.ſolitæ.de maior.& obedien.& in.d.c.
poſt tranſlationem,de renunciat.& in. d.
c.cùm ceſſante,de appellatio.& idem vo-
luit Franc.Aretin.conſil.161. verum eſt ꝙ
Comicus,colum.4.verſicu.patet igitur ex
præmiſsis,ibi,nam cauſa mediata,dum di
cit cauſam mediatam & remotam potiùs
dici occaſionem,quàm cauſam, & Corne.
d.con.263.poſt prin.lib.4.Alex.in.l.ſi pa-
troni,col.2.verſi.ſecundo modo probatur
ff.ad Sc.Trebellian.vbi in id citat,glo. in
d.l.ſi ego.§.interdũ.ff.de public.in rem a-
ctio.& in.l.prętor.§.quod de fructibus. ff.
de bon.author.iud.poſsidend.& Soci. cõ.
156.pro fundamento,col.vlt.verſi. confir-
matur,nam licèt.& Iaſon cõſil.63.circa pri
mum col.5.verſi.tertiò principaliter,lib.3.
9 ¶ Et eò reſpicit,ꝙ poſt Pet.tradit Cy. in
De eadẽ re. d.l.generaliter,in.2.quæſti.& ibi quoque
Saly.C.de epiſcop.& cleric. quòd cauſa fi
nalis eſt,propter quã aliquid immediatè
con-

conceditur. cauſa impulſiua, quæ occaſionem remotam præſtat. quod & nos alibi ex illis diximus. Id quod ſatis probat, etiã ſi nihil aliud eſſet, ceſſante occaſione non ceſſare effectum. quoniam ceſſante cauſa remota nõ ceſſat effectus, vt latè dicemus infrà in viceſima limitatione.

DECIMAQVARTA LIMITATIO.

1 ¶ DECIMOQVARTO limita hãc regulam non procedere vbicunq; ceſſatio cauſæ ſuperueniens, & effectus eiuſdẽ ſecutus tendunt ad eundem finem, tunc enim nõ ceſſat ipſe effectus. Exẽpli cauſa, vxor dotem exegit à marito propter ipſius mariti inopiam, ſecundum tex. in. l. ſi cõſtante, in princip. ff. ſolu. matrimo. & in. l. vbi adhuc, C. de iure dot. poſtea vir è paupertate emerſit, & diues fact⁹ eſt, & ita ceſſat cauſa illa reſtitutiõis dotis, nõ tamẽ ceſſat effectus illius, id eſt, reſtitutio ſemel facta, vt voluit glo. ĩ. d. l. vbi, in verbo, abutatur, & ibi Cy. col. vl. in. 17. quęſt. Odof. Iacob. Butrig. vti illũ allegat & ſequitur Bal. col. 6. verſi. formatur etiam alia quęſtio, & Io. Fab.

Hæc regula nõ habet locum, quãdo cauſæ ceſſatio & effectus illius ĩ eũdem finẽ tendunt.

Reſtitutio dotis ob paupertatẽ viri facta, nõ reuocatur ob illius diuitias ſuperuenientes.

Fab.col.2.verſi.itē quid ſi venit, & Salyc. in.§.1.eius.l. verſi.quæro ſeptimò, de iure dot.Ioan.And.in.c.per veſtras,col.2.ver. in glo.& bona, & ibi quoq; Car. Flo.col. pe.verſi.ſed quæro poſt hāc glo.& Anto. col.2. in.2.oppoſit.paulò ante fi.illius, de donat.inter vir.& vxor.& idem Io.And. in addit. Specul.ti.de dote poſt diuor.reſti.§.vlti.verſi.quid ſi vir vocatus, Bar.in. d.l.ſi cōſtante,in.9.quæſtio.vl.partis,quæ eſt in col.vl.& ibi quoq; Alber.circa medium,verſi.itē quærit ſi dote exacta, Imo. col.vl. verſi. itē adde ei quod tangat, in.9. quæſtio.& Alex.col.vl. idē Bar.in.l.pluribus,quæ eſt pe.§.& ſi placeat, col.2.ver. induco ad quęſtionē,& ibi Imo.col.2.ver. in eadē glo.in fi. & iterū verſi. tu autē dictis,rurſúmq; col.vlti.paulò ante fi.& ibi quoque Paul.col.1.verſi. ſed oppo.contra regulam,ff.de verb.obli. Ange.in.§.illud, in authen.de æqual.dot. Imo.dum allegat Bar.in.d.§.& ſi placeat,in.l.2.§.vlti. col.2. verſi.ſed in caſu, ff.de donat. Paul. Caſtr. in.l.ſciendum,§.vlti.in fi.ff. qui ſatiſd. cogan. Cāpez in tracta.doti.in.3.parte,quæſtio.47. Soci.con.60. in præſenti conſultatione omnibus,colum.3. verſicu.præte-

rea

rea ad quid, lib. 1. Hippo. Marſil. in l. ſi redhibitus, colum. 2. verſicu. & facit nota. verbum, ff. de quæſtionibus.

2 ¶ Moueturq; preterea Bar. & Pau. Caſt. alijs rationibus, & ea potiſsimùm, quòd quandocunq; caſus ſuperueniens, qui ab initio impediuiſſet actum geri, tendit ad eundem effectum cum actu geſto, tunc nõ tollitur quod geſtum eſt ex ſuperuenienti illo caſu, l. verbis legati, in fi. ff. ad l. Falcid. & §. ex contrario, verſic. quod ſi vno, Inſtit. de legat. vti etiam voluit Dy. in c. factum legitimè, de regu. iu. lib. 6. & idem Bar. in l. ſi in metallum, ff. de his, quæ pro non ſcrip. Imo. in d. l. pluribus, col. 2. ver. in eadem glo. in fi. & iterum verſi. tu autẽ dictis, ff. de verb. obliga. & Philipp. Dec. in l. non eſt nouum, col. 1. ſub nume. 2. in fi. ff. de regul. iur. Igitur cùm hæc reſtitutio facta mulieri, propter inopiã viri, tendat ad ſecuritatem mulieris, vti etiam tendit ceſſatio illius cauſę, ſcilicet diuitiæ ſuperuenientes, certè tolli non debet effectus, id eſt, ipſa reſtitutio. Super hac tamẽ ratione, vide quod dicam infrà nume. 9. *Ratio illius opinionis.*

3 ¶ Et dicit etiam Bart. ad id videri caſum in d. l. ſciendum, §. vlti. qui ſatiſd. cogan. *De eadẽ re.*

vbi

vbi cautio interpoſita ꝓ ſecuritate à paupere nō tollitur ꝑ ſuperueniētes diuitias, quia id quod ſuperuenit, tendit ad eundē effectū ſecuritatis. Et ibi Pau. Caſt. qui hāc opinionē tenet, vt ſuprà diximus, dicit eū textū eſſe ad hoc meliorē, quā nullū aliū. & ita inquit Bar. poteſt reſpōderi ad quędam iura, quę dicūt paupertatis cauſa ceſſante, ceſſare & illius effectū, vt in. l. cura, §. deficiētiū, ff. de mune. & honor. & alijs, quæ nos adduximus ſuprà in paupertate ceſſante: ea enim procedunt, quando diuitiæ tendunt ad contrarium effectum.

4 *Qui contrarium tenuerunt.*

¶ Nec tamē hæc opinio in caſu, de quo loquimur, caruit cōtradictoribus, nempe Oldra. & Richar. Malū. vt citātur à Bal. in d. l. vbi adhuc. & ibi quoq; Alberi. col. 5. verſi. itē quærit idē, C. de iure doti. & Dy. in. d. l. ſi conſtante, & ibi quoq; Bal. & Ange. ſibi contrarij, & vterque in ſi. princi. & Roma. col. pe. verſi. item in quātum, in. 9. quæſtio. ff. ſolu. matrimo. idē Dy. in. l. poſt finitā, ff. de ſuſpect. tutor. Collecta. in. d. c. per veſtras, colū. 2. verſi. ſed quid ſi in caſu, de dona. inter vi. & vxo. Bal. in. l. ad cōparādas, in fi. C. manda. Angel. in. l. ſi cum dotem, §. ſi verò, ff. ſolu. matrimo. Pet. Ferrar,

rar.tit.for.libelli.quo vxor agit ad dotem,
in verbo,vxor quondam domini, col.5.in
paruis.verſi.ſed quid dices. Et omnes qui-
dem hac noſtra regula innixi,quòd ceſſan
te cauſa ceſſat effectus. cui tamen reſpon-
ſum eſt ex eo quod diximus.

5 ¶ Verùm & ad tutandã hanc poſteriorẽ
opinionẽ afferunt.d. c. per veſtras,de do- *Pro poſteriori opi.*
nat.inter vir.& vxor. vbi probatur, quòd
marito exigẽti dotem à tertio,qui eam pro
miſerat,non obſtat exceptio,quòd vergat
ad inopiam,ſi offerat cautionẽ de reſtituẽ-
do,vel petit eam deponi apud mercatorẽ,
ita vt per depoſitũ res ſit ſecura. Sed Imo.
in.d.l. ſi cõſtante,in prin.col.vlti.ver.item
adde ei,dicit eum tex.ſi bene inſpiciatur,
id nõ probare,vt patet ex his quæ antè di-
xerat circa intellectũ illius.Sed & dici po
teſt ꝙ inopia nõ allegabatur à muliere,ſed
à tertio,qui promiſerat dotem, cui tãtus fa
uor nõ debebatur.imò qui non videbatur
poſſe allegare hanc exceptionẽ.& ideo in
d.c.diſponitur,vt ſuprà diximus,et hoc pa
tet manifeſtè,quia ibi dicitur,quòd ſtatur
ſoli iuratoriç cautiõi mariti,ſi aliã reperire
nõ poteſt,& tamen certũ eſt, quòd ſi mari
tus eſt inops,nõ per hoc cõſulitur mulieri

nec euitatur reſtitutio ex capite inopiæ. imo tenent communiter doctores in. d. l. ſi conſtante, quòd reſtitutio dotis illo caſu nō euitatur per præſtationē cautionis.

6 *Præcedentiū opi. concordia.* ¶ In qua re Henric. Bohic, in. d. c. per veſtras. in fi. de donatio. inter vir. & vxor. hanc controuerſiā concordās tradit, quòd ſi maritus nō ſolùm factus eſt diues, ſed & ſapiens & diſcretus, procedat poſterior opinio. Si autem diues tantùm factus eſt, fortè ex ſucceſsione parentum, vel aliâs citra induſtriam, tāquam ſcilicet dormientis illius rete ceperit, vt eſt in veteri prouerbio, & tunc procedat prior opinio. Et pro hoc (inquit) facit. l. ſi creditores, ff. de priuilegiis creditorū, &. §. ſuſpectus, &. §. vlti. Inſtit. de ſuſpect. tutorib. Et id nuncupatim ſequitur Ioan. Lup. in repe. d. c. per veſtras, §. 25. incip. ampliabis quartò, in fi. dicens hanc concordiam menti eſſe tenendam, quia de iure & æquitate procedit, nec alibi eam reperit.

7 *Altera concordia.* ¶ Alij autē in hac re aliter diſtinxerunt. nam aut dos ita fuit vxori reſtituta, vt dominium ad eam tranſiret, vt contigit cùm actum eſt actione perſonali ad reſtitutionem dotis, vel declaratum eſt à iudice do-

miniũ eſſe apud eã: quod itẽ cõtingit, quã do actũ eſt reiuẽdicatione: & tũc vera ſit prior opinio, cũ ſit perfectiſsima executio ſecuta traditione, iuxta ea quę ſcribũtur in l.1.C.de pericul.& commu. rei vẽdi. licet res deueniat ad caſum, à quo nõ potuiſſet incipere, vt in dicto.§.& ſi placeat, & in.l. vt pomum, ff.de ſeruitut. Aut mulier egit hypothecaria, & res illi adiudicata eſt iure pignoris, vel prætorij, vel conuentionalis.& tunc ceſſante cauſa ob quam datum eſt id pignus, ipſo iure pignus reſoluitur, per.l. ſi pecuniæ, §. primo, ff. vt in poſſeſsio.legat.& ex regula tradita à Bar.in.l. ſi finita, §.Iulianus, ff. de damn. infect. Et ita nuncupatim voluit Franciſ. Aretin. in dicta.l. pluribus, §. & ſi placeat, colum.1. verſic.& ex hac concluſione, ff. de verbo. oblig. vbi id dicit eſſe de mente Bald. in d. l. vbi adhuc.

8 ¶ Alij denique ita hãc controuerſiã componũt, vt ſi pendẽte iudicio, quo vxor maritũ conuenit, vt illi fiat dotis reſtitutio ſecundum.d.l.vbi adhuc, ipſe maritus deſinat eſſe pauper, debeat ceſſare id iudiciũ ceſſante ſcilicet cauſa illius: ſed ſi iudiciũ finitum fuerit, ita vt iam facta ſit executio, *Alia item concordia.*

& dos

& dos mulieri aſsignata, nõ debeat ceſſare ea reſtitutio,ſiue aſsignatio:& ita voluit Cepola, in.l.actioni, num.9.ff.de de ædilitio edicto.

9 ¶ Sed quid ſit de illo caſu,illud tamen ſcire debes,non ſemper obtinere quod diximus,caſum ſuperuenientem,qui tendit ad eundem effectum cum actu geſto,non tollere,quod geſtum eſt:ſed tum demum tantùm,cùm nihil intereſt debitoris,vt per ſecundam cauſam ſuperuenientem irritetur prima, vt in iuribus ſuprà in id allegatis. At ſi illius intereſt,ſecus dicendũ eſt, per text. in.l. ſi fideiuſſor. §. primo, ff. qui ſatiſdare cogantur,&.l.1.§.2.ff.de curat.furioſ. quas in id expendit Franciſ.Aretin. in dicto.§. & ſi placeat, colum. 2. verſicu. vel ſi vis dicere.

De eo quod dictũ eſt ſuprà.num.2.

DECIMAQVINTA LIMITATIO.

1 ¶ DECIMOQVINTO limita noſtram regulam, vt non procedat in priuilegiis dignitatum, quæ durant etiam finita dignitate,vt videre licet ex.l.eos qui, & ibi Io: Plate. C. de excuſat. muner. lib. 10. &.l. maximarum

Hæc regula nõ procedit in priuilegijs dignitatum.

maximarum, ad fi. & ibi glo. vlti. Bart. Angel. & Io. Plat. eo titu. & l. eam legem, eo. quoque tit. ex qua no. glo. quòd immunitas nó cum dignitate, ſed cum perſona extinguitur, & ibi etiã Io. Plat. & l. eos qui, & ibi item Ioan. Plat. C. de fabricenſ. lib. 11. & l. vlt. in fi. & ibi quoq; Plat. in fi. C. de Silentiar. lib. 12. & l. iubemus, & ibi idẽ Plat. C de Prox. ſacror. ſcrinior. eod. li. 12. & l. 1. & ibi glo. & Plat. C. de magiſtrat. ſcrinior. eod. lib. 12. & l. 1. & 2. & vtrobique glo. & Pla. de Præfect. prætor. eod. lib. 12. & l. 1, & ibi Plat. de Præpo. ſac. cubi. eod. lib. 12. & l. 1. de Primice. vbi etiã notat idẽ Plat. quòd dignitate depoſita retinẽtur veſtigia dignitatis. & l. 1. C. de Comi. qui prouinc. regunt, eo lib. cuius argu. ſcribit Specu. tit. de legato, §. finitur, qui eſt vlt. verſi. item no. quòd ei, quòd qui ſemel fuit legatus, ſemper ei debetur reuerẽtia in memoriam priſtinæ dignatis. & ſequitur Felyn. in c. quæ in eccleſiarũ, colu. 32. in. 5. fallen. ver. & hinc eſt quòd ei, de conſtit.

2 ¶ Atque ita, vt ſcilicet priuilegia dignitatum non ceſſent ceſſante dignitate, voluerunt (præter eos quos ſuprà citauimus,) Dyn. Io. And. Alber. & Philip. Fran. in c. *De eadẽ re.*

decet

decet conceſſum, de regu. iur. lib. 6. Nam Alberi. vti alibi, ni fallor, diximus, id. c. legit ſub titul. eiuſdem titul. ff. & voluerũt item Inno. Bald. & Barb. in cap. ſedes apoſtolica, extrà de reſcrip. Hippo. Marſil. latè ſingul. 107. priuilegium dignitatis. & ſingula. 179. viget communiter ſtatutum, col. 2. verſi. & vltra prædicta.

3 *De eadẽ re.* ¶ Et facit prẹter tex. ſuprà allegatos alius tex. in. l. vl. ff. de decurio. vbi qui fuit olim decurio, torqueri non poteſt, in memoriã priſtinæ dignitatis. Ex quo dicit ibi Frãc. Tig. quod Marti. Fanen. liberauit quendam à morte, qui cùm à iudice fuiſſet morti adiudicatus, appellauit. & inter cætera allegauit, quòd & ſi olim fuiſſet decurio ſuæ ciuitatis, tamẽ poteſtas illũ quæſtioni ſuppoſuerat, & in quæſtione cõfeſſus fuerat: ideóq; cùm quæſtio nõ valuiſſet, neq; etiã cõfeſsio facta in ea, quod dicit notandũ Barb. ĩ. c. ſedes apoſtolica, col. 4. verſi. & etiam allego, & Hippolit. Marſil. d. ſingular. 107. & d. ſingu. 179.

4 *Clericũ degradatum percutiens* ¶ Sed per illum tex. ſcribit glo. in cap. ad abolendam, in verbo, prærogatiua, de hæretic. quòd percutiens clericum degradatum incidit in canonem, ſi quis ſuadente.

propter

propter memoriam priſtinæ dignitatis. quod & ipſum voluit glo. id tamen declarans in. c. degradatio, in fi. & ibi quoque Doctor. eo. tit. lib. 6. & gl. in. c. accedēs. 50. diſtinctio. & in. c. 2. in glo. vlti. 54. diſtinctio. & in. c. dictū, 81. diſtinctio. & in cap. eos, in verbo, clerico. 20. q. 3. Felyn. in. c. contingit, le. 1. in fi. de ſentent. excōmuni. Hippo. Marſil. d. ſing. 179. col. 2. & è theologis Anton. Floren. in. 2. parte. 3. partis ſummæ, titu. 25. cap. 1.

incidit in canonem.

5 ¶ Quinetiā eiuſdem illius tex. authoritate, ſcribit alia glo. in cap. ſi qui epiſcopi, in glo. magna, paulò poſt mediū, 92. diſtinct. quòd ſi quiſpiā clericus fuerit electus ad epiſcopatum, nec tamē eum potuerit aſſequi ob plebis ſeditionem, ei quæ renūciauerit, manet clericus ſui epiſcopi, vt prius erat, & ab eo iudicabitur vt ſimplex clericus ſecundū. c. ad ſupplicationē, extra de renūciat. non tamen poterit eum deponere, ob memoriā priſtinæ dignitatis, & ſequitur Fely. qui eam gl. dicit not. in. c. quæ in eccleſiarū, col. 32. in. 5. fallen. verſi. vnde dicit, de conſtitutionibus.

Clericus electus epiſcopus, & renūtiauit epiſcopatui, non poterit deponi à ſuo epiſcopo.

6 ¶ Hucque etiam vergit, quod dicit gloſſ. no. in. §. generaliter, in verbo, præſtet, in

Filius ob dignitatē pa-

triá poteſta te liberatus in eam non redit finita dignitate. authẽ.cõſtit. quæ de dignitat. quòd filius qui propter dignitatem liberatus eſt à patria poteſtate,nõ redit in eam dignitate finita & ſequitur Alberic.in authẽ.ſed epiſcopalis,verſi.ſed an liberatus. C. de epiſco.& cleri,& Ioã.Plat.in.l.vlt.C.de Conſulib.lib.12.& idem voluit Dynus in.d.c. decet conceſſum, de regu.iur.lib.6.& nos quoque diximus in noſtris legibus cõnubialibus,in gl.3.in verbo. & n'eſt plus en pouuoir de ſon pere,in princ.

7 *Aduocatus officio depoſito manet clariſsimus. Nec torqueri poteſt. Et ad eum mittitur vt ad egregiã perſonam.* ¶ Et quod egregiè ſcribit Bart. in.l.1.per illum text.C. de aduocat.diuerſ.iudicum, quòd qui depoſuit officiũ aduocationis, eſt tamen vt prius erat,& appellatur Clariſsimus , nec debet torqueri : & ad eum mitti debet , vt ad agregiam perſonam. & ſequitur Felyn.in.d.c.quæ in eccleſiarum, vbi ſuprà,verſi.& hinc eſt quòd qui depoſuit,de conſtitutio.& Iaſon,dum illũ ſimpliciter allegat,in.l.ſi ita ſtipulatus ſit,col. 6.num.27.ff.de verb.oblig.&. d.cõſi. 179. col.2. verſi.& faciunt dicta.

8 *Abbas depoſitus ſine culpa pri-* ¶ Et quod idẽ tradit Ioã. Lignam.in clemen.ne in agro,de ſtatu. monachor. quòd qui ſemel fuit abbas depoſito officio ſine culpa,obtinet primum locum in choro &

conuentu

conuentu poſt abbatem, in memoriam pri ſtinæ dignitatis, & ſequitur Imo. ibi, col. 14. ver. in vltima quæſtione dicit. & Fely. vbi ſuprà, ver. & hinc eſt quòd qui ſemel. & Iaſon in. d. §. Chryſogonus, col. 6. verſi. hinc eſt quòd qui ſemel, ff. de verb. oblig. A quo nō longè abeſt quod tradit Guid. Pap. deciſio. delphina. 377. quid ergo ſi quis ex dominis, quòd domini parlamēti iiſdē gaudent priuilegiis dignitate priuati, ſola volūtate principis, & ſine crimine, quibus & in ea conſtituti.

mū locum poſt abbatē tenet.

Cōſiliarius ſola volunta tate principis depoſitus iiſdem gaudet priuilegijs.

9 ¶ ADDE quod pulchrè ſcribit Bald. id tamen declarans in. l. obſeruare, §. proficiſci, col. 4. verſi. ſeptimò quæritur, ff. de offic. Procōſul. ꝙ offendēs eius poteſtatem, vel eius familiā tempore ſyndicatus ita debet puniri, ac ſi eum offendiſſet tempore officij, propter reliquias priſtinæ dignitatis arg. l. 1. C. vt cauſ. poſt puber. adſit tut. et ſequitur Pau. Putea. in tract. ſyndicat. ver. an offendens, &. §. officialis finito officio, ver. 1. &. §. dicitur autē, col. 1. Auguſti. Ari. in addit. Angel. Are. in tractat. malefic. in verbo, Caium Sempronij. char. vlt. ver. & diligenter pondera. & Iaſon in. l. ſciendū, §. vlti. verſi. facit quod ſing. ff. qui ſatiſd.

Poteſtatē offendēs tempore ſyndicatus eadē pœna punitur ac ante ſyndicatū.

 cogan.

cogā.vbi id dicit ſingu.& in.d.l.ſi ita ſtipulatus,§. Chryſogonus, vbi ſuprà, ff.de verbor.obligatio. & in. l. principalibus, col. vlti.verſic.ſecundò quæro, ff. ſi cer. peta. vbi ex eo. infert quod ſicut dans alapam poteſtati debet capite puniri ex ſententia Bal.in.c.1.§.iniuria, in princip.tit. de pace iuramē.firman. ita & is qui dat alapam ei in ſyndicatu exiſtenti.

Dans alapā poteſtati capite punit.

10 ¶ Cui et illud germanum eſt, quod nota. traditum eſt ab Alberico in.2.parte ſtatutor.quæſt.20. incip. quòd ſi ſtatuto. quòd percutiens eum qui fuit Prior vel Antianus, punitur eadem pœna, qua percutiens Priorem vel Antianum, per Lordo, ff. de public.iudic.& l.ordine, ff.ad municipal. quam deciſionem longè latéque approbat & confirmat reprobatis aliis, qui contrarium tenuerāt, Hippol.Marſil. ſingu.179. viget cōmuniter ſtatutum. & faciunt alia quæ dicam in ſeq.limitatio.

Priorem antiquum percutiens eadē pœna punitur, qua ſi eum qui nunc eſt percuteret.

11 ¶ Sed hæc intelligenda ſunt in dignitate tantùm, de qua etiam tātùm locuti ſumus, nō etiā in mero officio, cui nulla eſt annexa dignitas: quia eo officio finito finitur & omne priuilegiū, quod ex eo proficiſcitur, per text. iuncta gloſſ. vt à multis ci-

An ſuperiora habent locū in mero officio vt in dignitate.

tatur

tatur in.l.1.& ibi etiã doctor. C.de excuſa. muner. lib. 10. & voluit etiam Bart. in.l.1, col. 3.verſi.ſed quæro an talis dignitas, C. de mulierib.& in quo loco,eo lib.10. & in l.vniuerſi,& ibi etiã Ioan.Plat. C.de lega tio.eo.lib.& in.d.l.maximarũ,ad fin.et ibi quoq; Angel. & Io.Plat.in.6.no. eod.tit. vbi ipſe Plat.allegat alia iura, & idẽ Plat. in.l.eam legem,eo quoque tit.

12 ¶ Ex quo redditur dubium quod no. voluit Bald.in.l.data,col.11.verſi.de eo qui ſe aſſerebat,C.de his qui accuſ.nõ poſſ.quòd mitiùs ponitur is qui aliquãdo fuit notarius,ſed poſtea priuatus officio cõficit inſtrumẽtum, propter primordiũ veritatis, ſiue(vt nonnulli qui eum citant,dicunt,in memoriam priſtini officij, arg.§.quia verò veriſimile,in authẽ. de non alienã. reb. eccleſ.quod & ipſum voluit idẽ Bald.in.l. ſi quis.C.de aquæduc.lib.11.Et illũ tamen ſequitur Io.Ana.in.c.accedẽs,ad fi.de crimine falſ.Alex.cõ.50.põderatis verbis ſtatutorũ.col.2.ver.& idẽ dicit,lib.3.& Fely. in.c.quæ in eccleſiarum,col.32.in.5.fallen. verſic.& hinc eſt quòd mitiùs, de conſtitut. qui & hoc tribuit memoriæ priſtini officij. & in. c.ſuper literis,col.20. verſic.

Notarius olim qui conficit inſtrumentum an mitius ſit puniẽdus.

pro quo facit, de reſcrip. Iaſon qui id ſing. dicit in. l. ſciendũ. §. vl. nu. 10. ff. qui ſatiſd. cogãt. & in. d. §. Chryſogonu. col. 6. verſi. ad idẽ vltimò facit. Hippol. Marſil. ſingu. 35. ille qui nunquã fuit. & d. ſingu. 179. col. 2. verſi. & faciunt etiam quæ dixi.

13 *Contra illã opinionem.* ¶ Et ego certè vix illorũ opinioni accedere quãuis neminẽ reperi qui ei cõtradixerit, hic enim plus delinqre videtur qui depoſitus ab officio ob crimẽ, illud nihilo minus exercet, cũ præterquã quòd crimẽ falſi cõmittit, vt alius qui vnquã fuit notarius, contẽnit iuſtitiã, eſtque magis incapax huius muneris, quã qui nũquã illud eſt adeptus: & eſt illud primordium, quo Bal. nititur omnino ſublatũ per priuationẽ factũ ob crimẽ: nec quicquã operari poteſt ad cõmodũ illius qui ita priuatus eſt, argu. l. nec infames, C. de decur. li. 10. & l. 1. & ibi Barto. C. de infamib. lib. 12. cũ aliis multis ſimilib. à me adductis in tract. Nobilita. c. 24. nu. 7. incip. intellige tertiò & multis ſeq. Et bene facit quod diximus ſuprà nu. 8. de abbate depoſito ſine culpa qui potitur prærogatiua loci, vt priùs: ſed ſi ob crimẽ depoſitus eſſet, minimè, vt volue re Ioan. Ligna. & alij ibi allegati.

Decima-

DECIMASEXTA LIMITATIO.

1 ¶ DECIMOSEXTO limita generaliùs quã in præcedẽ.limitatiõe, vt noſtra regula nõ procedat, quoties remanẽt reliquiæ priſtinæ cauſæ, nã licèt ea maxima ex parte ceſſauerit, non tamen omnino extingui tur effectus, propter illas reliquias. vt præter alios tex. quos citauimus in.d. præced. limitat. ſatis etiam probat tex. in.l.2. &. 3. & ibi Dy. qui id no. ff. rer. amot. vbi contra illam quæ deſiit eſſe vxor, nõ inſtituitur turpis actio, in honorem præteriti matrimonij. & tex. in.l. ex duobus. ff. de vulgar. & pup. & l. ſed ſi vnus, §. ſeruus, ibi, in memoriã priſtini dominij. ff. de quæſtio. & l. ſeruos non ſolùm, C. eod. titu. vbi glo. alegat concordan.

Hæc regula non habet locũ vbi remanent quædã reliquiæ cauſæ.

2 ¶ Et ita nuncupatim noſtrã regulã limitãt gl. Dyn. Io. And. Alberic. & Philipp. Franc. in.c. decet conceſſum, de regu. iur. li.6. Io. And. in.c. poſt tranſlationem, col. vl. & ibi Ant. col. 4. ver. tu dic latiùs, Imo. col. 5. nu. 36. & col. ſeq. nu 40. & iterũ col. 8. nu. 51. de renunciat. Bar. in.l.2. §. vlt. in fi. ff. de donatio. Bal. in.l. patre furioſo, in pri.

De eadẽ re.

lect.poſt princ.& in.2.ad fin.ff.de his qui ſunt ſui vel alieni iur.& in.ylt. colum. 4. verſi.quartò quæro,ff.de feri.& in.c. cùm ceſſante,in.4.not.de appellat.Angel. in.l. minoribus,C.de his quib,vt indig. Henric.Bohic in.c.& ſi Chriſtus, colum. 1. de iureiuran. Alex.in.l.ſi cum dotem,§. ſi maritus,col.3.verſi.vel poteſt reſponderi, ff. ſolu.matrim.& in addit.Nico.Neapol. in l.2.§.non ſolùm,ff.de excuſa.tutor.Iaſ. in. l.ſciendũ.§.vlt.col.3.verſi.quartò pro iſta parte,ff.qui ſatiſd.cogan.Franc. Rip. in.l. ex facto.colum.3.nu.16.ff.de vulga. & pupill.ſubſtitut.

3 *Vaſallus poteſt renunciare feudo inuito domino.*

¶ Et per tex.in.d.l.ſi vnus,§.ſeruus,ff.de quæſtio.voluerunt Hoſtien. Cardi. Flor. Anton.Imo.& Felyn.in.d.c. quæ in eccleſiarum.ille col.1.in verbo,alienandi,verſi. ſed nunquid vaſallus,alter in fi.Anto.col. 2.ver.an vaſallus poſsit,Imo.col.3.ver. & intelligit etiam,Fely.col.32.in.5.fallen. in prin.de conſtit.quòd licèt vaſallus poſſit renũciare feudo,inuito domino, per tex. in.c.1.tit.de vaſall.qui cõtra cõſtit.Lothar. non tamen poſt eam renunciationem poteſt,nec debet offendere dominũ ob memoriã priſtini dominij.quod & ipſum voluit

Non tamen poteſt eum poſtea offendere.

luit ipſe Card. Flor. in clē. paſtoralis, ver. deniq;, in. 7. q. de iudi. vbi & ad hoc allegat tex. in. d. illo. c. 1.

4 ¶ Quibus adde duo dicta Bal. Primū, in. l. genero, col. 1. ver. vlterius oppo. C. de iu. dot. ꝙ ex patris ſtipulatione de reddenda dote quæritur filio emācipato actio vtilis, propter reliquias præcedētis poteſtatis, ar gu. l. cū talē, §. vl. ff. de hæred. inſtit. Alterū eſt in. l. in reb⁹, col. 3. ver. tertiò noto, ibi, tu dic ꝙ aut cōſideram⁹, C. eod. tit. de iur. dot. ꝙ vxor cōſtāte matrimonio cēſetur quodā modo domina rerū dotaliū propter veſtigia & reliquias præcedētis dominij, & in his vir imaginē vxoris repræſētat, arg. l. cū notiſsimi, §. 1. C. de præſcrip. 30. annor. *Filio emancipato quæritur actio ex ſtipulat. patris de dote reddēda. Vxor cōſtāte matrimonio cenſetur domina dotis. Vir in dote imaginem vxoris repreſentat.*

5 ¶ Adde & tu alia ſimilia, in quib⁹ ob reliquias, veſtigia, & memoriā priſtinæ cauſæ effect⁹ nō ceſſat, etiā ſi cauſa ipſa ceſſet, quæ & tu videre poteris apud Io. And. in c. cōſulti, col. 2. ver. in gl. 1. diſſolutæ, & ibi Anto. col. 2. ver. gl. ſuper verbo, ſeculariter & Panor. col, itē. 2. ver. ex quo inferūt, extrà de regular. qui omnes loquūtur de memoria priſtinæ religionis. & eūdē Io. An. in. c. vlt. ad fi. eo tit. Fely. latè in. c. quæ in eccleſiarum, col. 32. in. 5. fallen. de cōſtit. & *Alia ſimilia.*

Hip-

Hippol.Marſil.ſing.79.viget communiter ſtatutū,& quæ etiam nos diximus in præced.limitat.in qua ſpecialiter locuti ſumus de reliquijs & veſtigijs dignitatis.

6 ¶ Adde inquā & alia in quibus reliquię ſunt tanti roboris, vt perinde excludāt ſequentes ordine, ac ſi totū ipſum remaneret. quod ex eo videre licet, quòd reliquię prioris tutelæ excludunt ſequentem tutelam, vt plenè nota.in.l.1. C.de teſta. tute. &.d.l.ſi quis ſub conditione, & ibi Barto. ff.eod.& voluit etiam Bal.in.l. cùm antiquioribus,col.6.ver.quintò ſic ſicut reliquiæ, C.de iure delib.& Card.Alex.in.c. 1.ver.quartodecimò ſicut reliquiæ,đ feud. March.& diximus in tracta.primigenior. qu.40.nu.71.incip.31.vbi rei quæ deficit.

Reliquiæ prioris tutelæ excludūt ſequentem.

7 ¶ Sed ita tamē vt nō illud ſpecialiter omittamus, ꝙ inimicus reconciliatus non ſtatim eſt iudex vel teſtis idoneus, cū adhuc dubium ſit, an remanſerint quędā reliquię odij, ſed expectandū eſt, vt amicitia ſit longo tēpore confirmata, & ſint obliterata omnia inimicitiarum veſtigia, per tex.no.in.c.accuſatores & teſtes, ꝙ eſt.2.& ibi gl.3.quęſtio.5.Et ita voluit gl.in.c. per tuas,le.1.in verbo, inimicitias capitales, in fi.&

Inimicus reconciliatus an ſit teſtis aut iudex idoneus.

ſi.& ibi Ioan. Ana.col.3.ver.in glo. in ver bo,capitales,& Fely.col.vlt.ver.in eadem gl.in ſi.de ſimo.Inno.non obſcurè in.c. cũ oporteat,col.vlti.in verbo,inimicos,& ibi clariùs Panor. col.2.ver.itẽ aduerte, Ioan. Anan.col.3.verſi.nunquid autem reconciliatio,& Fely.col.5. verſi. nunquid autẽ reconciliatio,de accuſa. Idem Inno.in.c. cùm I.& A.paulò ante fin. & ibi etiã Im. col.pe.ver.tertia fuit quę colligitur, de re iudica.vt à nonnullis citantur. licèt aliud dicere,videantur,quamuis allegent.d.c.accuſatores.Specul.titu.de iud.deleg. §. ſuperest videre. ver. iterum quòd quodam, & ibi Io.And.in additio.Roma. ſingula. 315.incip.Innoc.in.cũ I.Alex. con. 99. in cauſa inquiſitionis formatæ contra Iacobum,col.1.ver.& quamuis tẽpore,li.1.Firmia.in tract.de epiſc.in.4.parte lib.4.ver: decima tertia.Felyn.in.c.ſi pro debilitate, col.3.ver.cõfirmo hæc per tria,de offic.de leg.& in.c.1.col.1.poſt princi.de iudici.& in.c.quoties,col.1.de teſtib.& cõ.3. habẽt legiſtæ,col.vl.ver.4.adduco, vbi dicit ſin. tex.ĩ.d.c.accuſatores.Hip.Marſ.ĩ.l.1.§.ꝑte rea,col.2.ver.ãplia etiã hũc tex. & hãc regulã, & ver. intellige tamẽ,de quæſtio. &

in re-

in repe.l.vl.char.16.C.de probat.& ſingu. 107.priuilegium dignitatis.verſi.item adde quod inimic⁹,&.d.ſing.179.col.2. ver. item facit etiam,nā inimicus. Ludo. Care. in repe.l.obſeruare,quæ eſt.2.in prin. nu. 118.ver.amplia etiā in inimicitia.C. quor. appella.non recip. Ioan.Crot.in tracta. de teſtib.char.6.col.3.verſi.decimò extenditur. Maria.Soc. Iunior cō.79.licèt in pręſenti,col.10.nu.42.lib.1.Et facit quod in ſimili diximus,ſuprà in.12.limitat.num. 11. incip.adde &illud,de Iudæo recens facto Chriſtiano.

8 ¶ Et has certè inimicitias recōciliatas eſſe ſuſpectiſſimas docet Cicero in oratione pro Milone, In communi omnium lætitia,ſi etiam ipſe gauderet,timeret, ne videretur infirmior fides reconciliatæ gratiæ. Et alibi, Ego cū omnes amicitias tuēdas ſēper putaui ſūma religiōe & fide, tamē eas maximè quæ eſsēt ex inimicitijs reuocatæ in gratiā, propterea ꝙ ītegris amicitijs officiū prætermiſsū imprudētiæ, vel vt grauius interpretemur, negligētiæ excuſatio ne defenditur: poſt reditum in gratiam ſi quid eſt commiſſum, id non neglectum, ſed violatum putatur: nec imprudentiæ,

De eadēre, ex extremis authoribus.

ſed

ſed perfidię aſsignari ſolet. Idē pro Deiotaro rege ſcribit Cęſarē fuiſſe huiuſmodi, vt nemo illum placauerit inimicitijs, qui vllas reſediſſe in eo ſimultatis reliquias ſenſerit. Et huc reſpiciens Horat. ad Iuliū Florum, lib. Epiſtol. 1. Epiſto. 3.

Debes hoc etiā reſcribere ſit tibi curæ
Quantum conueniat Numatius, an ma
lè ſarta.
Gratia nec quicquā coit & reſcinditur.

Diuus autem Hieronymus ad Rufinum, profitetur ſe ad reconciliatas inimicitias purè colere, & non iuxta Plautinam ſententiam, altera manu lapidem tenere, panem offerre altera. Et idem alibi in ipſum Rufinum lib. 1. monet amicos poſt recōciliatam ſimultatē, etiā leues vt ſuſpitiones fugiant: ne quod fortuitò fecerint, cōſultò facere putentur. Vide tamen interim tex. in. §. inimicitiæ, Inſti. de excuſat. tutor.

9 ¶ Tamen contra hanc limitationem videtur eſſe text. in. l. vlti. ff. vnde lib. vbi ſi filius dedit ſe arrogandū, non poterit amplius dicere contra tabulas, licèt etiā poſt arrogationē remaneant quædam reliquię filiationis naturalis, l. tutelas, ff. de capit. diminutio. cum ſimili. Ideo Imo. & Rom. *Contra hāc limitationē*

in. l.

Reſolutio huius limitationis. in.l.2.§.vl.ille col.2.verſi. itẽ adde inquãtum:hic col.vl.verſi. vlterius inquantum, ff.de donatio. id preſentientes dicũt illud in hac re dici poſſe,ꝙ ceſſante cauſa ceſſat diſpoſitio,licet maneant aliquæ reliquiæ. Niſi tamẽ in caſibus, in quib⁹ lex aliquid ſtatuit propter memoriam priſtini ſtatus, vt in.d.l.vnus,§.ſeruus, ff. de quæſtio.&. d.l.vlt.ff.de Decurio. &.c.1.ad fi.tit. conſtit.feud.domi.Lothar. Tanquam ſcilicet intelligãt reliquias priſtinæ cauſæ nõ eſſe conſiderãdas in hac noſtra regula, niſi in caſibus expreſsis. Et id fortè verius eſt, niſi in reliquijs eſſet eadem ratio.

DECIMASEPTIMA LIMITATIO.

1 ¶ DECIMOSEPTIMO limita hanc noſtram regulam, vt procedat cùm omnino ceſſat cauſa: ſecus ſi ſit ſuſpenſa tantùm,& non obrupta: nam tunc non etiam obrumpitur effectus. l. ſi extraneus, &. l. quod ſeruus, ff. de condictione ob cauſam. Et ita per illos textus dicit Bald.in.c. quemadmodum, colum. 2. verſicu. nota tacitas conditiones,de iureiurando. *Hac regula nõ habet locũ, cùm ſuſpenſa tantũ eſt cauſa.*

¶ Cui

2 ¶ Cui adde quod tradit ipſe Bald.in.c.1. col.2.verſi.& ad idẽ facit, tit.hic finit lex, eſſe longam differentiam an aliquid ſuſpendatur, an verò omnino abrumpatur, per not. in.l.2.§.ex his,& in.l.inter ſtipulantem,§.ſacram,ff.de verbo.obli. & hæc verba dicit eſſe.l.illa inſtitutio,§.1. ibi, in ſuſpenſo retinentur , nõ abrumpuntur,ff. de hæred.inſtit. Et ex his Bald.vbi ſuprà, decidit pulchrã queſtionem,poſt glo.ibi, vt apud eum videre poteris.& benefaciũt quæ dicam inferiùs in.31.limitatione.

Differentia an àliquid ſuſpendatur an abrumpatur.

DECIMAOCTAVA
LIMITATIO.

1 ¶ DECIMOOCTAVO limita,vt ꝓcedat ceſſante,id eſt extincta cauſa,ſecꝰ ſi interpretemur ceſſante adimpleta:nãtunc cùm ſcilicet adimpleta eſt , licèt ceſſare videatur,nõ tamẽ propterea ceſſat effectus,ꝑ id quod habetur in.l.ſi iã facta, &.l. cõditionem quę in futurũ,ff.de condit.& demõſtra.vbi implementũ cauſę legati non reſoluit,ſiue nõ facit ceſſare legatum, imò ipſum corroborat & cõfirmat,ꝑ quos quidem tex. Bal.in.l.filia legatorũ, col.1.in.2.

Hæc regula nõ habet locum cauſa adimpleta.

quæſt.

quæſt.& ibi quoq; Saly.col.1.verſi.ſed an pro reſiduo. Ang.in prin. Paul.Caſt.ver. ſed pone quòd minus, vbi id dicit conſulendo tenuiſſe, Corne.col.1.verſi.ſed dubitatur an poſsit,& Iaſ.col.2.verſi.prędicta, & iſti tex.& Iacob.à.S.Georg.qui hãc dicit eſſe communem opinionem, C. de lega.ſequuntur Oldra.qui fuit eius opinionis, vt teſtator, qui plus legauit pro dote, poſtea minùs dedit in dotem, nõ videtur minuiſſe legatum: quaſi videlicet per illã vltimam dationem in dotem, & ſequens matrimonium non ceſſauerit, id eſt, non extincta fuerit cauſa finalis legati: ſed ſolùm ceſſauerit,id eſt,adimpleta fuerit.

Teſtator qui plus legauit pro dote, & poſtea minus dedit, non videtur minuiſſe legatum.

2 ¶ Quod nota, quia admodũ ſubtile eſt, & id etiam ſequitur Paul.Caſt.conſi.148. proponitur in facto,quòd quædam teſtatrix,lib.2.vbi per hoc cõſuluit, quòd ſi ea cui quis teſtamẽto dotem reliquit, nubat interim antequam teſtator moriatur,ſitq́; ab alio dotata: ei tamen debetur legatum veluti cauſa legati nõ extincta, ſed adimpleta. Id quod etiam antè tenuerat Guid. Cu.ĩ.l.cũ is,§.ſi mulier,ff.de cõdic.indeb. per tex.in.l.Publius, in prin.ff.de cód.& demõſt. atq; etiam Ray.Forliu. per.l.hæc conditio,

Dotata in teſtamento, poſtea ab alio dotata, legatũ dotis no perdit.

conditio,la.1.eo titu. quos ipſe Pau.citat.

3 ¶ Sed & id quoq; tenuerunt Oldra.Bar. *De eadē re.* qui tamē declarat, & alij in.l.Lucius,la.1. ff. de lega.2. Bald. in. l. huiuſmodi,§.cùm pater, & ibi recentiores, ff. de lega. 1. & idem Bald. in .l. vlti. ad fi. C. de ſenten. quæ ſine cert. quantit.& con.330. caſus ta lis eſt, auus reliquit nepti,lib.5.& iterum con.493.cōſiderato, quòd teſtator,eo lib. 5. vbi & ipſe diſtinguit Pet.Anchar.in.c. filius,col.vlt.verſi. vltimò circa proximè dicta,de teſta. Alexan. con. 7. viſis & diligenter animaduerſis,colum.4. verſi.hoc in terminis,lib.2. quod repetitur,con.88. lib. 6. vbi illū omnimodo vide. & ipſum quoque Alexan. conſi. 95. repetitus, col. vlti.verſicu.circa ſecundum, lib.7.& Bal. conſi.360.quia dictum legatum,lib.4.

4 ¶ Et huc quoq; pertinet,ꝙ per.d.l.ſi iam facta,de condi.& demonſtra. atque etiam per.l.antepen.de inſtitu.& ſubſtit. voluit ipſe Bald.in.d.l.vlti. colum.2. verſi.pone teſtator,C. de ſenten. quæ ſine cert.quantit. proferuntur, quòd ſi teſtator reliquit decem Berthæ, pro ea maritanda, quæ ipſa tempore teſtamenti erat iam maritata, debetur illi legatū. quē refert & ſequitur *Dos teſtamento relicta debetur ei quæ iam maritata erat.*

Alex. con. 146. in cauſa, & lite inter nobilem Raphaëlem, colum. 2. verſi. & ſimiliter dicit, lib. 5. & Hippol. Marſil. in repet. rubr. de fideiuſſorib. nume. 85. & Ioan. Lupus in repet. c. per veſtras, §. 20. verſi. ex hoc dicebat, de donatio. inter virum & vxorem. Tu autem vide Paulum Caſtr. conſil. 308. in iſto facto, colum. 1. verſicu. ſecundò facit dubium, lib. 1.

DECIMANONA LIMITATIO.

1 *Cauſa nullitatis ceſſãte nõ ceſſat nullitas.* ¶ DECIMONONO limita noſtram regulã, non procedere, quãdo actus quiſpiã eſt nullus, propter aliquã cauſam: quia ſi etiã poſtea ceſſet ea cauſa, non tamẽ ceſſat effectus nullitatis, id eſt, non reconualeſcit actus, propter ceſſationẽ cauſæ, vt probatur ex. §. 1. Inſti. de exh. liber. iuncta, l. Papinianus, in princ. ff. de inoffi. teſta. & ex l. eius qui, ff. de teſta. & §. præterea. Inſti. quibus nõ eſt pmiſſ. fac. teſta. & §. 1. Inſti. de inutilib. ſtipu. & c. 1. de deſpõſa. impu.

2 *De eadẽ re. Declaratio* ¶ Et ad hoc quoque facere videtur. l. filiam, ff. de Senato. quę repetitur ad verbũ, in. l. generali, §. vlti. ff. de ritu nupt. vbi ſi

filia

ſilia Senatoris contraxerit matrimonium cum libertino, id quidem matrimonium nullum eſt: nec vires reaſſumit, etiã ſi cauſa, ob quam il lud matrimonium non valebat, ceſſat, quia ſcilicet pater deſijt eſſe Senator. Verùm Bal. ibi, in priori lectura, dicit illud ibi ideo procedere, ꝙ ius iã filiæ erat quæſitum, quod pertinet ad vndecimam limitationẽ, vbi diximus. In poſteriore autem lectura idem Bal. dicit eam cauſam fuiſſe remotam, qua ceſſante non ceſſat effectus, & id pertinet ad ſequen. limitatio. vbi dicemus. Vel dici quoq; poteſt, vt dicemus ex Alberico, infrà in. 33. limitatio. Vel etiam dici poſſet vltra eos, quòd ibi qualitas impediens non ceſſat, quia filia per caſum patris, non deſinit eſſe filia Senatoris, per. l. emancipatum, §. ſi quis conceptus, ff. eo titulo de Senator. quod bene animaduerterunt Ray. & Alberi. d. l. filiam.

l. filiam, ff. de Senator.

3 ¶ Sed ſi hæc qualitas deſineret, ita vt res veniſſet ad eũ caſum à quo incipere potuiſſet, vtrũ actus vires aſſumeret, ingens eſt labyrinthus. Ideo lectores relego ad glo. Bart. Floria. à ſanct. Petro, in. l. per fundum, ff. de ſeruit. ruſtic. præd. glo. & Bar.

Vtrũ res inualida quæ ad eũ caſum venit, à quo incipere potuit, reconualeſcat.

Bar.col.2.in.l. cum viro,ff.de vſucap.glo. & alios in.c. quod initio, & in.l. quæ ab initio,quæ eſt pen.ff.de regu.iur. Dyn.& Bar.in.l.filius,ff.de ſolutio.eundem Dyn. & alios in.c. non firmatur,& in.c. factum legitime,de regu.iur.lib.6.Bar.in.l. pluribus,quę eſt pe.§.& ſi placeat,ante mediũ, verſi.circa primũ, & ibi cęteros recentiores,ff.de verb.obli. & eundẽ Bar.in.l.cætera,in princi.ff. de lega.1. Bald.in.l.patre furioſo, ff. de his, qui ſunt ſui, vel alie. iur. Roma. conſil.509. circa propoſitam conſultationem, in.5. dubio. Barba. qui alios multos citat, conſil. 70. illud in medium referam, colum. 1. &. 2. lib. 3.

VIGESIMA
LIMITATIO.

1 ¶VIGESIMO LIMITA, vt noſtra regula procedat in cauſa propinqua & immediata,non etiam in remota,ſiue mediata,vt voluit glo.in.l.ſi mulier, per eũ tex. ff.rer.amotar.& alia glo.à paucis in id annotata,in.l.1.in verbo, te filio,in.5. oppo. C.de pact.Dyn.non obſcure in.c.priuilegiũ,in ſolut.1. oppoſitio. de regu.iu.lib.6. Bal.

Hæc regula procedit in cãimmediata, non in mediata.

Bal in.l.filiam,per eum tex.ff. de Senator. in.2.lectu.& in.l, ſi cùm dotem,in princi. col.vlt.ver. ſecundò inducuntur,ff. ſolut. matrimo.quòd poſita cauſa immediata, & proxima,ponitur effectus: remota, remouetur effectus. Panor.in cap. ex parte tua, col.2.ver.ſecunda ſolutio,de conuerſi.cōiug. Cepol.cauſ.criminal.conſi.2.ſuper caſu homicidij,colum.2. verſic.& quòd hoc ſit verum,cum multis ſequen.vt col.3.ver. & ideo cùm ſumus, vbi dicit, quòd cauſa proxima eſt vera,&propria cauſa:remota autem ficta, & impropria. Ideo non habet locum in ſtatutis.

2 ¶ Nec id à noſtratibus tātùm fuit annotantum, vt ſcilicet deficiente cauſa remota non deficiat effectus,quando & Theologi ſcolaſtici,non pauci fuerint eiuſdē ſententiæ, & inter cæteros Alex. Hales illorum anteſignanus, & è cuius ſchola, veluti ex equo Troiano prodierunt cæteri eiuſdem notę proceres,in.4.parte ſuę ſummę,q.20. mēb. 2.arti.2. §. 1. col.2. in ſolu.2. argumē. & Diuus Bonauentura lib. 4. ſententiar. di. 22. ar. 1. quæſt.1.& Gabriel Biel. lib.1. eiuſdem operis, diſt. 45.quæſtio.vnica, & iterum lib.2.di.1.quæſt.2.in.2.no. *Ad idē ex Theologis.*

3 ¶ Nã & aliâs cauſa finalis immediata attendi debet, vt ſcribit Signo. Homod. doctor laudatiſsimus. con. 79. cuius exordiũ eſt, factũ ſic ſe habet, in quæſtione vertẽte inter dominũ, col. 2. verſicu. præterea cauſa finalis, per. l. cùm quis, cum ibi nota. ff. de dol. mal. &. l. ſi ob turpem, ff. de condictio. ob turp. cauſ. &. l. nec tamen, ff. quod met. cauſ. Et bene facit, quod diximus in. 13. limitatio. num. 8. incipiente ſunt & qui dicunt, ſcilicet cauſam remotam, & mediatã dici potiùs occaſionẽ, quàm cauſam.

Cauſam immediatam attendi debere.

4 ¶ Sed quòd ſemper aliâs magis operatur cauſa proxima, quàm remota, l. ſociũ, qui in eo, §. 1. ff. pro ſoc. vbi Bald. dicit cauſam remotam æquiparari cauſæ impulſiuæ, & non finali, &. l. qui domum habebat, in fi. ff. loca. &. l. huic ſcripturæ, ff. ad legem Aquil. &. l. idẽ & ſi. §. ſed & quod meretrici, ff. de cõd. ob turp. cauſ. &. l. ſed & ſi plures, §. in arrogato, & ibi Bar. & iterũ, l. qui liberis, §. hæc verba, ff. de vulg. & pupil. &. l. 2. §. ſicuti, ff. de hæred. vel actio. vend. &. l. ſed ſi ſic, §, vlti. ff. de legat. 3. &. l. rogaſti, ff. ſi certum petat. &. l. metus autem, §. ſed licèt, ff. quod met. cauſ. vbi not. Bartol. quòd in dubio tex. loquens de cau

Cauſam propinquãmagis operari, q̃ remotam.

Cauſa remota æquiparatur impulſiuæ.

ſa intelligitur de proxima, nõ de remota, &.l.carbonum, ff. de verb,ſigni.&.l.cùm de hoc,ff.de except.rei iudic.&.l.2. C.eodẽ tit.&.c.nõ poteſt,de præbend.lib.6.

Cauſa in dubio intelligitur de propinqua.

5 ¶ Et voluit præterea Oldra. cõ.25.thema tale eſt, aliqui propter defectũ,col.1. verſi. præterea quãtò cauſa eſt,vbi dicit quòd iuriſtę proximã cuiuſq; rei cauſam attẽdũt, Io.And.in addit.Spec.tit. de iniur.§.ſequitur,ver.ſed pone inimicus Bar.in.l.vl.col. 2.verſi. præterea in cõditione,ff.de cõd.ſine cau.Bal.in.l.ex placito,col.1.&.2.C.de rer.permut. vbi id probat multis rationibus,& in.l.1.§.ſimili modo,C. de Lat. lib. tollen.& in.l.cùm antiquioribus,col.pen. verſi.ſextò quia filius,C. de iure delib. & in.l.ſub prætextu,la.1.col.2.verſi.præterea ſi dolus, C.de tranſact.& in.l.vxor tua,C. famil. herciſcun.& in.l.1. paulò ante ſi.C. ſi cert.pet. vbi dicit, quòd cauſæ multùm remotę non conſiderantur,quia actus non ſunt cõſecuturi ab iis niſi in virtute maiori acceptionis cauſæ,per.l.ſociũ, qui in eo.§. vlt.ff. pro ſoc.& ipſe Bal,in.l.cede,colu.2. verſi.quæro,de quibus vſibus,C.loca. vbi dicit,quod non tenetur quis cõſiderare remota, ſed propinqua, & allegat Senecam,

De eadẽ re.

Remota quis non tenetur conſiderare.

vt ibi videre poteris.& idẽ Bal.in authen. ex teſtamento,colum.4.verſic. 13. capitulũ,in fi.illius verſi.C.de collat.Pet. Anch. in procemio.6.col.3. verſic. & alibi dubitatur,vbi & illud dicit. quòd iuriſtæ attribuũt rem cauſæ proximæ nõ remotæ, per d.l.ſi mulier, & idem Pet.in. c. nõ poteſt, de præbend.lib.6.& con.26.in quæſtione ſupradicta,col.vlt.& cõ.315.dominus Bar. circa medium.& con. 329. dubitationẽ facit,vbi & illud quoq; dicit,quòd ſecundũ iuriſtas debet ſemper actus attribui cauſæ proximæ,& ab ea denominari,& nõ à remota. & conſi. 404. tria dubia, colum.4. ver.& iſtam opinio. Imol.con.139.præfatus Symus debitor, colum.penul.ver.præterea poſito. Panor.conſi.45. quædam. D. G. coniugata,col.3.ver.reſtat nunc reſpõdere,lib.2.Fran. Areti.con.161. verum eſt, quòd Comicus,col.4. nu.5. vbi dicit cauſam mediatã & remotam dicit potius occaſionem,quàm cauſam.& conſi.148.in quæſtione propoſita,colum. vlti. Philip.Corne. conſi. 266. circa primam conſultationem,col.vlti.lib.4. Barb. con. 43. illud in medium referam,col.13. verſi.reſtat modò videre, lib. 2. vbi dicit, quòd vbi conſtat de

Actus ſemper attribuitur cauſæ proximè.

Actus à cauſa proxima denominatur.

Cauſa remota potiùs dicitur occaſio, quàm cauſa.

de cauſæ propinqua, non curatur de remota. Iacob. à. S. Georg. in l. cùm hi, in princip. in 1. lectu. colum. 2. num. 12. ff. de tranſactio. Franciſ. Curti. Iunior, conſi. 1. primùm complector, colum, 3. num. 9. & iterum, conſi. 2. circa præmiſſam, colu. 2. verſi. quarta præmittitur cõcluſio Philip. Deci. con. 137. cuius ſuperſcriptio incipit, de abſolutione facta, col. 3. verſi. ſecũdò principaliter. Matth. Affli. in c. 1. col. 4. nu. 6. tit. Imper. Lothar. & deci. Neapol. 127. mater habet duas. Hiero. Gratus cõſi. 177. in præſenti cauſa, col. 2. nu. 8. lib. 1. Paul. Pari. con. 127. lucrũ dotis, col. 1. nu. 4. li. 1. & con. 41. Ioannes teſtator, col. 2. nu. 7. lib. 3.

6 ¶ Quibus adde quod in vniuerſum voluit Cõpoſtel. in c. cùm in cũctis. col. 4. de electio. quòd in quibuſcũq; hominũ actionibus cauſa immediata inſpicitur, quẽ ſic refert, & ſequitur Ludouic. Gómez. ſuper regula cõcellariæ. de iure quæſito nõ tollẽdo, q. 3. colum. 2. ver. & tenendo iſtam partem. Sed & Ange. conſi. 110. ſanctiſsima, & illuſtriſsima, col. pen. ver. & ideo concludo, dicit generaliter, quòd ſemper prima cauſa eſt intuenda: neque enim ſecunda cauſa quicquam operatur, niſi quãtum ſibi

Cauſa immediata in omnibus actionibus inſpicitur.

Cauſa ſecunda nihil operatur, niſi in quantum ſi

ſibi à prima inſtitut.

ſibi à prima influitur, per. l. Prętor, §. prædium, ff. de lega. 2. & l. ſi quis domum, §. hîc ſubiungi poteſt, ff. loca. &, l. neceſſario, §. vlt. ff. de pericul. & com. rei ven. & l. ſi ex duobus, & ibi glo. ordinar. ff. de aſſigna. libert. nã vt ait philoſophus, vt ipſe Angel. ait cauſa prima magis influit in cauſatum, quàm ſecunda. Et ideo cauſæ ſecundæ tãquam ſubalternæ, pluſquam cauſę primę concedi non debet, l. Publius, §. 1. ff. de cond. & demonſt. &, l. ſi viua, verſi. nam licèt, C. de bon. mater. &, l. 2. in princip. ff. de interdict. & relega.

Prima cauſa magis influit in cauſatũ, quàm ſecunda.

7 ¶ Ante hos omnes glo. in. c. de cætero, in verbo, vnica de homicid. dicit, quòd cauſa remota nõ imputatur ad homicidium, aut aliud delictum, argu. d. l. qui domum habebat, ff. loca. &, c. exhibita, eo. titu. de homicid. Quam gloſſ. ſequuntur. Hoſtien. Io. And. Henri. Bohic Io. Ana. Panor. Feli. & cęteri, ex quibus ipſe Panor. no. q appellatione cauſę venit tãtùm proxima. & idẽ voluit ipſe Panor. in. c. quia diuerſitatẽ, col. 3. ver. in glo. in verbo, non tamen, de cõceſsio. prębẽd. & in, c. diſcretionẽ, col. 2. verſic. ſed ego adderem, de eo qui cogno. conſang. vxor. ſuę & Felyn. qui alios citat

Cã remota non imputatur ad homicidium.

Cauſæ appellatione venit tantùm proxima.

in.d.c.ſolitæ,col.1.verſi.pro qua differentia, de maiorit.& obedien.

8 ¶ Vt nõ immeritò ſcripſerit Bal. ille omnium noſtrorum ſcriptorum (pace illorũ dixerim) vberrimus, ne quid ampliùs dicam, vix enim ſine præfatione honoris citare poſſumus, conſil.136. cuius initiũ eſt, proponitur, quòd Titius percuſsit, paulò ante ſi.lib.2. quòd euentus, qui procedit à cauſis proximis, & immediatis, attẽditur reſpectu illarũ cauſarũ: ſi autem non ſunt cauſæ immediatæ, tunc euentus non attribuitur illi princip. remoto, ſed cauſis propinquioribus, per.d.l.ſi mulier, ff. rer. amotar.&.d.l.huic ſcripturæ, ff. ad leg. Aquil. Ideo (vt ſubdit) non ab euentu, ſed à cauſis immediatis argumentum concludit. *Euẽtus cauſæ proximæ attribuitur nõ remotæ.*

9 ¶ Nec tamen interim omittam quod tradit idem Bald. in.l.1.col.2.in.4. oppoſitio. C. ſi ſer. ext. ſe emen. manda. dum loquens de proxima cauſa, & remota dicit, quòd poteſt conſiderari cauſa proxima, quando non eſt inſtrumentum, ſed fit per accidens, vt ſi pulſo aliquem, vnde in lapidẽ impegit, quo vulnert⁹ eſt: & tũc propriè non dicor vulneraſſe: nec ſi ille moriatur, dicetur mortuus ex meo vulnere: *De eadẽ re.* *Vulneraſſe propriè non dicitur, qui aliũ pulſat.*

quia

pidẽ impegit vnde is vulneratus eſt.

quia non vtebar eo lapide vt inſtrumento,quo eum vulnerarem.Ideóq; ſtatuta loquentia de percuſsione,& ſimilia non habent locum in hoc caſu.& idem propemodum dicit,idem Bal.in.l.de pecoribus, ff. ad leg.Aquil.& ibi quoq; Salic. qui tamẽ nutat,& Flor.à S.Petr.in.l.qua actione,§. Celſus,ff.eod.Paul.Ca.in. d.l. qui domũ, ver.& no.hîc arg.ff.loca.Io.Ana. & Fely. in.d.c.de cætero,de homici.& Cepol. qui id dicit ſingul.d.con.2.ſuper caſu homicidij,col.3.ver.ſecũdo modo poteſt. Angel. Areti.in tracta.malefic.in verbo,& ipſum Titium percuſſit.Fran.Are.con. 146. viſa conſultatione,col.4.ver.hoc premiſſo. Fely.qui ſolùm Angel.allegat,in tracta.quãdo conatus puniatur,col.4.ver.ex his intulit,vbi id dicit nouum & elegans. Hippol.Marſil.in.l.nihil intereſt,col.4.verſi. adde etiã aliud ſingu.ff.de ſiccar.&cõ.136. conſului proximis diebus,col. 4.ver.item cõtra doctrinam.Matth.Afili.in cõſti. Sicil.incip.ſi quis aliquem,col.3.in.7.quæſ. & ante hos Bar.in.l.ſi gemina.col.2. verſi. quæro quod ſi te,ff.arb.furt.Cæſar. Et optimè ad id facit tex.in.c. ſtudebat, & ibi glo.50.diſtinctio.

¶ Poſtea

10 ¶ Poſtea autem ſubdit ipſe Bald. (neque enim id omittere volui) in. d. l. 1. C. ſi ſer. ex ter, quod inſpecta veritate, cauſa cauſæ, nō dicitur cauſa cauſati, per. l. 1. §. deieciſſe ff. de vi & vi arma. & l. quoniam multa facinora, C. ad leg. Iul. de vi publi. & ſequitur idem Cepol. d. con. 2. col. 3. ver. ſed in quæſtione noſtra, vbi dicit, quòd id non procederet in ſtatutis, in quibus verba debēt propriè & ſtrictè intelligi.

Cauſa cauſæ non dicitur verè cauſa cauſati.

Ideo nō procederet in ſtatutis.

11 ¶ Ex hac autem ratione quam diximus de cauſa remota, multi fuerunt in ea ſentētia, vt legati principis, aut ciuitatis non teneantur reſtituere, id quod eis donatū eſt ab his, ad quos miſsi ſunt, nam licèt ſit eis collatum in honorem principis, vel ciuitatis, tamen id ad propriam eorum vtilitatem datū fuiſſe cenſetur: nam hæc eſt cauſa proxima, altera remota, vt dicit Bal. in. d. l. ſociū, qui in eo. §. 1. ff. pro ſoci. De quo tu vide glo. in. l. qui proprio, §. procurator vt in cæteris, & ibi latè Alberi. col. 1. verſ. vltimò dicit glo. & ſic fuit, Guil. Cu. Bart. Bald. Angel. & Paul. Ca. ff. de procurat. glo. in. l. ſi verò, §. itē quicquid, & ibi Bart. Bal. qui eum, §. legit eum. l. dotalem ſeruū, Alberi. qui eundem, §. legit, cum prin. l. ſi verò

Legatus prīcipis donatum, an illorum debeat eſſe propriū.

verò,col.2.ver.aliæ glo.ſatis patent, Ang. qui &.d.§.legit cū.d.l.dotalem. Imo.qui& ipſe illum.§.legit cum.d. l. dotalem, in fi. Rom.qui idem facit,col.pe. verſi. in gloſ. eiuſdem.l. Paul.Ca.qui idem fecit in fi. & Alex.ff.ſolu.matrimo.& gl.in.l.ſed ſi plu res,aut vt alij.ll.ſeparant in.l. qui liberis, §.in arrogato, in verbo, beneficio, & ibi Angel.Imo.Paul.Ca.Franc.Arc. & Alc. ff.de vulg.& pupil.ſubſti.Cy.in.l.1. col. 2. in.7.quæſtio.& ibi Alber.col.2.ver.& ex prædictis,C.de ſacroſan.eccleſ. & eundē Cy.in.l.vl.col.vlt.ver.quintò colligit, ſic. & ibi Bal.in.§.ſed cùm in ſecundam,C.de furt.Io.Andr.Pet.Anch.Dom.& Philip. Fran.in.c.à collatione,quod eſt pe. de ap pell.lib.6.Alberi.in.l.cū aliquis, circa me dium,ver.itē allegatur hæc lex,& ibi quo que Salic.poſt medium, ver. item præſtat argu.C.de iure delib.Io.Cald.Card.Flor. Anto.Im.& Panor.in.c.poſtulaſtis,quod eſt pe.de cōceſsio.præben.Bal.in.l.extra- neo,C.de donat.& cō.194. præmiſſis ver- bis,poſt prin.lib.2.& cōſi.378. ſaluo ſem- per,col.2.verſi.ad tertiam rationem,lib. 5.

12 ¶ Hæc tamen quę cauſam remotā nō cō-
Cauſa remo ſiderant,ſed tantùm propinquam, declara

bis

bis primò vt procedant, niſi eſſent queſt. pro de damno dato cauſa alicuius: tunc enim ad imparia non iudicantur cauſa remota & proxima, vt no. conſuluit Calder. cõ. 4. abbas locauit, ſub ti. de loca. quod pro ſingul. ſequitur Chaſſen. con. 1. Burgundiones, in. 4. parte, colum. 3. verſi. miror tamẽ de iſto dicto, vbi tamen declarat, vt apud eum videre poteris. Et id certè reuocandũ eſt ad ea quę latè ſcripta ſunt in. d. c. de cętero, de homicid.

ta & propinqua non impares iudicãtur, cũ eſt quæſtio damnato cauſa alicuius.

13 ¶ Secundò declarabis, vt procedat, niſi illa remota cauſa deſcenderet ex cauſa proxima, vt voluit Pau. Ca. cõ. 119. cuius prin. eſt, hæreditas predicta videtur pertinere, col. 2. verſi. itẽ dico quòd ſtatutum, lib. 1. in id allegans Bal. in. l. illam, col. 2. verſi. quin etò, quia ſufficit, C. de collatio. Cui adde, ꝙ prima cauſa ſemper repręſentatur in ſecũda, in quam influit, l. licèt, §. ea obligatio. ff. de procurator.

Cauſa remota deſcẽdẽs à ꝓpĩquata cenſetur eſſe propinqua.

Prima cauſa repræſentatur ĩ ſecũda, in quam influit.

14 ¶ Tertiò declarabis, vt procedat niſi ſecũda cauſa talis eſſet, vt effectus ſequi ſine ea nõ poſſit: tunc enim magis reſpiceremꝰ ſecũdã eã cauſam, quã proximã. verbi gratia, in vſucapiõe cauſa ꝓxima eſt dominiũ ſecunda, poſſeſsio: ſed qa ſine poſſeſsione

Cauſa ſecunda, ſine qua effectus ſequi non poteſt, inſpiciẽda eſt.

vſucapio non procedit,l.ſine poſſeſsio.&
l.nõ videtur,ff.de vſuc.magis inſpicimus
poſſeſsionem,licèt ſit remota cauſa, quàm
dominũ,quæ eſt proxima,vt ſcribit Bart.
in.l.1.col.1.in vl.oppoſi.ff.de cõſtitu.prin.
Et vide quæ dicam in ſeq.declara.& iterũ
in nu.18.incip.ego in meo codice.

15 ¶ Quartò declarabis(& hæc quidem declaratio proximè ad præcedentem accedit)ſecundum ea quæ ſcribit Bal.in. c.imperialem,§.illud,col.1.ti.de prohib. feud. alienat.per Federic.dum tractat in cauſis ſubordinatis, à qua eorum denominetur effectus.nam aut prima,inquit,cauſa inducit ſecundam,ſed non effectum eius,& tũc ex ſecunda tantùm inſurgit effectus:vt patet in mandante & mandatario,nam mandans eſt cauſa anterior,mandatarius autẽ, qui contractum explicuit,cauſa poſterior & quia effectus cõtractus in hac poſteriore includitur,& non in priore, ideo actio incipit à poſteriore,& ei attribuitur actio directa:& non à priori,cui vtilis attribuitur,l.quæcunque gerimus,ff.de acti.& oblig.&.l.Iulianus,§.ſi procurator, ff.de actio.empt.&.l.idémque,§. ſi quis Titio, ff.manda.Sed quando prima cauſa ſecundam

Quid ſi prima cauſa inducit ſecundam ſed non effectũ eius.

Mandãs cã anterior.

Mandatarius poſterior.

Mãdatario datur actio directa.

Mãdati vtilis.

dam includit,& effectum eius, tunc primam eã cauſam inſpicimus,l.ſi ita ſtipulatus fuero,§.vlt.cum.l.ſeq.ff.de verbo.obl. &.l.ſi quis pro eo.§.ſi nummos,ff. mand. Hæc ille,qui ex hoc decidit quæſtionem, an vaſallus vaſalli offendens dominũ,domini amittat feudum, vt ibi videre poteris,& eum quoque ibi ſequitur Car. Ale. col.2.ver.nõ obſtat,& Matth.Afflict. col. 2.verſicu.ſecundò nota ad idem. Et vide etiam quæ dicam infrà nu.17.& ſeq.

Vaſallus vaſalli offendẽs dominũ domini an feudũ amittat.

16 ¶ Quintò declarabis hanc limitationẽ,vt procedat in cauſa multùm remota:ſecus ſi non ſit adeò remota,ſed proximè coniuncta,tunc enim æquè attenditur, ac cauſa proxima immediata,per.d.l.cùm de lanionis,§.aſinam,ff.de fund.inſtruct.&.l.in lege Cenſoria,ff.de verb.ſignific.&.l.vxori quis,ff.de aur,& arg.lega.vbi Bart. no. quòd cauſa intelligitur etiam de cauſa remota non multũ,non item de multũ, remota,quæ magis dicenda eſt occaſio quã cauſa.idẽ Bar.in.l.vt iuriſiurandi,in prin. circa mediũ,ff.de oper.liber.& in.l.ambitioſa,col.5.in.2.regula,verſi.ſed quęro pone habẽtes,ff.de decre.ab ordi.faciend. & in.d.l.ſed ſi plures,§.in arrogato,verſi.ego limi-

Quid in cauſa non multũ remota.

Cauſa multùm remota dicitur occaſio.

limito hoc dictũ, ff. de vulg. & pupill. ſubſtitutio. vbi eius rei exemplum ponit, & ibi quoque Alex. col. 1. verſi. item not. ex eo tex. & Iaſon col. 2. verſic. nota diligenter: Ioan. Ana. in. d. c. de cætero, in fi. de homicid. vbi etiam allegat. l. quæ religioſis, ff. de reiuendic. Fran. Aret. in. l. ſi ante nuptias, col. vlti. ff. ſolu. matrimon. & con. 6. viſo inſtrumento diuiſionis, col. 3. verſic. nam iſta eſt regula. & iterum con. 14. viſo & diligenter examinato, col. 4. verſi. cùm igitur prima vice. & con. 29. diligenter maturè conſideratis, col. 5. verſic. verùm igitur ad quintum. & Soci. dum allegat, d. l. vxori, & ibi Bart. in. l. certi condictio, in. 2. not. ff. ſi certũ petatur. & bene facit quod ſuprà diximus ex Bal. in. d. l. 1. C. ſi ſeruus extero ſe emi mandauerit.

17 *Contrariũ.* ¶ Qua in re tamen illud annotãdum eſt, quòd Fran. Aret. ſibi in hoc contrarius, in. d. §. in arrogato, quem legit ſub. l. ſi pater, col. 2. verſi. tractat etiam Bar. hîc, tradit cauſam mediatam ita cohærentem proximæ, vt nulla inter eas ſit media, nõ accipi pro proxima, vt dicit, colligi ſatis euidẽter ex. l. Proculus, ff. de neg. geſt. & l. metum, §. ſed licèt, ff. quod met. cau. & vtrobiq; Bar.

ídque

ſdque dicit eſſe de mente.d.l. lege Cenſoria, quam tamen Bart.in.d.l.ambitioſa, adducit pro ſua illa ſententia. Nec obſtat(inquit)d.l.vxori, quia ibi veſtes emptæ pro ancillis, non veniunt tanquam paratæ mediatè in vſum vxoris, & vt legatum per ſe factum: ſed veniunt acceſſoriè ad ipſas ancillas, quæ erant paratæ vxoris cauſa, legauerat enim teſtator quicquid vxoris cauſa paratum erat: ad legatum autem principaliter factum veniunt acceſſoria, tanquã pars legati principalis, l.creditor, §.vltim. ff.de libera.lega.& bene facit.l. prima, §. quæ depoſiti, ff.de poſ. Non ſolum autem non attenditur cauſa mediata, quæ non intenditur à diſponente, tunc cùm fit diſpoſitio: ſed nec etiam cauſa illa mediata, quæ intenderetur à diſponente tanquam cauſa cauſæ immediatæ. vnde licèt procurator emat, quia ſibi fuit mandatum, tamen cauſa acquiſitionis mediata eſt emptio: & quia illa cauſa venit à procuratore, ipſi acquiritur ius directum, l. Iulianus, §.ſi procurator, ff.de action.empt.& ita dicit voluiſſe Bald.in.c.imperialem, §.inſuper, titu.de prohibi.feudi alienat. per Federic.

18 ❡ Ego in meo codice Baldi nihil tale re- Reſponſio.

peri in eo loco, credóque Franc. Areti. voluiſſe illum allegare, non in illo, §. inſuper ſed in. §. illud, qui illum confeſtim ſequitur, cuius in eo loco dictum citauimus ſuprà nu. 15. Sed quicquid ſit, ego in hac re magis aſſentio Bart. ſententiæ, vti etiam faciunt Alex. & Iaſ. qui dicit Bart. ſatis reſpõdere rationi Aret. Præſertim verò quã do huiuſcemodi cauſa mediata ſiue remota talis eſt, vt ſine ea nullo modo cauſa propinqua & immediata produceretur, tunc enim haud dubiè conſideratur ac ipſa cauſa immediata, vt not. Bal. in. c. cùm omnes, col. 6. verſi. item quia quando, de conſtit.

19 vbi dicit quòd quãdo cauſa proxima agit vi alicuius cauſæ, inſpicimus eam cauſam quæ vim & efficaciam tribuit, per tex. in. l. vtrùm, §. cùm quidem, ff. de reb. dub. & idem Bal. in. c. literis, in. 3. no. de reſcript. dum no. ex eo tex. quòd cauſa remota inſpicitur, cũ ea eſt fũdamẽtũ proximę. Et id eſt ꝓpemodũ ꝗ ſuprà diximꝰ nu. 14. & 15. q ſunt. 3. & 4. declaratio huius limitationis.

Bal. in eam rem diſtinctio.

Actus denominatur à prima cauſa cùm non tranſit per medium.

Si verò tranſit per medium cuius

¶ In qua re non poſsũ prętermittere quę idem Bal. ſcribit in duobus locis. primùm in. l. tutores, per eum tex. ff. de teſta. tute. quòd quando res procedit à prima cauſa

per medium,nec tamen tranſit per ipſum medium,tunc denominatur à prima cauſa,vt ibi.Cùm verò tranſit per medium,& requiritur virtus & influētia medij, tunc non ſimpliciter fit denominatio à prima cauſa,ſed ab vtraque,ſcilicet à prima cauſa & medio influente.verbi gratia, in tutore teſtamentario confirmato per iudicem qui non eſt merus teſtamentarius, nec merus datiuus, ſed habet quandam mixtam qualitatem, Ideo dubium eſt an præferatur legitimo, de quo per Dyn. & Iacob. Are.in.l.ſecundò. ff.de confirm. tutorū.

Virtus requiritur, denominatur ab vtraque.

Tutor teſtamētarius à iudice cōfirmatus habet mixtā qualitatē.

Vtrū autem is præferat legitimo.

20 ¶ Alterum ipſius Bal.dictum eſt,in.l.nō ideo minùs,col.2.ver.& ideo oportet, C. de accuſat.quærentis,quando concurrunt duæ cauſæ,ſcilicet cauſa proxima & remota, & quid agat cauſa remota in effectu. Quędā,inquit,ſunt cauſæ primæ,quæ aliquid de ſe ipſis & eorum ſubſtantia tranſmittunt,& transfunduntur in cauſas ſecūdas.verbi gratia, prima cauſa calefaciens eſt ignis,ſol ſecūda cauſa: prima autem & proxima illa cauſa aliquid trāſmittit de ſua eſsētia effectiua.Dicetúrne igitur,ꝙ ſol calefacit,ſiue ꝙ à ſole calefio? Et certū eſt, inquit,ꝙ ab vtroq;,ſcilicet à prima & ſecū-

Altera eiuſdē Bal. diſtinctio.

da cauſa: quia à prima cauſa ſemper aliquid transfunditur in ſecundam: ſequitur igitur quòd ei inhæret, ita vt cauſa ſecūda nihil agat, quin & prima etiam agat inhærens ſecundę. Quædam autem ſunt primę cauſæ, quæ de ipſorum eſſentia nihil tráſferunt in ſecundas: & tunc aut ſecūda cauſa talis eſt, quæ nihil agit abſente prima: verbi gratia, ego percutiò te baculo, ego ſum prima cauſa, baculus ſecunda, ſed, hęc nihil agit abſente ſiue non agente prima: Ergo prima hæc cauſa illa eſt quę principaliter actum agit. Aut ſecunda cauſa agit abſente prima, vt ſi faciam te percuti per aliam interpoſitam perſonam, ea perſona ſic interpoſita eſt ſecunda cauſa, quę liberè absēte prima potuit agere. Ideo prima cauſa non aſſiſtit actui, quia non eſt concreta ſecundę cauſę, ſed diſcreta, diſtincta & ſeparata. Et ita eſt in mādāte & mandatario. Hęc ille, qui ex iis quaſdam quęſtiones decidit vt ibi videre poteris.

21 ¶ Sed vt redeam⁹ ad id q dixim⁹, cauſam mediatā, nō multū remotā, ęquècōſiderari ac ipsā proximā, intelliges primò procedere, quādo vtraq; cauſa, ſcilicet mediata et immediata, nō multū remota, eſt iā deducta

Cauſa non multū remota tūc cōſideratur. cū

ducta in eſſe, vt noſtri loquūtur, ſicuti in. *iā deducta*
d.l.vxori, ff.de aur.&arg.leg. vbi vxor ha *eſt in eſſe.*
bebat ancillas, quę ei ſeruiebāt, quibus pa
rata erāt veſtimēta. Igitur cū ancillæ quæ
erant cauſa proxima veſtimentorum, iam
erant in ſeruitio vxoris, cōſtat quòd cauſa
immediata erat producta in eſſe, ſcilicet
ancillæ ſeruientes: vnde nō mirū ſi veſtes
dicuntur paratæ cauſa vxoris: quia quic-
quid eſt cauſa cauſæ, dicitur cauſa cauſati,
influit enim cauſa immediatè exiſtens in
actu, vim & robur in cauſam mediatam,
propter connexitatē quā habet ad eam, &
dependentiā quam habet ab ea. Ita ſubti-
liter, vt ſemper aliàs tradit Franc. Areti. d.
cō.6.col.pe.verſ.cōfirmatur iſta cōcluſio.
22 ¶ Intellige ſecūdo modo, quando ambæ *Et cùm ten*
cauſę, proxima ſcilicet & remota, nō tamē *dit ad eūdē*
multùm remota, aut quæ etiam eſt funda- *finē ac pro-*
mentū proximæ, tendunt ad eundem effe *pinqua.*
ctum ſiue finem. Nam ſi eſſent alterius na
turæ & qualitatis, ita vt ad diuerſos effe-
ctus ſiue fines tēderēt, magis inſpiceretur
cauſa propinqua quàm remota, vt voluit
Bal.in.d.c.literis, in.3. no. de reſcript. per
no.in.d.l.ſi mulier, ff.rer.amot. dicitq; hāc
rem nos naturam docere, nam ſi quis in

pruno inſerit pirum, facit pira, nõ pruna.

23 ¶ Quæ autẽ dicatur cauſa proxima, quæ remota, intelliges ex glo. & alijs in. l. pen. ff. de condict. ob turp. cauſ. & ex alijs multis, quos ſuprà citauimus, præſertim Frãc. Aretin. d. conſi. 14. col. 4. verſi. cùm igitur prima vice. & è Theologis Gabr. Biel. li. 2. ſententia. diſtinct. 1. quæſtio. 2. in. 2. notat. & ex philoſophis, Iacob. Fab. in introductione quam fecit in Phyſicam Ariſtotelis, ſtatim poſt prin. ex ſententia ipſiuſmet Ariſtotelis, lib. 2. Phyſico. & iterũ in dialogis introductionis ipſius Phyſices.

Quæ cauſa proxima dicatur, quæue remota.

24 ¶ Vt tamẽ non omittamus dictionẽ propter, ſignificare cauſam remotam, vt videtur probare tex. in. l. 1. & ibi Bar. in. 1. not. Bal. col. 2. verſi. quintò no. differentiam, & iterum in. 4. oppoſi. rurſumq; col. vlt. ver. vltimò quæritur extra, & Saly. ver. quintò not. differentiam, Paul. Caſtr. poſt medium, verſ. quintò not. ex eo, C. ſi ſer. ext. ſe mãda. emẽd. & tex. in. l. eo tẽpore, §. vlt. in fi. & ibi Bar. Bal. Alberi. Salyc. & Paul. Ca. ff. de pecul. & in. l. 1. §. nũc videamus, & ibi Bar. qui eũ. §. legit, cum. §. emãcipatus, ff. de coniungend. cũ emancip. liber. & in. l. 1. §. ex incendio, & ibi Barto. ff. de incend.

Dictio, propter, ſignificat cauſam remotam.

incend.rui.naufrag.& in.l.ſociũ,§.ſocius, & ibi Bal.poſt Richard.ff.pro ſoc. Et voluit Collecta. in. c. quod dilecto,col.1.nu. 3. de conſang.& affini.Barto.in l.non dubium,col.pen. verſi. nota quòd dictio, & ibi Iaſ. col.5.verſicu. adde idem eſſe, C.de legib.& idem Bar.in.l.1.col.7. verſic. circa hoc eſt videndum, ibi, cuius gratia debes ſcire, C.de ſenten.quæ pro eo quod intereſt.Bald.in.d.l.qui proprio, §. procurator vt in cæteris, ff. de procuratorib. & in.l. ſi ex arrali, paulò ante fin.C. de actio. empt. Imo.in.c.qualiter, in vl.no.de electio. Lu. Pen.in.l.qui per potẽtiã, C.de omni agro deſer.li.11. & Frã.Aret.d.cõ.14.viſo & diligenter conſiderato, col.4.verſi. ſicut enim vaſallus. Corne.cõ.290. ardua plurimùm, col.antepe.in litera, r. lib.3. Alex.in.l.diuortio, §.ſi vir, col.2.ver.aut quęritur vtrũ, ff.ſolu.matrimo.& con.144.viſo themate, col.3.num.13.lib.6.& Fely.in.c.ſolitę, col. 1. verſi. & dixit, de maior. & obedien.

Licèt aliquãdo proximã denotet.

25 ¶ Quamuis aliquando cauſam proximã denotet, l. ſi propter, ff. rer. amot. prout nõnulli eã allegãt, &.l.aditio, ff.de acquir. hæredit. Ideo Calder.cõ.4. abbas locauit, titu. de loca. quod eſt omnium conſi. 83.

dicit

dicit eam dictionem,vtramque cauſam ſimul ſignificare. Angel. conſil. 312. prout patet ex themate. Sed cùm ſignificat propinquam,eſt ex improprio ſignificatu,vt dicit Saly.in.d.l.1. C. ſi ſeru.exter. & Frã. Aretin.in.d.l.aditio,in.3.nota. & alij multi ex ijs quos ſuprà citauimus.

26 ¶ Sed & dictio propterea,quæ ex illa cõficitur,denotat cauſam remotam, vt tradit Soci. con.156. incip.pro fundamẽto deciſionis,col. 5. verſi. ſecundum fundamentum , lib. 2. vbi in id allegat loca quæ loquuntur de illa dictione,propter.Sed col. ſequen.verſi.præterea reſpondetur , nam poſito , dicit quòd etiam denotat aliquando cauſam proximã,prout, inquit, habetur in.l. cãcellauerat,& ibi Bal.poſt princip. ff. de his quæ in teſta. delen. & per Bald. in. d. c. quia propter , de electiõ. cuius dictum in eo loco ſuprà citauimus.

Dictio propterea cauſamremotã denotat.

Et aliquando proximã

27 ¶ Similiterq; dictio,ob, propriè cauſam remotam ſignificat, d.l.non dubiũ , & ibi Bar.col.vl.verſi.no. quòd dictum, & Bal. col.1.in.5. not.& Iaſon,col.5.in.9. not. C. de legi. ipſe Bar.in.d.l.eo tempore,§.vl.& ibi Bal. ff. de pecul. & idem Bart.in.d.l.1. vbi ſuprà,C. de ſentent.quæ pro eo quod

Dictio , ob, cauſam remotã denotat.

intereſt. Bald. in, d. l. qui proprio, §. procurator vt in cæteris, ff. de procurat. Imo. & Panor. in cap. qualiter, vterq; in vlt. no. per eum text de electio. idem Panor. in, c. auditis, col. 1. in. vl. no. etiam per eum text. de procur. & in, c. inter dilectos, col. 4. ver. nota ibi ex eo, de fid. inſtrumẽ. & in, c. exhibita, colu. 2. in vlti. not. de rer. permutat. Domi. in, c. deliberatione, §. prohibemus, in vlt. notat per eum tex. de offic. lega. lib. 6. Felyn. in cap. ſolitæ, colum. 1. vbi ſuprà, de maior. & obedien.

28 ¶ Verùm dictio, pro, ſignificat cauſam propinquã & immediatã, vt proditum eſt à Bald. in, d. c. quia propter, quo loco ſuprà citauimus, vt dicit notari in, l. dominus Sticho, ff. de pecul. lega. Ex quo & illud quoque fit, vt eadem denotet cauſam finalem, vt ſi alicui legetur pro alimentis, vt dicit idem Bald. in, l. pro arrali, C. de actio. emp. per, l. cùm ij, §. ſi cui, ff. de tranſaction. quæ tamẽ nihil huc facit. Nam ea dictio non afficit rem cui addiicitur, vt cũ dicitur pro fundo, vt ſcribit Luc. Pen. in l. 2. colum. 2. verſicu. item not. differentiam, C. de his qui ex public. ratioc. lib. 10. per, l. 2. §. vlt. C. ſine cenſ. vel reliq. Et dicit

Dictio pro, cauſam propinquã dicit.

Et ideo cauſam finalẽ.

Qui contrà. Ea rẽ nõ afficit.

Archidiac:

Archidiac.in.c.Agatho,63.diſtinct.quòd hæc dictio aliquãdo denotat cauſam finalem,aliquãdo efficientẽ, aliquando aliter. & in.c.iudices,paulò poſt medium, 1.q.1. quòd nõnunquam denotat cauſam remotam & occaſionalẽ. & in. c. ordinationes, colu.2.verſi.& propter hoc,1. quoque.q.1. quòd interdũ non notat cauſam finalem, ſed excitatiuã.vt etiã Corne.conſi. 82. imminet, col.2. circa medium,lib.3.

26 *Dictio ex, cauſam proximã ſignificat.*

¶ Sed & dictio, ex, cauſam quoque propinquã ſignificat,vt videre licèt ex omnibus propè locis ſuprà citatis in dictione propter, & præterea ex text.in.l. qui liberis,§. hæc verba,& ibi Franc.Areti. ff. de lega.1.& voluit Collecta.in.d.c. quod dilectio,nu.3.de conſang & affinita. Bart.in l.1. §.ſi plures,in repet.colum. 4.verſi. expeditus de oppoſitione,ff.de exercit.& in d.l.eo tempore,§. vlt. & ibi quoque Bald. Alberi.Saly & Paul.Caſtren.ff.de pecul. & idem Barto.in.l.liberorum, col.5.verſi. prçterea probatur quòd propria,ff.de verbo.ſignificat.Bald.in.l.3.§.quacũque, poſt medium, verſi.circa ſecundũ punctum,ff. de iureiur. & in.l. maximũ vitium , col.3. verſi.præterea cui non cõpetit,C. de libe.

præterit

præterit.& in.l.1.col.1.verſi.quæro quid ſi dicatur,& ibi Paul.Caſtr.circa mediũ, C. de cõd.inſert.& idẽ Bal.in.l.vlt.circa medium, ver. quæritur nunquid ex dicta, C. de teſtam.manum. vbi ex hoc dicit, quòd vbi lex dicit ex ſtipulatione alterius agi poſſe,intelligitur ſine ceſsione,& in.c.iniuria,col.vlti.verſic.ſi ſtatutũ dicit, titu.de pac.iuram. firmanda. Angel. in.l. Lucius, la.2.poſt principium,ff. de hæredibus inſtituendis,niſi (inquit) aliud ſuaderet naturalis æquitas vel ratio , vt ibi per eum. Luc.Pen.in.l.2.col.2.ver. item quod præpoſitio, C. de iis qui ex public. rationib. lib.10.vbi & ad hoc allegat,l. ex libero. ff. de quæſtion.&.§.impuberes, Inſtitut. de ſuſpect.tutor. Anton.in.c. pactũ,in.2. not. per eum tex.de verb.ſignifi. Imol.in.d.l.ſi finita,§.1.col.1. verſi. no. quòd dictio,ff.de dam.infect.& in.c. qualiter, in vlti. notat. de electión.Paul.Caſtrẽ.conſi.164.in præſenti cauſa,col.4. verſi. cõſtat autem quòd illa dictio,lib. 2. Domin.in.d.c. deliberatione,§. prohibemus,in vlti.not. per eum text.de offic.lega. lib. 6. Panormi. in cap. auditis,colu.1.in vlti.not.per eum text.de procurat.& in. c. inter dilectos, colum. 4. verſi.

Si lex dicit ex ſtipulatione alterius agi poſſe,intelligitur ſine ceſſatione.

verſi.no.ibi ex eo,de ſid.inſtrumen.Fran. Aretin.in.l. cauſa cognita,circa medium, ff.de vulgar.& pupill. vbi ſequitur & dicit ſingul.id quod ſuprà diximus de ſtipulatione alterius. & in,l. Prætor ait. col. 2. verſicu.ſi autem teneas, ff. de acquirend. hæredit. & in,l. quoniam,la.1.in fin.C.de inoffic. teſtamen. Alexand.in,l.diuortio, §. ſi vir,colum.2.vbi ſuprà,ff.ſolut.matrimon. & in,l. petens,colum.2.ver. ſed hoc eſt violare,C.de pact.& cõſi.49.viſo proceſſu,col.1.verſic.& licet dicta bona,lib.3. & conſil. 124. ſemper primo quæſito. col. vlti.verſi.non ob.quòd dictio ex,lib.4. & conſil.56. Aldronandus, colum.2.num.3. lib.5.& conſi.61.viſo proceſſu,col.2.nu.6. eod.lib.5. & conſi. 144. viſo themate, col. 3.nu.12.lib.6. & conſi.198. perſpectus his, colum. penul.nu.11.eod.lib.6.Corne.con. 25.in prẹſenti conſultatione,colum.3.ver. & ſic eſt indifferens,lib. 1.& conſi.122.circa præſentem conſultationem, col. antep. in litera,c.lib.2.& con.199.in præſenti cõſultatione,colum.12.verſi. & pro hac concluſione,lib. 2. & conſi. 200. conſuluerũt, in addit.col.vlt.lib.3.& conſi.290.tota vis, col.1.in litera,b,lib.4.Maria. Soci.Senior. con.

Iterum de ſtipulatione alterius.

30

con.14.ſequendo ordinem,col.2.verſi.tertiò probatur,lib.1.& conſi.51. viſa facti narratione,col.2.num.7.lib.4.Fely. in.c.ſolitæ,col.1.vbi ſuprà, de maior. & obed. Iaſ. in.l.1.in.1.not.ff. de iuſtitia & iur. & in. l. certi condictio,in prin.col.5.verſic.primò quòd dictio,ff.ſi cert. petat.& in,l. ſi mihi & tibi,col.2. ver.ſecūdò & fortiùs,ff.de lega.1.& in,l.non dubium,col.5.in.9.no.C. de legib.Franc.Rip.in.l. ex facto,§.ſi quis ita,col.1.verſi.pro iſta parte facit,ff.ad Sc. Trebellian. & omnes vbique.

30 ¶ Licèt nōnunquam hæc dictio cauſam quoq; remotā ſignificat, vt patet ex.l. 1. §. ex incendio,vbi Barto.& Angel.no.ff.de incend.rui.& naufra.&,d.l.aditio,ff.de ac qui.hæredi.&.l.ſi pupillus, & ibi Franciſ. Aretin.in. 1. no.eo titu.&,d.l. ſi plures, §. in arrogato,ff.de vulga.& pupill. ſubſtit. &,l.cùm filius,& ibi Bart.poſt princip.ff. de lega.3.&,d.l.ſi finita, §.1. in princip. & ibi Bar.& alij,ff.de dam.infec.&,d.l.Prætor ait,§.1.ad fi.& ibi quoq; Bar.ff.de bon. authē.iud. poſsi. &,l. apud Trebatium,in prin.cum glo.1.ff.de aqua plu. arcē. &.l.1. cùm ex cauſa, C. de inofficio. teſtament. & authen. ex cauſa, & ibi Corne. colu.2. *Sed & ea nōnunquam cauſam remotam deſignat.*

verſi.

verſic.not.quòd præpoſitio ex, C.de liber. præter.&.l.ex falſis, C.de tranſacti.&.c.1. & ibi Anton.in vlt.not.de cleri.pugnant. in duel.& glo.in.l.cùm oportet, in verbo, ex eius ſubſtantia,& ibi expreſsiùs Bart. col.1.verſi.quæro ergo qualiter, C.de bon. quę lib.Raph.Fulgoſ.conſi.13.circa primū col.3.verſi.illud porrò, Corne. conſi. 144. viſo dicto themati, col.2. in litera o, lib. 1.

Sed id eſt ob ſubiectā materiam. Sed id certè eſt ob ſubiectam materiam, vt dicit Corne.in.d.authent.ex cauſa. & cō.1. circa primū,col.7.in litera,q,lib.4.regulariter autem contrà, vt patet ex ſupradictis in præcedē.& dicit Bart.in omnibus propè locis in hoc verſicu. citatis. *Regulariter autem contrà.*

31 ¶ Nam & dictio de, quæ eiuſdē ſignificationis eſt,(vt ſcribit Bar.in.d.l.Prætor ait, §.in fi.ff. de bon.author. iud. poſsidend.) ſignificat etiā cauſam propinquā, vt probat text.in.d.l. 1. §. nunc videamus, & ibi Bart.in.§.emancipatus, ff.de coniungend. cum emācip.liber.& voluit etiam Bart. in d.l.1.§.ex incendio, ff. de incend.rui. naufrag.Bald.poſt Iacob.in.d.l. non dubium, col.1.in.5. no. & ibi Iaſon col.5.in no.not. verſic.adde idem eſſe, C. de legib. & ipſe Bald.in.l. de pecoribus, verſi. item dictio

Dictio de, eſt eiuſdem ſignificationis, vt dictio ex.

Eáque cauſam propinquā denotat.

de

de,C.ad leg.Aquil.& in, d.l.eo tempore, §.vlt.in fi.ff.de pecul.Imo.in.l. ſi finita,co lu.1.ff. de dam.infecto,& ibi quoq; Alex. in, 1. not. niſi (inquit) conſtet, aliud eſſe de mente loquentis, per eum text. Paul. Caſtren.d.con.164.vbi ſuprà,lib.2. Franc. Aret.in.d.l.Prætor,col.2.ff.de acq.hæred. Corn.con.290.ardua plurimùm, col. pen. in litera, c, lib. 3.

Niſi aliud conſtet de mente loquentis.

32 ¶ Hæc enim dictio de, notat ſubſtantiã, vt dicit Bal.in.c.excõmunicatis,ver.quæro quę eſt ratio,de offic.lega.per.d.l.1.§.videamus,ff.de coniũgend.cum emancipat. liber. Ideo, iuquit, legati de latere dicuntur quaſi ſint de ſubſtantia ſedis apoſtolicæ.& idem dicit in.c. cùm in veteri, col.1. ver.nota conſiliũ requirendũ,vbi in id allegat magiſtrũ ſentẽtiarũ, lib.1.di.26.in fi. & ſequitur Corn. cõ. 48. de pluribus,col. 4.in litera,g,lib.2.& cõ.26.in hac cõſultatione,col.6.ver.vrget & fortiùs,lib.3. idẽ autem Bald. poſteriori loco, colum. quoque, 1. verſi. ſed nunquid eſt neceſſe,dicit quòd ſi ſententia ferri debet de cõſilio iuriſperiti,neceſſe habet iudex ſequi conſilium illius,cùm illa dictio de, det ei poteſtatẽ,argu.d.§. videamus: licèt ſecus eſſet,

Dictio de, notat ſubſtantiam.

Legati de latere ſunt de ſubſtantia ſedis apoſtolicæ.

Iudex qui de conſilio alterius iudicare iubetur, debet ſequi illius

conſilium. Secus ſi cũ conſilio. ſi diceretur cum conſilio. & illum quoque in hoc ſequitur ipſe Corne. conſi. 53. pro deciſione, col. 2. in literis, c. & d. lib. 1. & d. cõſi. 290. vbi ſuprà, lib. 3. Sed & quòd ſubſtantiam ſignificat tradit Corne. con. 1. circa primum, colum. 7. in litera, q, lib. 4. licèt, vt ibi dicit, impropriatur ſecundum *Hæc tamen dictio ĩpropriatur ſecundũ ſubiectam materiam.* ſubiectam materiam, vt etiã apparet ex. d. l. ſi finita, §. 1. ibi, de eo opere, iuncta gloſſ. & ibi Bar. & alij, ff. de dam. infec. quod & ipſum itellexit ipſe Bart. in, d. l. 1. §, ex incẽdio, ff. de incend. rui. naufrag. & ipſe item Corne. con. 167. in hac conſultatione, col. penul. in litera, c, lib. 2.

33 *Hæc dictio minùs afficit rẽ quàm dictio ex.* ¶ Sunt autem qui dicunt hãc dictionem de, minùs afficere rem, cui adiicitur, quam dictionẽ ex, vt ſi dicimus ex fundo, ipſum afficit. l. defuncta, §. 1. ff. de vſufruct. & l. Caius, ff. de annuis lega. At cùm de fundo dicimus, ipſum nõ afficit, l. vlt. §. 1. ff. de contrah. empti. Ita enim voluit Luc. Pen. in. d. l. 2. colum. 2. verſi. nec differentiã, C. de his qui ex publ. rationib. lib. 10. At idem contrarium tenuit in. l. qui potentiã, C. de om. ag. de ſer. lib. 11. vt enim, inquit, D. Auguſtinus ſuper illud ad Rom. 11. quoniam ex ipſo eſt, & per ipſum, & in ipſo ſũt omnia.

Atten-

Attedendum eſt, quòd non ait de ipſo, ſed ex ipſo: ex ipſo enim cælum ſunt & terra, quia fecit ea: non autem de ipſo, quia non de ſubſtantia ſua. Frequenter tamen, vt ſubdit, vnum pro altero ponitur. Et ita dicit Lucas, ſe dixiſſe, in.d.l.2. de his qui ex publ. rationib. vbi tamẽ cõtrariũ dixerat.

34 ¶ Ex his autem quæ diximus in dictionibus propter, pro, propterea, ob, ex, & de, ſatis intelligis eas propriã naturam exuere: & impropriam induere ex ſubiecta materia. quod generale eſt, & perpetuum in omnibus dictionibus, vt videre licet ex.l. ſi vno, in princip. & ibi glo. Bar. & Bal. ff. loca. & l. ſi. lege, ff. eo. titu. & l. ſi ſtipulatus, ff. de vſur. cum multis conconcordan. adductis à Fely. & Decio, in cap. nam cõcupiſcentiam, de conſtitu. & in.c. quoniã abbas, de officio delegat. & Iaſon, in. l. 3. in ſecundo not. C. de tranſactio. & à me, in repet. l. ſi vnquam, in. verbo, reuertatur, nume.36. incip. fallit ſecundò & generalius, &.2. ſequen. & alibi ſæpe in ea glo. C. de reuocan. donatio. *Omnes dictiones impropriantur ob ſubiectã materiam.*

35 ¶ Si autem alia ſcire vis de huiuſmodi dictionibus, vide de primis illis, propter, et pro, gl. in. l. dominus Sticho, in princ. in *Alia de dictionibꝰ ſuprà memo-*

ratis: verbo,pro quibus,& ibi Alberi. ff.de pecul.Io.And.in.c.vlt in prin.de donatio.& in,c. petiſtis,poſt princi.de priuilegi. De dictione,ex,Bal.in.l. hoc iure, col. 4.in 7. oppo.ff.de iuſtitia & iur. De dictione de, Io.And.in,c.nullus ex conſilio, in multis locis:de reg.iur. lib.6.Bal.in.l.1.§.ius naturale,col.2.verſic.quintò circa alimenta, ff. de iuſtitia & iure, & in, d. l. ex hoc iure, vbi ſuprà,eodem titulo.

VIGESIMAPRIMA LIMITATIO

1 *Hac regula habet locũ in cauſa expreſſa, non in tacita.*

¶ VIGESIMOPRIMO limita noſtram regulam,vt procedat in cauſa expreſſa,ſecus in cauſa tacita, & in mente tantùm retenta,per tex.in.l.ſi maiores, C. de tranſactioni.vbi tranſactio nõ reſcinditur ob defectum cauſæ non expreſſæ , & ibi, id no. omnes doctor. & in. l. ſi repetendi, & ibi quoq; glo.& docto.ff.de condict. ob cauſ. &,l. 3. §. ſi quis quaſi, & ibi, item doctor. eo.titu.&,l. quod quis, ff.de cond. indeb. & l.cùm in plures,§.locator,& ibi doctor. ff. loca . & no. Barto.in.l.ſi ego,in.2.oppoſit. ff.ſi certum petatur,& in.l. ſi ego,in:c.

ex parte tua,colu.2. verſicu. ſecunda conclusio, de conuer. coniuga. & diximus in repet.l. ſi vnquam, in verbo, libertis, nu. 24. & hæc quidem, C.de reuocād. donat. vbi & alios citauimus.

2 ¶ Et huc quoque reſpicit quod à Baldo ſcriptum eſt in.l.vlt.in.2.oppo.ff.de hære. inſtituen.quòd ſi ratio ſtatuti eſt expreſſa in ſtatuto, ea attēdi debet, l. milites agrū, ff. de re.milit.ſecus eſt ſi non ſit expreſſa, nec in lege ſcripta, tunc enim magis atten di verba,quàm rationem,per.l.proſpexit, ff.qui & à quibus ,quod & propemodum voluit Paul. Caſtren.conſi 314. ſuper eo quod quæritur,in.1.dubio,lib.1.Sed quod propius accedit ad id noſtrum propoſitū, idem Bald.in.l.1. col.5.verſi.an ceſſatio,ff. ſolu.matrimo.dicit, quòd ceſſante ratione legis in eadem lege ſcripta,ceſſat lex.Si au tem non ſit ſcripta,id non perpetuum eſt, vt ibi videbis,de quo et nos alibi diximus in ceſſatione cauſæ , ſiue rationis legis, & rurſum,in.1.limitatione. *De eadē re.*

3 ¶ Sed hoc multis modis intelligendum eſt.Primo,quantū ad contractus pertinet, vt procedat,quādo cauſa fuit tantùm conſiderata in mente promittentis aut donan- *Quid ſi cā tacita fuit cogitata ab vtroque con-*

trahente. tis, prout illa iura in princip. allegata loquuntur. At ſi cauſa fuit ab vtroque cogitata tanquam finalis, & propter quam facta fuit promiſsio, aut donatio, tunc ea ceſſante ceſſat promiſsio, vel donatio, licet expreſſè non fuerit adiecta, l.1. §. vltimo, cum. l. ſequent. ff. de excuſatio. tutor, & l. quæ tutelam, ff. de teſtam. tut. &, l. etiam ſi patris, ff. de legat. 1. & l. ſi legatarius, ad fi. C. de legat.

4 *De eadẽre.* ¶ Et ita per illa iura dicit Rom. con. 417. in propoſito caſu aduertendũ, poſt princ. Et id quoque ante illum voluit Barto. in l. cùm quid, per illum tex. col. 2. verſic. vlterius dubito hic, ff. ſi cert. pet. vbi poſtea docet qualiter probetur, quòd ab vtroq; cauſa fuit conſiderata. Et tandem in fi. ex hoc infert poſt Guil. Cune. ad hanc ſpeciem, cùm ſcholaſticus recens veniret è ſtudio, abbas illi dedit fundum fruẽdum, dum viueret: poſtea cùm iret ad Palatium pro abbate, detecta eſt eius imperitia: poteſt abbas illi fundũ auferre, cùm ceſſet cauſa inter ipſos veriſimiliter, ac præſumptiuè cõſiderata, vt ſcilicet abbatẽ in ſuis litibus iuuaret, niſi tamẽ de alia cauſa appareret. & illum ſequitur Roma. d. cõ. 417. reprehen

Quomodo probetur fuiſſe ab vtroque cogitata.

dens

dens Io. And.aliter ſentientem, in addit. Specula.in rubr.de præben.& alia multa ſimilia adfert ipſe Rom. ex quibus, & in alio pulchro caſu conſuluit, vt ibi videre poteris.Sed cui adde Bald.in. c.peruenit, quod eſt tertium,in.1.no.de iureiuran.

5 ¶ Intelligendum eſt & ſecundo, quantũ ad cõtractus,procedere in iure fori, vt noſtri appellant: non etiam in iure poli, id eſt,conſcientiæ,ex eo quod ſcribit Adria. Florentius inſignis Theologus, qui ſummum pontificatũ tandem adeptus eſt, in ſuis quæſtio.lib.4.ſententiarum, in materia reſtitutionis,in quæſtio.incipien.conſequenter quæro vtrum indiſtinctè,in ſolutione illius quæſtionis, vbi dicit, quòd ſi quicquam datum fuit propter aliquam cauſam,quæ tamẽ expreſſa non fuerit, is tamẽ cui datũ eſt,in foro animæ tenetur reſtituere,ſi cauſa non ſubſit,quãuis lex repetitionẽ nõ cõcederet,per.d.l. ſi repetendi, quã allegat. Nihil enim,ait, refert, quoad ius diuinũ & naturale, an cauſa tacita fuerit,an exp̃ſſa,modò de ea vtriq; cõſtiterit. *Quid in foro conſcientia.*

6 ¶ Sed hîc aduerte,quia ſi Florẽtius intelligit de cauſa ab vtroq; conſiderata,nõ ſolũ id procederet in foro cõſcientię, ſed & *De eadẽ re.*

in foro iudiciali,modò de ea re conſtaret, vt diximus in præceden.declar. At ſi intel ligit de cauſa conſiderata à donante tantū vt in caſu.d.l.repetendi,quam allegat, eſt magna,& no.limitatio: vt videlicet is, cui donatum eſt,teneatur reddere,quando ſibi conſtiterit fuiſſe donatū ob cauſam cōſideratam à donante,quæ non ſuberat, vel poſtea ceſſauit. Scio autem Deū Optim. Maxim.non tam verba conſiderare quàm animum, vt ſi verba donantis, & cauſam exprimentis faciant locum repetitioni,faciat quoque animus.

8 ¶ Intelligendum eſt tertiò,&id pertinet ad leges,& conſtitutiones, non procedere,quando illa tacita, ſiue cōiecturata cauſa,& nō expreſſa,eſſet vnica,nec alia reddi poſſet: quia huiuſmodi cauſa habetur pro expreſſa,argu.text. in.l. nominatim, quæ eſt.2.ibi,ſi modò vnicus ſit,ff. de lib. & poſthum.&.l.fundus, qui locatus eſt, in fi.ff.de fund.inſtruct.&.l. milites agrū, ff.de re milit.&.l.ſi domino,& ibi Bar. & alij,ff.de lega.1.&.l,patronus,§.1. ff.de lega.3.&.l.ſi tibi,§.1.& ibi Bar.& rurſum, l. ſi hæres,&.l.ſi optio.in.1.reſpon. ff. de optio.lega.&.§.nominatim.Inſti.de exhered.

Vnica cauſa vel ratio habetur pro expreſſa.

red.lib.&.c.ex parte,l.1. & ibi glo. vl. & Panor.colum.2.verſi.in glo.fi.ibi,& Fely. in fi.qui eũ tex. dicit ad hoc ſingularem, de offic.& poteſta.iudic.deleg.

8 ¶ Et id quidem vt ſcilicet, cum vna tãtũ ratio reddi poteſt,pro expreſſa habeatur. Et ita quidem, vt ab ea,vel à ſimili,vel eadem,vel à ceſſante ipſa,vel aliâs argumentari poſſimus,tenet glo.in. l. quamuis, & ibi Bal.in princip.Paul.Ca.Raph.Fulgoſ. Philip.Corne.& alij recentiores,C.de fideicom.ex quibus ipſe Bal.docet,tunc nõ eſſe interpretationem extenſiuam,ſed intellectiuam, & id procedere tam in teſtamentis,quàm in ſtatutis,Dy.in.c. vlti. de regul.iur.lib.6.Bal.in.l.maximum vitium colum.3.verſi.ſed Bar.dicit,C.de lib.præter.vbi expræſſe dicit, quòd ex ea poteſt ſumi argumentum,vt ex cauſa finali.& in l.quoties,col.1.verſi.nota ex qualitatè, & in.l.vlti.C.de natura.lib.& in authẽ. quas actiones,col.2.in.3.quęſt,& ibi Iaſ.col.6. ver.adde idem eſſe.C.de ſacroſanc.eccleſ.

A ratione vnica tacita argumentari poteſt, ac ex expreſſa.

Nec tũc eſt interpretatio extenſiua, ſed intellectiua.

Ea ratio vnica cenſetur finalis.

9 ¶ Sed & alij plures vltra Bal. & alios ſuprà adductos,idem voluêre Im.in.l. vlti. colũ.3.verſi.item etiam aduerte,ff. de hæred.inſtituen.Panorm.in.c.vlti.colum.3.

De eadẽ re.

verſi.

verſic.& plus ego puto,de reſcript. & in. c.nihil,col.5.ver. nec obſtat ſi dicatur, de electio.& in.c.cùm inter vniuerſas, colū. 2.verſic.& quanquam iſta iura, eo titu. & con.75.quidam deceſsit,colum.4.verſi.& ſic in quacunque materia,lib.1.Raph. Fulgoſ.con.15.proponitur,col.2.ver.quę nanque alia ratio.& con.78.ſuppoſito ſtatuto tenoris qui ſequitur,ſtatuimus,col.2. ver. & licèt hæc ratio.& con.109. ſi qua quæſtio,col.penul.ver.quę nanq; poteſt alia. & con.152.ſuppoſito ſtatuto tenoris,qui ſequitur videlicet,colum.vlt.ver. quæ nanque poteſt,nam idem fermè cōſiliū eſt cū illo.78.Alter Raph.Co.in.l.ſi verò, §. de viro,ver.item niſi ratio eſſet, & ibi Paul. Caſt.paulò ante medium,verſi.idem, ſi ratio non eſſet,ff.ſolu.matrim. idem Raph. Co.con.2.proponitur,quòd Ser. Blancus, col.1.in fi.& con.146.Simon Helius, colū. pe.in fin.Roman.con.32.viſa municipali conſtitutione,col.2.ver.tertiò hoc ſtatutū. & con.100.in pręſenti cauſa,colum.1. verſicu.ratio autem,cum ſequē. vbi loquitur in caſu noſtræ.regulę, vt ſcilicet ceſſante ratione conſtitutionis,quæ ſola reddi poteſt,licèt non ſit expreſſa,ceſſet conſtitutio.&

tio & con.120.circa primū,in fi. & conſi. 404.in cauſa propoſitę cōſultationis, col. 1.ver.his tamen non refragātibus, vbi etiā loquitur in caſu noſtræ regulę.& cōſi.411. quatuor ſunt,col.1.ver.à qua quidem. Pa: Ca. con. 251. viſa quadam ſecuritate, ante medium,lib.1.& con.256. videtur dicēdū, quòd dictum conſilium,poſt mediū, eod. lib.1.& con.40.præſens caſus,poſt mediū lib.2.& con.8.quod eſt ſimili initio,col.1. eo.lib.2.Alex.in.l.ſi cōſtante,in prin.col. 3.ver.fortiùs videtur,quia etiā,& ibi quoque Claud.Seiſel.col.3.ver.tertiò fallit, ff. ſolu.matrimo.vbi & hoc dicunt procedere in correctoriis.idem Alex.con.48.ſuper extractione,col.2.ver.& cum nulla alia,lib.1.& con.24.animaduerſis his, ante fi.lib.2.& cō.50.viſis actis cauſę,col.3.ver. & ſaltem vbi ſcripta,eo lib.2.& con.22. cōſideratis verbis ſtatuti,col.1.lib.4. & con. 52.circa hanc dubitationem,col.4.ver.qui nimo plus dico,eo li.4.& con.85.animaduerſis optimè his, col. 1.ver.ſecundò pro hoc facit,eo lib.4.& con.100.viſa parte teſtamenti,col.2.ver.quòd autē teſtator, eo li.4.vbi & id dicit procedere in cōtractib. & vltimis volūtatib⁹.& cō.89.circa primū

dubium

dubium,col.2.verſi.vnde ſicut quādo,lib. 6.& con.7.attentis &pōderatis,col.3.ver. aduertendum eſt,lib.7.& con. 129. ſuper primo dubio,col.2.verſi. præſuppono & ſecundò,eod.lib.7.Cepol.in.l. ſciendum, la.2.col.2.nu.7.ff.de ædil.edic. & cauſarū criminal.con.74.viſo ſtatuto Taruiſij,col. vl.verſi.quia reſpondetur.Baptiſta Cacia. in repe.l.omnes populi, in materia interpretationis extenſiuæ,char.16.ff. de iuſtitia,& iur.Corne.con.217.Quirianus,colū. vlt.lib.3.Barb.in repe.rubr.de fide inſtrumen.col.9.& con.32.ſapiēter ſcripſit, col. 1.lib.2.Philipp.Fran.in.c.ſuggeſtū, & ibi alter Philp.Dec.latè in.2. no.de appella. Fran.Curt.ſenior con.9. Ticinenſi ſtatuto,col.9.verſi.ego reſpondeo, & con. 45. ſtatuto,ſeu conſuetudine,colum.6.verſic. præponendæ ſunt. & latè conſi. 81. rectè præfatus,colum.3.nu.12.& Soci. inter cōſilia illius,conſi.40.cùm in pręſentiarum, col.3.verſi.igitur illa eſt.& ipſe Soci.con. 28.quidam Petrus,colum.3.verſic.quintò confirmatur,lib.4.Ludo.Bolo.in repe.l. 4.§.Cato,char.vltima,colum.1. ff. de verb. oblagatio. & conſil.60.cor mundum,&c. viſo igitur puncto,colum.1.Fely.in.c. trā-

ſlato,

ſlato,ad ſi. de conſtit. & in.c.cùm omnes, colum.13.verſi.ſecunda opinio fuit,eo tit. & in.c.ſi quando,colum.9. verſi. ſed certè licèt,de reſcriptis, Cardi.Alex.in.c.verũ, col.2.verſi.item vbicunque nõ poteſt, de condi.appoſ.vbi tũc dicit præſumi rationem,ſiue cauſam finalẽ, cùm non niſi vna eſſe poteſt,Iaſ. in.l.de quibus,col.4.verſi. puto,quòd vtrũq;,ff.de legib. vbi & poſt alios dicit procedere etiã in correctorijs. & in.l.certi cõdictio,§.quoniã,col.pe.ver. ego pono pro cõſtanti,ff. ſi cert.pet. & in l.ſiue apud acta,col.2. ver. tertiò moueor, C.de tranſactio. vbi & id dicit procedere etiam in correctorijs.& in.§.omnium,col. 8.nu.38.Inſtit.de actio. Matth. Afflic.loquens in caſu noſtræ regulæ,in conſti.Siciliæ,incip.intentionis,colum.7.in.3.no. Philipp.Dec.con.374. in caſu propoſito, col.2.verſi.& ideo iſta ratio.Pau.Pari.loquens etiam in caſu noſtræ regulæ, con.5. vnio iſtius monaſterij, col.8.nu. 57.lib.4. Maria.Soc.Iunior,con.1.præſentis conſultationis,col.15.nu.53.li.1. & Laurẽ. Sylua, qui id quoque dicit, procedere in correctorijs, conſi. 21. noua offertur dubitatio, colum.6. verſicu.ſextò & vltimò.

Ratio finalis præſumitur, cum nõ niſi vna reddi poteſt.

Etiã in correctorijs.

¶Et

10 ¶ Et hanc ſententiam admodum confirmant alia multa ſimilia, quæ tibi collegi in noſtris legi. connubialibus, in glo. 7. in verbo, expres, num. 128. incip. ſed & illud ſciendũ, & multis ſeq. quibus vſq; ad. 146 oſtẽdi ea expreſſa dici, & exiſtimari, quæ in vno tantũ verificantur, licèt aliter non ſint expreſſa. Et ibi quoq; videbis id procedere, etiã ſi quid expreſſum pro forma requiratur, ex Fran. Cur. Seniore, con. 50. memoriæ recolendæ, col. 21. nu. 126. & Iaſ. in. l. Gallus, §. quidam rectè, col. 2. ver. nota ex iſto tex. in. 2. lect. ff. de liber. & poſthum. per text. ibi, & in. d. l. 2. eod. titu. Sed & id item procedere, etiam ſi diſpoſitio loquatur numero multitudinis, per. l. Titius, in princip. ſecundum vnam lect. ff. de liber. & poſthum. & ita ibi voluit Salyc. Imol. Franciſc. Aret. & Alexand. cum alijs concord. ibi à me adductis.

Expreſſa cẽſentur, quæ in vno tantũ verificantur.

Etiã ſi expreſſum pro forma requiratur.

Etiamq; ſi diſpoſitio loquatur numero plurali.

11 ¶ Super eo tamẽ quod dictũ eſt de cauſa, vel ratione, quę vnica eſt, illud annotãdum eſt, non præſumendum vnicam eſſe in dubio, niſi id probetur, præſertim ad extenſionẽ conſtitutionis correctoriæ, vt voluiſſe dicitur Salyc. in. l. ſi ſerui veſtri, col. 5. ver. quapropter ego reaſſumo, C. de noxal.

An autẽ in dubio præſumatur vnica ratio, nec ne.

noxal.actio.per.l.præcipimus,in fi.C. de appella.& ita (licèt non adeò planè id dicat) illũ citat, & ſequitur Alex.qui id dicit no.& menti tenendũ,in.d.l.ſi cõſtante, in prin.col.3.ver.ſed quid ſi petem, ff. ſolu.matrimo. & Iaſ. in.d.auth. quas actiones,colum.6. ver. & quid erit tunc, C. de ſacroſan.eccle.vbi id dicit ſingul.& in.l.1. col. 3. ver. ſed dictum Bar. ego confirmo, C. de ſucceſſ. edic.vbi tamen ſubdubitat. & in. d. l. quamuis, colum. vlti. C. de fideicommiſſ.vbi id dicit ſingul.& Thom. Parpal.in repe.rub.ff.ſolut.matrimo. col. 3. verſic. cauete, quia hoc fundamentum. & Franc. Curt. Senior, con. 81. rectè præfatus, colum.2.verſi.vltimò fortiùs vrget.

12 ¶ Imò verò ſunt, qui ſimpliciter negant ex tacita ratione etiam vnica debere fieri extenſionem in correctorijs. & inter hos Alexan.ſubobſcurè,con.115.circa dubitationem,col.vlti.ver. nec poteſt dici,lib.2, ꝙ magna ex parte trãſplantatum eſt, con. 76. Franciſc.lib.6. quod tamen in vltima impreſſione reſecuit Carol. Moli.vt ſupſluũ.& cõ.80.viſo & opportunè animaduerſo,col.4.ver.rurſus dixit Bar.li.1.& cõ. 97.viſo themate ſupraſcripto, col.vl. ver. nec obſtat

Qui contrà dicunt ĩ correctorijs.

nec obſtat vltimũ argu.lib.2.atq; etiã clan culum Frã. Are.in.l.cùm quidam,§. quod dicitur,col.1.ff.de acquir.hæred. & paulò apertiùs,in.l.mutum,col.pe.verſi.confirmatur iſta concluſio,eo.tit.& con.27.proponitur ex facto,col.7.verſi.nõ obſtant iura.atq; etiam ſubobſcurè Philip. Dec. cõ. 309. viſo puncto, in quo in effectu, col.4. verſic. præterea non videtur.& conſi.315. ſuperioribus diebus,col.3.verſi.præterea à tali ratione. & clariſsimè,conſi.679. viſo eleganti conſilio,circa medium.

13 *De iiſdem rebus. De ratione ſtatuti excludentis fœminas.*

¶ Sed aduerte, quòd horũ maxima pars innititur authoritate Bar.in.l. liberorum, col.5.ver.his pręmiſsis reducamus,& col. ſeq.ver.pone retento,ff. de verb.ſigni. dũ ibi dubitat,an ratio ſtatuti excludẽtis fœminas,propter maſculos,ſit illa quę reddi à pleriſque ſolet, vt ſalua ſit agnatorum familia,& dignitas:& an ea ſola ſit,cùm ſcripta non ſit:ideoq́ue contendit non poſſe, nec debere id ſtatutũ extẽdi ex illa ratione.quẽ ſequi videtur Bal. in.l.ſi defunct⁹, poſt mediũ , verſi.quæro ergo vtrùm ſtatutum , C. de ſuis & legit. & Imol. in.l.ſi verò.§. de viro, colum. vlti.ff. ſoluto matrimo.& Frã.Are.con.27. proponitur ex

facto,

factо,col.2.verſi. non obſtāt iura. & Alexan.cō.80. viſo & opportunè animaduerſo,col.4.verſi.rurſus dixit,lib.1.

14 ¶ Et ego certè huius ſum opinionis, ꝙ ſi ſit dubium,an ratio quæ redditur,ſit ſola, propterea quòd & aliæ reddi poſſunt, vt contendit Bar.in illo ſtatuto, haud dubiè non ſit ab ea argumentandum. Quòd ſi is qui contendit aliam eſſe rationem, tamen nullam probabilem adferre poſsit, vt minimè ſit dubium illam quæ redditur, eſſe omnino veriſimilem & probabilem, nec aliam adduci poſſe: ita vt ſit certum illam eſſe ſtatuti rationem,& eam quidem vnicam,tunc crederem ex ea poſſe ſumi argumenta, vel ab extenſione, vel aliâs, æquè ac ſi expreſſa eſſet, ex priori illorum opi. Id quod bene & ſcienter declarat Franc. Curt. Senior, d.con.81.colum.2. nume.8. *De eadē re. Cùm certū eſt vnicam rationē reddi poſſe, ex ea poteſt argum. ſumi. Contrà autem ſi ſit dubium.*

15 ¶ An autē illius ſtatuti excludētis fœminas ob maſculos ſit ea ratio cōſeruandæ familię,& an ea ſola ſit (vt id obiter dicam) intelliges ex Io. Andr.in addit.Specul.in rub.de ſucceſſ.ab inteſta.Pet.& Cy.in.l.1. C.ad leg.Iul.de adulter. Alex.in authen. itaq;,col.vlt.verſi.item inſpicienda eſt,C. com.de ſuccesſio. Bal.in.l.maximū vitiū, *Iterū de ratione ſtatutorū excludentium fœminas.*

col. 3. ver. præterea iſtud ſtatutum, C. de liber. præter. & in l. Titia, §. Lucius, per eum tex. ff. de lega. 2. & con. 218. ſtatuto ciuitatis Florentiæ, colū. 1. ver. nunc igitur teſtat, lib. 2. & inter con. Angel. con. 344. Martinus Ioannis de Florentia, colum. 2. ver. ſi dicerem excludi, & iterum verſic. ſecundo, ratione cuiuſdam. Panor. con. 7. quidam deceſsit, colum. 4. verſicu. & hic idem, lib. 1. & Paul. Caſtr. in l. ſi verò, §. de viro, circa medium, ff. ſolut. matrimo. & con. 40. præſens caſus modicam, poſt medium, lib. 2. & con. 84. quod eſt eiuſdem exordij, colum 1. eodem lib. 2. Raph. Fulgoſ. con. 54. item quod quælibet, col. 1. & con. 85. in propoſita quæſtione, in fi. Roma. con. 16. viſo themate conſultationis, colum. 2. verſ. ſecūdum autem quod principaliter. & con. 32. viſa municipali conſuetudine, colum. 2. ver. quintò iſtud. & con. 411. quatuor ſunt quæ refragantur, ferè per totum. Corne. con. 82. licèt in hac conſultatione, colum. 2. & 3. lib. 4. & con. 305. in hac conſultatione, colum. 2. verſi. & ſtatutum generaliter loquens, eo. lib. 4. Alexand. in l. Gallus, §. quod ſi is, colum. 2. verſicu. facit etiam iſte tex.

ad aliam

ad aliam quæſtionem, ff. de liber. & poſthum. Lauren. à Palatijs, in tracta. ſtatutorum excludentium fœminas, colum. 1. verſ. quæro pro intelligentia. Maria. Socin. Seniore con. 30. quamuis ex his, colum. 3. verſicu. primo ad hoc reſpondetúr. & con. 31. proſequendo ordinem, colum. 1. verſicu. cùm ergo ratio. & eius filio. Barto. Soci. con. 28. fuit quidam Petrus, colum. 3. verſicu. quintò confirmatur, lib. 4. & inter con. Franciſ. Curt. Senioris, con. 40. cùm in præſentiarũ, col. 5. ver. ſed hic eſt ꝙ quãdo, & eod. Curt. latè con. 44. ſępenumero in hoc paſſu, col. 1. & con. 81. rectè præfatus egregius, col. 1. & Barb. con. 43. præclarè ſcribitur, col. 3. ver. ꝙ iſte, lib. 4. Maria. Soci. Iuniore. d. con. 1. col. 11. ver. ſecundò principaliter, lib. 1. & con. 4. circa præſentem, col. 1. eod. lib. 1. & con. 10. ſi in præſenti, num. 10. & iterũ. 21. eo. lib. 1. & con. 20. in propoſito caſu, col. 2. nu. 5. eod. lib. 1. & con. 23. caſus iſte, col. 8. nu. 22. eo. lib. 1. & con. 36. præſens conſultatio, colum. vlti. nume. 1. eodem lib. 1.

VIGESIMASECVNDA LIMITATIO.

1 ¶VIGESIMOSECVNDO limita noſtrã regulã non procedere, quando eſſent duæ aut plures cauſæ: tũc enim vna tantùm illarum ceſſante, non ceſſat effectus ſiue diſpoſitio, per tex. in. l. ſi nõ lex AElia Sentia. ff. de hæred. inſtit. ex qua no. Oldrad. Bar. Bal. Imo. ꝙ quando plures leges concurrunt ad vnum effectũ, vna ceſſante remanet virtus alterius, & dicit Bal. eã. l. ad hoc ſolere allegari, quod diximus in prin. & tex. in. l. tutor petitus, §. quæ tutoribus, ff. de excuſat. tutor. & l. 1. in prin. ff. ſi quis à paren. manumiſſ. fuer. & l. 2. §. corporis debilitas, ff. de vacat. mune. & l. quod ait Prętor, §. exercitum, ff. de his qui no. infa. & l. aſsiduis, C. qui pot. in pigno. habean. & §. affinitatis, verſi. nam ſi adhuc, Inſti. de nupt. & §. vlt. in authen. vt deter. ſit nu. cleric. & §. ſi verò altera, & ibi glo. in auth. de nupt. & §. ſed & ſi quis, & §. ſi verò nullus, & §. vl. verſi. ex vtroque, in authen. de inſtr. cau. & fid. & §. vnum, in authenti. de reſti. & ea quę par. vndec. men. & c. 1. §. maximè, de renunciat. iuncto. c. niſi cũ pridem, §. pro delectu, eo titu. & c. quæris, verſi. & niſi fortè, de æta. & q̃ualit. & c. tãtum, 32. q. 7. quod loquitur de matrimonio 2

Cauſa vna ex pluribus ceſſante, non ceſſat effectus.

nio

nio quod non ceſſat ſiue diſſoluitur ob ſte
rilitatem:neque enim ſola cauſa prolis eſt
in matrimonio,ſed & euitatio libidinis,ſi-
des, &c.hæc enim omnia iura ſolent à no-
ſtris in eam ſententiam allegari, quanquã
ſunt,qui illius.c.tantũ,aliam rationem,red
dunt,vt dicemus in.25.limitat.

2 ¶ Et id quoque voluit glo.in.l. liberorũ, *De eadẽ re.*
§.1.in verbo,collocare,& ibi etiã Iaco. Bu
trig.Bar.Bal.Albe.& Paul.Caſt. qui eum
§.legit cũ prin.l.1.ff. de his qui no.infa. &
glo.in.l.liberos,§. 1.in verbo,deductus, ff.
de capit.diminut.& glo.in.l.ſi ventri,§.in
bonis,in verbo, credere , & ibi etiam Dy.
Bar.Albe.& Ange.ff.de priuileg.cred. &
glo.vt à multis citatur in.l.ſi quis ad exhi-
bendũ.ff.de excep. rei iudic. Dy.in.l.1. §.
hoc interdictũ.ff. quor.legator.Cy. in.l.2.
C.de ſecũ.nup.Bar.in extrauagã. ad repri
mendũ,in verbo,ne ex eorũ abſentia.Ioã.
Fab.in.l.1.C.quor.legat.Bal.in.l.generali-
ter,col.2.verſi.ſecũdò oppono dicitur,ibi,
vbi tamẽ eſſent.C.de epiſco.& cle.& in.c.
1.col.vl.tit.an mut.vel imperfec. & in,c.&
ſi Chriſtus,col.vl.ver.adde quòd ceſſante
iu-
vna,& ibi quoq; Hẽric,Bohic.col.1.de iu-
reiur.idẽ Bal.in ſua marga.in verbo,gene-

 ralis

ralis. Ang.in.§.maiores,in fi.in authen.de nupt.& in tractatu ſubſtitutionū, in materia ſubſtitutionis pupillaris,col.3.verſicu. quæro vltra alios.& con.118.ſuper puncto prædicto,factum verò incipit,auia pro nepte,poſt mediū, verſi.ſecundò ratione ſucceſsionis.Lap.Caſtel.allegat.100.in ciuitate Florentiæ,col.pe.verſi.circa ſeundū ſtatutū,ibi,nec ob.quod no.Saly. in auth.ingreſsi,colu.2.verſi.nō obſtat quod no.glo. C.de ſacroſanct.eccleſ.Card.Flor.& Imo. in. c. ex parte,quod eſt pe.vterq; ad fi. de cleri.cōiuga.Ant. & Imo.in.c. cū apoſtolica:ille col.vl.hic col.5. ver. & ſecundum prædicta,de his quæ fiūt à præla. ſine cōſ. ca.Aegi.Bell.in.c.poſt trāſlationē, colu.5. ver.aut nō tanta de renūciat.Imo.in.l.3.§. ex contrario,col.2.verſi.ſed certè ex quo, & ibi Alexand.col.6.verſi.tamen aduertēdum eſt,ff.de acq.poſſeſ. idem Imo.in.l.ſi verò,§.de viro,col.2. verſi. circa ſecūdum articulū,ff.ſolu.matri.& Roma.in.l.2.col. 2.verſi.nō obſtat glo.ff.de donat.& in.l.tā is,§.1. quem legit cum princ. legis, colu.2. ver.in eadem ibi nūquid,ff.de donat. cau. mort.& con.179. ampliſsime doctor, col. 5. verſi.clarum eſt autem.Panor.in.c.cùm

nuncius

nuncius,col.1.de teſtib.& in. c. quoniam, col.3.verſi.ego intelligo hoc procedere,de iure patro.& in.c.vlt.verſi.item quia fruſtra,de immun.eccleſ.& in.c.iuuenis,col. vl.de ſpõſal. Alexan.in.l.1.col.3.verſic.ſed Imo.dicit non debere,ff.de acq.poſſeſsio. & in.l.ſi cõuenerit, col.4. verſi.paſſum habui pro ſatis dubio, de re iudica. & in.l.1. col.3.verſicu.& aduerte quia, C. de eden. Fran.Areti.in.c.1.de proba.& con.41. diligenter & maturè penſata,col 2.verſicu.ex his apparet,& conſi.50. copioſè & elegan ter,col.2.verſi.non obſtat id quod diceba-tur, Barb. in.l.2.col.11.ver. ego pro Archidi.ff.de verb.oblig. & in repe.c. Raynaldus, colum.9. verſi.ex iſto text.no.& iterum col.164.verſi.decimoquartò,de teſta. & con.11.ſcripſit bellifsimè,col.15.verſi.& ſic ponderet dominus,lib.1.& con.41.immortalē & omnipotentē deum,col.2. ver. quinimo dico quòd poſito,lib.4. & conſi. 73.magnanimus,col.2.verſic.tertiò ſi quiſpiam dixerit,eo lib.4.Maria. Soc.Senior cõ.1.in caſu ſuprà narrato,col.vl.lib.1.Corne.in repet. l. ſi paſcenda,colum.9. verſic. ideo nõ licèt arguere,C.de pact.& cõ. 312. in hac conſultatione,colum.6.verſi.& vbi

duæ rationes,lib.1.& con.122.circa præſen tem,col.vl.paulò ante fi.lib.2.& cō.83.pro certo,col.vlt.li.3.& cō.253.ardua eſt,col.3. verſi.facit etiam,lib.4.& con.291. videtur prima facie,col.3.verſic.profectò iſtæ etiā cauſæ,eod.lib.4. Franc.Curt.ſenior con.1. col.5.ver.ſed etiam ſubeſt. Iaſon in.l.quod dictum,col.1. verſi.limita prædictam regu lam,ff. de pact.& in.l.licèt inter priuatos, in fi.C.eo.titu.& in.l.vt liberis,col.6.ver. ſed nunquid ſit correcta,C.de collatio.& in.l. in teſtamento quidem,colum.12.verſicu. tertiò facit quia quando. C. de teſta. mili.& in.l.1.col.2.ff.de cōd. ob cauſ. & in l.1.cùm filiofa.col.25.verſi. confirmo vltra eum,ff.de lega.1. Philip.Dec. in.c.ex literis,colum.5.ver.non obſtat tex.hic,de con ſtit.& in,c.quoniam abbas, col.6. ver. ſed reſponderi poteſt, de offic. deleg. & in,c. cum ceſſante,col.1. verſic. quarto cōcluſio fallit,de appella.Franc.Rip. in.l.ex facto, col.3.ver.crederē igitur,de vulg.& pupil. ſubſti.Marc.Māt.con.25.in facto præſuppoſitur,col.3.nu.32.Franc.Ozer.in,§. ſupradicta,col.4.nu.18 Inſti.de excuſ.tutor. Maria.Soc.iunior cō.30. inſpectis his,col. 11.nu.40.lib.1.Io.Lupus, in rep.c.per veſtras

ſtras,§.20.col.3. verſi. & ita quãuis de dona.inter vir.& vxor.Lauren. Silua. cõ.25. adiutorium noſtrum, nu.29.

3 ¶ Et id quidem confirmat tex.in.l. legatis,ff.de lega.2.ex qua no. Raph. Comen. in priori lectu. quod illa dicitur eſſe cauſa alicuins rei, quæ ſola eſt cauſa: non autem ſi ſit cauſa ſimul cũ alia,& in id quoq; allegat,l. ita vulneratus, ff. ad leg. Aqui. vbi id trahit ad quandam Baldi in eo loco quæſtionem. Sed & in ſecunda lectu. no. ex eodem text. non dici cauſam finalem, quæ ſola non eſt.

Cauſa ea dicitur quæ ſola eſt, non quæ cũ alijs eſt.

Cauſa finalis non eſt, quæ ſola nõ eſt.

4 ¶ Et huc quoq; ſpectat quod ſuprà diximus in legis ratiõe ceſſante,nu. 127. incip. ex quo & illud,ratione legis correcta,legẽ quoque ipſam correctã cẽſeri, procedere, niſi duæ ſint eius legis rationes, vna enim earum correcta,tamen manet lex illæſa,vt eſt gl.no.in.d.l.tam is,§.1. in verbo patris, ibi,item nunquid poterit. ff. de dona.cau. mort.& ibi Imo. qui eam ad hoc expẽdit, col.1.verſi.in ea glo. ibi reſpõdeo & ad id quoque allegat no.in.l.liberorum,§.1.ff.de his qui no.infa.& voluit quoq; alia glo.in §.minima,in verbo,vel contra,in fi. & ibi Ange.Aret.etiã in fi .ff.de capit.diminut.

Correcta ratione legis vna ex pluribus; non cẽſetur lex correcta.

vbi

vbi & ipſe Ange.dicit facere.l.3.§. planè, ff.de itin.actúq; priua. &.§. quamobrem, in authen.de reſti. & ea quæ parit, & voluit etiam Alex.in.d.l.ſi cõuenerit, col.4. vbi ſuprà, ff. de re iudic.& Iaſon in.d.l.vt liberis, vbi ſupà, C.de collat.

5 *Arg. non ſumitur à cõtrario ſenſu vnius cauſæ ex pluribus.*

¶ Et illud quod vbi duæ ſunt cauſæ cuiuſpiam conſtitutionis, non ſumitur argumentũ à cõtrario ſenſu ab vna tantùm cauſa, cùm plures ſunt. vt expreſsè voluerunt Iacob.Butrig.in.l.conuenticula, C.de epiſcop.& cler.Ant.& Imo.in.d.c. cùm apoſtolica, quibus locis ſuprà citauimus, extrà de his quæ fiunt à præl.ſine cõſen.cap. Fel.in,d.c.ſignificaſti,col.pen. ver. itẽ fallit in verbis cauſæ finalis, de for.comp.

6 *Sentẽtia ſuſtinetur ex vna cauſa vera, licèt altera ſit falſa, vide infrà.nn.13*

¶ Sed & illud quoq; , quod ſi in ſentẽtia expreſſę ſin duæ cauſę, quarũ altera eſt vera, altera falſa vel erronea, ſuſtentatur ſentẽtia ex ea cauſa quæ vera eſt, per.l. Titianus, ff. quod cum eo.&.§. ſi igitur omnes, &.§. ſi tales, in authen.vt cùm de appella. cognoſci.&.c.cùm.I.& A. de re iud. &.c. per tuas, le.1.& ibi Hoſtien. colum. 2. in verbo, iudicaſti, Io.And.col. 1. in eod.verbo, Card.Flo.in.2.not.Pet.Anch.in.6.no. Anto.in.5.not.Panorm.qui eum tex.dicit

no.colum.2.ver.quoad tertium, & Cardi. Alex.in.11.no.qui fil.ſint legit. & voluit Innoc.in caſu non admodū abſimili,in. c. in pręſentia,in verbo,præter iſta, in fi. & ibi Anton.col.2.ver.quandoque ſententia eſt lata,& Panor.col.item.2.in eod.ver.nā eſt eadem vtriuſque lect.de renunciat.Hoſti.in.c.ex parte,colum.3.in verbo, occaſionē cōcilij,per illum text. & ibi Anton. col.1.ver.& no.per hanc decretal.de conceſsio.præbend.Io.And.in. c. cùm inter, col.2.in verbo,expreſse,& ibi Anto. col. 2.ver.oppo.quòd valeat,& Panor.qui dicit ſingul.col.3.ver. & ob hoc dicit, de re iudica.Petr.Anch.con.289.de viribus ſententiæ,col.2.ver.item falſa cauſa.Imo. in. l.ſi plagij,circa medium,ff.de verb. oblig. vbi id dicit ſing.& in, l. quod dicitur patrē,col.5.ver.ſecūdo caſu,eo tit.& in.l.ſi is ad quē,col.2.ver.aduerte tamē, ff. de acq. hęred.Domi.in.c.in tantū, ꝙ eſt vl. col.3. ver.dic,aut cauſa eſt falſa,21.diſtin. Anto. in.c.ab excōmunicato,col.3.ver.ſexta patet ex ſequētibus,de reſcrip.& Panor.qui dicit ſin.in.c.1.col,3.ver.nūc autem quæro ibi,aut ceſſat,& ibi Fely.qui alios adducit colum.5.ver.limita ſecundò niſi cauſa, de re iud.

re iud. & idem Panor. in. c. ſicut, col. 3. ver. ſed ſi iudex in ſententia, eo. titu. Alex. in. l. impoſsibilis, col. 1. verſi. iuxta prædicta, ff. de verbor. obliga. vbi id dicit communi ter approbari. & latius in. l. qui Romæ, §. duo fratres, col. 27. verſi. & quia dictũ eſt, ff. eo tit. vbi id dicit ſing. & in addit. Bart. in. l. ſi is ad quem, ff. de acq. hæred. Barb. qui eum tex. in. d. c. per tuas, ad hoc dicit not. con. 6. illud in medium adducam, col. 11. verſi. facit quod ſingul. voluit, lib. 4. An gel. Aret. in, §. ſed quia, col. 1. ver. ſi autem expreſsit plures cauſas, Inſtit. de fideicõ. hęred. & vide infrà num. 20. verſicu. & ad id ſpectat.

7 ¶ Et ſimiliter ſi in appellatione fuerunt expreſſæ, & id quidem copulatiuè, plures cauſæ ipſius appellationis, ſufficit vnam illarum probare, vt apertè probat text. in. c. exhibita, extrà de iudic. & in. c. iamdudum, de præben. & voluit Panor. in. c. cũ cauſam, in fi. extrà de appellationibus.

Vnã ex multis cauſam appellationis probare ſufficit.

8 ¶ Quò etiam pertinet illud, quòd ſi cui ſint duo impedimenta quempiam repellẽtia, ſi alterum tãtùm ſublatum fuerit, alterum autem ſuperſit, æquè repelletur, ac ſi ambo ſubſiſterent, per tex. in. l. ſi domus, ff. de

Impedimẽtũ vnum ex multis ſufficit ad repel

ff.de ſeruitu.vrba.prædior.&.d.c.cùm nũ cius,& ibi Anto.Imo.Panor.&Fely.omnes poſt prin.de teſtib.&.c.ex tuarum,de author.& vſu pall.& c.ſi gratioſè,in fi. de reſcript.lib.6.&.c.non poteſt, de præbẽd. eod.lib.6.no.glo.in,c.ſtatutum, in princi. in verbo,canonicus,de reſcrip.eod.lib. 6. Oldrad.Bal.Angel.& Im.in.d.l.ſi nõ lex, ff.de hæredi.inſtitut.vbi id trahunt ad legitimationem ſiue diſpẽſationem factam de vno impedimento vel inhabilitate ſiue macula. *lendum.* *Legitimatio vitiatur ſi vnũ tantũ impedimentum ex multis tollitur.*

9 ¶ Ex hac autẽ limitatione illud fit, quòd filia maritata poteſt petere dotem à patre, neque enim dos ob eam tantũ cauſam datur filiæ,vt maritetur,ſed etiã,vt ea alatur, cùm dos ſit loco alimẽtorum,Bal.cõ. 456. recoloco.l.2.verſi.præterea dos,lib.5.cum ſimilib.à me collectis in tracta. Primigeniorum,quæſt.62.num.5. Et vt maritus onera matrimonij faciliùs ſuſtinere poſsit, l.pro oneribus,C.de iure dot.cũ ſimilibus Et vt denique vxor velut indotata , à marito non contemnatur,vt fieri ſolet , §. ſic itaque matrimonia,ver.ſi quis enim duxerit,in authent.de nupt.&,§.quẽ autem , in authen.quib.mod.natur.effic.legit.& Bal. *Filia maritata poteſt petere dotẽ à patre.* *Vxor indotata cõtemnitur à viro*

in au-

in authen. res quæ, col. 1. ver. quæro pater viuens, C. com. de lega. vbi & ad hoc allegat. l. ſi ita ſtipulatus, §. ſi tibi, & l. vtrũ turpem. ff. de verborũ obligationibus. Et in hac ſententia, vt ſcilicet ea filia iam maritata poſsit tamen petere dotẽ à patre, fuit glo. in. l. obligamur, §. lege. ff. de actionib. & obligationibus, quam ſequitur & dicit ſingularem Bal. in. c. iurauit, colum. 2. verſicu. item ſi eſſet hoc, extrà de proba. & in l. vlt. colum. 2. ver. pone vir cepit. C. de ſentẽt. quæ ſine certa quantit. profer. & in. l. 1. col. 3. ver. ſed ſi nupſit filia, & ibi Imo. col. quoque. 3. verſi. in ea. glo. ibi, qui liberos, & Roma. col. 1. ver. ſed an ſi eſt iuxta. ff. ſolu. matrimo. idem Bal. in. c. iurauit, colũ. 2. ver. item ſi eſſet hoc, de probat. vbi eã glo. dicit ſing. Angel. & Paul. Ca. in. d. authen. res quæ, & ibi Iaſon col. 5. ver. quartò quęritur. C. com. de leg. Io. Cãpez in tracta. de dot. par. 1. q. 13. Io. Lup. in repe. c. per veſtras. §. 2. col. 2. ver. ſic ergo videtur. Et hęc eſt communis opi. etiamſi Guil. & Bar. aliter ſentiant, ille in. l. cum his. §. ſi mulier. ff. de cond. indeb. hic in. d. l. obligamur. Et ea quidem confirmatur ex iis quæ diximus ſuprà in. 18. limita. nume. 2. 3. & 4.

¶ Quæ

10 ¶ Quæ etiam eò vſque procedit, etiam ſi filia inuito patre nupſerit, ſi credamus gl. in.c.hoc ſanctũ, quod eſt vlti.in glo. 1. 32. quæſtio.2.quam dicit ſingul. Imo.in.d.l.1. ſolu.matrimo.ſed eſt & alia clarior & melior, vt dicit, Roma.ibi, in.c.de raptoribus in verbo, excuſata, 36.q.1.Quod tamẽ ſemper intellige, modò non nupſerit indigno ex ſententia Bald.in.d.l.vlti.vbi ſuprà, C. de ſenten.quæ ſine cer.quan.

Quid autẽ ſi filia inuito patre nupſerit.

Quid ſi nupſerit indigno.

11 ¶ Sed & ex hoc quoque procedit, quòd cùm priuilegia doti dentur, nõ ſolùm propter ſobolem procreandam, ſed & propter fragilitatem ſexus, & propter onera matrimonij, & obſequia, quæ præſtat vxor marito, l. aſsiduis, C. qui potior. in pignor.habean.ceſſante cauſa illa ſobolis, quia mulier ſterilis eſt: tamen cùm ſubſint aliæ cauſæ, non ceſſante priuilegia dotis, Barto.poſt Iacobus Are.& Cy. in l. 1. colum.pe.verſicul.quartò quæro quid in muliere, ff. ſolut.matrimo. tum illa ratione, quam diximus in noſtra limitatione, tum per tex.in.l.ſi quis poſthumus.in prin.ff.de liber.& poſthum. & ſequuntur Bald.in.d.l.1.col.4.verſicu. item an ceſſatio, & ibi quoque Im.& Rom. vterq; col. vlti.

Mulier ſterilis gaudet priuilegijs dotis.

vlt. Alex.col.2.ver.ſecundò inferturquòd
mulier, Iaſon col.4.ver.ſextò no.ff. ſolut.
matrimo.idem Bal.in rub. C. de priuileg.
dot.col.1.ver.ſed hic quæro,&.c.in.l. aſsi-
duis, ibi, ſiue liberos habeat mulier, &c.
C.qui pot.in pigno.habeã.& in.d. authẽ.
res quæ,col.vl.ver.quæro nũquid iſta au-
then.C.com.de lega.& Lapus alleg.110.in
ciuitate Florentię,col.pen.verſic. circa ſe-
cundum ſtatutum,ibi,nec ob.quod no.

Quid ſi omnes cauſæ ſimul & collectim cõſiderentur.

12 ¶ Sed hęc noſtra limitatio primò intelli-
genda eſt procedere,quando ſunt duę aut
plures cauſæ diſtributiuæ,id eſt, quarum
quęlibet ſola ſatis eſt ad producendum il
lum effectum:ſecus ſi omnes ſimul conſi-
derentur,nam hoc caſu ceſſatio vnius fa-
cit ceſſare effectum.tex.eſt no.in.c.quoniã
frequenter,§.porrò, iuncto,§.ſi autem, &
in priori loco,Panorm.in fi.qui eum text.
reputat ſingul.vt lite non conteſta. Barto.
in. d.extrauaganti ad reprimendũ, in ver-
bo,ne ex eorum abſentia.Bal.in.d.l.gene-
raliter,col.2.in.2.oppoſit.C.de epiſcop.&
cleric. dum loquitur de pluribus cauſis,
quarũ quęlibet per ſe influit,& in. d. ſua
marga.Angel.in,d.§.mitiores, in anthen.
de nupt.Panor.in,d.c.cùm nuncius, poſt
princ.

prin.& ibi Fely.col.1.de teſtib. idem Panor.in.d.c.cũ ceſſante,in.1.not.& ibi Dec. col.1.in.4.fallen.de appella.& ipſe quoq; Panor.in.d.c.quoniã,de iure patrona. & con.70.id de iure quæritur,col.2.ver. tertiò probatur alia ratione,lib.2. Iaſon in.l. dedi,colum.1.ver.confirmatur,quia vbicũque,ff.de condict.ob cauſ.vbi id latè probat,& Roman.in.d.l.in teſtamento quidẽ, colum.12.ver.tertiò & notabiliùs, C.de teſtam.milit.Hippol.Marſi.in.l. ſi quis viduam,colum.1.ver. ſed tu ad ſaluandum, per illũ tex.ff.de quæſtio.Nicol.Eucrald. in locis legalibus,in loco à contrario ſenſu,colum.11. verſicul. primò vt procedat. Franciſ.Rip.in.l.ex facto,colum. 3. num. 14ff.de.vulg.& pupill.vbi tamen id declarat,vt ibi videre poteris.

13 ¶ Nam quòd ſuprà diximus num.6.ſententiam latam ex duabus cauſis, quarum altera vera eſt,altera falſa vel erronea,ſubſtineri ex vera cauſa, intelligi debet ſi illa vera cauſa per ſe & ſola ſufficiat ad validitatem ſententiæ: aliâs enim non valeret.verbi gratia,ſi iudex pronuntiet teſtamentum impuberis valere,quia impubes poteſt teſtari, & quia in eo ſit ſufficiens

Sentẽtia ſuſtinetur ex vna ex multis cauſa vera, ſi ea per ſe & ſola ſufficiat.

numerus teſtium.tunc enim licèt hęc poſterior cauſa ſit vera,tamen ea non ſufficit vt valeat teſtamentum:quia non ſufficit ſolennitatem fuiſſe adhibitan, niſi teſtator ſit habilis,l.ſi quæram⁹,ff.de teſtam. ideo ea ſententia non ſuſtinetur ex illa cauſa vera non ſufficiēti.Et ita nuncupatim voluit Panor.qui id dicit eſſe bene notandū, quia alius nemo tetigit in.d.c.1.colum.4. verſi.hoc tamē dictum, & ibi quoque Felyn.vbi ſuprà,ibi,& intellige dummodo, de re iudica.

14 *Alterum ex copulatis ſufficit, cum alterū non eſt neceſſarium.*

¶ Et ad hæc facit, quod in ſimili dicitur, quòd ſi ex duobus etiam copulatiuè poſitis, alterum tantùm ſufficiat ad id obtinendum, de quo quæritur, ſufficit alterum eſſe verum:non etiam, ſi vtrumq; ſit neceſſarium, per.l.ſcire oportet,§.ſcire,&.l. propter litem.ff.de excuſat.tutor.&.c.accepta de reſtitut.ſpoliat.&.c.quædam, de iureiuran.&.c.peruenit,in fi.de fideiuſſor.&.c.1.48.diſtinctio.&.c.qui periculoſum, 7. quæſtio.1.gloſſ.in.c.2.in verbo, & perpetuo,& ibi Bald.colum.2.ver.& iuxta notabilem, Card.Floren.colum.3,ver.quęro, in eo quod hic, Petr.Anch.colum.2.verſicul.ſunt duæ qualitates, Anto.colum.1.in;

4.no.& iterum col.2. ver.hic deſcendo ad factum, Imo.col.1.in vlt.no. rurſumque ſuper glo.1.Panor.ſuper eadem glo.1.Felyn. qui alios multos citat,colum.11.verſi.fallit tertiò vbi plura copulantur,de reſcript.& glo.in clemen.vt circa,in verbo, probare, de electio.lib.6.Bart.& recentiores in .l. diuus,ff.de re iudic.idem Bart.in.d. extrauagan.ad reprimendum,in verbo, ne ex eorum abſentia,ver.ſed cùm in lege.Bald. in.l.1.in prin.col.4. verſi. & extra quæritur,ff.de eden.& in.l. 1.colum.pen.ver. itē do aliam, C.de condict.indeb.dum allegat glo.in.d.clemē.vt circa,& in.c. 1. de exceptio.& in.d.c.licèt cauſá,de probat.& idē Bald.in.l.minoribus,col.2.verſicu. vnum ſcias quod pluribus, C. de his quibus vt indig.& in.l.conuenticula,col.3. verſicul. item eſt argumētum ab effectu.C. de epiſcop.& cleric.atque etiam Alexand. con. 61.viſo proceſſu cauſæ, colum.1. verſicul. ſed in caſu noſtro,lib.2. & Franciſ. Aret. in.l.ſi quis ita ſtipulatus,verſicu.ex præmiſsis ſequuntur,ff.de verborum obligationibus.

15 ¶ Nam quãdo duo vel plura coniũctim requiruntur ad actũ,vno diſiciēte, totum

Vno ex pluribus contra

 cor-

Etiam requiſitis deficiẽte totum corruit. corruit,l.vl.§.ait lex, ff.de diuor.&.d.l. ſi quis ita ſtipulatus,& ibi Bart.& alij,ff.de verbo.obligat.&.l.ſi is qui ducẽta,§. vtrũ, ff.de reb.dub.glo.in.l.3. §.hoc autem inter dicto,in verbo,competere,ff.de itiner.actuque priua.Ioan.Andr. in.c. ſine culpa, col.2.ver.ſecundò matrimonium,de regu. iur.lib.6.Cyn.poſt Iacob.Are.in.l. ſancimus,§.ſi quis autem,le.1.in fi.C. de donatio.Bal.in.l.Titia,in princip.ff.ſolu.matri mo.Cepo.cauſ. crimin. conſil.2.ſuper caſũ homicidij,colum.2.ver. tertiò quod illud auxilium,vbi huius rei reddit rationem,quia tunc de forma videtur aliquid fuiſſe omiſſum,vt dicit ſingul. Bal. in addit.Specul.tit.de arbitr.§.poteſt,col.1. ver. ſed quid ſi compromittatur.

16 *Ratio,& ipſius ratio, neceſſariò requiritur. Si altera ratio ponatur vt maior,altera vt minor,vtraque* ¶ Et ex hoc fit,vt ſi ex duabus cauſis vna ponatur vt ratio,altera vt ratio ipſius, rationis,vtraque requiratur, per. l. ſed & ſi lege,§.idem ſi rem,ff.ſolu.matrim. Et ſimi liter ſi vna ratio ponatur vt maior propoſitio,altera vt minor,altera earũ falſa,corruit argumentum, vt videre licet ex Bart. in.d.extrauaganti ad reprimendũ,in verbo,ne ex eorum abſentia. Et vtrunque voluit ad comprobationem eorum quæ ſupra

prà diximus, Franc. Ripa. in. d. l. ſi ventri, §. in bonis, col. 3. verſi. ideo ſi vna cauſa, ff. de priuileg. credit. *requiritur.*

17 ¶ Secundò hæc noſtra principalis limitatio intelligenda eſt, quando vtraque ratio conſideratur ad effectum producẽdũ. Secus ſi vna ratio non habetur in conſideratione, tunc enim hac ceſſante non ceſſat effectus, vt dicit Ripa in. d. §. inbonis, col. vl. ver. item intellige quando vtraque ratio conſideratur, per id quod voluit Bald. in. c. 1. §. his verò, poſt princi. tit. de ſucceſſio. frat. ſiue de gradibus ſucceſsio. in feu. quòd in feudis frater vtrinque coniunct⁹ non præfertur fratri ex parte patris tantũ, licèt enim duæ partes concurrant, tamen cùm altera earum, ſcilicet matris, ſit imper pertinens, ex ea non augetur effectus.

Quid ſi ex duabus rationibus vna tantùm cõſideratur ad effectum producẽdũ.

In feud. vtrinq. cõiunctus nõ præfertur fratri ex parte patris tãtùm.

18 ¶ Quẽ, vt id Ripæ addas, ſequũtur Marti. Lauden. & Card. Alexand. ibi: ille, colum. 2. verſi. quero circa iſtam: hic colũ. 3. ver. eiuſdem initij. & voluit etiam Iacob. Ardiſõ. in ſumma rubr. de ſucceſsio. feud. ſub rubr. an frater ex vtroque parente excludat fratrem ex patre tantùm. And. Iſer. in. c. 1. colum. 2. & . 3. titul. de natu. ſucceſſio. feud. Bald. in. 1. poſt princip. verſicu. & *De eadẽ re.*

per hoc determinatur,& ibi quoque Pau. Caſt.& Corne.C.de legit.hęred.Ipſe Bal. con.170.ad euidentiam,colum.2.ver.item ſciendum,lib.2.& con.304.donatio , in fi. eo lib.2.& con.54.proponitur, quod quidam nobilis,lib.3.& cõ.caſus talis eſt,primo dominus,eo lib.3.Marti. Lauden.in.c. 1.§.& quia,colum.6.verſi.quæro an vtrinque coniunctus,& ibi etiam Cardi. Alex. colum.vltim.ver.eiuſdem exordij,tit. qui feud.dare poſſunt. Alexand.con . 9 . ponderatis,in fin.lib.5.Petr.Ferra.ti.for.libel. quo agit.ad reuocationem feud. in verbo, nec ſuperſtitibus,colum.4. verſiculo , ſed quid ſi vnus. Soci.conſil. 304 . eodémque vltim. viſo ſtatuto,ad fi.lib.2.Franc. Curt. Iunior in.3.parte,3.part.principaliſtractatus feudi,quæſtio.6.Philipp . Dec.conſil. 444.concurrit patruus,colum.1. Io . Cro. in repet. l. filiuſfamilias . §. diui, colum. 2.poſt princip.& iterum char.antepe.ver. quartò quæritur,ff.de lega.1.& ipſe Fran. Rip.in.l.ex facto,col.24.nu.98.ff.de vulg. & pupil.& diximus etiam in tracta. Retractuum tit.1.§.14.gl.2.nu.10.incip.illud autem inter omnes.Et faciunt quæ etiam ibi diximus in nu.ſep.incip.quo in loco.

¶Tertiò

19 ¶ Tertiò intelligēda eſt noſtra limitatio, quando vtraque ratio exprimitur in lege, aut alia cōſtitutione. Secus ſi vna tantùm, licèt altera poſsit etiam conſiderari, tunc enim ceſſante expreſſa, ceſſat diſpoſitio, licèt altera militare quoque videatur, vti pulchrè declarat Lancelo. Deci. in. l. ſingularia, colum. 3. ff. ſi certum peta. & ab eo Franciſcus Rip. in. d. §. in bonis, colum. vlti. num. 16.

Quid ſi ex duabus rationibus, altera expreſſa ceſſat, altera citata non ceſſat.

20 ¶ Et ad id ſpectat, quòd ſi in ſentētia, expreſſa eſt vna tantùm cauſa ſed ea quidem falſa, ſententia corruit, licèt ſit alia cauſa, tacita, & ea quidem vera, qua ſuſtentari potuiſſet, ſi expreſſa fuiſſet, vt voluerūt Anto. & Panor. in. d. c. in præſentia, vterque col. 2. ver. ſi vna tātùm eſt expreſſa, de renuntia. Hoſtien. Io. And. & alij in. d. c. per tuas, qui fil. ſint legi. & maxima pars eorū, quos citauimus ſuprà nu. 6. huius limitatio. incip. ſed & illud quoq;, ex quibus intelliges illud intereſſe, inter id quod ibi diximus, & id quod nūc dicimus, vt ſcilicet illud procedat, quādo ſunt expreſſæ duæ cauſæ, quarum altera vera eſt, altera falſa: hoc autem, quando expreſſa eſt vna tantū cauſa falſa, tacita altera vera.

Cauſa falſa expreſſa in ſentencia, eam vitiat licèt ſit altera tacita vera.

21 ¶ Quartò item intelligenda eſt hæc limitatio, quando illæ duæ rationes ſunt vniuerſales, ſiue etiam generales: ſi enim vna eſt generalis, altera ſpecialis, tunc ſola illa generalis cõſideratur. quòd ex eo ſatis patet, quòd ab ea tantùm, non etiam à ſpeciali ſumitur argumentum à contrario ſenſu, per text. in l. regula, §. vlti. & ibi Barto. & Bal. ff. de iur. & fac. ignor. quem ad hoc dicit no. & menti tenẽdum Nicol. Eueral. in locis legalibus, in loco à contrario ſenſu, col. 11. verſi. ſecũdò iſtud limito. Cui adde in ſimili text. in l. 2. §. ſi mater, verſi. quid ſi curatoris, & verſi. quid ſi deceſſerit, ff. ad Sc. Trebellia. & l. nomen debitoris, §. vlt. ff. de leg. 3. Et tu interim vide quæ ſuprà diximus in ceſſante legis ratione, nume. 149. incip. ſecundum autem, & iterum, in 1. limitatio nume. 62. incipi. tertium quod cùm lex, & quæ etiam dicemus infrà, in 32. limitatione.

Ex duabus rationib⁹ altera generali, alter ſpeciali hæc tãtùm cõſideratur.

22 ¶ Quintò intelligẽda eſt hęc noſtra limitatio, niſi ex duabus cauſis altera principalis ſit, ſeu primaria, altera acceſſoria, ſiue ſecundaria. Nam tunc ſola principalis cauſa eſt conſideranda, vt ceſſet, vel non ceſſet effectus: non etiam acceſſoria, vt expreſsè & in

Cã principali ceſſante ceſſat effectus, non etiam acceſ-

& in hác ſpecie voluit Franciſc. Ripa. in dict. l. ex facto, colum. 3. nume. 14. ff. de vulga.& pupil. ſubſtitut. & idem propemodum voluit Panor. in cap. ex parte tua colum. vlti. per eum text. extrà de conuerſ. coniugat. *ſoria.*

23 ¶ Nam illud perpetuũ eſt, vt eius quod principale eſt ratio habeatur, non etiam eius quod acceſſoriè venit & ſecundariò, ſiue in conſequentiam, vt patet ex. l. 1. ff. de authorit. tutor. & l. ſi ſponſus. §. donationis, & §. generaliter, ff. de donatio. inter virum & vxorem, & l. non ſolum, §. vlti. ff. de procurator. iuncta. l. 1. §. penult. & vlti. de ſuſpect. tutor. & l. ſi vnus, §. illud, ff. de pact. & l. arbor. §. aquarum, ff. com. diuidunt. & l. cùm probatio, & ibi gloſſ. ff. de probati. & cap. ad audientiam, & ibi gloſſ. in verbo, principaliter, de præſcriptio. cum aliis infinitis concordan. text. & doctor. à me collectis in cõmentariis conſuetudinum Pictonum tit. 9. qui eſt de tenir noblement en fief, §. vigeſimo, in glo. 1. in. 1. limitatione.

Principale tantũ conſideratur non etiam acceſſorium.

VIGESIMA TERTIA
LIMITATIO

¶ VIGESIMO

1 *Cauſa ceſſã te ceſſat effe ctus in ſucceſsiuis, non etiã in momentaneis.* ¶ VIGESIMOTERTIO limita hãc noſtram regulã procedere in his, quæ habent tractũ ſucceſsiuum in futurum. verbi gratia, in excuſatione à muneribus, quæ ſucceſsiuè, & diuerſis temporibus imponuntur: quæ quidem excuſatio ceſſat, ceſſante cauſa ipſius, per. l. cura, §. deficientium, ff. de muneribus, et honor. At in his quę ſunt momẽtanea, ceſſante cauſa non ceſſat effectus, vt per Bal. in. l. generaliter, col. 2. ver. ſed ego dico, C. de ſacroſ. eccleſi. quem ita ſimpliciter citat, & ſequitur Alexã. in. l. ſi cùm dotẽ, §. ſi maritus, col. 2. verſi. ſed certè hoc nõ puto, ff. ſolu. matrimo. in addit. Nicol. Ma. in. l. 2. §. non ſolùm, ff. de excuſat. tutor. & Socy. in. l. ſciẽdum, §. vl. circa medium, ff. qui ſatiſd. cog. & con. 81. nõ eſt dubium, col. 4. verſi. non obſtant nunc in cõtrarium, lib. 3. & conſi. 84. accuratiſsimè, col. verſi. præterea ibi conceduntur, eod. lib. 3. & Philip. Dec. conſi. 24. mulier, cui propter inopiam, col. vlt. verſi. non obſtat tertiò. Io. Frã. Ozę. in. §. ſupradicta, col. 4. nu. 16. Inſtit. de excuſat. tutor. Et idẽ quoq; apertè voluiſſe videtur Panor. in. c. ſuggeſtũ, col. 1. verſi. vltimò ſcias, de deci. dũ dicit, quòd priuilegium, quod habuit perfectionem

Priuilegij p fecti & non

ctionem ſuam, nec continet actum ſucceſſiuũ, non reuocatur, licèt poſtea ceſſet cauſa priuilegij: ſecus in priuilegio habente cauſam ſucceſsiuam, per eum tex. *ſucceſsiuã; cã ceſſante non ceſſat priuilegiũ.*

2 ¶ Sed in hoc vide quod ſcipſerit Bart. in l. ex facto, in princi. col. 2. verſi. ſecundò oppono, dicũtur hic. ff. de vulg. et pupil, ſubſtitu. quòd cùm diſpoſitio eſt momentanea, ſi iũgitur qualitas verbo diſpoſitiuo, tunc ſufficit eam qualitatem adeſſe ſecundum tẽpus diſpoſitionis, licèt poſtea deſinat, per. l. Mela, in prin. ff. de alimẽ. & cib. lega. vbi ſi legatur puero, vel puellæ, ſuffi cit, ꝙ ſit puer vel puella, ſecundũ tẽpus legati facti. Si verò iungitur verbo notanti effectũ, aut executionẽ diſpoſitionis, ſuffi cit ſecundũ illud qualitatem adeſſe, l. 3. ff. de aur. & argen. lega. vbi ſi lego vxori ea quæ parata ſunt tempore mortis, illa cedunt legato, quæ tunc parata reperiuntur: & ſufficit illa eſſe parata, licèt ex poſt facto, vel antè parata non ſint. Et ita illam ſequitur Imo. in cle. 2. col. 3. ver. ſi verò conſtat qualitatem, de reſcript. *De eadẽ re. Qualitatẽ iunctã verbo diſpoſitionis momentaneæ ſufficit adeſſe tempore diſpoſitionis*

3 ¶ Verùm & de ea re multò plenius & latius, Cy, & ipſe Bald. poſt. Pet. & alios antiquiores, in dict. l. generaliter. & Henricus *Cauſas hoc reſpectu eſſe in quedru*

plici diffe- cus Bohic,& Aegid.Bella. in.c.& ſi Chri-
rentiæ. ſtus, de iureiur. Cauſas enim eſſe in qua-
druplici differentia, quaſdā enim eſſe mo
mentaneas, quæ & momētaneum habent
effectum. Aliâs quidem & ipſas momenta
neas, ſed quæ effectum habent ſucceſsiuū.
Aliâs item ſucceſsiuas, quæ & ſucceſsi-
uum effectum habent. Aliâs denique &
ipſas ſucceſsiuas, ſed quæ habent effectum
momentaneum.

4 *Momenta-* ¶ Et intelligunt momētaneum, cuius eſt
neū, quid di- eſſe tēpore momentaneo, vt quod momen
catur. to acquiritur, veluti hæreditas, per. l. pla-
Hæreditas cet, ff. de acqui.hæred. & agnatio, quæ ſci
dicitur mo- licet quæritur eo momento temporis, quo
mentanea. quis naſcitur.§.ſui, Inſti.de hæred. qualit.
Sacerdotiū. & different.item momento quis conſequi
tur beneficium, ſiue ſacerdotium, vt legi-
tur in.c.ſi tibi abſenti, de prębend. Succeſ-
Succeſsiuū, ſiuum autē dicitur, quod ad ſuum eſſe, vt
quid dica- ipſi loquuntur, requirit ſucceſionem tem-
tur. poris, vt eſt tutela, quæ eſt ius in ſucceſsio
Tutela ſuc- ne temporis cōſiſtens, & ad ſui eſſe requi-
ceſsiua. rit totum tempus impubertatis.

5 *Quid igitur* ¶ In primo igitur caſu, quando ſcilicet
in cā momē cauſa eſt momētanea, habens etiā momen-
taneū effectum. Refert an cauſa ceſſet poſt
com-

completum effectū, & tunc nō ceſſat ipſe effectus. exēpli cauſa, agnato defertur hæreditas, ideo & agnato ſufficit momentanea agnatio, eo tempore, quo quæritur hæreditas, & ſi poſtea deſinat cauſa, id eſt, ipſa agnatio, non deſinit effectus iam quęſitus, ſcilicet hæreditas, l. vlti. in. 1. reſpon. ff. vnde lib. & arg. d. l. ſciendum, §. vlti. ff. qui ſatiſd. cogant. & l. cognatis, in. 1. reſpō. ff. de reb. du. & dicit præterea Henric. de hoc eſſe caſum in. l. 1. C. de pactis, vbi pactum, ſiue cōtractus innominatus, ſcilicet dationis ſextantis, ex parte filij teſtatoris ab ipſo teſtatore rogati reſtituere hæreditatē Licinio Frōtoni, ſi ſine liberis decederet, & remiſsionis eius fideicōmiſsi ex parte eiuſdem Frontonis, fuit completus. Et ideo licèt cauſa propter quā cōtractus, ſiue pactū interuenerat, ſcilicet metus filij, ne decederet ſine liberis, ceſſet, qa deceſsit relictis liberis, non tamē ceſſat effectus, quia nō reuocatur cōtractus cōpletꝰ. Et ad id quoq; facit, vt ille ſubdit, l. naturalis, §. primo, ff. de præſcriptis verbis.

tanea habēte effectum momentaneum, cū cā ceſſat poſt effectū completum.

6 ¶ An verò cauſa ceſſet ante completum effectum (id enim eſt ſecundum membrū primi caſus) & tunc ceſſante cauſa ceſſat

Quid ſi ea cauſa ceſſet ante com-

effectus.

pletum effe ctum.

effectus. verbi gratia, Agnatis defertur hę reditas & tutela, fac igitur, quòd quis deſinat eſſe cognatus, nónne hic habebit hæ 9
reditates, vel tutelas, quæ poſtea deferuntur, & certè non habebit, per. d. l. vlti. in. 2. reſpon. ff. vnde liber. & l. 1. in fi. ff. vnde legit. & l. non ſolùm, §. ſi emancipatus filius præteritus, ff. de bonorum poſſeſſio. contra tab.

Quid in cã quoq; momẽtanea habẽte effectum ſucceſsiuũ.

8 ¶ In ſecundo caſu, quando ſcilicet cauſa eſt quoq; momẽtanea, ſed quę habet effectum ſucceſsiuũ, vt eſt in tutela legitima, quæ defertur agnatis, & quæ quidẽ tutela eſt quidã effectus ſucceſsiõis, vt dictũ eſt, & tũc dicendũ eſt vt priùs. Nam aut ante completũ effectũ ceſſat cauſa, & ceſſabit quoq; effectus. Ideo ſi ante finitã tutelam delatam agnato ipſe capite minuatur, finitur tutela, l. tutelas, ibi, ſed legitimæ tute- 10
læ, ff. de capit. diminutio. & §. vlti. Inſtit. de legit. agna. ſucceſsio. & §. ſed & capitis, Inſtit. quibus mod. tut. fini. Quod intelligendũ dicit Bal. vbi ſuprà, pro tẽpore futuro, quia adminiſtratio præteriti tẽporis manet firma, vti & ipſe quoq; declarat in. c. quẽadmodũ, col. 2. verſi. nota tacitas conditiones, de iureiu. per. d. l. tutelas, & alibi

quoq;

quoq; diximus. Aut ceſſat cauſa poſt effe
ctum cõpletum, & tunc nõ ceſſat effectus.

9 ¶ In tertio caſu, quando ſcilicet cauſa eſt ſucceſsiua, quæ etiã ſucceſsiuũ effectũ habet, ceſſante cauſa ceſſat effectus. exempli gratia. Abſentia reipublicę cauſa, eſt quid ſucceſsiuũ, & ſimiliter excuſatio à tutela eſt effectus ſucceſsiuus. ideo ſi tutor abeſt reipubl. cauſa, is excuſatur quãdiu abeſt: ceſſante autẽ abſentia ceſſat & excuſatio. §. item qui reipublicæ. Inſtit. de excuſat. tuto. Itẽ clerici, vel monachi excuſantur à tutela & curatione, quamdiu inſiſtunt diuinis officijs, nõ aliâs, d. l. generaliter, C. de epiſc. & cleric. Et hoc quoq; idem patet ex. d. c. & ſi Chriſt⁹, in fi. & in. c. poſt tranſlationem, §. cæterùm, de renunciat. vbi cauſa & effectus ſunt ſucceſsiui. *Quid in cauſa ſucceſsiua habẽte effectum ſucceſſiuum.*

10 ¶ In quarto caſu, quãdo cauſa eſt ſucceſſiua quidem illa, ſed quæ habet effectum momentaneum, ceſſante cauſa ceſſat effectus, vt patet in illa ipſa abſentia reipublicæ cauſa, quæ cauſa eſt dãdi reſtitutionẽ in integrũ, ſi abſens læſus fuerit. Ideo ea abſentia ceſſãte, ſi interim ille lædatur, ceſſat reſtitutio. l. ab hoſtibus, §. ſed quod ſimpliciter, ff. ex quibus cauſis maior. *Quid in cauſa ſucceſsiuã habẽte effectummomẽtaneum.*

&. l.

&.l.quod tẽpore, C. de reſti.milit. Quod intelligit Bal.vbi ſuprà, vt in eo, quo fuit læſus tempore abſentiæ, non ceſſet effectus, cùm ipſe iam quæſitus ſit, ita intelligens iura ſuprà allegata.

Beneficium datur propter officiũ.

11 ¶ Sed & id quoque patet in officio, propter quod datur beneficium, c. pręter hoc, 32.diſt. &.c.eos, &.c.ſi quis ſacerdotũ, 81. diſtinct. &.c.quia nonnulli, &.c.relatum, de cleric.non reſid. &.c.paſtoralis, de appellatio. &.c.latores, de cleric. excommu. miniſtran. &.c. vlti. de reſcript. lib. 6. Et ideo, ſi beneficiatꝰ in eum caſum incidat, ſaltem culpa ſua, vt officium facere non poſſit, amittit beneficium, vt not. in.c.1. de æta.& quali.&.c.tua nos, de cleri.ęgro. & nos alibi diximus ſuprà, in beneficij cauſa ceſſante.

Beneficiatꝰ ſua culpa in id incidens vt officiũ facere nõ poſſit, priuatur beneficio.

Declaratio præcedentium.

12 ¶ Bal. autẽ vbi ſuprà, relata illa opi. quã diximus, eam ita declarat, vt ſi requiratur cauſam adeſſe certo,& determinato tẽpore, ſufficit eam adeſſe eo tẽpore: nec ea poſtea ceſſante ceſſat effectus, ſiue cauſa ſit momẽtanea, ſiue ſucceſſiua. quod & nos latè tractauimꝰ ſuprà, in quarta limitatio. Et aliter quoque hæc declarat, quæ hîc de induſtriã prætermittimus, quia ea adſcri-

pſimus

pſimus in alijs locis magis peculiariter ad ea pertinentibus.

VIGESIMA QVARTA LIMITATIO.

1 ¶ VIGESIMO QVARTO limita regulã noſtrã nõ procedere in vltimis voluntatibus, in quibus ſi fortè fortuna ceſſat cauſa vice modi adiecta, nõ propterea ceſſat effectus, vt & nos ſuprà alicubi tranſeunter diximus, & probatur in. l. ſi fundum per fideicõmiſſum, §. Iulianus ſi Titio, aliàs, ſi Titio, qui eſt. §. 1. & ibi Bar. & alij, ff. de lega. 1. & idem Bar. in. l. 2. §. vlti. colũ. 2. verſi. vbicunque dixi. ff. de donat. & in. l. Titio centum, §. Titio genero, ff. de condit. & demonſtrat. & Imo. in. d. c. poſt tranſlationem, colũ. 6. num. 39. de renunciat.

Hæc regula non habet locũ in teſtamentis cum cauſa vice modi eſt adiecta.

2 ¶ Cæterùm comperies apud Bar. in illo. §. Titio genero, iſtud nõ procedere, quando modus de neceſsitate ineſſet legato, vt in caſu. d. §. Titio genero, ſecundum Ray. quãquam Bar. ibi dicit deficere legatum, quia non erat modus, ſed conditio.

Niſi modus de neceſſitate ineſſet legato.

3 ¶ Sed quia hæc res eſt admodum ſcrupuloſa ſuper intellectu vtriuſque illius loci,

De eadẽ re.

ideò antequam hîc tuũ iudicium firmes, vide omnino Bald. Imol. Paul. Caſtren. Rapha. Com. Angel. Peru. & Iaſo. in dicta. l. ſi fundum per ſideicommiſſum. §. 1. & omnes ſcribentes, in. d. §. Titio genero, & latè Bald. ipſum in. l. generaliter, col. 5. verſ. quintò quærit, C. de epiſcop. et cleri.

VIGESIMA QVINTA LIMITATIO.

1 ¶ VIGESIMO QVINTO limita procedere in cauſa pro qua excludenda aliquid cõſtituitur, ſecus in cauſa propter quã habendam aliquid fit: nam licèt ceſſaret illa cauſa, nõ propterea ceſſaret id quod factũ eſt propter illã. Verbi gratia, contrahitur matrimonium propter prolem, ſi tamen vxor ſit ſterilis, ita vt prolem non habeat, non propterea diſſoluitur matrimonium c. dixit dominus. 32. quæſt. 1. & c. tantum. 32. q. 7. vbi id expreſsè no. glo. quod diximus. atque etiam glo. in. c. & ſi Chriſtus ad fi. in verbo, ceſſante cauſa, de iureiu. & ibi quoq; Anto. in. §. vl. poſt mediũ, verſi. oppo. ꝙ ceſſante, vbi dicit per eam gloſſ. ꝙ ceſſante cauſa facti, non ceſſat factum, quanquã

Hæc regula nõ habet locũ in cã ob quã habendã aliquid fit.

Ceſſante cã facti nõ ceſſat factum.

quãquam alij aliò hæc referunt, nempe ꝙ proles non ſit ſola cauſa matrimonij, vt diximus ſuprà, in. 22. limitatio. nume. 1.

VIGESIMASEXTA LIMITATIO.

1 ¶ VIGESIMOSEXTO limita & hãc noſtram regulam, vt procedat, quando cauſa ceſſat non ſolùm actu, ſed & exemplo: ita vt videlicet nõ poſsit trahi in perniciem exẽpli, aliâs nõ ceſſaret effectus, ita enim expreſsè magna authoritate affirmãt glo. in. c. neophytus, in verbo, cauſa, ibi, vno modo ſic, 61. diſtinct. per tex. in. §. verũ, 63. diſtinct. & ſequuntur Archid. & Domin. in. d. c. neophytus. Et ad hoc præbet aliquod argumentũ tex. in. l. ſi quis aliquid, §. qui abortiuũ, ff. de pœnis, & c. principatus, 1. q. 1. cũ alijs cõcord. ibi traditis à glo.

Hæc regula ꝓcedit quando cã ceſſat actu & exẽplo.

VIGESIMASEPTIMA LIMITATIO.

1 ¶ VIGESIMOSEPTIMO limita non procedere in cauſa eſſentiali, aut vt alij vocant efficiẽti, quãdo cauſa ipſa & effectus ſunt in diuerſis ſubiectis, vt pater et filius:

Hæc regula non procedit in cauſa efficien-

te, quādo ea & effectus ſunt in diuerſis ſubiectis. tunc enim ceſſante cauſa non ceſſat effectus, licèt enim ceſſet, ſiue deſinat eſſe pater, non tamen deſinit filius: ſiue ſit iam natus, ſiue poſthumus, l. Gallus, ff. de liber. & poſthumis, per quam ita in ſpecie voluit Bald. in. c. cùm ceſſante, colū. 1. in. 4. not. de appellatio.

2 *Nec cū effectus poteſt per ſe ſtare.* ¶ Aliter autem, licèt in eundē finem, loquitur idem Bal. in. l. generaliter, colum. 3. verſicu. ſed quandoque requiritur, C. de epiſcopis & clericis, vt ſcilicet noſtra regula non habeat locum in cauſa efficiēte, cùm effectus per ſe poteſt ſtare, per. l. patre furioſo, ff. de his qui ſunt ſui vel alieni iuris, ſicut inquit, quotidie videmus, quòd mortuo pictore manet pictura, mortuo patre manet filius, mortuo igne, manet calor homini ab igne datus, & ſic de ſimilibus, ſubdítque facere legem, qui libertinos, §. 1. ff. de oper. libert. &. l. 2. in princip. ff. de excuſat. tutor.

3 ¶ Idem in. d. l. patre furioſo, in. 1. lect. col. 1. non multò poſt prin. ff. de his, q. ſunt ſui vel alie. iur. poſtquā retulit Dy. dicentem ꝙ ceſſante cauſa ex toto, ceſſat effectus, ſecus ſi remanēt reliquię, vt ſuprà alibi dixi mꝰ, ſubiūgit duas eſſe cauſas fiēdi, ſcilicet *Cauſa duæ fiendi.*

efficien-

efficientem & finalem:& duas eſſe cauſas eſſendi:ſcilicet materialem & formalem. De duobus autē primis intelligi ipſū Dy. De tertia & quarta, ſi in totum deſtruantur, deſtruitur quod fundatur in ipſis, l. ſi ex legati cauſa,ff.de verb.obliga. & .l. in naue Sauphei,ff.loca.&.l.qui vſumfructū arez,ff.de contrah.empt.&.l.quæſitum,§. illud,ff.de leg.3.Et idem propemodū repetit ipſe Bal.in.2.lectura eiuſdem.l.patre furioſo,paulò ante fi.niſi quòd clarius dicit,ceſſante cauſa materiali,& formali,effectum ceſſare:quia is effectus eſt inſeparabilis à cauſa:& ea quidem cauſa dat eſſe rei,& rem in eſſe conſeruat l. Iulianus, ff, ad exhibend. Tandem dicit in eadem.l. patre furioſo,cauſas eſſe velatas, non abſorptas,poſtea verò in verſicu. tertiò not. quòd multa,ex eo tex.no.multa impedire contrahenda,vt furorem:quę non vitiant iā contracta:eiuſque rei rationē eſſe, quia ea quæ ſunt perfecta ſunt in ſuo eſſe præcedēte conſenſu. vt no.in.l.ſi is qui animo ſuo,ff.de acq.poſſeſsio. At ſuper illo, inquit,brochardo,dic quòd aut eſt impedimentum ex parte cauſæ materialis, & tūc vitiat,l.inter ſtipulantē,§.ſacrā, ff. de ver- Cauſæ etiā duæ eſſēdi.

 bor.

bor.obligat.aut ex parte cauſæ finalis, & idẽ:aut ex parte cauſæ efficiẽtis,& tũc aut effectus dependet à cauſa,quia eſt in fieri, & vitiat. Aut nõ depẽdet à cauſa, quia eſt in facto eſſe,& nõ vitiat,vt in.d.l. patre furioſo. Aut eſt impedimentum alterius accidentis,& tunc ſi potens eſt ad reſoluendũ,reſoluit:aut nõ eſt potẽs,& nõ reſoluit l.nõ diſtinguemus,§.ſacerdotio, ff. de recept.arbit.ſecũdũ Iacob.Butrig. Aut impedimentũ eſt circa ipſum principale, & tũc aut nõ cõpatitur ſe cũ principali,& vitiat,l.pro parte,ff.de ſeruit.&.l. exiſtimo, ff.de verb.obligat.Sed Pet. vt ſubiungit, ita diſtinguit,aut actus peruenit ad cõfirmationẽ,& tunc caſus ſuperueniẽs nõ vitiat:aut nõ,& tũc aut ſequitur abſurdũ, & tũc vitiat,l.vl.& ibi Pet.& Cyn.in add.ff. rer. amot. aut non ſequitur abſurdum, & non vitiat.§.ex contrario,Inſtit. de lega. Hæc Baldus, vbi ſuprà, quorum magna pars pertinet ad ea quæ diximus ſuprà in. 12. limitatione.

4 ¶ Sed & aliter Salic.poſt Iacob. Butrig. in eadem.l.generaliter,circa medium, nã ceſſante,inquit,cauſa efficiẽte, ceſſat effectus,quãdiu res eſt in fieri,ita enim loqui-

Iterum de cauſa effeciente.

tur,

tur, non etiam quãdo eſt in facto eſſe, per l. furioſum, C. qui teſta. fa. poſſ. & d. l. patre furioſo, ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. Licèt ait Saly. vbi ſuprà, ſecus ſit in cauſa materiali, quia ea ceſſãte ſemper ceſſat effectus, ſiue ſit in fieri, ſiue in perfecto eſſe, l. non moriturũ, C. de cõmit. ſtipul. & l. inter ſtipulantem, §. ſacram, ff. de verbor. obligat. & l. qui res, §. aream, ff. de ſolut. Et idem de formali in l. Iulianus, §. ſed & ſi quis, ff. ad exhib. & l. Scio, §. Caio, ff. de aur. & arg. le. & l. is qui quadringẽta, §. quędam, ff. ad leg. Falcid. quæ iura, vt id addas ſolent in id allegari, quòd forma dat eſſe rei, de quo & nos alibi latè diximus. *Quid in cauſa materiali.* *Quid de formali.*

5 ¶ Et idem propemodum voluit Im. nullam Salic. mentionem faciens, in d. c. poſt tranſlationem, colum. 5. num. 37. & ſeq. de renunciat. vbi tamẽ intelligit quod dictũ eſt de cauſa materiali, vt ſcilicet ea ceſſante ceſſet materiatum, tamen ſi mora interueniat, remanebit quis obligatus ad æſtimationem ipſius materiati, per l. ſi ex legati cauſa, ff. de verb. obligat. & l. quod te, ff. ſi cert. petat. *Ad cauſam materialẽ redit.*

6 ¶ Denique & aliter, licèt in eandem propemodum ſententiam, Ægid. Bellam. in *Et ad eadẽ cauſam efficiẽtem.*

c.poſt tranſlationem, colum. 4. ver. recipiẽdo ergo cauſam, de renunciat. In cauſa (inquit) efficiente quoad effectus cõſumptos & iam in eſſe productos, & quorum conſeruatio ab exiſtentia cauſæ nõ dependet, non habet locum regula, ceſſante cauſa, l. vlt. in. 1. reſpon. ff. vnde lib. & l. 1. C. de pac. & l. naturalis, §. 1. de præſcript. verb. & c. vlt. de offic. lega. & c. licèt, de ſentent. excom. lib. 6. & arg. l. ſciendum, §. 1. ff. qui ſatiſd. cogan. & l. ſi cognatis, in reſpon. ff. de reb. dub. Et ideo (inquit) mortuo patre nõ ſequitur quòd mortuus ſit filius. Quoad effectus verò nondum productos aut pendentes in fieri, ſed quorum cõſeruatio in eſſe dependet ab exiſtentia cauſæ, habet locum ea regula, d. l. vlt. in. 2. reſpon. vnde lib. & l. 1. in fi. ff. vnde legit. & l. non tantũ quæ eſt. 3. §. ſi emãcipatus filius, le. 2. ff. de bon. poſſeſſ. contra tab. & l. tutelas, ff. de capit. diminu. & §. vl. Inſti. de legit. agnat. ſucceſſ. Et id certè totũ pertinet ad. 12. noſtram limitationem.

VIGESIMAOCTAVA LIMITATIO.

1 ¶ VIGESIMOOCTAVO limita proce-

cede-

cedere in his quæ dependent ex animo & intentione, ita vt aliter ſtare non poſſint. Secus in his quæ non dependent ex intentione, poſſuntque ſtare ſine animi diſpoſitione, quia ceſſante in illis cauſa etiam finali, non ceſſat effectus, vt dicit Bald. in. d l. generaliter, colum. 4. verſic. ſequitur videre, C. de epiſcopis, & cleri. vbi ponit huiuſmodi ſpeciem. Ego ædificaui domum ad eum finem, vt illam habitarem: ſi ceſſat poſtea ea cauſa finalis, quia ego non habito, non propterea ceſſat domus, quia habet eſſe ex materia & forma, quæ adhuc ſuperſunt, & non ex intentione mea, velim enim aut nolim, domus eſt.

Hæc regula nõ habet locum in his quæ non dependent ex intentione.

VIGESIMANONA LIMITATIO.

1 ¶ VIGESIMONONO limita hanc noſtram regulam, vt non procedat in cauſa ſiue ratione, quæ fundatur id ſola præſumptione, per id quod no. voluit Bald. con. 250. cuius exordium eſt, in quæſtione domini Milani, colum. vlt. nõ multò ante fi. libr. 1. quòd ſcilicet huiuſmodi ratio non

Hæc regula non habet locũ in ratione, vel cauſa fundata in ſola præſumptione.

reſtrin-

reſtringit diſpoſitionem generalem legis vel ſtatuti, per not. à Iacob. & Oldrad. in. l. 1. ff. ſolu. matrimo. quod & nos diximus ſuprà in ceſſante ratione legis, nu. 142. incip. igitur vt repetamus, ſed hîc repetere voluimus, quoniam ex illo ſequitur non ceſſare effectum ceſſante huiuſmodi ratione, vt quæ legem vel ſtatutum non reſtringit. Et faciunt quæ diximus ſuprà in. 21. limitatio. vbi locuti ſummus de cauſa tacita.

TRIGESIMA LIMITATIO.

1 *Hæc regula nõ procedit cùm ſpes eſt reditus cauſæ ceſſantis.*

¶ TRIGESIMO limita vt procedat, cũ omnino ceſſat cauſa, non tantùm pro præſenti tẽpore, ſed & pro futuro, ita vt nulla ſit ſpes reditus ſiue reuerſionis cauſæ. Secus ſi ſit quædam ſpes vt redeat, nam tunc ea redeũte non ceſſat effectus illius. verbi gratia, in priuilegio cõceſſo cænobio cuipiam, vt aliud monaſteriũ occurrente vacatione teneatur eligere vnũ ex monachis illius cœnobij: contigit autẽ vt nullus illic tẽpore electiõis eſſet idoneus, ita vt cauſa tũc ceſſet: ideo fuit alius electus qui nõ erat hui9 cœnobij, quæſitũ eſt an ſi poſtea tem-

tēpore alterius ſequentis electionis, ſit ali
quis idoneus, an eligentes tenecātur illum
eligere vi illius priuilegij. Et hāc quæſtio
nem tractat glo.in.c. abbate,in fi. de verb.
ſignificat. dicítque primùm videri id pri-
uilegium fuiſſe prorſus ac perpetuò ex-
tinctum,quia vnico actu perditur priuile
gium,c.cùm veniſſent, de conſtitut. &. c.
conſtitutus,de reſcript.

2 ¶ Tamen decidit contrarium, vt ſcili- *De eadē re.*
cet teneantur eligere idoneum ex illo cæ-
nobio, ſi quis reperitur tempore electio-
nis, licèt antea nullus fuiſſet, arg.l. & At-
tilicinus, ff.de ſeruit. ruſtic. præd.& cap.
quia diligentia,de electio.Et illam glo. ſe-
quuntur omnes,ibi,ex quibus Panor. qui
illā dicit no.expreſsè illud aſſumit, quod
in prin.huius limitationis diximus,quod
dicit bene notandum. & ſequitur Philip.
Dec. in cap.cùm ceſſante, colum.1.verſic.
quintò limita,dum ſimpliciter allegat Pa-
norm. vbi ſuprà. Et faciunt quæ diximus
ſuprà in. 17. limitatione.

TRIGESIMA PRIMA
LIMITATIO.

¶ TRI-

1 ¶ TRIGESIMOPRIMO limita(& hoc proximè accedit ad ſuperiorem limitationem, atque etiã ad.16.) vt procedat hæc regula quando cauſa omnino ceſſat, ſecus ſi pro parte tantùm, vt voluit gloſſ.in.c.cùm acceſsiſſent, in verbo, cõtrauenerint, & ibi Roch.Curtius de cõſtit.& Philip.Dec.in d.c. cùm ceſſante, de appella. vti eos allegat Nicol.Bellon.con.8. reſpondendo diuerſis dubiis, nu. 5. licèt mihi id dicere nõ videantur. Sed tamen hoc verum eſſe puto per ea quæ diximus in dd. duabus limitationibus.

Hæc regula nõ habet locum cũ cauſa pro parte tantum ceſſat.

TRIGESIMASECVNDA LIMITATIO.

1 ¶ TRIGESIMOSECVNDO limita, vt procedat, quando cauſa ſiue ratio legis vel conſtitutionis generaliter ceſſat: ſecus ſi in vno tãtùm caſu inter multos, quos conſtitutio complectitur, ceſſaret ſiue deficeret: tunc enim non ceſſat conſtitutio, vt expreſsè voluit Franc. Areti.in.l.2.colum.5. ver.tu autẽ aduerte, ff. de vulga. & pupil. ſuſtit per not.per Bart.in.l.cũ ij, §.eam autẽ, ff.de tranſa.& per optimũ (vt dicit) tex. in.l.

Hæc regula non habet locũ cũ in vno tantum caſu cauſa ceſſat.

in.l.1. in.fi.ff.de minorib.quod & nos alibi diximus ſuprà in leges ceſſante ratiõe, ſed hic inter limitationes itẽ ponere optimũ putauimus.vt faciliùs lector inueniat.

TRIGESIMA TERTIA LIMITATIO.

1 ¶ TRIGESIMOTERTIO limita noſtrã hanc regulam, vt non procedat quãdo culpa illius, qui aliquid dedit aut conceſsit, ceſſat cauſa, nam tunc non ceſſat effectus, ſi credimus, vt credendum exiſtimamus, Iacob. Beluiſ. qui id ipſum voluit in. l. 2. §. vlt. ff. de donationibus,per.l. filiam, ff. de Senator.vti illum refert & ſequitur Alberic. in.l. generaliter,colum.2. verſic.ſed pro prima parte, C. de epiſcop. & cleric. Quanquam ſunt qui aliò referunt. d.l. filiam, vt diximus ſuprà in.19. limitat.nu. 2.incip. & ad hoc quoque.

TRIGESIMA QVARTA LIMITATIO.

1 ¶ TRIGESIMOQVARTO limita, vt procedat quãdo effectus finalis cauſæ ſiue *Hæc regula nõ habet lo-*

finis,

cū, ſi ex tūc & nō retro dſectus cau ſa impediat effectum. finis, eſt ordinatus ad impediendum effectum ex tunc & retro, nam tunc ceſſante ea cauſa, haud dubiè ceſſat effectus. Secus ſi ex tunc & non retro, tunc enim retro nō ceſſaret, vt poſt Iacob. Butri. ſcripſit Saly. in.d.l. generaliter, in.3.oppoſ. C. de epiſc. & cleric. vbi dicit primum probari ex. l. pro parte, ff. de ſeruit. lega. &. l. 3. §. adeo, ff. de liber. agnoſcend. &. l. Vranius, §. quēadmodum, ff. de fideiuſſor. Secundum ex, l. tutelas, in prin. ff. de capit. diminut. & l. vl. ff. vnde lib. &. §. item qui reipublicæ, Inſti. de excuſat. tutor. Sed id multū obſcurum eſſe videtur, niſi intelligas ſecūdum ea quę diximus ſuprà in.12. limitat. nu.24. incip. intellige ſecūdò, et in.23. limita. pręſertim nu. incip. in ſecundo caſu, & ſequē. vt certè intelligi debet, vt ſatis conſtat ex illis iuribus, & eis quæ ibi diximus.

TRIGESIMAQVINTA LIMITATIO

1 *Hæc regula fallit ī cau ſa tantùm* ¶ TRIGESIMOQVINTO limita procedere ſecundū theologos in cauſa introducente ſine producente, atque etiam conſeruāte, vt videlicet huiuſmodi cauſa ceſſante

ſante ceſſet effectus, ſecus in cauſa inducē te ſolùm, non etiam conſeruante. Ita enim voluit Diuus Bonauentura lib. 2. Senten: diſt. 7. arti. 1. quæſtio. 2. & iterum eod. lib. 2. diſtinctio. 32. quæſtio. 2. eod. lib. 4. diſtinctio. 4. artic. 1. diſtinctio. 2. & rurſum eod. lib. 4. diſtin. 22. art. 1. quæſtio. 1. vbi & vtriuſque ponit exemplum, de primo videlicet cauſa producente & conſeruante: Sol eſt cauſa inducēs & conſeruans lumē, ideóque ſemper ſole ceſſante, ceſſat ipſum lumen ab eo procedens. de ſecūdo ſcilicet cauſa producēte ſolùm & non conſeruante, gladius eſt cauſa producēs vulnus, non tamen conſeruās, & ideo ceſſante gladio, non propterea ceſſat vulnus. *producente & non etiā cōſeruante.*

2 ¶ Et hanc quoque limitationem ſenſit etiā è noſtris Bal. qui nihil rerum omniū (quod alibi diximus) intactum reliquit, in. l. 1. §. 1. in prima lectura, in fin. ff. de officio eius cui mandata eſt iuriſdictio, vbi poſtquam dixit, quòd ceſſante cauſa officij ceſſat officium, per text. in. d. l. tutelas, ff. de capit. diminutio. & diximus etiam ſuprà in officij cauſa ceſſante, ſubiungit hoc eſſe verum, quando eſt cauſa talis, quæ requiratur ad conſeruationem rei, *Ad idem.*

per

per illum ipſum text.in.d.l.tutelas, & expreſsiùs idem Bal.in repetit.l.2.col.7.ver. viſo vnde naſcatur,& iterum col.27.verſi. de tertia igitur,ibi,ſi cõſideretur tertio modo,ff.de iureiuran.& Franc. Rip. qui illũ non citat,in.l. ex facto, colum. 3. num.17. ff.de vulg.& pupill.ſubſtit.

3 *Ad idem.* ¶ Quibus adſtipulatur quod voluit Ioã. Calder.conſi.179.-omiſsis pluribus,prout eum refert & ſequitur Socyn.con.241.circa primam difficultatem,col.9.verſi.nonò comprobatur, lib. 2. quòd vbi non ſubeſt cauſa, propter quam aliquis effectus producitur & conſeruatur, nunquã illius effectus induci poteſt productione vel exiſtentia,& ita dicit argumẽtari Gratianum in, §. hoc idem, de pœniten. diſtinct.1. & facere tex.in cap.debitum,de bigam.&.c. ſi pauper,de præbẽd.lib.6.& in.l.in omnibus cauſis,ff.de regul. iur.

TRIGESIMASEXTA LIMITATIO.

1 *Hæc regula nõ procedit* ¶ TRIGESIMOSEXTO limita noſtram regulam,vt procedat in contractu innominato, nam ceſſante in eo cauſa finali,ceſſat

& ipſe

& ipſe contractus: ſecus in contractu nominato abſolutè & per ſe ſtãte abſque aliqua dependentia contractus innominati, neq; enim ſi in eũ cadit cauſa finalis quæ deficit, nõ reſoluitur nec ceſſat cõtractus. Ita voluit Bal. in. l. cũ te, ita intelliges eum tex. C. de pact. inter emptor. & vẽd. fact. vide ſuprà in contractus cauſa ceſſante.

in cõtractu nominato nõdepẽdente à contractu innominato.

TRIGESIMASEPTIMA LIMITATIO.

1 ¶ TRIGESIMOSEPTIMO limita hanc noſtram regulam, vt non procedat in ceſſatione cauſæ, propter quà forma eſt introducta, neque enim ea ceſſante ceſſat formę obſeruatio, vt ſcribitur à Bart. & aliis in. l. cum hi, §. ea autẽ, ff. de trãſactio. prout allegat (neq; enim reperi) & ſequitur Fran. Are. in. l. 2. col. 5. verſi. tu autem aduerte, ff. de vulg. & pupil. vbi id dicit probari in l. ſi fundus, ff. de rebus eorum, & clariùs in cap. 1. §. præſertim, de rebus eccleſ. non alienandis, lib. 6.

Ceſſãte cauſa ob quam introducta eſt forma, nõ ceſſat formæ obſeruatio.

TRIGESIMAOCTAVA LIMITATIO.

1 ¶ TRIGESIMOOCTAVO limita eandem regulã, vt etiam non procedat, quando talis eſt caſus, qui non vitiaretur partibus volentibus: nam etiam tunc deficiẽte cauſa, nõ vitiaretur ipſe actus, per. l. ſciendum, §. vl. ff. qui ſatiſdare cogantur, quam ſic intelligit Barto. in. l. pluribus, §. & ſi placeat, colum. 2. ibi, aut non tradit, ff. de verbo. obligatio.

Ceſſãte cauſa nõ ceſſat effectus in caſu, qui nõ vitiatur voluntate partium.

TRIGESIMANONA LIMITATIO.

1 ¶ TRIGESIMONONO limita, vt hęc noſtra regula non procedat in ſpiritualibus, vt videre licet in. c. es parte tua, & ibi glo. in verbo, falſa ſit cauſa, & Hoſtiẽ. col. 2. in verbo, cauſa, Petr. Ancha. in. 5. no. Anto. col. 2. verſi. oppo. quòd falſa cauſa, de conuerſ. coniugat. & in. c. magnæ, & ibi prope omnes, de voto. Et huius rei dicit Hoſt. rationem ſumi ex cap. pe. de his, quæ met. cauſ. fiũt, & in. c. dudũ, de cõuerſ. coniuga. vide quæ dixi ſuprà in voti cauſa ceſſante.

Hæc regula non procedit in ſpiritualibus.

QVADRAGESIMA LIMITATIO.

¶ QVADRAGESIMO limita, vt procedat hæc regula in cauſa fiendi, vt noſtri loquuntur, ea enim ceſſante ceſſat fiendum, ſed iam factum & perfectum non tollitur. Sed ceſſante cauſa eſſendi impeditur fiendum, & tollitur iam factum. Ita expreſsè voluit Bald. in. c. & ſi Chriſtus, col. vl. ver. adde quòd ceſſante vna, de iureiuran. vbi dicit id voluiſſe Io. Mona. in prooemio. 6. lib. quē vide in princip. ipſius prooemij, atque etiā ipſum Bal. in prooemio decretalium, in verbo, rex pacificus, colu. penul. & vlti. Hæc autem limitatio nōnihil pertinet ad ea quę diximus in. 12. limitatione. Et vide hîc quæ dixi ſuprà eodem Bal. in eadem. 12. limitatione. nume. 13. incip. ſed hanc principalē, & iterum in 27. limita. nu. 3. poſt princip. *Quid in cauſa fiendi.* *Et quid in cauſa eſſendi.*

FINIS.

TABVLA AL-PHABETICA huius operis.

A

Abbas depoſitus ſine culpa primũ locum poſt abbatẽ tenet, limit.15.nu.8.

Ablationis cauſa ceſſante ceſſat ablatio, par.1.nu.20

Abſens, ob cõtumaciam potius damnatus eſſe cenſetur quã ob malã cauſam par. 1.nu. 63.

Abſolutionis cauſa ceſſante ceſſat effectus, par.1. nume.20.

Abſolutionis cauſa ceßante ceſſat abſolutio, part. 1. num.21.

Abſolutionis cauſa limitata, limitatũ effectũ producit, par.1. nu.142.

Actionis cauſa ceſſante ceſſat actio, par.1.nu.21.

Actionis cauſa ceſſante ceſſat actio, par.1. num.22. & ſequen.

Actio quæ cõpetebat ob intereſſe, deſinit competere ſi deſinat intereſſe, par.1. num.23.

Actio ob intereſſe cõpetens, eo ceſſante deſinit, par.1. num.23.

Actio directa ex mẽte competit, par.1.nu.136.

Actu cõſummato caſus ſuperueniẽs nõ vitiat, limi. 12. nu. 15. etiam in foro conſciẽtiæ, ibid.num.16. Etiã in effectu nondum conſummato, ſed inchoato, qui tamen pro completo

to habetur, limitat. 12. num. 19.
Quid in cauſa eſſendi. ibidem. nu. 15. & duob. ſequentib.
Quid in tempore futuro, ibid. num. 24.
Actus quando conſummatus vel perfectus dicatur. limita. 12. num. 28.
Actus cauſæ proximæ attribuitur, l mi. 20. nu. 5.
Actus nō cōſecuturi ſunt à cauſis multum remotis, limita. 20. nu. 5.
Actus à cauſa proxima denominatur, limita. 20. num. 5.
Actus quādo à prima cauſa denominatur. limita. 20. num. 19. & 20.
Adēptionis cauſa ceſſante ceſſat adeptio, par. 1. nu. 24
Adēptio legati ob inimicitias ceſſat ſi cōciliatio interuenerit, par. 1. nu. 24.
Adoptiui parētes in ius ſine venia vocari non poſſunt, par. 1. num. 45. ſed tandiu tamen quandiu durat adoptio, ibid.
Adoptione ceſſante ceſſat inſtitutio ob eā facta. par. 1. num. 116.
Adrianus Florentinus theologus præſtantiſſimus, limita. 1. num. 4.
Aduocatus officio depoſito manet clariſſimis nec torqueri poteſt, li. 15. nu. 7.
Aegrotus ſi curatus in morbū ſtatim inciderit eadē morbi cauſa permanſiſſe dicitur, par. 1. nu. 178.
Aequitati naturali iuriſconſulti innituntur, limita. 1. num. 69.
Aeſtimatiōis limitata cauſa limitatū effectum producit, par. 1, nu. 142.
Aetate ceſſante ceſſat illius effectus, par. 1. nu. 25.
Affinitatis cauſa ceſſante ceſſat affinitas & effectus qui inde ſequebatur, par. 1. num. 27.

Affinitatis priuilegium finita affinitate perit. par. 1. num. 27.
Affinis durante affinitate ob affinis ſui iniuriã accuſare poteſt, par. 1. nu. 30.
Affinis ſoluta affinitate ad id quod eſt de iure ſpeciali cõtra ius cõmune non admittitur, par. 1. nu. 37
Affinis ſoluta affinitate ad id quod eſt de iure cõi admittitur, par. 1. nu. 37.
Agnati hodie cognatis non præferũtur, quia ſublata eſt differentia agnationis & cognitionis, par. 1. num. 127.
Agnatum eſſe tempore delatæ hæreditatis ſatis eſt limita. 4. num. 5.
Agnatio in acquirenda hæreditate effectum ſucceſſiuum non reſpicit, limita. 4. nu. 5.
Amicitia redintegrata reſtituit quod inimicitia ademerãt, par. 1. nu. 24.
Amicitia quæ ex forma et pulchritudine proficiſcitur, deficiẽte pulchritudine perit, par. 1. num. 38.
Amor qui ex affinitate proceſſerat, ſoluta affinitate ſoluitur, par. 1. nu. 27.
Amor ex affinitate cõtractus, ea finita diminuitur, par. 1. num. 29.
Amor ex affinitate contractus, ex ea ſuceptis liberis nõ ceſſat, par. 1. nu. 29.
Amoris cauſa ceſſante ceſſat amor par. 1. nu. 38.
Amoris ob formam, & formæ idem finis eſt, par. 1. num. 38.
Appellationis cauſa ceſſante ceſſat appellatio. par. 1. nu. 39.
Appellationis cauſa grauamen eſt, par. 1. nu. 39.
Appellanti prima die an ſtatim currat tẽpus proſequendi, par. 1. nu. 80.
Appellationis cauſam vnã probare ſufficit, licèt plu
res

res expreſſæ ſint. limita. 22.num.7.

Arbitriorũ extraordinariorũ cauſa ceſſante, ceſſant arbitria,par.1.nu 40.

Argumentum valet à deſtructione cauſæ ad deſtructionem effectus,& ècotra, par.1.nu.144.

Argumentũ à cauſa finali ſumitur non etiã impulſiua limit.1.nu.8. & .9.

Argumentũ à ratione naturali abſq; a legatione iuriũ valet,limi.1.nu.78

Argumẽtũ probabile tantũ nõ concludit neceſſariò,limita. 6. num. 2.

Argumentum non ab euentu,ſed à cauſis immediatis concludit,limita.20. num.8.

Argumẽtum ducitur à ratione vnica tacita, ac ex expreſſa,limita.21.

Argumẽtũ nõ ſumitur à cõtrario ſenſu vnius cauſæ ex pluribꝰ,lim. 22.nu.5.

Authoritas ſtatuti finitur ceſſante cauſa prohibitionis,par.1.num.115.

B

Banni cauſa ceſſante ceſſat bannũ,par.1. nu.41.

Bannum ob cõtumaciã irrogatum,bãnito cõparente in ſimplicẽ citationẽ reducitur, par.1.num. 59.

Bãnitus cõdemnatus de falſo,magis ob contumaciã quã quod falſum cõmiſerit,dãnatus eſſe cẽſetur, par.1.num.63.

Bello ceſſante ceſſat omnis effectus ex bello ſecutus, par.1.num.42.

Beneficij à iure cõceſſi ceſſante cauſa ceſſat benæficiũ, par.1. num.45.

Beneficiũ legis non eſt alicui auferendũ, par.1. nu.82.

Beneficio vbi locum facit perſonæ conditio ea deficiente beneficiũ deſinit, par. 1. num.105.

Beneficiatus ſua culpa in id incidens vt officiũ facere non poſsit, priuatur beneficio, limita. 23. num. 11.
Beneficiũ datur propter officium, limita. 23. nu. 11.

C

CAſus ſuperueniẽs qui ab initio impediuiſſet actũ geri, ſi tẽdit ad eũ dẽ effectũ cũ actu geſto, non tollitur quod geſtum eſt, limita. 14. nu. 2.
Niſi debitoris interſit ibidem. num. 9.
Cauſa quid, par. 1. nu. 2. et. 3.
Cauſa quid à ratione differat, par. 1. num. 2. & 3.
Cauſa quibus modis dicatur, par. 1. num. 4.
Cauſa eſt de præterito, par. 1. num. 6.
Cauſa & ratio ſæpe confundũtur, par. 1. nu. 7. & 8
Cauſa finalis legis propriè ratio dicitur, par. 1. nu. 9.
Cauſa dicitur cui ratio ineſt, par. 1. num. 10.
Cauſa cui ratio nõ ineſt propriè cauſa nõ eſt ſed abuſiuè, par. 1. num. 10.
Cauſa ceſſante ceſſat effectus par. 1. num. 11.
Cauſatum perimit cauſa perẽpta ſuũ, par. 1. nu. 11.
Cauſa finalis falſa, vitiat legatum & contractum, par. 1 num. 16.
Cauſa durante durat effectus, par. 1. num. 17.
Cauſa ceſſante ceſſat diſpoſitio etiam in foro conſcientiæ, par. 1. num. 18.
Cauſa amoris ceſſante ceſſat amor, par. 1. num. 38.
Cauſa appellationis ceſſante ceſſat appellatio, par. 1. num. 39.
Cauſa banni ceſſante ceſſat bannũ, par. 1. nu. 41.
Cauſa belli ceſsãte ceſſat effectus illius, par. 1. nu. 42.
Cauſa cõmiſsionis ceſsãte ceſſat cõmiſsio par. 1. nu. 48

Cauſa

Cauſa commodi ceſſante ceſſat commodum, par. 1. num. 49.

Cauſa conceſſionis ceſſante, ceſſat eius effectus, par. 1. num. 51.

Cauſa conceſſionis ceſſante ceſſat conceſſio, par. 1. num. 50.

Cauſa conſtitutionis ceſſante ceſſat conſtitutio, par. 1. num. 53.

An reuocari conſtitutionem neceſſe ſit, ibidem.

Cauſa conſtituti ceſſãte ceſſat conſtitutum, par. 1. num. 54.

Cauſa conſuetudinis ceſſante ceſſat conſuetudo, par. 1. num. 55.

Cauſa contractus ceſſante ceſſat contractus, par. 1. num. 56.

Cauſa contumaciæ ceſſante ceſſat effectus illius, par. 1. num. 57. & ſeq.

Cauſa diſpẽſationis ceſſante ceſſat diſpenſatio, par. 1. num. 89.

Cauſa dilationis ceſſãte ceſſat dilatio, par. 1. nu. 74.

Cauſa expulſionis ceſſante ceſſat expulſio, par. 1. nu. 100.

Cauſa immunitatis ceſſante ceſſat immunitas. par. 1. num. 113.

Cauſa impedimenti ceſſante ceſſat impedimentũ. par. 1. num. 114.

Cauſa infamiæ ceſſante ceſſat illius effectus, par. 1. num. 115.

Cauſa legati ceſſante, ceſſat legatũ, par. 1. num. 121.

Cauſa legitimationis ceſſante ceſſat legitimatio, par. 1. num. 123.

Cauſa limitationis ceſſante ceſſat liberatio, par. 1. nu. 174.

Cauſa mandati ceſſãte ceſſat mandatum, par. 1. num. 175.

Cauſa morbi ceſſante ceſſat morbus, par. 1. num. 177.

Cau-

Cauſa neceſsitatis ceſſante ceſſat quod ob eā ſtatutū eſt, par.1.num.179.
Cauſa odij ceſſante ceſſat odium, par.1. nu. 185.
Cauſa officij ceſſante ceſſat officium, par.1. num.188.
Cauſa permiſsionis ceſſante ceſſat permiſsio. par. 1. nu.197.
Cauſa periculi ceſſante ceſſat periculum, par.1.nu.198.
Cauſa præſumptionis ceſſante ceſſat præſumptio, parte.1.num.20.
Cauſa priuilegij ceſſante ceſſat priuilegium, par. 1. num. 203.
Cauſa cōmenſurata tempori commenſurat effectum, par.1.nu.209.
Cauſa cùm ad nō cauſam reducitur, perinde eſt ac ſi à principio cauſa nō fuiſſet, par. 1.nu. 215.
Cauſa prohibitionis ceſſante ceſſat prohibitio, par. 1. num.215.
Cauſa promiſsionis ceſſante ceſſat promiſsio. par.1.nume.217.
Cauſa recuſationis ceſſante ceſſat recuſatio, par.1.nume. 219.
Cauſa redhibitionis ceſſante ceſſat redhibitio, par. 1. num. 221.
Cauſa religionis ceſſante ceſſat religio, par. 1.nume. 223.
Cauſa repetitionis ceſſante ceſſat repetitio, par.1.nume. 225.
Cauſa reſtitutionis ceſſante ceſſat reſtitutio, par.1.nume. 227.
Cauſa ſecuritatis cōceſſæ ceſſante, ceſſat ſecuritas, par. 1.num.231.
Cauſa ſpecialitatis ceſſante ceſſat ſpecialitas, par.1.nume.234.
Cauſa ſtatuti ceſſante ceſſat ſtatutum, par.,1.numero.235.
Cauſa ſuſpicionis ceſſante ceſ

ſat ſuſpicio, par. prima. nu me. 238.

Cauſa voti ceſſante ceſſat votum, par. 1. nu. 242.

Cauſa ea propriè eſt, quæ finalis eſt, limit. 1. nu. 5.

Cauſæ appellatione & finalis, & impulſiua veniũt, limi. 1. nu. 5.

Cauſa quælibet præſumitur impulſiua in gratiis & priuilegiis, limi. 1. nu. 14.

Cauſæ impulſiuæ ceſſatio an vitiet in omnibus reſcriptis, arbitrarium eſt, limita. 1. num. 15.

Cauſa impulſiua in gratiis à principio vera ſi poſteà ceſſet, non vitiat, limita. 1. num. 18.

Cauſa impulſiua ceſſans effectum perimit, ſi ſtatuẽs non aliter diſpoſuiſſet, quàm ſi cauſa illa impulſiua locum habuiſſet, limita. 1. nu. 19.

Cauſam in lege appoſitam finalem Accurſius præſumit. limita. 1. num. 21.

Cauſa an finalis an impulſiua in dubio iudicanda ſit, limita. 1. nu. 21.

Cauſa finalis eſt cùm in fauorem conſtitutio inducta eſt, limita. 1. nu. 22. ſecus ſi in odium, ibid.

Cauſa quæ finalis dicẽda ſit ex Baldi ſententia limita. 1. nu. 23. & multis ſequent.

Cauſa ſentẽtiæ finalis præſumitur. limi. 1. nu. 25.

Cauſa de præterito præſumit̃ impulſiua, limi. 1. nu. 26.

Cauſa de futuro finalis præſumitur, limi. 1. nu. 26.

Cauſa importans verum debitum finalis eſt, limita. 1. num. 26.

Cauſa finalis eſt quæ per ſe infert in quemlibet effectum, limi. 1. nu. 27.

Cauſa finalis ſola diſpoſitioni cohæret, limi. 1. nu. 29.

Cauſa à lege inſerta finalis præſumitur. li. 1. nu. 29.

ſecus

ſecus ſi ab homine, ibidē.

Cauſa à teſtatore vel lege appoſita cenſetur impulſiua, limit. 1. num. 30.

ſecus ſi à lege vel principe, ibidem.

Cauſa de præterito ſi vera debitum verum induceret, præſumitur finalis, lim. 1. nume. 31.

Cauſa de futuro in cōtractibus innominatis finalis præſumitur, li. 1. nu. 31.

Quid in aliis contractibus, ibidem.

Cauſa finalis eſt ex cuius radice oritur obligatio, limita. 1. num. 34.

Quid in legato, ibidem.

Cauſa finalis præſumitur ſi ſit aliquid quod implet vel veſtit cōtractum, limita. 1. num. 35.

Cauſa finalis, vel impulſiua eſt ex voluntate contrahentium, lim. 1. nu. 36.

Cauſa finalis præſumitur, ſi ad validitatē actus neceſſaria eſt cauſæ expreſſio, limi. 1. num. 38.

Aliàs ſecus, ibidem.

Cauſa per modum conditionis finalis eſt, li. 1. nu. 41.

Cauſa finalis, quæ ſit Bartolo, limit. 1. nu. 41.

Cauſa finalis ex perſonarū qualitate præſumitur, limita. 1. nu. 51.

Cauſa concernens vtilitatē tertij, finalis præſumitur, limi. 1. num. 52.

Cauſa nullius vtilitatē reſpiciens finalis præſumitur, limita. 1. nu. 54.

Cauſa ſolius accipientis commodum reſpiciēs impulſiua præſumitur, limit. 1. nume. 52.

Niſi ea cauſa neceſſariò requiratur, lim. 1. nu. 55.

Niſi inſit fauor piæ cauſæ aut alterius fauorabilis, ibid. nu. 56.

Niſi reipublicæ commodū cū cōmodo priuati ſit coniunctum, ibid. nu. 59.

Cauſa

Cauſa finalis ex diſpoſitione conditionali præſumitur limi.1.num.60.
Cauſa impulſiua eſt quæ illa generalior eſt, limita. 1.nu.62.
Cauſa quæ ex proœmio ſumitur finalis præſumitur, limita.1. nu.64.
Niſi tamen natura ipſius cauſæ repugnaret, limit.1.num.66.
Cauſa cohærens diſpoſitioni finalis dicitur. limita.1. num.86.
Cauſa impulſiua facit, vt facilius diſpenſetur, limit. 1.nume.88.
Cauſa quæ iuriſcõſultũ mouet ex parte poſt. finalis cenſet, li.1.nu.145. Secus ſi ex parte ante. ibidem.
Cauſa diſpoſitioni cohærens finalis eſt, limitat.1.nume.146.
Aliàs impulſiua, ibidẽ.
Cauſa ceßante nõ ceſſat effectus ad lucrum, limita.5.nume.1.
Cauſa probabilis ceſſans nõ facit ceſſare effectum, limi.6.num.1.
Cauſa ceßante in vna perſona non ceſſat effectus in alijs, limit.8.num.1.
Cauſa ceſſante nõ ceſſat effectus in iure quæſito, limita.11.num.1.
Niſi ius illud irregulare ſit, ibid.num.3.
Cauſa impulſiua cẽſetur eſſe occaſio, lim.13.nu. 4.
Cauſa ab occaſione quid diſferat, limi.13.num.5.
Cauſa in iure conſiſtit, limita.13.nume.5.
Cauſa propriè dicitur, id quod ad aliquid per ſe ordinatur, limi.13.num.6.
Cauſa impulſiua quæ occaſionem remotam præſtat limi.13.num.9.
Cauſa pro ratione finali ſumitur, limita.13.nu.14.
Cauſa ceſſante non ceſſat effectus, quotiens remanẽt reliquiæ

reliquiæ piſtrinæ cauſa, limi. 16. nu. 1.
Cauſa adimpleta non ceſſat effectus, limi. 18. num. 1.
Cauſa nullitatis ceſſante non ceſſat nullitas, limita. 19 num. 1.
Cauſa immediata & proxima poſita ponitur effectus, limi, 20. nu. 1.
Cauſa remota & mediata ceſſante nõ ceſſat effectus, limi. 20. nu. 1.
Cauſa remota potius occaſio, quàm cauſa dicitur, limita. 20. num. 3.
Cauſa propinqua magis operatur, quàm remota, limita. 20. nu. 4.
Cauſa remota æquiparatur impulſiuæ, limitatio. 20. nume. 4.
Cauſa in dubio de propinqua intelligitur, limita. 20. nume. 4.
Cauſa ſecunda nihil operatur, niſi inquantum à prima ſibi influitur, limitatio. 20. nume. 6.
Cauſa immediata in omnibus actionibus inſpicitur limita. 20. nu. 6.
Cauſa prima magis influit in cauſatum, quàm ſecunda, limi. 20. nu. 6.
Cauſæ appellatione venit tantũ proxima, li. 20. nu. 7.
Cauſa remota non imputatur ad homicidium, limitatio. 20. num. 7.
Cauſa cauſæ non eſt propriè cauſa cauſati, limita. 20. num. 10.
Cauſa remota & propinqua non iudicantur impares, cùm quæſtio eſt de damno dato cauſa alicuius, limita. 20. num. 12.
Cauſa mediata ita cohærens proximæ, vt nulla ſit media, nõ accipitur pro proxima, limitatio. 20. numero. 17.
Cauſa remota inſpicitur, cùm ea eſt fundamẽtum proximæ, limita. 20. nu. 18.

Cauſa

Cauſa non multùm remota tunc conſideratur cùm iã deducta eſt ineſſe, limit. 20.num. 21.

Cauſa quæ proxima, quæ remota dicatur, limitatio. 20.num.23.

Cauſa vna ex pluribus ceſſante non ceſſat effectus, limita.22.nu.1.

Cauſa ea dicitur quæ ſola eſt, non cum aliis, limitatio. 22.nu.3.

Cauſa falſa expreſſa in ſententia eam vitiat, licèt ſit altera tacita vera, limita.22.nu.20.

Cauſa ceſſante caſſat effectus in ſucceſſiuis, limita. 23. nu.1.

Cauſarũ differentiæ quædã, limi.23.nu.3.

Cauſa ceſſante nõ ceſſat effectus in his quæ ex animi diſpoſitione non dependẽt, limi.28.num.1.

Cauſa ceſſante culpa illius qui aliquid dedit, aut cõceſſit, non ceſſat effectus, limita. 33.num.1.

Cauſa producẽte, & nonſeruante ceſſante ceſſat effectus, limita.35. nume.1.

ſecus in cauſa inducente ſolùm, ibid.

Cauſa ob quam forma introducta eſt ceſſante, nõ ceſſat formæ obſeruatio, limita.37.nu.1.

Cauſa ceſſante non ceſſat effectus, qui non vitiaretur voluntate cõtrahentium, limi.38.num.1.

Cauſa ceſſante non ceſſat effectus in ſpiritualibus, limita.39. nu.1.

Cauſa ceſſante ceſſat effectus in cauſa fiendi, limitatio. 40.num.1.

Quid in cauſa eſſendi, ibidem.

Cautio interpoſita à paupere pro ſecuritate, non tollitur per ſuperuenientes diuitias, limit.14. num.3.

Cenſus ob caſtrum debitus

deſinit

deſinit deficiente caſtro par.1.num.127.
Ceſsionis cauſa limitata limitatum effectum producit, par.1.num.142.
Clericus qui non dicit officium, non debet habere beneficiũ, par.1.nu. 46.
Clericus ſuſpenſus aut depoſitus ob contumaciam cõparendo primum ſtatũ recuperat, par.1.nu. 60.
Clericus ſi contumax ſit in reſidendo in ſuo beneficio pœna priuationis perpetua eſt, par.1.num.67.
Clericum degradatũ percutiens incidit in canonem ſi quis ſuadente, propter memoriam priſtinæ dignitatis, limit.15.nu.4.
Clericus ad epiſcopatum electus, eum tamen nõ aſſecutus, non poteſt deponi ob memoriam priſtinæ dignitatis, lim.15.nu. 5.
Clerici excuſantur à tutela quamdiu inſiſtunt diuinis officiis, lim.23.nu.9.
Coadiutoris officium ceſſat impedimento ceſſante, par.1.num.189.
& prælato mortuo, cui coadiutor datus erat, ibidem, nu.190.
Cœptum an pro completo habeatur, lim.12.nu. 19. et duobus ſequentib.
Commiſsionis cauſa ceſſante ceſsat cõmiſsio, par.1.nume.48.
Commiſsionis cauſa limitatum effectum producit, par.1.nu.142.
Commodi cauſa ceſſante ceſſat commodum. par.1. num.49.
Compromittere nemo de iure communi cogitur, par. 1.num.37.
Conceſsionis cauſa ceſsãte ceſſat & ipſa conceſsio par. 1.num.50.
Conceſsionis feudi limitata

cauſa

cauſa limitatum effectũ producit,par.1.nu.142.

Conceſſionis cauſa limitata limitatum effectum producit,par.1.nu.142.

Concuſſio ſub nomine donationis præſumitur in ſuſpectis, par.1.num.238. niſi donatio à conſanguineo facta ſit, ibid.

Condẽnatus quis in dubio cenſetur ex cauſa quæ minus lædit,par.1.nu.65.

Conditio ſolẽnitatem non leuem inducit,lim.1.nu.61.

Conditio formam inducit,limita.1.num.61.

Conditio eſt de ſubſtãtia probationis,limi.1.nume. 61.

Cõditio in forma ſpecifica ſeruãda eſt,limi.1.nume.61.

Confeſſionis cauſa ceſſante ceſſat eius effectus, par.1.numero.50.

Coniunctorum requiſitorum vno deficiente totum corruit,limi.22.num .15

Conſenſus præſtitus contẽplatione certæ cauſæ finalis tãdiu durat,quãdiu cauſa in eſſe eſt, par.1. nu.209.

Conſuetudinis cauſa ceſſante ceſſat conſuetudo , par. 1. num.55.

Conſuetudo eſt tacita conſtitutio,par.1.nu.55.

Conſtitutio aliquid non principaliter , ſed ad aliquem finem continens non illaqueat tranſgreſſorem ad pœnam , ſi principalis finis non violetur nec quid in conſtitutionis contemptum fiat,par.1. num.18.

Conſtitutionis cauſa vel ratione ceſſante ceſſat conſtitutio,par.1.nu.53.

Conſtitutio de ſubdiaconatu loquens vt de ordine nõ ſacro cenſetur correcta,quia nouis conſtitutionibus ſacer fact⁹ eſt,par.1.nu.131.

Conſtitutio pœnalis extenditur ad caſum qui venit ex mẽte legis,par.1.n.155

Cõſtitutio pœnalis ſimul &

correctoria an ex eadẽ ratione etiam expreſſa extẽdatur, par.1. num.156.
Conſtitutio cõtra ius naturale ex iuſta tamẽ cauſa facta valet, par.1.nu.169.
Cõſtitutionis proprium eſt, vt iuſta ſit, par. 1. nu. 170.
Cõſtitutiones odioſæ editæ in vſurarios odio vſurarũ, ceſſant vſuris ceſſantibus, parte.1.nu.187.
Dummodo præteritas vſuras ſoluant vſurarij, par.1.numero.187.
Conſtituti cauſa ceſſante ceſſat cõſtitutũ, par.1.nu.54.
Cõtractus cauſa ceſſante ceſſat cõtract⁹, par.1.nu.56.
Contrariorum par eſt potentia, par.1. num.52.
Cõtumacia ꝙ abſtulit reſtituit obediẽtia. par.1.nu.57
Cõtumaciæ cauſa ceſſante ceſſat illi⁹ effect⁹, par.1.nu.57
Contumacia ceſſante ceſſat eius pœna, par. 1. nu.58.
Cõtumaciæ pœna mẽſurat ad limites illius. par.1.nu.60.
Contumaciæ effectus non ceſſat ceſſante contumacia ſi de delicto ex actis cõſtet, par.1.num.66.
Aut ſi cõtumacia trãſiret in ſpecificũ & peculiare delictũ, par.1. nu.67.
Aut ſi cõtumaciæ pœna fuiſſet momentanea, ibid. num. 68.
Cõtumacia ceſſante pœna illius pro tẽpore præterito reſpectu impenſarum non ceſſat, par.1.num.69.
Copulatorum alterũ ſufficit, cũm alterũ nõ eſt neceſſariũ, limita.22.num.14.
Secus ſi vtrumque ſit neceſſarium, ibid.
Correcta ratione legis vna ex pluribus, non cenſetur lex correcta, limi.22.nu.4.
Curationis ceſſante cauſa ceſſat curatio, par.1. nu.70.
Curatio ob ſuſpicionẽ tutoris data finitur tutela ceſſante, par.1.nu.70.

Curatio ob furorē data eo ceſſante ceſſat, par. 1. nu. 111.

D

DAmnū quod quis indebitè pateretur, aut lucrum quod indebitè amitteret, an ceſſare legē ceſſante eius ratione faciant, par. 1. num. 163.

Datoris iure finito ſoluit̄ ius acceptoris, limit. 1. nu. 24.

De dictio, cauſam propinquā ſignificat, limi. 20. nu. 31.

Niſi aliud conſtet de mente loquentis, ibid.

Etiam ſubſtātiam notat ibid. num. 32.

Secūdū tamē ſubiectā materiā impropriatur, ibid.

Decurio qui fuit, torqueri non poteſt in memoriā priſtinæ dignitatis, li. 15. nu. 3.

Defenſiōis limitatæ limitat⁹ eſt effectus, pa. 1. nu. 142.

Delegatiōis cauſa ceſſante ceſſat delegatio, par. 1. nu. 71. id tamen re integra, ibid.

Depoſitionis cauſa ceſſate ceſſat depoſitio, par. 1. nu. 73.

Dictio fortè, denotat cauſam impulſiuam, limi. 1. nu. 1.

Dictio, quia, an cauſam finalē denotet, limi. 1. nu. 82.

Dictio fortè reſpicit facti accidētia, nō iuris diſpoſitionem. limi. 10. num. 1.

Dictionū, fortè, forſan, forſitā fortaſſe, fortaſſis, quæ ſit vis, limi. 10. nu. 2. & 3.

Dictio fortè, in cauſa poſita efficit ne cauſa ceſſate ceſſet effectus, limi. 10. num. 10.

Dictio propter, cauſā remotā ſignificat, limi. 20. nu. 24.

Dictio propterea cauſā remotā denotat, limi. 20. nu. 26.

Aliquādo proximā, ibid.

Dictio, ob, cauſam remotam denotat, limi. 20. nu. 27.

Dictiones omnes ob materiā ſubiectam impropriātur, limita. 20. nu. 34.

Dictū in omni diſpoſitiōe eatenus extēdit̄ quatenus ratio extēdit̄, par. 1. nu. 150.

Dictū naturale ſine lege ita

monere debet iudicem, ut lex ipſa, limita. 1. nu. 74.
Dignitate depoſita, dignitatis veſtigia retinentur limita. 15. nu. 1.
Dignitatum priuilegia non ceſſant ceſſante dignitate, limi. 15. nu. 2.
Dilationis cauſa ceſſante ceſſat dilatio, par. 1. nu. 74.
Dilationis cauſa ceſſante non ceſſat dilatio, ſi tẽpus per dictionẽ ſignificantem extremitatẽ temporis appoſitum ſit, par. 1. nu. 85.
Si dies incerta ſit, ibid.
Dilationis à iudice datæ ceſſãte cauſa nõ ceſſat dilatio ipſo iure, ſed iudex eã reuocare poteſt, par. 1. nu. 87.
Directa actio ex mente competit, par. 1. nu. 136.
Diſpenſationis cauſa ceſſante ceſſat diſpenſatio. par. 1. num. 89.
An diſpenſatio ſemel conceſſa ob cauſæ ceſſationem reuocetur, ibi. nu. 90.
An quãtũ ad eũ cui cõceſſa eſt reuocetur, ibi. nu. 91.
Quid ſi ius ſit perfectè quæſitum, ibid. nu. 62.
Quid ſi loco neceſſitatis ſuccedat vtilitas, ibid. nu. 93.
Diſpẽſatio videtur induci ex ceſſante cauſa prohibitionis. par. 1. num. 216.
Diſpenſatio facilius conceditur ob cauſam impulſiuã, limi. 1. num. 20.
Diſpoſitio ſpecialis per rationem generalem ampliatur, par. 1. nu. 139.
Diſpoſitio quantũcunque generalis per rationẽ reſtringitur. par. 1. nu. 139.
Etiã in priuilegiis, ibid.
Diſpoſitio extẽditur ex ratione expreſſa in lege vel alia cõſtitutione corrigẽte & exorbitãte, par. 1. nu. 153.
Licet aliàs ſecus, ibid.
Diſpoſitiones quaſlibet ex perſonarum qualitate metimur, limi. 1. nu. 51.
Diſſidẽtia non ſunt q̃ in ratio

ne cõueniũt, par.1.nu.152.
Doctores qui in dubio cauſam aut finalẽ aut impulſiuã præſumi dicãt, limi.1.nu. 47. & mult. ſequent.
Dominus ab emphyteuta certior fact⁹ de futura rei emphyteuticariæ alienatiõe, debet expectari per duos menſes, par.1. nu.78.
Non tamẽ ſi dominus ante id tempus animum ſuũ declarauerit. ibid.
Domino excommunicato abſoluto reſtituitur fidelitas ob excõmunicationem finita, par.1. num.98.
Domini parlamẽti priuati dignitate ſola volũtate principis, ſine crimĩe iiſdẽ gaudẽt priuilegiis quibus & in ea cõſtituti, limita.15. nu.8.
Donatio inofficioſa nõ reuocatur ſi poſt eam tantũ quaſierit pater quantũ ſufficit ad legitimã, par.1.n.229
Dos vxori reſtituta ob viri inopiã viro locupletiori facto redditur, par.1. nu.195.
Dos diuortio reuocata redintegratur redintegrato matrimonio, par.1.nu.229.
Dos teſtamẽto relicta debetur ei quæ iã maritata erat, limita. 18. nu.4.
Dotata in teſtamento poſtea ab alio dotata legatũ dotis non perdit, limitatio. 18. num.2.
Doti ob quas cauſas dẽtur priuilegia, limi.22.nu.11.

E

Effectum perimit cauſa perẽpta ſuũ, par.1. nu.11.
Effectus remiſſio ad remotionem cauſæ ſequitur. par. 1. nu. 13.
Effectus non ceſſat ceſſante cauſa quãdo in ſingulis quibuſdã perſonis tantũ ceſſat. limi.7. nu.1.
Effectus ceſſat ceſſante cauſa generali, limita.9.nu.1.
Effectus iam conſummatus non ceſſat ceſſante cauſa, limita.12. num.1.

Effectus non ceſſat ſi cauſa tantùm ſuſpenſa ſit, limita.17. num.1.

Effectus nō ceſſat ceſſante cauſa tacita, limi.21.nu.1.

Niſi ab vtroque cogitata fuerit, ibid. num.3.

Niſi in foro conſcientiæ, ibid. num.5.

Niſi cauſa eſſet vnica, nec alia reddi poſſet ibi.nu.7.

Effectus non ceſſat ceſſante vna ex pluribꝰ cauſis, quarum quælibet ſola ad producendum effectum ſufficit, limit.22.nu.12.

Effectus ceſſat vna ex duabus cauſis ceſſante, cum vtraque ad effectum producendum conſideratur, limitatio. 22. num. 17.

Cum vtraque ratio expreſſa eſt, ibid. num.19.

Cum vtraq; generalis eſt, ibid. num. 2..

Cum vtraque principalis, bid. num.22.

Effectus non ceſſat ceſſāte cauſa vice modi in teſtamentis adiecta, limitatio. 24.num.1.

Niſi modus neceſſariò ineſſet legato, ibi.num.2.

Effectus nō ceſſat facti cauſa ceſſāte ob quā habendā ſit aliquid, limi.25. num.1.

Effectus ceſſat ceſſante cauſa actu et exēplo, li.26.nu.1.

Effectus nō ceſſat ceſſante cauſa, cū effectus & cauſa, in diuerſis ſubiectis ſunt, limitat.27. num.1.

Nec cū effectus per ſe ſtare poteſt, limi. 27.nu.2.

Effectus nō ceſſat ceſſāte cauſa quæ in ſola præſumptione fundatꝰ, limit.29.nu.1.

Effectus nō ceſſat ceſſante cauſa, cū ſpes eſt reditus cauſæ ceſſantis, limitatio.30: numero.1:

Effectus non ceſſat ceſſante cauſa in parte tantum limita.31. num.1.

Effectus nō ceſſat ſi ex tūc et non retro defectus cauſæ

effectum

effectum impediat, limita.34.num.1.
Effectus nõceſſat ceſſante cauſa, in contractu nominato nõdependẽte à cõtractu innominato, limit. 36.nu.1.
Efficiente cauſa ceſſante ceſſat effectus quãdiu res eſt in fieri, limit.27.num.4.
Non etiam quando in facto eſt, ibid.
Eſſentia legis in mẽte ſtatuẽtium eſt, par.1.num.134.
Euẽtus cauſæ proximæ attribuitur, limi.20.num.8.
Ex dictio, cauſã proximã ſignificat, lim.20.num.29. aliquando tamen cauſam remotam ex ſubiecta materia, ibid.num. 30.
Excluſionis cauſa ceſſãte ceſſat excluſio, par.1.nu.94.
Ecluſionis limitata cauſa limitatum effectum producit, par.1.num.142.
Excommunicati abſoluti omnia iura recuperant par. 1.num.97.
Excommunicatione ceſſante ceſſat eius effectus, par.1. num.97.
Excuſationis cauſa ceſſante ceſſat excuſatio, par.1.nu.99.
Excuſatus à tutela ob abſentiã reipublicæ cauſa, ſi deſinat abeſſe, nõ amplius excuſatur, par.1. num. 99.
Excuſatio munerum ob paupertatem indulta temporalis eſt, par.1.nu.193.
Excuſatio ob cauſam quæ congruo tẽpore aderat, cõceſſa, durat, etiã ſi cauſa non duret, limi.4.nu.3.
Excuſatio ob morbũ deſperatum durat poſt morbum, limita.4. num.9.
Excuſatio ob numerum liberorum an illis deficientibus duret, limitatio.4. num.10. & multis ſeq.
Exemplatiter videtur fieri mentio de vno, cùm plura eandem rationem habẽt. par.1.num.152.
Expreſſa cenſetur quæ in vno tantùm

tantùm verificantur, limitatio.21. num. 10.
Etiã ſi expreſſum pro forma requiratur, ibid.
Etiã ſi diſpoſitio numero multitudinis loquat̃, ibid.
Expulſionis cauſa ceſſante ceſſat expulſio, par.1.nu.100
Extenſum non eſt, quod ex mẽte & ratione eſt par.1.num.136.
Extenſio non eſt vbi omnimo da ratio eſt, par.1.nu.137
Etiam in pœnalibus.ibid.
Extenſio non eſt vbi eadẽ ratio eſt, par.1. num.152.
Extẽſio nõ fit de vna perſona ad aliã etiã in fauorabilibus, limita.8.num.2.

F

FActi fine ceſſãte ceſſat facti effectus, par.1.nu.13.
Facti cauſa ceſſante nõ ceſſat factũ. limi.25.nu.1.
Falſa cauſa finalis vitiat legatũ et cõtrariũ.par.1.n.16
Famulitio ſine ſeruitio ceſſante ceſſat eius effectus, par.1 numero.101.
Famulus qui olim fuit & nunc non eſt, poteſt eſſe teſtis pro domino antiquo, par.1.num. 101.
niſi in fraudem receſſerit ibid. num.102.
Quomodo ea fraus probetur. ibid.
Famulus pro domino antiquo teſtimoniũ ferẽs omni exceptione maior nõ eſt, par.1. num.103.
Famulorum priuilegium ob dominus conceſſum tãdiu durat quãdiu ſunt in ſeruitio, par.1.num.104.
Fauorabilia latiſsimè interpretantur, par.1.num.37.
Fauoris cauſa ceſsãte ceſſat illius effectus, par.1.nu.104
Fictionis cauſa ceſſante ceſſat fictio, par.1.nu.110.
Fictio naturam imitatur, limita.1.num.75.
Fideiuſſori ante ſolutionẽ cõpetit actio contra rei dilapidantẽ bona ſua, par.1. num.

numero.22.
Filij obſequiuum erga patrẽ habet in ſe actũ ſucceſsiuũ & non inſtantaneũ, par. 1.nume.25.
Filius minor patrem nõ redimens illius hæreditate nõ priuatur, par.1.num.25.
Filia ob filios excluſa illis deficiẽtibus admittitur, par 1.num.95.
Si nulli ſint maſculi tempore delatæ hæreditatis, ibi.nume.96.
niſi ſtatutũ vtatur verbis tẽporalibus, quouſque, donec, quamdiu, ibi. eod. nu.
Filiorum priuilegiũ ob parentes, ceſſat parentibus mortuis, par.1.num.104.
Filius odio patris patria priuatus, eam recuperat patre mortuo, par.1.nu.186.
Filia renuncians hæreditati paternæ ob maſculos, illis mortuis ad ſucceſsionẽ admittitur, par.1.nu.224.
Filius ob dignitatẽ patria poteſtate liberatus in eã non redit finita dignitate, limita.15.nume.6.
Filio emãcipato quæritur actio ex ſtipulatu patris de dote reddenda, limit.16. num.4.
Filia maritata poteſt dotem à patre petere, limitati. 22.nume.9.
Etiã ſi inuito patre nupſerit, dum tamẽ non indigno, ibid.num.10.
Finalis cauſa aliarum cauſarũ cauſa eſt, limitat.1.nu. 5.
Finalis cauſa principiũ intentionis eſt, limitat.1.nu.6.
Finalis cauſa fons eſt cauſarũ lim.1.nu.6.
Finalis cauſa ſubſtantia & forma dicitur, lim.1.nu.6.
Finalis cauſæ gratia efficientes faciunt, limi.1.nu.7.
Finalis cauſa optima præcipua ac potentiſsima habẽda, limita.1.nume.7.
Finalis cauſa præſumitur cuius

ius ſenſus iuri cõi non eſt cõtrarius.limita.1.nu.39.
Finalis cauſa præſumitur, ubi quid datur ob cauſam fauorabilem, vel piam, limita.1.num.41.
Finalis cauſa fauore piæ ſemper præſumitur, limita.1. nume. 57.
niſi piæ cauſæ incõmodũ eſſet, ut finalis præſumeretur, ibid. num.58.
Finalis cauſa eſt propter quã aliquid immediatè conceditur, limita.13.num.9.
Finalis cauſa non eſt quæ ſola nõ eſt, limita. 22.nu. 3.
Forma ceſſante ceſſat efectus, limita.27.nu.3.
Frater mariti an pro ipſius uxore teſtificari queat, par. 1. num. 28.
Frater utrinque cõiunctus in feudis nõ præfertur fratri ex parte patris tantùm, limita.22. num.17.
Furore ceſſante ceſſat effectus illius, par.1. num.101.

G

Gener ſoluto matrimonio gener appellatur, par.1. num. 36.
Generalis liberatio facta ob ſatiſfactionẽ nõ cõprehendit obligationẽ cõditionalem, par.1.num.141.
Gerundiũ facit præſumi cauſam finalẽ, limi.1.nu.76.
Gerũdiuum neceſsitatem cauſatiuam importat, limitatio.1.num.80.
Gerundiũ an cõditionem faciat, limi.1.nu.81.
Gratiæ cauſa ceſſante ceſſat gratia, par.1. nu.112.
Gratia ſi ad alium caſum nõ expreſſum trahatur, cauſa impulſiua ſublata, ea ceſſante vitiat, lim .1.nu.16.
Grauamen cauſa eſt appellationis, par.1. nu.39.

I

ID per quod ad ius cõmune redimus, multo firmius eſt, par.1.num. 182.
Immunitatis cauſa ceſſante

ceſſat

ceſſat immunitas. par. 1. num. 113.
Immunitas ob paupertatẽ cõceſſa ceſſat auctis facultatibus, par. 1. nu. 193.
Immunitas non cũ dignitate ſed cum perſona extinguitur, limi. 15. num. 1.
Impedimentum initio conſiſtens fortius eſt quàm ex poſt facto ſuperueniẽs. par. 1. num. 112.
Impedimenti cauſa ceſſante ceſſat impedimentũ, par. 1. num. 114.
Impedimentũ vnum ex multis ſufficit ad repellendũ, limita. 22. num. 8.
Impulſiua cauſa ceſſante non ceſſat effectus, limitatio. 1. numero. 1.
Impulſiua cauſa, ſubſtantialis non eſt, nec aliquid operatur, limit. 1. num. 3.
Niſi ad bene eſſe, ibid.
Impulſiua cauſa impropria & abuſiua cauſa eſt, limita. 1. num. 5.
Impulſiua cauſa quoddã motiuum ad diſponẽdum vel contrahendum eſt, limita. 1. num. 6.
Impulſiuæ cauſæ ceſſatio in reſcriptis ad beneficia vitiat limita. 1. num. 11.
An & in cæteris omnibus gratioſis & priuilegiis, vt in gratioſis reſcriptis ad lites, et remiſſione banni, limi. 1. num. 12.
Impulſiua cauſa præſumitur in gratiis & priuilegiis, limita. 1. nu. 85.
Impulſiua cauſa efficit vt promiſſio nuda & ſine cauſa nõ dicatur, limi. 1. nu. 87.
Impulſiua cauſa quæ occaſionem remotam præſtat, limita. 13. num. 9.
Indictum ordinarium factũ eſt, par. 1. num. 131.
Infamia ob bannum iuſta an ceſſante banno tollatur, par. 1. num. 52.
Infamiæ cauſa ceſſãte ceſſat illius effectus, par. 1. nu. 115.

Infamia

Infamiæ cauſa extincta infamia remanet, limitat. 12.nume.11.

Inimicus reconciliatus an ſit teſtis aut iudex idoneus, limitat.16.numer.7.

Inimicitiæ reconciliatæ ſunt ſuſpectiſsimæ, limita. 16. num.8.

Inquilinus ob refectionẽ domus expulſis, ea refecta reſtituitur par.1.nu.100.

Inſtãtia perempta effectus iã cõſummati nõ perimũtur, limita.12.num.6.

Inſtitutiõis cauſa ceſſãte, ceſſat inſtitutio, par.1.nu.116

Inſtitutio filij aut fratris putatiui non valet, par.1. nu. 117.

Siue inſtituens erret in facto ſiue in iure.

Inſtitutio filij naturalis non legitimè legitimati nõ valet parte.,1.numero. 118.

Interdictio facta ꝓdigo ob diprogalitatẽ, ceſſat, ſi is ad frugalitatẽ redierit, par. 1.numero.119.

An tamẽ neceſſe ſit id eſſe notoriũ, ibid.nume.120.

Interdictionis cauſa ceſſante ceſſat interdictio, par.1. nume.119.

Interpretatio quæ ex mente colligitur, intenſiua & intellectiua eſt, par.1. numero.155.

Inueſtituræ limitata cauſa limitatũ effectũ producit, par.1.nume.142.

Iudæus nouiter factus Chriſtianus nõ admittitur ad publica officia, limita. 12. numero.11.

Iudæus Chriſtianus factus in epiſcopum non eligitur, limita.12.num.13.

Iudex cupiam ſi committat ſcripturam actorũ ob abſentiã notarij, eo reuertente ceſſabit commiſſio, par. 1.nume.48.

Iudex in cauſa procedere poteſt durante dilatione ſi cauſa eius ceſſet, par.1.numero.

mero.75.
Siue dilatio à iudice, lege, vel teſtatore data ſit, par. 1.num.77.
Iudex teſtis eſſe non poteſt in cauſa inqua iudex eſt, par. 1.numer.240.
Niſi depoſito officio, ibi.
Iudex qui de conſilio alterius iudicare iubetur, ſequi debet conſilium illius, limita.20.nume.32.
Iuramēti delatio facit vt ſimplum tantū debeatur, par. 1.numero.49.
Iuramēta intelligūtur rebus ſic ſtātibus, par.1.nu.218.
Iuriſtæ proximam cuiuſque rei cauſam attendunt, limita.20.nu.5.
Ius reuocandi domū, ceſſat finita legatione, par. 1. numero.228.
Ius ſpeciale faciliùs tollitur quā cōmune, lim.11.nu.4.

L

LEgati adēptio ob inimitias, ceſſat ſi conciliatio interuenerit par.1.numero.24.
Legatum relictū vxori dū vidua erit, & poſt eius mortē alteri, an ſtatim vidua maritata poſſit peti à legatario par.1.nu.79.
Legati cauſa ceſſante ceſſat legatum, par.1.nume.121.
Legatum ob nō leues inimicitias reuocatur, par. 1. numero.122.
Quid ſi inimicitiæ culpa teſtatoris ītereuenerint ibi.
Legatum quo teſtator legat ius ſuū quod morte ipſius finitur, nullū eſt, limita.1. nume.24.
Legato ſemper debetur reuerentia, etiāſi ampliùs legatus nō ſit, limita.15.nu.1.
Legatis principis donatū an illorum ſit proprium limita.20.nume.11.
Lagati de latere ſunt de ſubſtantia ſedis apoſtolicæ, limit.23.nume.32.
Legitimationis cauſa ceſſante ceſ-

te ceſſat legitimatio, par. 1. num. 123.

Legitimatio vitiatur ſi vnum tātū impedimētū ex multis tollitur, limi. 22. nu. 8.

Lex ratione eius abolita, an illæſa maneat, par. 1. nu. 42.

Lege Oppia quid caueretur, par. 1. num. 44.

Legem vel rationem quærere, vbi naturaliter ſentimus, infirmitas eſt intellectus, limita. 1. num. 74.

Lex nō fingit quod natura impoſſibile eſt, limitatio. 1. num. 75.

Legis beneficium alicui auferendum non eſt, par. 1. num. 82.

Legis cauſa ceſſante ceſſat lex par. 1. num. 125.

Lege ceſſante ceſſat eius ratio, par. num. 126.

Legis ratione correcta an lex correcta ſit, par. 1. numero. 128.

Legis ratione correcta correcta eſt eius ſubſtātia, par. 1. num. 129.

Legis ratione generali correcta lex correcta eſt, par. 1. num. 132.

Sec⁹ ſi in vno caſu ex multis quos lex complectitur corrigeretur, ibi.

Legitimationis cauſa limitata effectū limitatum habet, par. 1. num. 142.

Lex ob defectum rationis an reſtringatur, par. 1. numero. 146.

An ne aliquis damnum patiatur, ibid.

Legis cauſa ceſſante remanēs eius authoritas an legem durare faciat, par. 1. numero. 160.

Quid ſi neceſſitas, vtilitas, pietas, cōſtitutio cōtraria, vel cōtraria cōſuetudo interueniat, ibid. num. 161.

Lex ceſſat ratiōe eius ceſſante ſi inemēdabilis abſurditas ſequatur, par. 1. nu. 66.

Quid ſi temporalis? ibid.

Lex reſtringitur ad limites

rationis non expreſſæ, ſed quæ vnica naturaliter præſumitur, par.1. num.172.
Lex quando ceſſet ratione eius ceſſante, par.1.nu.173.
Lex repetũdarum ad ea quæ à conſobrinis & cognatis dantur, non pertinet, par. 1. num. 238.
Lex naturam imitatur, limita.1. num.70.
Legis virtus in naturali ratione conſiſtit, limitatio. 1. num. 71.
Lex ſe ſpeculatur in natura, limi. 1.num. 71.
Leges loquẽtes de quibuſdam perſonis ad alias non trahuntur, limi.8.num.2.
Lex cum ex ſtipulatione alterius agi poſſe dicit intelliget ſine ceſsione, limita. 20. num.29.
Liberatio generalis facta ob ſatisfactionem non cõprehẽdit obligationem conditionalem, par.1.num.141.
Liberatiõis cauſa ceſſante ceſſat liberatio, par.1.numero..174.
Limitata cauſa limitatũ producit effectũ, par.1.nu.142
Litis conteſtatio actionẽ perpetuat, limi.12. num.6.
Litis cõteſtatio vitiũ litigioſi inducit, limit.22.nu.6.

M

Malæ fidei quis ſit ob litem conteſtatã, limita.12. num.6.
Mãdati cauſa ceſſante, ceſſat mandatum, par.1.nu.175.
Maritus manens in viduitate cẽſet manere in matrimonio quod affinitatẽ produxit, par.1. num.32.
Marito exigẽti dotẽ à tertio, non obſtat exceptio quòd vergat ad inopiã ſi offerat cautionem de reſtituendo, limitatio. 14. num.5.
Mater minor non petens tutorem filio intra annum nõ priuatur illius hæreditate, limita. 4. num.6.
Quid ſi intra illum annũ

maior

maior efficiceretur, ead. limita.numero.8.

Mater priuata tutela per ſecũdas nuptias non eam recuperat morte ſecundi mariti, limita.12.nume.8.

Idẽ ſi mater ſe velle nubere declararit, etiãſi id non fecerit, limita.12. nu. 10.

Materia ceſſante ceſſat effectus, limita.27.num.3.

Matrimonij cauſæ, limit. 22. num.1.

Matrimonium ob ſterilitatẽ non diſſoluitur, limit.22. num.2.

Metu ceſſante ceſſat quod ob eundẽ factum eſt, par. 1. num.176.

Minor non vlciſcens mortem patris non priuatur hæreditate, limit.4.nume.6.

Etiam ſi ſtatim maior efficiatur, ibidem.

Momentaneum eſt cuius eſſe eſt tempore momentaneo, limita.23.nume.4.

Momentanea cauſa momentaneũ effectũ habens ſi ceſſet, an ceſſet effectus, limita.23.numero.5.

Quid ſi ea cauſa ante completum effectum ceſſet, limita.23.numero.6.

Quid ſi cauſa momẽtanea effectum ſucceſiuum habeat, ibi.numero.8.

Monachorum promotio ad clericatum ob clericorum penuriam non ceſſat ceſſãte penuria, par.1.num.93.

Monachis olim teſtari ꝑmiſſum eſt, par.1.nume. 131.

Monaſterio destructo ceſſat priuilegiũ illi indultum, par.1.numer.205.

Morbi cauſa ceſſãte ceſſat morbus, par.1.nume.177.

Mox ſignificat priuationem ipſo iure, limi.12.nu.8.

Mulier ſterilis gaudet priuilegio dotis, limitat. 22. numu.11.

Mutatione perſonæ quæ cauſa eſt preuilegij, mutatur priuilegiũ, par.1 nu. 210.

Natu-

N

NAturalis ratio ſine lege ſufficit, limita. 1. num. 73.

Naturalis ratio attenditur cùm de legis ratione non apparet, limi. 1. num. 44.

Natura legis pædagoga, limitatio. 1. nu. 70.

Naturæ teſtimonium pro ratione multæ leges adferunt, limita. 1. num. 70.

Neceſsitatis cauſa ceſſante ceſſat quod ob eam introductum eſt, par. 1. nu. 179.

Niſi tamen in locum ceſſantis neceſsitatis vtilitas ſuccederet, ibid. nu. 180.

Niſi ex neceſsitate ius cõmune introductum fuerit, ibid. num. 181.

Quid in faciendis, non etiã iam factu, ibid. nu. 183.

Negligentiæ limitata cauſa limitatum effectum producit, par. 1. nu. 142.

Negotÿ natura ſemper attendenda, limit. 1. nu. 83.

Notarius olim, qui cõficit inſtrumẽtum an mitius ſit puniendus, limi. 15. nu. 12. & duob. ſequen.

Nouale tãdiu durat quãdiu à primis religioſis detinetur, limi. 12. nu. 5.

Nouationis limitata cauſa limitatum effectum producit, par. 1. num. 142.

Nullitatis cauſa ceſſante ceſſat nullitas, limitatio. 19. numero. 1.

O

OBligationis cauſa ceſſante ceſſat obligatio, par. 1. num. 184.

Obligationes intelliguntur rebus in eodem ſtatu manẽtibus, par. 1. nu. 218.

Obligatio ſemel extincta propter aliquam cauſam extinguentem, non conualeſcit ea ceſſante, limitatio. 12. num. 1.

Occaſione ceſſante non ceſſat effectus, limi. 13. num. 1.

Occaſio eſt cauſa iniuſta & inſuffi-

insufficiens, lim. 13. nu. 2.
Occaſio in facti veritate falſa eſt, ſed exteriùs apparet coloratè iuſta, limita. 13. numero. 3.
Occaſio pro cauſa captata ſuſumitur, limit. 13. nu. 4.
Occaſio in facto conſiſtit lim. 13. num. 5.
Occaſio à cauſa quid differat, limit. 13. num. 5.
Occaſio dicitur omne id quod ordinatur ad aliud vel per ſe, vel per accidens, limit. 13. numero. 6.
Occaſio dicitur quæ non ordinata ad effectũ de quo agitur, fortuito & accidẽtaliter cõtigit, lim. 13. nu. 7
Occaſio cauſam remotã denotat, limi. 13. num. 8.
Odij cauſa ceſſante ceſſat effectus illius, par. 1. num. 15.
Officium cauſa eſt beneficij, par. 1. num. 46.
Officij cauſa ceſſante ceſſat officium, par. 1. numer. 188.
Quid ſi ſufficiat qualitatem adeſſe certo tempore, par. 1. numero. 191.
Oppia lege quid cautum eſſet, par. 1. num. 44.
Oratio quamtumlibet vniuerſalis reſtringitur vt non cõprehendat ius cui cauſa liberationis nõ eſt adaptabilis, par. 1. nume. 174.
Origine ſublata & ſequẽtia tolluntur, par. 1. num. 52.

P

Pace ceſſante, ceſſat quod ob eã factum eſt, par. 1. num. 192.
Papa ſi priuato caſtrum de plenitudine poteſtatis conceſſerit, aduerſus eum priuatum nihilominus præſcribitur, par. 1. nume. 210
Papa non veriſimiliter concedit literas pro ſecundo beneficio, cũ primũ ſufficit, limi. 1. nume. 17.
Papa non poteſt diſpenſare cõtra legem canonicam, fundatã in dictamine rationis naturalis, limitatio. 1. numero.

numero.77.
Parentes adoptiui in ius, ſine venia vocari non poſſunt, par.1.nu.45.
ſed tamdiu tamē quamdiu durat adoptio, ibidē.
Paria ſunt non eſſe cauſam et eam eſſe finitam, par.1.numero.14.
Pauptate ceſſāte ceſſant quæ propter eam ſtatuta ſunt, par.1.numero.193.
Permiſſionis cauſa ceſſāte ceſſat ꝑmiſſio, par.1.nu.197
Periculi cauſa ceſſante ceſſat periculū, par.1.nume.198
Pœna contumaciæ menſuratur ad limites illius, par.1.numero.60.
Etiam ſi in impoſitione pœnæ poneretur dictio perpetuò, par.1.nume.61.
Vel ſi pœna ſimpliciter, nō declarato, an ob contumaciam, an ob delictum, impoſita ſit, parte.1.numero.62.
Pœna potius ob cōtumaciam, quàm ob delictum cenſetur impoſita. par.1.numero.62.
Pœna an peti poßit ante tempus præſtitutū cum certū eſt intra illud tempus rē perfici non poſſe, par.1.numero.88.
Poßident immobilia tempore iudicij releuatur à ſatiſdatione, etiam ſi ea bona poſtea poßidere deſinat, limitat.4.numero.3.
Poteſtatem offendens tempore ſyndicatus, eadem pœna punitur ac ante ſyndicatum, limi.15.num.9.
Poteſtati dans alapam capite punitur, limi.15.nu.9.
Præſcribens bona fide, nō tenetur reſtituere, ſi mala fides ſuperuenit præſcriptione completa, limitat.12.numero.16.
Præſcriptionis cauſa ceſſante, id eſt, poſſeſſione, ceſſat præſcriptio. par.1.nume.199.
Quid ſi præſcriptio iam cōpleta

pleta eſſet, par. 1. nu. 199.
Præſumptionis cauſa ceſſante ceſſat præſumptio, par. 1. num. 20.
Princeps ex cauſa rem alterius auferre poteſt, par. 1. nume. 20.
Principale tãtum conſideratur non acceſſorium, limita. 22. num. 23.
Priuilegium ætati datũ poſt ætatem non durat, par. 1. num. 25.
Priuilegium affinitatis ſoluta affinitate ceſſat, par. 1. nume. 27.
Priuilegium ſemel extinctũ ob ceſſationem cauſæ, an ſi cauſa reuiuiſcat locum habeat, par. 1. num. 43.
Priuilegiũ Anglis ob bella cõceſſum, bellis ceſſantibus ceſſat, par. 1. num. 43.
Priuilegium alicui conceſſum ratione perſonæ alterius tamdiu durat, quamdiu ille alter viuit, parte prima, num. 104.
Priuilegium conceſſum ratione dignitatis innatæ, an liberis competat, par. 1. nume. 108.
Quid ſi ratione officij publici, ibidem.
Quid ſi cauſa neceſſitatis, ibidem.
Priuilegium filiis conceſſum ea ratione, quod ſint filij, mortuis parẽtibus nõ ceſſat, par. 1. num. 109.
Priuilegium filiis conceſſum ne dehoneſtentur parentes, eis mortuis ceſſat, par. 1. nume. 109.
Priuilegium ob paupertatem conceſſum ea ceſſante ceſſat, par. 1. num. 196.
Priuilegij cauſa ceſſante ceſſat priuilegium, parte. 1. nume. 203.
Priuilegiũ conceſſum monaſterio ceſſat illo deſtructo, parte. 1. num. 205.
Si tamen monaſteriũ reædificetur priuilegium recuperat, ibidem.

Niſi

Niſi tamen deſtructũ fue rit authoritate ſuperioris, ibidem.

Priuilegia in omnibus artibus,ſiue artificiis & operis,tamdiu ſolum durant quãdiu quis in illis ſe exercet,par.1.num.208.

Priuilegium conceſſum habitantibus certi loci, durat habitatione durante,parte. 1.num. 209.

Priuilegiũ eccleſiæ non tranſit ad priuatum ad quem res pertinet,par.1.nu.210

Priuilegium vt ceſſet ceſſante cauſa illius, requiritur ſententia reſciſoria, parte. 1. nume. 213.

Priuiligium quod ſortitum eſt effectum non ceſſat ceſſante cauſa illius, limitatio.12. num.3.

Priuilegii perfecta & non ſucceſſiui cauſa ceſſante non ceſſat effectus, limitatio. 23. num.1.

Probatio non admittitur aduerſus ſtatutum præſumens cauſam, & ſuper ea inducens præſumptionem iuris & de iure,par. 1. num.172.

Quid ſi ſtatutum in fauorem alicuius præſumat, ibidem.

Quid ſi ſtatutum ſimpliciter ſtatuat,ibidem.

Probatione non indiget, quod per rerum naturam apparet,limi.1.num.72.

Pro, dictio, cauſam propinquam ſignificat, limitatio. 20. num. 28.

Et ideo cauſam finalẽ denotat, ibidem.

Et rem cui adiicitur,afficit, ibidem.

Prodigalitate ceſſante, ceſſat & id quod ob eam decretum eſt, par.1. num.214.

Promiſsionis limitata cauſa limitatum effectum producit,par.1.num.142.

Promiſsionis cauſa ceſſante ceſſat promiſsio, parte. 1. num.

numero.217.
Propoſitum in propoſito quod operatur, idem oppoſitũ in oppoſito, par.1.nume.17.
Propter, dictio, cauſam remotam ſignificat, limit.20. num.24.
Licèt aliquando propinquam ex improprio ſignificatu, ibidem.nu.25.

Q

Qualitas ſi tempore requiſito adfuit ſufficit, limit.4.num.3.
Quicquid eſt cauſa cauſæ, id quoque eſt cauſa cauſati, par.1.numero.15.
Qualitas iuncta verbo diſpoſitionis mométaneæ ſi adſit tempore diſpoſitionis ſatis eſt, limita.23.nume.2.

R

Ratione legis abolita, an lex illæſa maneat, par.1.nume.4.
Ratio eſt de futuro, par.1.numero.6.
Ratio & cauſa ſæpe confunduntur, par.1.numero.7. & 8.
Ratio vnica cenſetur finalis limi.21.nume.8.
Etiam in correctoriis, ibi. numero.9.
Ratio legis, propriè cauſa finalis dicitur, par.1.nume. 9.
Ratio legis eſt medulla legis, par.1.num.133.
Ratio legis eſt mẽs legis par.1.num.133.
Ratio legis eſt anima legis, par.1.nume.134.
Ratio verbis dominatur, par.1.numero.13.
Ratio diſpoſitionem inducit, par.1.num.134.
Ratio legis eſt ipſa lex, par.1.nume.135.
Ratio cordis eſt facies, par.1.numero.135.
Ratio vt genus comprehendit diuerſas ſpecies, par.1.numero.137.

Ratio-

Rationes ſpecie differentes ſi ſint ſimiles, tunc extenſio eſt progreſſio de termino ad terminũ per adæquationem, par. I. num. 137.
Ratio in legibus, ſtatutis, conſuetudinibus, & aliis quibuſuis diſpoſitionibus, in primis attẽdenda eſt, par. I. num. 138.
Ratio limitata legẽ limitat, par. I. num. 139.
Ratio diſpoſitionem reſtringit legalẽ, teſtamentariam, & inter viuos, par. I. numero. 140.
Ratio ſola præſumptione innixa non reſtringit, par. I. num. 145.
Ratio ampliat & extẽdit diſpoſitionẽ, par. I. num. 149.
Ratio vbi eadẽ eſt idẽ ius ſtatui debet, par. I. nu. 150.
Ratio eſt coniunctio diuerſorum caſuũ ad eundem finẽ tẽdentiũ, par. I. nu. 152.
Ratio teſtis declarat, reſtringit, & ampliat dictũ illius, par. I. nume. 159.
Ratio in omnibus hominum diſpoſitionibus, vt fundamentum actus conſideratur, par. I. numero. 159.
Ratio, ſi in verbis expreſſa ſit, ab ea non diſcenditur, par. I. num. 164.
Quid ſi poſt legis promulgationẽ adiecta ſit, ibidẽ.
Quid ſi ſequatur abſurditas, par. I. num. ibidem.
Quid ſi ſuperſit æquitas licet ceſſet ratio, ibidem.
Quid ſi ſtatutum contra naturalem rationem remanet, ibidem.
Ratio tacita ratio eſt, & ſeruanda, ſi finalis eſt, par. I. num. 165.
Ratio diſponens de ſtatuto ſeruatur non ſtatutum, par. I. numero. 167.
Ratio vbi ſeparata eſt, ius ſeparatũ eſt, par. I. nu. 168.
Ratio ſanguinis præſumptionem cocuſſionis tollit, par. I. num. 238.

Ratio naturalis etiam nō expreſſa præſumitur finalis, limita.1.num.67.

Ratio naturalis lex quædam tacita eſt, limit.1.nu.67.

Rationi naturali iuriſconſulti innituntur, limi.1.nu.68.

Ratio naturalis facit diſcedere à verbis legis, limita.1. num.73.

Ratio naturalis authoritate legis non immutatur, limita.1.num.75.

Ratio naturalis coniecturalibus rationibus præſtat, limita.1.num.76.

Ratio naturalis in ſtatutorū interpretatione potentiſſima, limi.1.num.76.

Ratio ea cōiecturatur quæ naturaliter mouet, limita.1. num.77.

Ratio naturalis facit ceſſare omnia argumenta, limitatio.3.num.1.

Ratio debet eſſe neceſſaria nedum probabilis, limitatio.6.num.3.

Ratio vnica habetur pro expreſſa, limi.21.nu.7.

Ratio an vnica in dubio præſumatur, limi.21.nu.11.

Ratio & ipſius ratio neceſſariò requiritur, limita.22. nume.16.

Ratio ſi altera ponatur vt maior, altera vt minor, vtraque requiritur, limit.22. numero.1 .

Ratione legis ceſſante in vno caſu tantū ex multis quos lex complectitur, non ceſſat effectus, limitatio.32. numero.1.

Recuſationis cauſa ceſſāte ceſſat recuſatio, par.1.nu.219.

Recuſatio eius qui in dignitate eſt, eo mortuo expirat & ſucceſſor de cauſa cognoſcit, par.1.nu.220.

Niſi ille recuſatus fuiſſet nomine dignitatis, par.1. num.ibid.

Redhibitionis cauſa ceſſante ceſſat redhibitio, parte.1. num.221.

Venditor tamen in expenſis donec vitium ceſſauerit condenatur, par.1.nu.222.
Quid ſi emptor perſtiterit, ſciens vitium ceſſaſſe, ibidem.
Religionis cauſa ceſſante ceſſat religio, par.1.nu.223.
Remiſſio effectus ſequitur ad remotionem cauſæ, par.1. num.13.
Remota cauſa deſcedens à propinqua, cenſetur eſſe propinqua, limi.28. num.13.
Renunciationis limitata cauſa limitatũ effectum producit, par.1.num.142.
Renunciationis cauſa limitata limitatum effectũ producit, par. 1. nu. 142.
Renunciationis limitata cauſa limitatũ effectum producit, par. 1. nu. 142.
Renunciationis ceſſante cauſa ceſſat renunciatio, par. 1. num. 224.
Repetionis cauſa ceſſante ceſſat repetitio, par.1.nu.225
Res inualida deueniens ad eũ caſum à quo incipere non potuit, an reconualeſcat. limita.19.num.3.
Reſcripti cauſa ceſſante ceſſat reſcriptũ, par.1.num.226.
Reſcriptum directum canonico aut alteri huiuſcemodi an ceſſet ceſſante illa qualitate, limi. 4. nu. 4.
Reſtitutione ceſſante cauſa ceſſare debet reſtitutio, par. 1. num. 227.
Reſtitutio quæſita non ceſſat ceſſante cauſa, limita. 11. num. 2.
Reſtitutio dotis ob paupertatem viri facta, non reuocatur ob ſuperuenientes diuitias, limita.14. num.1.
Reſtrictio non fit ſi per eam ſtatutum ad iniquitatem deducatur, par.1. nu.147.
Reuocationis cauſa limitata limitatũ effectum habet, par. 1.num. 142.
Reuocandi domum ius ceſſat ceſſante cauſa illius legatione

tione finita, par. 1. nu. 228.
Reuocationis cauſa ceſſante ceſſat reuocatio, parte. 1. numero. 229.
Reuocatio donationis per liberorum natiuitatem, illorum morte non reuocatur, limita. 12. num. 7.

S

Sacerdotij cauſa id eſt officio ceſſante ceſſat beneficium datũ ob ſacerdotiũ, par. 1. num. 46.
Saluiconductus cauſa ceſſante ceſſat ſaluuſconductus, par. 1. num. 230.
Scholaſtici non ſtudentes non gaudent ſcholaſticorũ priuilegiis, par. 1. num. 206.
Scripto iure deficiente ad naturalem rationem recurritur, limita. 1. num. 78.
Secunda cauſa inſpicitur ſi ſine ea effectus ſequi non poteſt, limi. 20. num. 14.
Securitatis cõceſſa cauſa ceſſante ceſſat & ipſa ſecuritatis conceſſio, par. 1. numero. 231.
Senatoris filia cum libertino matrimoniũ non contrahit, limi. 19. nu. 2.
Senatoris filia per caſum patris nõ deſinit eſſe filia ſenatoris, limi. 19. nu. 2.
Sententiæ cauſa ceſſante ceſſat effectus ipſius, par. 1. num. 232.
Sententiæ cauſa limitata limitatum effectum producit, par. 1. num. 142.
Sententia ſuſtinetur ex vna cauſa vera, licet altera ſit falſa, limita. 22. num. 6.
Sententia ſuſtinetur ex vna ex multis cauſa vera, ſi ea per ſe & ſola ſufficiat limita. 22. num. 13.
Societatis limitata cauſa limitatum effectum producit, par. 1. num. 142.
Soci⁹ ſocio datus iudex recuſari poteſt, par. 1. nu. 219. Niſi ſocietas finita ſit. ibi:

societate

Societate ceſſante ceſſat & omnis effectus ipſius, par. 1. num. 233.
Specialitatis cauſa ceſsãte ceſſat ſpecialitas, par. 1. nu. 234
Statutum iubens quæſtiones affiniũ inter ſe cõpromitti, durante affinitate intelligitur, par. 1. nu. 31.
Niſi ſuperſtes ex coniugibus maneat in viduitate, ibid. num. 33.
Statuta propriè debẽt intelligi, par. 1. num. 33.
Statuta ad caſum fictum nõ extenduntur, par. 1. nu. 32.
Niſi tamen id ſit fauorabile, ibi num. 34.
Statutum de cõpromiſsis affinium fauorabile eſt, par. 1. num. 34.
Statutũ de compromiſsis affinium etiam eam affinitatem, quam ius non conſiderat, complectitur, par. 1. num. 34.
Statutum de cõpromiſsis affiniũ affines naturales comprehendit, par. 1. nu. 35.
Statuta tempore belli facta tempore pacis tolluntur, par. 1. num. 42.
An ipſo iure reuocentur, ibidem.
Statutum an ſecundum rationem ſcriptam ſecũ annexam reſtringatur, par. 1. num. 148.
Quid ſi rationem annexam non habeat, ibidem.
Quid ſi reſtrictio ſalua ratione recti ſermonis fieri nequeat, ibidem.
Satutum de ratione diſponẽs ſeruatur non ratio, par. 1. num. 167.
Statuti cauſa ceſſante ceſſat ſtatutum, par. 1. nu. 235.
Statuta propriè intelligũtur, limita. 20. nu. 10.
Statuti fœminas excludentis quæ ſit ratio, limitatio. 21. num. 15.
Subreptio æquè vitiat literas beneficiales & gratioſas et priuilegia, limi. 1. num. 13.

Sub-

Subreptio an in reſcriptu vitiet arbitrarium eſt, limitatio.1.num.15.
Subſtitutio exemplaris ob furorem facta ceſſante furore ceſſat, par.1.num.111.
An furore redeunte reuiuiſcat, ibid.
Subſtitutionis cauſa limitata limitatum effectum producit par.1.num.142.
Subſtitutionis ceſſante cauſa ceſſat ſubſtitutio, parte.1. nume.236.
Succeſſiuum eſt quod ad ſuũ eſſe requirit ſucceſſionem temporis, limi.23.num.4.
Succeſſiua cauſa habens effectum ſucceſſiuum ſi ceſſet, an ceſſet effectus, limita.23. num.9.
Quid ſi illa cauſa ſucceſſiua momentaneum effectũ habeat, ibidem. num.10.
Suſpecti adulterij accuſationem refellentes, quod proximè ſanguine coniuncti ſunt, ſi poſtea matrimonium contrahant crimen confeſſi videntur, parte.1. numero.201.
Suſpenſus vel priuatus officio an ſit ſuſpenſus vel priuatus beneficio, par.1.nu.47
Suſpenſionis cauſa ceſſante, et ea quoque & effectus illius ceſſare debet. par.1. num.237.
Suſpenſi ſuſpenſione ceſſante omnia priſtina iura recuperant, par.1.num.237.

T

Tacitum facilius reuocatur quam expreſſum par.1. num.55.
Teſtator qui plus legauit pro dote, ſi poſtea minus det in dotem, non videtur minuiſſe legatum, limita.18. num.1.
Teſtimonij refutandi ceſſante cauſa, ceſſat & hac refutatio, par.1.num.239.
Turpidinẽ ſuam allegans an audiatur, limita.2. nu.2.

Tutelam

Tutelam à teſtatore mandatam recuſans perdit legatum ab eo factum, par.1. num.121.
Si tamen contemplatione tuitionis legatum ſit relictum, ibidem.
Tutor à tutela remotus in dubio, ob culpam non ob dolum remotus cenſetur, parte.1.num.64.

V.

Vaſallus poteſt renunciare feudo inuito domino, limita.16.num.3.
non tamen poſt eam renũciationem poteſt eum offendere, ibid.
Vaſallus vaſalli offendens dominũ domini an feudum amittat, limi.20.nu.15.
Venditionis limitata cauſa limitatum effectum produceit, par.1.num.142.
Verba ſunt ſicut corpus & ſuperficies, par.1.num.134.
Viduus aut vidua cenſentur in eodem matrimonio manere, par.1.num.32.
Sed id tamen impropriè, ibidem.num.33.
Vidua impropriè vxor dicitur, par.1.num.33.
Vir in dote imaginem vxoris repræſentat, limi.16.nu.4
Volũtas pro ratione eſt, par.1.nume.164.
Voluntatis teſtatoris ceſſante cauſa ceſſat & voluntas & eius diſpoſitio. par.1.num.241.
Voti cauſa ceſſante ceſſat votum, par.1.num.242.
Vtilitas & pietas diſpenſationem potius quàm ceſſationem diſpoſitionis inducũt, par.1.num.162.
Vulneraſſe propriè non dicitur qui alium pulſat qui ob id in lapidem impegit, vnde is vulneratus eſt, limita.30.num.9.
Vxor vidua cenſetur manere in matrimonio quod affinitatem

nitatem produxit, par.1. num.32.
Vxor ſoluto matrimonio vxor vocatur, par.1. num.36.
Vxorum priuilegium ob maritos ceſſat mariti mortuo, par.1. num.104.
Vxores viduæ priuilegiis maritorum vtuntur, parte.1. nume. 107.
Etiam in priuilegiis exorbitantibus, ibidem.
Vxor ſi mariti odio priuetur patria, eam recuperat marito mortuo, par.1. nu.186.
Etiã ſi ſtatutum dicat, vt perpetuò ſit bannita, ibid.
Vxor diues facta non amittit quartã ſibi delatã ob paupertatem, limi.4. num.2.
Vxor legatum amittens ob impudicitiam, illud non recuperat per pudicitiam limita.12. num. 4.
Vxor propter mariti inopiam dotẽ exigit, limi.14. nu.1.
Vxor conſtante matrimonio cenſetur domina dotis, limita.16. num. 4.
Vxor indotata contemnitur à viro, limita.22. num.9.

FINIS TABVLAE.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

+

[illegible]